4 . 1 . 181.

4 . G . 1 .
4l. G. 3.
605

Digitized by Google

Digitized by Google

FERDINANDI VALDESII EPISTOLÆ,

Sive Appendix ad Librum

ANTONII LAMPRIDII

De Superſtitione Vitanda,

Ubi Votum Sanguinarium recte oppugnatum, male propugnatum oſtenditur.

MEDIOLANI, MDCCXLIII.
SUPERIORUM PERMISSU.

PROSTANT VENALES
VENETIIS,
Apud Simonem Occhi, ſub Signo Italiæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

EDITORIS

MONITUM.

QUod Antonius Lampridius eventurum jam prædixerat, accidit. Ubi in lucem prodiit ejus Liber *de Superſtitione vitanda*, quicumque nulli partium addictus ad illius lectionem ſe contulit, Voti Sanguinarii deformitatem nullo negotio animadvertit. Contra qui eidem Voto favebant, aut eodem ſeſe obligarant, continuo prodidere, quam difficile ſit anticipata judicia deponere. Impenſius igitur quam antea pro ipſo Voto ſtetere. Si tanti fervoris cauſſam ab eis petas, una, inquient, Pietatis tutela nos movet. Non mihi iraſcantur, ſi dixero, eos ab exiſtimationis propriæ periculo & cura acrius incendi. Ingenii cauſſa in primis heic agitur. Fierine poteſt, ut tam docti viri agnoſcant, & quod gravius eſt, aliquando fateantur, ſe opinione deceptos, ſe populum quoque, nolentes tamen, decepiſſe? Ad arma proinde conclamatum eſt undique. Panormi præſertim conſtitutum fuit ſcriptis verberare, obruere obſiſtentem Lampridium. Plurimi delecti ad impetum faciendum, unus poſt alterum, ut pugnatorum ſi non viribus, numero ſaltem terreretur, immo conficeretur infenſus hoſtis. Hactenus malæ cauſæ ſigna reputatæ fuerant contumeliæ & probra. Hiſce tamen uti pro ſua ſapientia licitum honeſtumque cenſuere ex iis commilitonibus nonnulli. Altera præterea tutior debellandi hoſtis ratio excogitata eſt. Sanguinarium Votum pauci antea apud Siculos concipiebant. Hortamenta, preces, & quidquid roboris eloquentia præſtat, adhibita nuper fuere, ut complures Religioſorum virorum Ordines, Canonicorum Collegia, Congregationes piorum hominum, ipſorumque puerorum, &

variarum Urbium populi, in ejuſmodi Votum conſentirent, ne dicam compellerentur. Publicis etiam typis cura cujuſdam Canonici certior factus eſt terrarum orbis de tanta acceſſione Pietatis Siculæ ad Votum Sanguinarium. Nihil dubitandum (ita illi imaginantur) quin ad immanem hanc Voventium copiam (quamquam ex iis plerique indocti ſint, & vel ipſi Literati momenta præcipua controverſiæ hujus ignorent) contremiſcat & excidat cor Lampridio. Quid enim ille in poſterum audeat, unus adverſus tot millia hominum? Immo ſperandum eſt, ajunt illi, univeſam Italiam, Galliam, Germaniam, ceteraſque Catholici orbis Provincias, hactenus ab hocce Voto abſtinentes, aut abhorrentes, Siculorum exemplo excitatas, confertis agminibus ad illud nuncupandum convolaturas. Nam quod tot alia Siculorum millia, non minus doctrina quam Pietate illuſtria, hujuſmodi Votum damnent, aut in illud conſentire recuſent, flocci faciendum eſt. Hæc illi. Interea quum ad manus meas Epiſtolæ quædam pervenerint *Ferdinandi Valdeſii* ad idem argumentum ſpectantes, de publica re me bene meriturum confido, ſi eaſdem in lucem efferam. Omnium nimirum intereſt noſſe, poſt tot Siculorum conatus, quæ rationes etiam ex adverſo militent, ne in tanti momenti negotio, quale eſt Superſtitionis & inconſultæ Mortis periculum, quiſquam incaute fallatur.

AU-

AUCTORIS
MONITUM.

Quiſquis tantum patientiæ polliceri tibi potes, ut hæc legas, unum te rogatum velim. Quo tempore priores haſce Epiſtolas conſcribendas ſuſcepi, breve mihi certamen ineundum arbitrabar. Verum ſupervenientibus novis identidem pugilibus, opus fuit non ſemel redintegrare prælium. Quum vero & iſti eadem objicerent, aut plerumque ſaltem, quæ jam a præcedentibus objecta fuerant, ipſaque majore etiam ſtrepitu & confidentia urgerent: imperare mihi non potui, quo minus ea rurſus ad examen revocarem. Hinc interdum oculis tuis exhibita aliis ſub verbis eadem rerum facies. Tuum ſit, humaniſſime Lector, quæ pauca repetita offendes, excuſare. Abſolutum ædificium reficere a fundamentis, nimis mihi moleſtum fuiſſet. Ceterum quod alibi non ſemel proteſtatus ſum, ſincero corde heic iterum proteſtor. Si quid ego tum alibi, tum in novo iſto agone attuli, quo extenuari poſſe videatur Sententia, ſtatuens Mariam Sanctiſſimam ab originali labe præſervatam, eo tantum conſilio, immo & ex neceſſitate factum fuit, ut oſtenderem, quam temere, & contra mentem veterum Theologorum, ipſiuſque Eccleſiæ, poſtremis biſce temporibus Debitum ejuſdem culpæ ab ipſa Deipara nonnulli excludant: quod etiam doctiſſimi PP. Salmaticenſes antea præſtiterant. Ad hæc quum inter Piæ Sententiæ aſſeclas complures mirentur, ne dicam tacite culpent Apoſtolicam Sedem, quod tam ſuſpenſo gradu in ejuſmodi controverſia procedat: aliquid in gratiam imperitorum indicandum fuit, quo appareret, quanta ſit in hoc etiam negotio Prudentia & Sapientia ejuſdem Romanæ Sedis. Nihil profecto antiquius illa habet, quam ut foveatur & creſcat in Catholicorum cordibus legitima veneratio & amor erga feliciſſimam eam Virginem, quam Deus in Matrem unigeniti Filii ſui elegit. Attamen probe conſcia, non ſolum in quæſtione

de

de ipſius Virginis Matris Conceptione, ſed & in omnibus aliis, quæ ad Fidem Orthodoxam pertinent, quanta fieri poſſit maturitate eſſe procedendum, atque a divinis Scripturis, & Traditione Sanctorum Patrum, non vero ab ullo partium ſtudio, neque ab indiſcreta Devotione Veritatem eſſe petendam; in præſenti autem diſputatione prægrandem quidem Probabilitatem adeſſe Scotiſticæ Sententiæ, ſed multa nihilominus obſtare, quæ poſtremum judicium ſuſpendere cogunt: hactenus a dirimenda controverſia abſtinuit, accuratiori fortaſſis examini rem tanti momenti reſervans, certe laudabili interea ratione Chriſtianorum omnium pio erga Deiparam affectui conſulens.

Veneranda ſunt ejus Decreta; nihil eis, neque Probabilitati Piæ Sententiæ ego detractum volo; nihil novandum cenſeo. Piam, inquam, Sententiam, eique adhærentes, ex corde laudo, neque oppugnare mihi eſt animus; abundant enim, quæ eam perſuadere poſſint, & nihil adverſus illam militat, quod Probabilibus rationibus ab illius patronis non temperetur. Unum ergo mihi conſtitutum fuit, ſcilicet oſtendere, ab ea Sententia Certitudinem *abeſſe, ac propterea minime ferendum* Votum Sanguinarium, *ſub ſomniatæ hujus Certitudinis perſuaſione conceptum. Votum ſane graviſſimum, quum ibi de Vita hominum agatur; Votum vergens in dedecus Religionis, quæ pro tutela Opinionum mortem ſubire nos vetat, & in Reipublicæ detrimentum, quam vitæ ſine juſta cauſſa prodigi lædunt. Ejuſmodi Certitudinem tribuere Piæ Sententiæ, eamque argumentis ac rationibus tueri, unicuique licet. Sed quando eo uſque prolabitur ingenium hominum, ut quod Certum arbitratur Meditatione, quæ fallax eſſe poſſit, Vitæ etiam profuſione confirmare velit: tunc non ſolum licet, ſed Religionis, Eccleſiæ, & Reipublicæ intereſt, tam improvido conſilio obſiſtere. Tum ſolum Certa res erit, quum Certam Eccleſia decernet. Iſtam ergo Proteſtationem ubique repetitam volo. Si quid in neceſſitate pugnandi adverſus male conſutum Votum pro avertendo ſcandalo mihi excidet, non ad minuendam Piæ Sententiæ Probabilitatem, ac Privilegia a Summis Pontificibus in eam collata; ſed unice ad prodendam ejuſmodi Certitudinem ſine bonis tabulis venditatam, adhibi-*

tum

tum ſcies, Veritatis cupide Lector. Tuum poſtea erit decernere, juſtiuſne ego pro doctrina Eccleſiæ, pro gloria Sedis Apoſtolicæ decertarim; an qui judicium de iſta Quæſtione a Romanis Pontificibus ſibi reſervatum uſurpantes, Sententiæ nondum Certæ illud obſequium, & Vitæ ſacrificium præſtari poſſe credunt, quod Sententiis ad Fidem ſpectantibus unuſquiſque Fidelium debet. Quotieſcumque agitur de Dogmatis Fidei, auctoritas Eccleſiæ nobis ea proponentis, quum cœlitus ſit immunis erroris, de rerum Veritate certos nos facit, neque ulla nobis dubitatio ſupereſt, quin tunc Tyranno inſtante vitam pro Certa Veritate dantes Deo placeamus. Verum donec Eccleſia geminas contrarias de Conceptione Sententias vigere ſinit, neque hactenus Thomiſticam improbavit: quidnam juſtificare poſſit eligentem mori pro Pia Sententia, non video. Certa Veritas ibi deſideratur, neque privata Perſuaſio prodeſſe poſſit, quum audienda ſit ante omnia Eccleſia, quæ ſecus judicat, nullum hactenus agnoſcendo Peccatum aut Errorem in oppoſita Opinione. Deficiente autem Certa Veritate in Pia Sententia, & periculo errandi inde nondum ſublato, a Superſtitione difficile abſit, quiſquis pro ejus tutela Vitam ſuam impendere velit, quum Bonum maximum & Certiſſimum pro nondum Certo commutare audeat, & Vitam temere projicere grave ſit crimen.

Atque hæc præfari opus fuit. Si vero quemquam in poſterum æſtus continuandi prælii invadet (vix enim aliud ab animis tanta affectuum commotione agitatis eſt expectandum) rogatum te velim, Lector, ut animadvertas, qua ratione ipſi iterum decertent. Nam ubi, dimiſſo præcipuo Quæſtionis hujus negotio, ad parerga, ad contumelias, ad creandam adverſario invidiam deflectant: pugnantes irrito labore facile deprehendes. Rurſus ad controverſiæ nucleum quod attinet, non antea tibi judicandum erit, quam certus ſis, collatione peracta, fideliter expreſſa fuiſſe, quæ ego attulerim, ſive veterum dicta, ſive rationes atque momenta ad controverſiam hanc dirimendam in primis idonea. Niſi enim mihi nimium blandior, eo res adducta eſt, ut in agonem ultra deſcendendum minime videatur, tibique ſatis ſuppeditatum ſit ad dignoſcendum, quam temere Voto Sangui-

nario

Digitized by Google

nario Siculi ſeſe obſtringant. Ad te denique converſus, te humili prece alloquor, quicumque Piam Sententiam amplexus es, aut es amplexurus. Perge ſub ea conſideratione devoto cultu, ſcriptiſque etiam, ſi lubet, Deiparam Sanctiſſimam tibi devincire; ſed oculos a Magiſtra omnium Romana Eccleſia ne umquam averte. Hujuſmodi Sententiam illa laudat, eique multiplici patrocinio favet: in ipſa tamen Certitudinem nondum agnovit, & ridendi ſunt Hæretici, qui ſecus de illius Decretis judicant. Cur tu privata ingenii ambitione Prudentiam tot Romanorum Pontificum contemnere velis, uſque adeo ut quod ii nondum Certum habuere, tu Certum præfracte tibi perſuadeas, immo pro imaginaria hac Certitudine tuenda Vitam tuam, quaſi pro Dogmate Fidei, vovere audeas? Viri probi ac prudentis eſt in abſtruſis ac difficillimis quæſtionibus ſe ad normam componere Eccleſiæ, quam ſequentes numquam errabimus. Huc pertinet Breve quoddam GREGORII XV. Pontificis Maximi, cujus ſenſa omni veneratione digna utinam, uti par eſt, tua quoque facias. Ad Margaritam a Cruce Regis Catholici Amitam Sanctimonialem *ſcriptum illud fuit.*

GREGORIUS XV.

,, Dilecta in Chriſto filia nobilis mulier ſalutem &c. Latius plane & felieius
,, regnas arctis Monaſterii finibus concluſa Chriſto inſerviens, quam ſi
,, ampliſſimas regnatricis Domus tuæ provineias ditione teneres. Principibus
,, enim homines quidem plerumque eoacti obtemperant; at iis, qui Crucem
,, ſceptris prætulerunt, Cœlum ultro favet, & Angeliei cœtus famulantur.
,, Proinde nulla nobis gratulatio carior accidit, quam tua, cum in tuis religio-
,, ſis precibus maximum nobis præſidium eſſe credamus ad Chriſtianæ Reipubli-
,, cæ dignitatem amplifieandam. Tuam igitur obedientiam libenter excipimus-
,, caſtiſſimum iſtud ſanctitatis domicilium authoritate noſtra tuebimur, ac ſuper,
,, illud Apoſtolicæ benedictionis divitias liberaliter effundimus. *Gaudemus præ-*
,, *terea te de Beatiſſimæ Virginis Conceptione tam ſollicite cogitare. Sed quæ cauſ-*
,, *ſæ Pontifiees Romanos anteceſſores noſtros retardarunt, eædem nobis impedimen-*
,, *to ſunt, quominus peſſimus pietati tuæ ea in re gratificari. Iis, quæ Spiritu*
,, *Sancto aſſlante Apoſtoliea authoritas deeernit, aequieſcere æquum eſt Nobilita-*
,, *tem tuam; quæ exiſtimare debes, melius Virginem ipſam coli diverſis Opinan-*
,, *tium ſententiis, in unum tamen obſequentium voluntate ſtudium convenientibus.*
,, Deus, cujus vieem licet immerentes gerimus, noſtram benedictionem, quam
,, tibi impertimur, omnipotenti authoritate confirmet. Datum apud Sanctam
,, Mariam Majorem 12. Julii MDCXXI. Pontificatus noſtri Anno Primo.

CLA-

CLARISSIMO VIRO, AMICO DULCISSIMO

D. GREGORIO AZEVEDO

FERDINANDUS VALDESIUS S. P.

EPISTOLA PRIMA.

QUÆ mihi nuper contigerunt, ad te perſcribere, mi Azevede, volupe eſt. Vacare quippe mihi tandem datum fuit, & in delitioſo rure poſſe per aliquot dies conſiſtere. Quare tecum nunc ſum, te alloquor, datamque fidem libero. Secunda navigatione Neapolim appuli. Carolo Rege, Maria Amalia Regina nihil benignius, nihil amabilius reperi. Eadem, quæ olim, erga me Marchionis ſive Ducis de Monte Allegre, & Cajetani Boncompagni Ducis Soræ, humanitas & benevolentia. Marchionem Tanuccium tuo nomine adii. Illuſtriſſimo quoque Galliano & Clariſſimo Canonico Mazochio ſalutem plurimam verbis tuis dixi. De te, de ſtudiis tuis, de iniquitate fortunæ, proh Superi, quam multa, quam dulcia! Urbem hanc non ſemel interea perluſtravi, atque impedire minime potui, quin apud me Madritum, quin Hiſpalis ipſa præ illa decreſceret; quantum vero, ne reſcire velis quæſo. Alia tu fortaſſis hac de re a me expectes; ego vero quod pluris facio, quod maximum eſt, narratum pergo. Tute ipſe, ut reor, laudabis, quod quiſquiliis contemtis, quæ numquam ſomniaſſes, ingentis gaudii argumenta communia tecum velim. Ad Sanctorum Apoſtolorum, ſexta poſt ingreſſum meum in hanc Urbem die, pergebam, medius inter Clariſſimos Juriſconſultos: *Joſephum Aurelium de Januario*, & *Franciſcum Rapollam*, quos honoris cauſſa commemoro. Obvios habuimus Fratres duos Minores Obſervantes. Dum eis ſalutem adprecarentur comites mei, excidit eis ab ore nomen *de Luca*. Conſiſto ego, & ſitne ille *P. Joannes de Luca*, anxius percontor. Iſdem, ajunt. Tunc ne ulla quidem ab amicis venia petita, ad Religioſum virum actutum advolo. Tune ergo (Italicis verbis lætabundus illico exclamavi) Tune ergo Pater de Luca, de quo multa mihi fama nuntiavit, & cujus nomen apud Hiſpanam quoque gentem ſonat? Ego ſum, inquit. Tum ego: Bene mihi Deus voluit, quod Neapoli inopinatè in te incurro, quem Romæ quærere conſtitutum mihi fuerat, anteaquam ab Italia abſcederem. Quiſnam ego, & unde eſſem, ſubinde ille ſciſcitatus eſt. Ex interiore Hiſpania miſſus huc adveni, ex Regno vi-

delicet, ubi potentiſſimo Regi noſtro Philippo tu perquam notus, & a Literatis viris ſummo in honore habitus celebrior fortaſſis es, quam apud Italos. Verum inopportunus hic locus. Sine hoc te exorem, ut cras mihi liceat ad Cœnobium tuum adventare, mellifluoque tuo ſermone, & Magiſtrali ſcientia tua aliquantiſper frui. Annuit ille, & abiit; ego vero ad amicos regreſſus, lætior quam antea reliquum diei honeſtis ac eruditis colloquiis una cum iis tranſegi.

Sequenti die ortò jam Sole, & viæ duce mihi conducto, feſtinus per longum iter ad Monaſterium doctiſſimi viri profectus, in ejus cubiculum humaniſſime exceptus intravi. Parata ſuper ignitos carbones Cocolata fumabat. Immiſſo ligno rapidis manibus hinc inde agitata ubi ſpumam concepit, e veſtigio in geminos cantharulos non una vice injecta, ſorbentibus nobis voluptatem, ſimulque vires ad colloquendum adauxit. Tunc ego: Quæ me anxia cupiditas urgebat, Reverende Pater, te adeundi, tecum colloquendi, inde nata, quod, ut audivi apud Hiſpanos meos, in tua unius doctrina ſita ſit ſpes univerſæ Catholicæ Eccleſiæ. Spes inquam fore, ut nimium dilata, ſemperque exoptata definitio Controverſiæ de Immaculata Virginis Conceptione ab Apoſtolica Sede tamdem procedat. Satis quidem compertum habeo, non deeſſe reluctantes, immo ex quo Neapolim veni; rumores accepi, erupiſſe pridem e faucibus, ut opinor, infernalis baratri, Libellum cujuſdam (nomen nequaquam teneo) qui *de Superſtitione vitanda* agit, in quo fertur Piiſſimam, immo Certam ex omnium conſenſu Sententiam in dubium revocaſſe. Nobiſne inde formidandum? & quænam ratio retundendæ & compeſcendæ in poſterum ejuſmodi audaciæ ac temeritatis? Heic inſurgens eximius Theologus, & manu aperta tabulam percutiens: Bono, inquit, ſis animo. Quod eſt ad inſulſum illud & omnino futile Lampridii Opuſculum, gemino brachii mei ictu jam confoſſum attritumque puto. Uno brevi Prologo galeato a me in lucem emittendo, omnes ejus nervos (ſi vel unum tamen habebat) minutatim reſecabo. Immo illud ipſum, antequam naſceretur, jugulaveram in Diſſertatione mea *de Immaculata B. Virginis Conceptione* Anno 1739., heic publici juris facta, quam, ut arbitror, cum voluptate legeris, & *Libellatorem* quemdam a me tanta felicitate proſtratum animadverteris, ut ſi is antea ad mortem non feſtinaſſet, præ verecundia diutius vivere non potuiſſet. Ad hæc ego: Notam mihi Lucubrationem tuam, Reverende Pater, legere quidem, quum in Hiſpaniis verſabar, vehementer concupivi, laudibus nempe multorum cumulatam; ſed quia vix illuc delata pauca exemplaria ab avidis Literatis hinc inde ſtatim arrepta fuerunt, nullus mihi relictus fuit ad Librum adipiſcendum locus. Poſtquam vero Neapolim veni, tantus in me ingruit negotiorum nimbus, ut hactenus pacatum animum ad tantam rem adhibe-

hibere nequiverim. Tum Pater de Luca: Ad Bibliopolam Mutium ergo perge, & Armamentarium tibi para adverſus omnium hac de re cavillationes, quas Deo dante penitus exſufflavi. Attamen neſcio, an ſubdubitans, eſſemne Librum emturus, atque in hac arena invictus pugil ex ejus lectione evaſurus, in cathedra compoſitus, compreſſiſque aliquid agitans labris, in hæc verba poſtea erupit.

Quamquam in ea tempora incidimus, quibus aut ſtolidi, aut pervicaces homines nec doceri, & ſi opus ſit, dedoceri ſe minime patiantur: te tamen pro merito probæ tuæ voluntatis, paucis afflare verbis conſtitui, quæ ubi altius memoriæ mandes, te in exiguum Martem facile transformabunt. Dic ergo conterraneis tuis, Quæſtionem de Immaculata Deiparæ Conceptione jamdiu fuiſſe ſublatam. Nondum ii ſatis perſpexerunt: perſpexi ego, atque cauſſam Scotiſtis adjudicatam meridiano Sole clarius oſtendi. Idque decretum Apoſtolica Sedes, velit nolit, jamdiu pronuntiavit. Quid ſtupenti ſimilis me intueris? Aures mihi accommoda. Nonne Conceptionis Feſtum ac Officium comprobavere Romani Pontifices? Inficiare, ſi potis es. Quod plus eſt, Alexander VII. *ſecundum Piam* Scotiſtarum *Sententiam Feſtivitatem ſolemni ritu celebrari* teſtatus eſt. Præterea in Officio ipſo *Digniſſima* & *Sancta* appellatur eadem Conceptio, hoc eſt momentum illud, quo infuſa eſt in Corpus Virginis Beatiſſimæ Anima. Argumenti vim nunc perpende. Si *Digniſſima*, ſi *Sancta* eſt, Eccleſia univerſa canente & fatente, *Conceptio* Virginis: ergo culpam omnem excludit, & gratiam & Sanctitatem deſignat perpetuam comitem Conceptionis, eique affixam & inhærentem. *Quam qui negat, is non modo Eccleſiam contemnat neceſſe eſt, ſed etiam Rationis uſum prorſus amiſerit; quippe qui facilis invictique argumenti nec vim percipiat, nec veritatem hujus Myſterii, quod tanto in lumine collocavit Eccleſia, cæcus adhuc & ſtupens intueatur.* Nervoſe, optime, invincibiliter: tunc ego complodens exclamo. Atque is: Jam audieris, me in uno Opere meo *Perfectius* dediſſe, quidquid hactenus ad Immaculatæ Matris honorem tot tantorumque Theologorum elaborarunt Ingenia. Infantem, immo infantiſſimum appelles, qui nuper eſt auſus de Superſtitione ſcribere, & cum gigantibus congredi pumilio ridendus.

Continuato deinde ſermone dicere perrexit: Potiſſimum vero, quum exertis armis in *Libellatorem*, *miſerum Magiſtellum*, *vilem homuncionem*, inſilui, tum illius cornua fregi, tum Piam de Conceptione Sententiam, quam paucis exceptis nemo nunc eſt qui non amplectatur, firmiſſimam, Certiſſimam, & Romanæ, immo & univerſæ Eccleſiæ ſuffragio definitam evici, poſtquam ineluctabilia, quæ ex Conceptionis Feſto conſectaria fluunt, in medium protuli. Jam celebri Decreto, ut ajebam, Alexander VII. indicavit & edixit, in-

ſtitutum a tot Sæculis Feſtum illud, ac deinde ab Apoſtolica Sede confirmatum, pertinere ad cultum Virginis *ſecundum Pietatem ſententium*, *Virginem a macula peccati originalis præſervatam immunem*; ſeque huic *piæ*, *devotæ*, *&* *laudabili inſtitutioni*, *&* *Feſto*, *ac cultui ſecundum illam exhibito favere* velle. Quare vides, Pontificem declaraſſe *Objectum* Eccleſiaſtici cultus, *qui numquam eſt in Eccleſia*, ut idem Pontifex ſubdit, *immutatus*. Conſequenter feſtus Conceptionis dies non *Sanctificationem* Deiparæ, ſed ejus ab originali macula *Immunitatem reſpicit*. Nunc mecum procede. Cultus Dei atque Sanctorum, mandato Pontificis toti Eccleſiæ propoſitus, ab eaque obedienter & rite acceptus, *Eſt aperta profeſſio Fidei*. Atqui Eccleſia in deferendo publico Cultu ad Religionem pertinente, hoc eſt *in Fidei profeſſione*, *&* *in regula morum* Chriſtianis tradenda, *errare non poteſt*; quippe *columna* *&* *firmamentum Veritatis* a Deo conſtituta: Ergo neque errare potuit in inſtituendo, ſive probando Conceptionis Feſto ſecundum Piam, hoc eſt ſecundnm Scotiſticam Sententiam. Et ſane ſi Romanus Pontifex in his mandandis & ſtatuendis umquam falleretur, nihil eſſet errore illo deteſtabilius. Quibus conſtitutis, jam vides, jam manu tangis, diremtam fuiſſe dudum controverſiam de Immaculata Conceptione Virginis. Immo in aurem tibi dicam, quod niſi amicis, & quidem paucis, revelare conſuevi. Scilicet invictiſſima argumenta mea eo rem perduxere, ut jam Sole clarius appareat, Virginis Immunitatem manifeſtum Dogma Fidei evaſiſſe, illudque a Cathedra Petri ſtabilitum. Modeſte tamen unum ego ſtatui, hoc eſt ejuſmodi adverſarios ex *Concluſione Theologica errantes* tantummodo eſſe appellandos, & nondum Veritatem hanc ad Fidei Articulos fuiſſe deductam, ne puerilis inſcitiæ Apoſtolicam Sedem arguerem, quæ non videt, aut ſe minime videre fingit, jam ab Alexandro Pontifice deciſum, quod pervicacia paucorum adhuc indeciſum impudentiſſime contendit. Sed quicumque Logicæ ac Theologiæ non perfunctorie operam dedit, dum lucubrationem meam attente legat, nullo negotio intelligit, jam omnem ſublatam fuiſſe dubitationem de triumpho victricis Piæ Sententiæ inter Articulos Fidei computandæ. Invictis aliis argumentis rationibuſque hæc ego roboravi, ut in deſperationem adverſarios adduxerim, & *neſciant miſeri quo ſe vertant*, *quum ad hunc locum argumento coacti impingunt*, *nempe ad Eccleſiæ auctoritatem*. *Dolis quidem* *&* *fallaciis utuntur*, *ut evadant*; *at ego omnem eis jam eripui cavillandi licentiam*. Et quamquam Hæreticos eos appellare, a Pontificiis decretis abſterritus, auſus non fuerim, eos tamen *errantes*, *ſtupidos*, *non ſani capitis*, firma voce, typiſque publicis pronuntiare, uti merebantur, non dubitavi. Tum haſce rationes & argumenta mihi qua potuit majori brevitate commemoravit.

Digitized by Google

Talia mihi audienti cor præ lætitia artem faciebat ludicram. Ubi vero is loqui deſiit, ſubdidi ego: Argumentorum tuorum, admodum Reverende Pater, cataphracta acies hercle tanto robore incedit, ut ne ſexcenta quidem armatorum millia contra te ſtare, ut arbitror, auderent. Sed dic amabo: quum Sententia noſtra in tanto lumine collocata jam ſit, tua præſertim opera, qui non viſa ab aliis lynceo oculo tuo vidiſti ac revelaſti: cur Romana Sedes tanta Veritatis luce perculſa, tot Catholicorum Regum noſtrorum, & gentis Hiſpanicæ, doctiſſimæ & piiſſimæ precibus fatigata, nondum clariſſimo & apertiſſimo quoquam Decreto eamdem ſtabilivit? tacito enim Decreto, ut tu eviciſti, jam ipſam conſecravit. Cur abſtinuit a declarando Myſterio immaculati Conceptus *ut rem de Fide, vel ſaltem infra fidem, ſed cum Certitudine aliqua infallibilis Veritatis*? nam, & hoc, uti audivi, oblato ante paucos annos Regio nomine ſupplici libello impetrandum curaſtis a Clemente XII. Pontifice Maximo. Heic ille ſubiratus, detracto ſibi e capite pileolo, & in latus projecto, ſubmurmurare cœpit, ac tandem infit: Cicadæ ventrem noli quæſo, bone vir, ultra titillare. Hoc unum habeto. Juſtum, neceſſarium erat, ut Apoſtolica Sedes in petitionem noſtram conſentiens, expanſis velis ad expetitum Decretum procederet. Verum *antiquus Deiparæ hoſtis, calcaneo illius ſemper inſidiatus, homines quoſdam ita ſpiritu Inſaniæ exagitavit, ut ad veterem cantilenam redeuntes, Summorumque Pontificum auctoritate neglecta, ſuam facerent Serpentis cauſſam*, & bene cœptum negotium perverterent. Sed quei, reponebam ego, Pontifex contemtores, ut ais, Pontificiæ auctoritatis nobis ejuſdem aſſertoribus antepoſuit? Quia, inquit, deſideratus eſt, qui invictiſſimas a me poſtea excogitatas rationes proferret, & ſycophantas illos ac deliros proſterneret; uno hoc nomine quippe ii digni ſunt. *Quis enim judicium & ſanitatem mentis in illis agnoſcat, qui quaſi nihil a tot ſummis Pontificibus ad Piæ Sententiæ vel tutelam vel ampliationem, collatum eſſet, intolerandam Blandelli & Spinæ temeritatem* imitari pergunt? Auctor tamen ſum tibi, ceteriſque Hiſpanis, ut meliora ſperent, & quidem brevi. Si fama non me fallit, eam vim in Libro meo plerique ſentiunt (neque Romanos ipſos excipio) ut quovis pignore contendam, proximum tempus eſſe, quo victas dent manus, quum jam vel ipſi terræ cardines ad fulmina ex eo Libro erumpentia contremiſcant. Fremat licet tortuoſus coluber, non diu ſtabit; ſub hac manu proſtratus, ſub hoc enſe (& calamum digitis apprehendit) Cælo plaudente cadet. Neque plura loquutus eſt. Ego poſt humilem gratiarum actionem abii. Studium tuum, Amicorum optime, ſatis novi pro honore Deiparæ, pro tutela Immaculatæ Conceptionis. Religioni mihi duxiſſem,

xiſſem, quæ fauſta hac in re mihi contigerunt, diutius celare te, ac per te reliquam gentem noſtram. Vale.

Ex ſuburbano Neapolis XII. Kal. Junias Anno MDCCXL.

Doctiſſimo, & amantiſſimo Azevedo ſuo Valdeſius S. P.

EPISTOΓA SECUNDA.

LAureatas nuper ad te dedi Literas. Vide nunc, quam fluxa ſit mortalium conditio, quam proximus ſereno nubilus dies. Poſt aliquod tempus non mediocri cum delectatione rure tranſactum, Neapolim regredior. Quo in loco res meæ eſſent, inquirere prima cura fuit. Otii aliquantulum nactus, die quadam a prandio, reviſendi Patris de Luca cupidus, ſumto pallio ex ædibus deſcendebam, quum fores pulſantur. En Romanus quidam vir doctiſſimus; *Abbatem* appellant, quamquam nondum ullius Abbatiæ fercula liguriat. Ejus nomen a me ne pete; quippe prodere piaculum grande putarem, Sacramento ad reticendum obſtrictus. In ejus vero amicitiam adduxerant me Amicorum literæ, eumque cariſſimum habebam, quod non ſolum ſacra Eruditione foret excultus, ſed etiam in ſtudiis ſuis unius Veritatis amore duceretur. Exhibuit ſe ille mihi ducem, quocumque eſſem profecturus; & jam progreſſuri eramus, quum ex inopinato nos ſiſtit idem Pater de Luca ſuperveniens, ut me pro ſua humanitate inviſeret. In conclave aſcendimus; multa ibi confabulatio de paucis, quos Scotiſticæ Sententiæ infeſtos tu quoque noſti; noviſque telis *Libellator* rurſus impetitus. Inter alia nuntiavit ille, ſe diu dubitaſſe, num arma converteret in quemdam *Antonium Lampridium*, nullo ſibi negotio vincendum, parum laudis, niſi etiam dedecus ſibi metuens in confutando homine, qui in ſolida Theologia plane hoſpes, nihil niſi ineptias & ſophiſmata Lectoribus ſuis propinat. Diſceſſurus impetrare a nobis minime potuit, quominus ipſum ambo ad Cœnobium ſuum Sanctæ Mariæ novæ deduceremus. Vix autem inde pedem extuleramus, quum ad me converſus Romanus Abbas, fixiſque in me oculis, fallorne, inquit, an præ gaudio exſilire mihi videris? Tunc ego: Invidendæ felicitati ædepol mihi tribuo, in clarorum virorum amicitiam adrepere poſſe, atque iſtius præſertim, quem ſibi in maximo negotio Patronum gens noſtra delegit. Immo, ſubdidit ille, tantarum virium, ut unus certamini huic idoneus videatur. Heic ego: miror ſane, quæ dicis. Si irridendi cauſſa: liceat dicere, pudorem in te deſidero. Ejus Libros tam avide ab omnibus conquiſitos nondum legeris oportet. Ad hæc ille: Ain Libros? Quin Opuſculum unum dicito ſodes. Atque

iſtud mihi eſt, a quodam neceſſario meo ante paucos dies dono oblatum, illudque non ſemel legi. Si non ſemel legiſti, reponebam ego eſt cur Libro illi gratuler; neque enim niſi Libris optimis tantum honoris defertur, ut pluries legantur. Immo contra, ajebat ille, lectionem iteravi, ut quæ in eo prava ſunt multa, certius perſpicerem. Scriptor enim ille, ut ſincere tecum loquar, bonam cauſſam a ſe ſuſceptam, deteriorem incaute effecit, ſuoque labore plauſum fortaſſis apud imperitos, non vero apud cordatos doctoſque viros, ſibi paravit. Equidem hæc audiens temperare ab iracundia vix poteram; neque inficias ibo: non levis inter nos oborta eſt altercatio: At ille: Verba abeant. Tu in hujuſmodi controverſia judicem, ut video, me recuſas; neque immerito. Ego contra te judicem volo. Dum grave tibi non ſit ad meas ædes cras accedere, ubi una cum aliis Libris me ac Librum Patris de Luca invenies, ibi ad tuum tribunal ſtabo. Annui, junctiſque demum dextris ab eo diſceſſi.

Poſtera luce amicum virum adii, fluctuante tamen inter ſpem & metum animo. Poſt conſueta humanitatis officia arripuit Romanus Abbas Patris de Luca Librum, atque hiſce exordium fecit. Patrocinium ſuum religioſus iſte vir, ut noſti, Piæ Sententiæ de Immaculata Virginis Conceptione commodavit. Animum ejus, Sententiam ipſam laudo: atque utinam is uti ingenium, ita & Prudentiam uberiorem ad hujuſmodi certamen adferre potuiſſet. Non attulit certe: quod ego jurene an injuria eidem objiciendum putem, faciam nunc ut intelligas. Multas congeſſerat cauſſas *Libellator* (ita eum doctus Minorita, hiſpido ſane vocabulo, appellat) cur ſummo Pontifici abſtinendum foret ab agitanda ulterius, eoque plus a dirimenda quæſtione de Conceptu Deiparæ. Neque utile id, neque neceſſarium; & difficultates occurrere non paucas; imminere etiam pericula. Quid heic Theologus Venetus? Primo ſtatuit, ab Alexandro VII. ſolenni Conſtitutione proditum fuiſſe, Virgineæ Conceptionis Feſtum diem celebrari, & celebrandum eſſe *ſecundum Piam Sententiam*, illorum videlicet, qui *animam Virginis in primo inſtanti creationis atque infuſionis in Corpus a macula peccati originalis præſervatam fuiſſe immunem* tradunt. Tum contendit, *non poſſe Eccleſiam errare in publico Cultu ad Religionem pertinente; adeoque quod colitur ab Eccleſia univerſa, id certo verum & ſanctum eſt, falſumque eſſe non poteſt*. Variis ille modis hoc ille infra repetit & refricat, inde poſtea Concluſionem hanc deducens: Scilicet. *Cultus Objecto jam deſignato per Alexandrum Pontificem, ab Eccleſia teneri Sententiam Piam, non tamquam Probabilem, ſed tamquam Certam, atque adeo Certam, ut ei Falſum ſubeſſe non poſſit*. Ad hæc, quandoquidem in Horis Canonicis Conceptio Deiparæ *Digniſſima* & *Sancta* appellatur, hiſce epithetis, tam firmo veluti ſigillo Veritatis ac Certitudinis, conſtabilitam vult

vult Marianæ Immunitatis Sententiam, ut qui neget, ***Rationis uſum prorſus amiſerit***. Ita ille. Quod quum audis, ne arbitrere, illum novis & numquam adhibitis armis in contentione iſta uſum fuiſſe. Eiſdem, & majori quidem cum judicii uſu, longe antea certaverat Johannes Eberardus Nidhardus, e Societate Jeſu Theologus, poſtea Cardinalis, cujus ſcrinia expilaſſe videtur novitius iſte Scriptor, exorſus etiam ex verbis S. Hieronymi Ep. 142. ad S. Auguſtinum, a Nidhardo uſurpatis, ſed nulla illius facta mentione. Compone nunc, amice vir, cum iſtius Theologi placitis, quæ ſummus ipſe Pontifex Alexander VII. in eadem Bulla edixit. *Vetamus*, inquit, *Sixti IV. Conſtitutionibus inhærentes, quempiam aſſerere, quod propter hoc contrariam Opinionem tenentes, videlicet glorioſam Virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, Hæreſis crimen, aut mortale Peccatum incurrant, cum a Romana Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede nondum fuerit hoc deciſum, prout Nos nunc minime decidere volumus, aut intendimus. Quin potius contrariam illam Opinionem hæreſis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes, præter pœnas, quibus eos ſubjecit Sixtus IV. aliique prædeceſſores noſtri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis ſubjicimus, quas in contrafacientes huic noſtræ Conſtitutioni ſuperius infliximus*. Sixti IV. Pii V. Gregorii XV. in hanc rem præcepta nihil attinet heic recenſere.

At hiſce poſitis judicium tuum nunc appello. Quodnam, rogo, aliud agit tanto conatu tanto æſtu, doctiſſimus iſte Theologus, niſi ut ridendam effuſo ore exhibeat malevolis hominibus Apoſtolicam Sedem? Diſertis verbis Pontifices maximi pronuntiant, nolle ſe dirimere ferventem inter Thomiſtas & Scotiſtas controverſiam, liberumque ſinunt unicuique ſentire heic, prout ſibi perſuaſum fuerit. Contra voce imperterrita clamat Theologus tuus, jam ipſius Alexandri P. M. decreto, & univerſæ Eccleſiæ conſenſu, poſt inſtitutum ſive probatum Conceptionis Feſtum, ita pro Veritate ac Certitudine Piæ Sententiæ pronuntiatum, ut de ea amplius ambigere non liceat, & ſine dubitatione ſit falſa contraria Opinio, atque Errore, Inſcitia, immo & Inſania abundet, qui in ea conſiſtat. Exitum heic nullum alium video: aut errat (ne graviori verbo utar) Apoſtolica Sedes, & Eccleſia, dum idem ſimul affirmat & negat; aut errare dicendus eſt athleta tuus, dum hæc Romano Pontifici affingit. Utrum ex his eligas, diſerte edicito. Fierine poteſt, ego heic ſilentio fracto ajebam, ut tantus vir aut ignoraverit, aut diſſimulaverit inteſtinum hujuſmodi bellum inter Decreta Alexandri, aliorumque Pontificum, ſuamque doctrinam? Profecto reponebat Romanus, hoc ille minime ignoravit, neque tacuit; ſed elabi ſe poſſe eſt arbitratus, ſcribens, *Eccleſiam ſibi* non

Digitized by Google

non repugnare, dum Cultum adhibet Conceptioni juxta Piam Sententiam, qui ſane Cultus fallax eſſe non poteſt; ac ſimul declarat Conceptionis Myſterium nunc ſe nolle decidere. Hanc in rem Semipelagianorum exemplum profert: eos enim ad annum uſque 529. Eccleſia toleravit, & denique damnavit. Ineptum plane effugium & exemplum; nullum quippe ante Synodum Arauſicanam præceſſerat Eccleſiæ, aut Romanæ Eccleſiæ decretum quodpiam, quo concuteretur Semipelagianorum opinio, quum contra Theologus iſte contendat, ex inſtitutione Cultus, ſive Feſti Conceptionis Certam evaſiſſe Piam Sententiam, atque inde excluſam quamcumque Falſi dubitationem, ſive ſuſpicionem; Alexander vero [illegible]II. eodem tempore & actu Feſtum de Conceptione probat, & nihilominus indeciſam ſe relinquere Quæſtionem profitetur. Quare iterum dico, Theologus iſte aut ſe male rationes iniiſſe, aut Pontificem parum mentis compotem, prodit. Elige tamdem.

At negare non potes, ſubdidi ego, quin duo diverſa ſint *Cultus*, & *Myſterium*. Ille jam definitus: iſtius adhuc expectatur, ſimulque ſperatur deciſio Papæ. Quam callidus & tu bellator es! inquit heic Romanus. Attamen nihil niſi ludum offers. Et quidnam aliud doctiſſimus Minorita argumentorum ſuorum phalange molitur, niſi ut Lectoribus perſuadeat, ſtatuto Feſto, ſive *Cultu* Conceptionis, ſtatutum ſimul fuiſſe a Pontifice *Objectum* Feſti, ſive *Immunitatem Beatiſſimæ Virginis a labe originali?* Eccleſiam nempe, ait, falli non poſſe in publico ejuſmodi Cultu indicendo; *Dogma Catholicum* hoc ille affirmat, inculcat, & ad raucedinem repetit, etiam addens §. 29. *amentem eſſe, qui non colligat, Eccleſiam in eo vel errare non poſſe, vel non errare.* Si hoc mihi das, & dare cogeris: jam ex tui commilitonis ſententia nulla de *Myſterio* ſupereſt quæſtio, & a Romani Pontificis Cathedra peremptorium edictum jam proceſſit de Immaculata Virginis Conceptione. Præmiſſas habes; ego vero inde Concluſionem hanc infero. Scilicet Sanctam Romanam Eccleſiam, ex decreto Magiſtri tui, palam riſui omnium exponi, quod una eademque Conſtitutione quid de Conceptione Mariæ ſentiendum credendumque ſit decernit, ſimulque ſe nequaquam velle decernere diſertis verbis teſtatur. Et quei inſipientiæ, ſi Superis placet, ac ſtupiditatis notam amoliri in poſterum poteris ab Alexandro Pontifice, qui controverſiæ huic finem a ſe factum negavit, neque perſpexit, ſe dum Objectum Celebritatis poſtremo calculo ſtabilivit, Sententiam quoque Piam ad Certitudinis apicem evexiſſe, & contrariæ Opinioni nigrum præfixiſſe theta? En quo inconſultus ardor pugnandi rapit; tam gravi fragore ille tuus Romanæ Sedis auctoritatem dignitatemque ſe tueri pollicetur, neque animadvertit ſe de illa male mereri, ſeque eamdem exſibilandam quibuſvis præbere. Heic autem rurſus te volo. Aut

1. *Valdeſii.*

ſummum Pontificem, aut acerrimum hunc Minoritam deceptum, & falſis principiis uſum, dicas oportet. Hæc tua optio eſt. Tunc ego: Licentiam tuam vix fero, quaſi me tam perverſæ mentis arbitrere, ut errorem in re tanta Apoſtolicæ Sedi tribuere umquam poſſim. Quam nemini concedam veneratione erga Cathedram Petri, tibi alias ſancte aperui. Errorem in ea ne ſuſpicari quidem fas eſt. Sed quid ſi neque Alexander Pontifex, neque Theologus iſte decepti fuerint? Et quidni? Si bene memini, is mihi ajebat, ſe minime in cenſum *Hæreticorum* propter hanc cauſſam referre Thomiſtas. Eos tantummodo ſub meridiano Sole cæcutire, atque in Errore verſari, eorumque Opinionem Falſam profitetur. Certam jam eſſe Piam Sententiam *Theologica Concluſione*, non vero Eccleſiæ definitione. Propterea a Pontifice Maximo paucos ante annos petitum, ut Myſterium definiret Immaculati Conceptus, *vel ut rem de Fide, vel ut certam infra Fidem, ſed Certitudine aliqua infallibilis Veritatis*. Quare nihil eſt, quod antilogias aut in Romano Pontifice, aut in Minorita meo ſomnies.

Itane ergo (tunc in hæc verba erupit Abbas) tu nodum ſolvis? Ne iraſcare quæſo, Amicorum optime, ſi hæc ego ludibria appello. Totus eſt ingenioſus miles tuus in oſtendendo, Alexandrum VII. dum Feſtum Conceptionis *ſecundum Piam Sententiam* inſtitutum indicavit, de ipſius etiam Piæ Sententiæ Veritate judicaſſe; ita ut hæc jam Certa evaſerit, eaque Certitudine, quæ quamlibet Falſi dubitationem excludat; ac ejuſmodi Evidentia, ut *mentis expers* in poſterum dicendus ſit, qui eam non amplectatur. Huc omnis illius conatus collineat. Ediſſeras nunc velim. Quum Feſtum diem hunc Alexander ſecundum Piam Sententiam ab ejus aſſeclis celebrandum laudavit, novitne, an non, illius Decreti conſectaria? Si minime: intolerando auſu ignorantiæ arguis viſibile Caput Eccleſiæ: Sin & ipſe novit, jam Pontificem ex tua, ſive ex Minoritæ tui confeſſione habemus illudentem univerſæ Eccleſiæ, quando ex inſtitutione Feſti agnovit in Certitudinem & Evidentiam immigraſſe Piam Sententiam; & nihilominus proteſtatur, *a Romana Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede nondum fuiſſe hoc deciſum: prout nos nunc minime decidere volumus, aut intendimus*. Proinde ſi ex Orco attollere caput nunc poſſet peſtilens Hæreticus Jacobus Picininus, oſculis Theologum hunc fatigaret, eum nempe nactus inter Catholicos ſibi tacite conſentientem; quippe, ut noſti, impius ille Hæreticus *inſultat Alexandro Septimo, tamquam ſibi contradicenti, ex quo in ſua Conſtitutione dicat, ſe nolle Myſterium decidere, & poſtea, approbando Feſtum, illud decidit. Quid aliud eſt hoc (impudenter ait) niſi decidere & non decidere; non decidere verbis, & decidere facto? quod eſt ſibi contradicere*. Heu quo tamdem devenimus! Sed & ludibrium

brium appellandum eſt, ſummis labiis monere, nondum Eccleſiæ decreto Certam de Fide evaſiſſe Piam Sententiam, Certam tamen evaſiſſe *Theologica Concluſione*. Fatente pugile tuo §. 26. *Piam Sententiam eſſe conformem Scripturæ & Traditioni, argumentando colligitur in hunc modum. In rebus ad mores inſtituendos pertinentibus Eccleſiam falli non poſſe, & Veriſſimum eſt, & Sacræ Scripturæ conſentaneum. Colit autem Eccleſia Immunitatem Deiparæ; iſque Cultus ad mores pertinet; in eo igitur Eccleſiam falli non poſſe, & Veriſſimum eſt, & Sacræ Scripturæ conſentaneum. Quod ſi falli non poteſt, conſequens eſt, Certam eſſe Deiparæ Immunitatem, & in Libro Divino fundamentum habere &c. Immunitas igitur ab originis peccato approbata eſt ab Eccleſia tamquam veterum Patrum Traditioni conſentanea.* Immo rectius ita argumentari debuit Magiſter tuus: Certum eſt, in rebus ad Mores & ad Cultum ſacrum pertinentibus *falli non poſſe Eccleſiam*. Atqui Certum apud omnes eſt, Objectum hujus Feſti eſſe Immunitatem Virginis, in quo Objecto ſtatuendo *errare nequit Eccleſia*. Ergo Immunitatis hujus Certitudo, *non Theologica Concluſio, ſed Articulus & Dogma Fidei eſt*; ac proinde Hæreticus futurus, qui eidem pertinaciter repugnet. Non auſus eſt hoc dicere Theologus tuus, *amentium* dumtaxat nomine liberaliter ſibi adverſantes inſpergens, ne in ſe fulmina Apoſtolicæ Sedis pertraheret; verum ex ejus argumentatione Neceſſario id conſequitur. Si enim approbata eſt ſolenni Decreto, & publica profeſſione in inſtituto Feſto Pia Sententia a Sede Pontificia, atque recepta ab univerſa Eccleſia, tamquam Sacræ Scripturæ & Traditioni conſentanea; atque in hoc *errare nequit Eccleſia*, ut ſupponitur: per tuam fidem quid ultra exigitur, ut inter Dogmata Fidei referatur? At ego rurſus inſto ac repeto: Niſi turpis inſcitiæ per ſummum nefas Alexandrum VII. immo & Anteceſſores ejus, qui idem Feſtum probaverant, inſimulare vis, ad fatendum etiam compelleris, ignota iis minime fuiſſe conſectaria, quæ doctus Minorita in Inſtitutione Feſti ſe reperiſſe gloriatur. Si nota erant, iique agnoſcebant, Certam ex ea Inſtitutione evadere, hoc eſt definiri, Scotiſticam Sententiam: cur toties teſtati palam ſunt, ſe illam noluiſſe & nolle decidere? Illuſiſſent (iterum ajo quamquam averſante animo) ejuſmodi ratione univerſæ Eccleſiæ; immo Hæreticorum cachinnis, ſi hæc ſtant, eripiendæ Pontificiæ Dignitatis neſcio quis locus nobis ſupereſſet. Inanibus ergo argumentis nos paſcat Theologus iſte neceſſe eſt, eumque in dedecus & injuriam Apoſtolicæ Sedis incaute, ne dicam temere conſpiraſſe. Hæc quum ille diceret, dolens ego & admirans, vultuque demiſſo audiebam, neque modus ſuccurrebat exſtricandi nodi. Collectis tamen viribus, dicere ſubiit. Sitne heic læſa dignitas Romanorum Pontifi-

cum, diſputare in præſentia nolo, quamquam ad hoc credendum oratione adduci nondum potuerim. Certe quæ Minorita meus de Feſto Conceptionis diſſeruit, ac de illius conſectariis, tam ſolida, tam bene connexa mihi videntur, ut non jam *Inſanos* (quod ille facit) ſed potius melioris Theologiæ, ipſiuſque Logicæ oblitos eſſe putem, qui adverſari audeant. Tum Romanus Abbas: Quando huc, ait, mens tua deflexit, in me ſuſcipiam oſtendere (neque fortaſſe Herculeis toris opus erit) a Theologo tuo fluxo in loco fundamenta jacta fuiſſe, ejuſque molem undequaque dehiſcere. Sed jam ſatis temporis in hujuſmodi diſputatione inſumſimus; præſtat reliqua in craſtinum differre. Ita condictum; Liber Patris de Luca mihi ad legendum commodatus fuit; atque ad negotia noſtra uterque proceſſimus. Ego quoque Epiſtolæ finem faciam, a ſcribendo feſſus. Vale.

Dabam Neapoli X. Kal. Julias MDCCXL.

Celebri, atque optimo inter amicos D. Gregorio Azevedo Valdeſius S. P. D.

EPISTOLA TERTIA.

Altero die ad horam ſtatam amici Romani ædes adii, periculum facturus, an ei ſat roboris eſſet ad retundendos arietes Minoritæ noſtri. Hinc inde obſeptum Libris inveni, ſeque armis, ut videbatur, inſtruentem ad pugnam. Nec mora, is in controverſiam invaſit. Hoc primo, inquit, des mihi velim, fieri nimirum non poſſe, ut ſimul Alexander VII. Quæſtionem de Mariana Conceptione deciderit, & non deciderit: quod abſurdum commentum ex improvido Theologi tui æſtu affluere antea contendi. Extra omnem dubitationis aleam poſitum tu quoque fateberis, Pontificem minime eam deciſſe, nec voluiſſe decidere; expreſſis enim verbis id ipſe in Conſtitutione ſua teſtatus eſt; & mentiri nequit Vicarius Chriſti. Reſtat ergo, ut fallax falſaque ſit altera pars, nempe Alexandrum re ipſa deciſſe, ac decidere voluiſſe. Tunc ego. At ne tu quidem negare potes, quin Pontifex edixerit Feſtum Conceptionis inſtitutum fuiſſe *ſecundum Piam Sententiam*, & conſequenter firmatum ab eo Feſti Objectum, ſcilicet Deiparæ Præſervationem a macula originali. Quum vero Pontifex, ſive Eccleſia in Cultu præſcribendo *errare non poſſit*; *Sanctaque*, ac *Digniſſima* in Officio ejus Feſti dicatur Virginis Conceptio: neceſſario Pia Sententia in cenſum earum Veritatum translata fuit, *quibus Falſum ſubeſſe non poteſt*. Inter præcipua vero Catholicæ Religionis Dogmata tu quoque procul dubio Eccleſiam falli neſciam agnoſcis. Ad hæc ille: Prærogativam hanc in Eccleſia quis Catholicorum non agnoſcit, non tuetur? Verum Romano ipſi Ponti-

fici,

fici, atque Eccleſiæ non plus tribuendum eſt immunitatis ab errore, quam ipſi velint, & recta Ratio perſuadeat. Levia ſane ingenia non deſunt, quibus quidquid ab Eccleſia præſcribitur, ad divinam Fidem, ad Veritatis Certitudinem ſpectare creditur, ſeveriore interim Theologia ſecus cenſente, dum quæ Certa, quæ Probabilia ſint ſedulo diſtinguit, & quæ intentio ſit Eccleſiæ in tanta rerum varietate ſollicite perſcrutatur.

Age vero inveſtigemus, utrum Alexander Pontifex, Feſtum probans, Piam ſimul Sententiam ſtatuerit. En ejus Bullam. Laudat ille *veterem Fidelium Pietatem*, ſentientium, animam Virginis a macula peccati originalis præſervatam immunem, atque *in hoc ſenſu ejus Conceptionis Feſtivitatem ſolenni ritu colentium*. Quum in Hiſpaniis aliqui contrariæ Opinionis aſſertores contra Gregorii XV. prohibitionem pergerent *tum privatim tum publice præfatam Sententiam aut impugnare, aut vellicare, & favorem a Romanis Pontificibus Cultui & Feſto ſecundum illam præſtitum ita interpretari, ut fruſtrentur; immo Eccleſiam Romanam huic ſententiæ & Cultui juxta illam Beatæ Virgini exhibito favere negant:* Propterea conſiderans, *quod ſancta Romana Eccleſia de intemeratæ ſemper Virginis Mariæ Conceptione Feſtum ſolenniter celebrat, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc Officium olim ordinavit juxta Piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem Sixti IV. volenſque laudabili huic Pietati, & Devotioni, & Feſto, ac Cultui ſecundum illam exhibito in Eccleſia Romana, poſt ipſius cultus inſtitutionem numquam immutato, Romanorum Pontificum, Prædeceſſorum noſtrorum exemplo favere, necnon tueri Pietatem & Devotionem hanc, ut in grege unitas Spiritus in vinculo pacis conſervetur, prædeceſſorum Decreta edita in favorem Sententiæ hujus, & Feſti, & Cultus* obſervanda decernit, variaſque pœnas ſtatuit in eos, qui *favores per illa dictæ Sententiæ, & Feſto, ſeu Cultui ſecundum Piam iſtam ſententiam exhibitos fruſtrari pergant, vel qui hanc eamdem Sententiam, Feſtum, ſeu Cultum in diſputationem revocare, aut contra ea ſcriptis ſeu voce loqui, concionari auſi fuerint*, cum ceteris ibi legendis, in quibus nulla vox, & ne gry quidem de Veritate, ſeu Certitudine Sententiæ. Immo debita opera utitur Pontifex vocabulo *Pietatis, Devotionis, Piæ inſtitutionis, Piæ Sententiæ*, ut ſecundum normam & loquelam Theologicæ Scholæ Fideles intelligant, non hic rem eſſe de aliquo Fidei Articulo, de Veritate & Certitudine Propoſitionis ſeu Concluſionis alicujus; ſed quidem de Sententia, Feſto, & Cultu Intemeratæ Virginis ſecundum eamdem Sententiam, quibus laus debita eſt, a quibus impietas abeſt, immo quibuſcum Pietas conſentit, & quibus Apoſtolica Sedes ſe favere teſtatur. Nullum heic verbum; quo damnetur, ſive interdicatur Opinio aſſerentium, Mariam Sanctiſſimam contraxiſſe originale peccatum. Nullum verbum, quo in-

terdi-

terdicatur contrariæ Sententiæ adhærentibus illud Feſtum celebrare ſub intentione *Sanctificationis*. Ii tantummodo vetantur in diſputationem revocare Piam Sententiam, Feſtumque & Cultum ſecundum eam exhibitum, & Favores a Romana Sede eiſdem impenſos, voce aut ſcriptis impetere. En ergo ſalva dignitas Romanæ Eccleſiæ. Manu tenes, nihil ibi deciſum de Conceptionis Quæſtione, neque omnibus Chriſti Fidelibus indici, Feſtum Conceptionis celebrandum eſſe *ſecundum Piam Sententiam;* neque declarari aut definiri, hoc eſſe unicum hujus Feſti *Objectum*. Proinde etiam intelligis, jure ac merito potuiſſe Alexandrum proteſtari, ſe quod eſt ad Veritatem ſeu Certitudinem Piæ Sententiæ nihil velle decidere. Abeat propterea in malam crucem Hæreticus Picininus, dum Romano Pontifici inſultat, perinde ac ſi Quæſtionem de Virginis Conceptione tollere, & non tollere eodem tempore voluerit. Nam quod eſt ad Minoritam tuum, Picinino ſuppetias ferentem in dedecus Apoſtolicæ Sedis, non eum certe diris eiſdem devovebo, quum incaute egerit; ſed quidem contendam, abuti eum ingenio ſuo, dum Alexandri VII. Bulla, ſeu potius imaginatione ſua fretus, Scotiſticam Sententiam ad eam Certitudinem & Evidentiam evehere conatus eſt, cui Falſum ſubeſſe nequeat, quum ſtet contra ſolennis proteſtatio ejuſdem Pontificis.

Plura dicere volentem hiſce ego affatus ſum: Numquid inficiari poteris, quin ſaltem a ſummo Pontifice laudetur *Pietas* colentium Virginem *ſecundùm Piam Sententiam*? Audebiſne dicere, Pontificem errare in hoc poſſe; aut re ipſa errare? Tunc ille: Laudat profecto Sancta Romana Eccleſia Piam de Virgine Sententiam: laudo & ego, ac Piam, Piiſſimamque pronuntio. Laudat illa ac probat Feſtum, & Cultum Deiparæ ſecundum eamdem Sententiam ab illius fautoribus exhibitum, eiſque favet: laudo & ego, eiſque faveo. Inſuper lubens addo, vetari in poſterum contrariæ Opinionis aſſeclas voce aut ſcriptis quidquam proferre, unde videatur ſub nomine Feſti *Conceptionis* venire tantummodo Virginis *Sanctificatio* (hoc enim poſtremis controverſiis, & Alexandri Septimi Edicto cauſſam dedit) quum certum ſit, & deinceps futurum ſit, ex mente Romanæ Eccleſiæ inſtitutum fuiſſe, ac celebrari a Pietate Fidelium Scotiſtarum Conceptionis Feſtum *ſecundum Piam Sententiam*, eximentem ab originis labe Mariam. Tunc ego verba Theologi noſtri arripiens e pag. 13. hiſce verbis inſtabam: *Cultus Dei atque Sanctorum mandato Pontificis toti Eccleſiæ propoſitus, ab eaque obedienter & rite delatus* (verebar heic, ne Romanus Abbas ad hæc verba cavillaretur, quaſi ad confirmanda mandata Pontificis, obedientia quoque Eccleſiæ exigatur: at ille ne tantillum quidem muſſitavit) *Cultus*, inquam, *Dei & Sanctorum eſt aperta profeſſio Fidei Chriſtianæ, ut D. Thomas 2. 2. qu. 93. art. 2. ac Theologi omnes conſenſu docent. Atqui in Fidei pro-*

feſſio-

feſſione errare non poteſt Eccleſia univerſa. *Ergo Eccleſia in præſcribendo Feſto & Cultu Virginis ſecundum Piam Sententiam immunis ſit ab errore oportet*. Falli autem poſſet, niſi Objectum Feſti & Cultus certum foret. Ergo *Pia Sententia* (quod idem eſt ac dicere *Objectum Feſti & Cultus*) Certa credenda eſt, eaque Certitudine, quæ nulli amplius ſit dubitationi expoſita.

Tu rete quidem obtendiſti (ait heic Romanus) at vide, ne muſcas tantum concludas. Nolo heic lites ſerere, quod S. Thomas nihil eo in loco de *Sanctis* habeat. Nolo per ſingulas partes argumentationem, quam a Theologo tuo mutuatus es, ad trutinam revocare; hoc enim multum temporis poſceret: adeo confuſa ſunt, vaga, & ſine ulla diſtinctione prolata tanti ponderis documenta. Doleo potius, te jam oblitum, quæ heri diſſeruimus. Scilicet miror, cur ex præmiſſis iſtis non intuleris (faciendumque tibi erat) Piam Sententiam Articulum Fidei jam evaſiſſe. Nam quæcumque ſtatuit, ſive præſcribit Eccleſia, in quibus ſtatuendis ſive præſcribendis ex promiſſione Dei *nulli fallaciæ ac errori obnoxia eſt*: aſſenſu Fidei Chriſtiano Populo ſunt amplectenda; Magiſtro tuo docente pag. 72. *Eccleſiam falli non poſſe in publico Cultu; Dogma eſt Fidei*. Ipſa vero *errare non potuit* in præſcribendo Virginis Cultum ſecundum Piam Sententiam; ipſaque falli poſſet, niſi certa foret eadem Sententia. Ergo ad Dogmata Fidei ex Eccleſiæ decreto jam acceſſit Immunitas Virginis ab originali noxa. Daſne hoc mihi? an potius ex hoc jam ſentis, argumentationem illius ob exceſſum claudicante gradu incedere? Dum ego quid reſponſi daturus eſſem, cogitabundus ac tacitus in ærario mentis perquirebam, is ſermonem continuavit inquiens: Intellectum tuum torqueas nolim; mecum potius progredere. Ad Cultum Dei pertinere etiam honorem Sanctorum, & præſertim Sanctiſſimæ Dei Matris, ego quoque tecum cenſeo & credo; quippe in Sanctis dona Dei honoramus. Verum in Quæſtionem noſtram obtorto collo pertrahere velle infallibilitatem Romani Pontificis, Catholicæque Eccleſiæ, eſt hominis parum accurate argumentantis, & Alexandrinæ Bullæ intentionem aut minime intelligentis, aut vitiantis, hoſpitiſque demum in œconomia Eccleſiæ ipſius. Jam poſuimus, ab Alexandro Pontifice commendatam quidem fuiſſe Piam Sententiam, at nihil ab eo deciſum de illius Veritate; nihilque detractum, quod attinet ad ſubſtantiam, Opinioni contrariæ. Præterea ſtatuimus, non unum eſſe *Objectum* Feſti de Conceptione uti quarto quoque verbo ſupponit, atque inculcat, ſed falſo ſuppoſito utens, ingenioſus Minorita tuus. Ruente autem fundamento, tota moles ejus in præceps feratur oportet. Tam *Præſervatio*, quam *Sanctificatio* ſunt Objectum Feſti pro diverſitate Opinionum, quas adhuc vigere ſinit Eccleſia. Pari autem gradu procedit *Cultus* cum *Sententia*, neque plus habet, quam illa, ad quam profertur.

Pia

Pia eſt Sententia; *Pius* & Cultus. Laudatur Scotiſtica ab Apoſtolica Sede; ejuſque favore ornatur; idem de Cultu dicas. Denique Probabilis eſt, & ſi mavis Probabilior altera Scotiſtarum Sententia; paria de Cultu affirmare licet. Quod ſi mordicus adhuc tenes, Certiſſimum eſſe Cultum atque inde affluere Certitudinem Sententiæ: hircocervum mihi exhibes nuper exploſum, nempe Romanum Pontificem minime pro Certa habere Præſervationem Mariæ, & nihilominus velle, & nihilominus ſtatuiſſe, ut Virgo colatur uti Certiſſime præſervata, ac tali Certitudine, ut nullum errandi periculum ſubſit. Stare hæc ſimul nequeunt, ut antea monui, & non ſine contumelia Pontificis Maximi excogitantur.

Silentium heic ego fregi. At tu, ajebam, manibus pedibuſque hactenus curaſti, ut vim effugeres prioris meæ propoſitionis. Falline, an non, Eccleſia poteſt in præſcribendo Cultu religioſo & ſancto? Palam ediſſere, quæ tua hac de re ſit mens; donec enim fundamentum hoc ſtabit, meum non nutabit, ut ſpero, ædificium. Juſta petis, inquit Romanus. In œconomia Catholicæ Eccleſiæ, cui utinam diligentius ſtuderet doctiſſimus alioqui Magiſter tuus, geminæ animadvertendæ ſunt provinciæ; altera Divinarum, altera Humanarum Veritatum. Illam regit peculiaris divini Spiritus afflatus, hanc humana Prudentia. Complectitur prior Dogmata Fidei de Myſteriis, de Moribus, de Factis, aut neceſſaria, aut utilia ad ſalutem æternam, ad Pietatis officia, ad morum integritatem, eaque a Deo revelata, & ad nos profecta vel per divinas Scripturas, vel per legitimam Traditionem Sanctorum Patrum, vel per neceſſariam deductionem ex certiſſimis principiis. In his nullus errori locus, & pro eorum tutela, quoties poſcat occaſio, vita fortiter eſt danda. Alteram provinciam, ſcilicet Humanarum Veritatum, conſtituunt innumera Scholarum Theologicarum ſcita, aut Opiniones de rebus ſacris, de moribus ac ritibus, ad Pietatem ſpectantibus, atque innumera Facta, quæ non a Revelatione Dei, ſed ab Hiſtoricorum, aliorumque hominum fide accepimus. Sunt & heic quamplurima Certa, non divina quidem, ſed Morali Certitudine firma; ſunt & Probabilia; ſunt diſputatione frequenti agitata, ac proinde incerta. Hæc ſua Prudentia Eccleſiæ Paſtores & probant & in uſum deducunt, probabiliora, & quæ ad alendam Pietatem aptiora videntur, ſeligendo. Reliqua certamini doctorum hominum dimittunt. Ad utramque provinciam ſpectat & Diſciplina Eccleſiaſtica, quæ Ritus ſacros, Cultumque Dei, & illius Servorum, aliaque præſcribit, quibus Eccleſiæ univerſæ regimen nititur. Habemus enim & heic multa a Deo revelata, eaque neceſſaria, quæ immutare non licet; reliqua vero ab Eccleſiæ Prudentia pendent, quæ nova invehit, vetera abrogat, prout ſatius, & rectius, utiliuſve ſibi videtur. Propius nunc

nunc ad rem, quam præ manibus habemus, accedo. Petiſne, ad quamnam provinciam & claſſem pertineat Cultus Sanctorum? Hæc accipito.

Ad Dogmata Fidei referendnm eſt: Honorem Sanctis, eorumque Reliquiis, & imaginibus deberi; eoſque invocare tamquam interceſſores & mediatores apud Deum, ad impetranda beneficia per Filium ejus Jeſum Chriſtum, bonum atqne utile eſſe; minime vero ex aliqua communi lege de Invocatione neceſſarium. Eccleſiaſtico tantum præcepto & diſciplina illorum Invocatio iis præcipue mandatur, qui ſacra celebrant, & ad Horas canonicas obligantur. Inter rationes modoſque colendi Sanctos præſertim recenſentur jejunia in Vigiliis, & Feſti dies in eorum honorem inſtituti. Si Objectum ſive Subjectum hujuſmodi Feſtorum e Revelatione divina per divinos Libros, aut per legitimam Traditionem procedit: ſupranaturali Fide credendum eſt, uti Annuntiatio, Purificatio, Deſponſatio, & Viſitatio ſemper Virginis Mariæ, Nativitas & Paſſio Sancti Johannis Baptiſtæ, aliaque id genus. Sin minime revelata ſunt, ad humanam fidem pertinent, quæ modo major, modo minor futura eſt, prout ſuadent motiva credibilitatis. Poſtrema autem hæc moderatur Diſciplina & Prudentia Eccleſiæ. Quamvis enim ſine nnmero abnndenr, qui Pontificis Maximi judicium in canonizandis, ut ajnnt, Sanctis minime fallax, immo ad Fidei dogmata ſpectans arbitrantur, & quorum nomina & argumenta profert & expendit Eminentiſs. Cardinalis Proſper Lambertinus, nunc bono Reipublicæ Chriſtianæ Pontifex Maximus Benedictus XIV. Lib. I. Cap. XLIII. de Serv. Dei Beat. & Canoniz. aliis tamen aliter videtur, quum nulla nova Revelatio detur in Eccleſia Dei, & Canonizatio Sanctorum a teſtibus pendeat, hoc eſt a fallaci hominum narratione & fide. Adhuc ſub judice his eſt. Nemo tamen negat, aut negare poteſt, quin intolerandæ temeritatis arguendus foret, ſuſpicionemque incurreret animi hæretica aliqua opinione vitiati, qui Sanctum negaret hominem rite ab Apoſtolica Sede in Sanctorum faſtos inlatum, quum notum ſit, Prudentiam Romanorum Pontificum nulli parcere diligentiæ, & accuratæ circumſpectioni, ne in his quoquo modo fallatur & fallat. Atque heic occurrit mihi Theologus tuus, qui §. XXIX. Diſſertationis ſuæ Theologos commemorat *negantes, rem eſſe Catholicæ Fidei conſecrationem Sanctorum*, at nihilo ſecius affirmantes, eamdem *vel eſſe certam de Fide, vel Certam infra Fidem, ſed Certitudine aliqua infallibilis Veritatis*. Tum addit, in poſtremo ſupplici libello ad ſummum Pontificem Clementem XII. expetitum fuiſſe, *ut ſaltem canonizetur primum inſtans Conceptionis Mariæ eo ferme modo, quo canonizatur inſtans mortis Servorum Dei. Hoc autem*, ſubdit, *& nos petere æquiſſimum eſt, & Pontificem dare NECESSARIUM*. Quod poſtremnm profecto lepidum, ſeu potius

injurioſum in Romanam Sedem dicas, quaſi aut quæ ſunt Neceſſaria Eccleſia ignoret, aut minime ignorans eadem ſuppeditare renuat. Is autem pro ſuo ingenio contendit, ex inſtitutione Feſti Sententiam Piam Conceptionis ita jam eſſe *Certam*, *ut ei Falſum ſubeſſe non poſſit*. At heic repetendum eſt, in ſacris diviniſque rebus Eccleſiam duplici tantum via procedere ad Veritatem, ſcilicet aut per revelationem, quæ ex verbo Dei ſcripto, aut non ſcripto, ſed ope Traditionis Patrum ad nos dedncto colligitur; atque hæc conſtituunt Dogmata Fidei ſine ulla hæſitatione credenda. Aut humano more, dum nempe adminicula & præſidia adhibet, quibus ceteri hominum in Veritate inquirenda utuntur. Sunt quæ ex *evidentia Phyſica* Certa ſunt, uti hunc vel illum hominem vivere; Ignem comburere quæ combuſtionem patiuntur, Solem ſereno meridie lucere. Sunt quæ Certitudinem accipiunt ab *evidentia Morali*; uti hunc vel illum Principem aliquo tempore in vivis fuiſſe; prœlium hoc vel illud accidiſſe. Sunt & quæ ob *evidentiam Metaphyſicam* Certa habemus. Cetera Probabilia ſunt, ſed minime Certa, & ſiquidem Certa, non ea Certitudine firmata, quæ omnem Falſi dubitationem excludat. An confluere poſſit in Canonizationem Sanctorum Evidentia, ſeu Certitudo Phyſica, aut Moralis, cui nihil Falſi ſubeſſe poſſit, quum ab humana Prudentia Canonizatio procedat, & ſecundum aſſertiones hominum propagetur, inquirere nec vacat, nec lubet. Hoc unum novi, poſt tantam in canonizandis Sanctis adhibitam diligentiam, qua major in rebus humanis adhiberi nequit, adeo Probabilem eorum Sanctitatem evadere, ut nimiæ audaciæ, ac temeritatis pœnas commereatur, qui Falſi eam inſimulet; quippe uti recte monet S. Thomas Quodlib. IX. quæſt. 8. *Pie credendum eſt, quod nec etiam in his juditium Eccleſiæ errare poſſit*. Ac propterea religioſe quidem, pie & honeſte coluntur ejuſmodi Cœlites; minime tamen ad Fidei dogmata ſpectat illorum Sanctitas, uti poſt Sanctum Thomam tradunt inter Theologos primarii, Cajetanus, Canus, Corduba, Malderus, Suarez, Vaſquez, Raynaudus, & alii. Sed quando abundant doctiſſimi viri, quibus videtur ſpectare ad Fidem Canonizatio Sanctorum: Lectori animadvertendum eſt, quantum diſcriminis inter eam, & Sententiam Piam intercedat. Nullum enim Sanctæ Sedis aut Conciliorum Decretum exſiſtit, per quod liberum ſit Fidelibus perſuadere ſibi, hunc vel illum Sanctum canonizatum non frui gloria cæleſti; in noſtro autem caſu libertatem hactenus nobis reliquit Eccleſia ſentiendi quidquid magis conſonum Veritati arbitramur.

Et ſane quod eſt ad *Sententiam Piam* de Conceptione Virginis, quei æquiparari umquam poſſit Canonizationi Sanctorum, non video. Cedo idoneos teſtes rei tantæ, quales certe bene multos adhi-

adhibere ſolent Romani Pontifices, dum de Sanctorum Virtutibus & Miraculis examen inſtituunt. Si profers innumeros, qui nunc eidem Sententiæ adhærent, tunc teſtes idoneos in hujuſmodi cauſſa appellare auderes? Una divina Scriptura, aut legitima Sanctorum Patrum Traditio, teſtari id rite poſſit. Et ubi teſtaretur, non Certa ſolum Pia Sententia dicenda foret, ſed etiam ad Fidei Articulos adjungenda. Sublatis hiſce teſtibus, peſſum eat Certitudo oportet, non ſolum quæ ad divinam Fidem ſpectat, ſed & Phyſica, Metaphyſica & Moralis; neque enim nos adhuc certi ſumus, pendente nempe judicio Eccleſiæ, num divini Libri, Sanctique Patres faveant, an adverſentur Scotiſticæ Sententiæ. Atque heic animadvertas velim, rem non levem ab Apoſtolicæ Sedis Prudentia ſperaſſe commilitones tuos, petendo nempe, ut Sanctorum Canonizationi par judicium de Immunitate Mariana pronuntiaretur, oſtendentes interea, ex Canonizatione conſequi Certitudinem quidem, ſed quæ infra Fidem ſit. Ubi id impetraſſent, tunc in tuto triumphus fuiſſet; inflatis quippe tubis per plateas, per compita canerent, Canonizationem Sanctorum ſupranaturalem Fidem exigere, adeoque & Piam illorum Sententiam. At tu, heic ego impatientia ductus ajebam, per viculos & angiportus adhuc vagaris. Hoc unum a te peto. Probavit Romana Sedes, ſive Eccleſia, Feſtum & Cultum Virginis ſecundum Piam Sententiam. Dicas tandem velim, an errare in ejuſmodi decreto, hoc eſt in indicendo Cultu publico religioſo, Eccleſia poſſit. Tunc ille: Probavit ſane, ſed minime Univerſam Eccleſiam obligavit ad Cultum ſecundùm Piam Sententiam. Ad eum vero Cultum quod attinet, non is referendus eſt ad œconomiam illam, in qua ab errore illæſam uſque ad finem Sæculi ſuam Eccleſiam Deus ſervabit. Tunc pertinebit, ſi Pia umquam Sententia, hoc eſt ejus fundamentum, Fidei Dogmatis adjungetur. Interea is Cultus ab una Eccleſiæ Prudentia præſcriptus & commendatus eſt Piæ Sententiæ ſectatoribus, atque ad eam œconomiam pertinet, cui peculiare auxilium, ne erret, Eccleſiæ ſuæ numquam pollicitus eſt Chriſtus. Attamen fidenter addendum eſt, numquam in his Eccleſiam re ipſa contra Prudentiam errare, & nos ita conquieſcere debere ad ejus judicia atque mandata, ut cenſeamus, nihil ab ea niſi prudenter agi. Agapas in Templis, uti & nocturnas Vigilias ad Martyrum ſepulcra primitiva Eccleſia uſurpavit, ſubſequens ſuſtulit. Erravitne priorum Sæculorum Eccleſia probando, an ſubſequens improbando? Neutra ſane. Hoſce ritus ad Diſciplinam ſpectantes prudenter juſtiſque de cauſſis invexerunt illi; iſti, aliis cauſſis ſupervenientibus, pari Prudentia antiquarunt. Idem animadvertas in Cultu Sanctorum. Ubi perſpicacia ſui Intellectus uti vellet, ſeque præjudiciis antea eriperet Theologus

C ij

logus tuus, is quoque proſpiceret, dari Cultum Certum, dari & Probabilem, pro qualitate videlicet Objecti. Et ſane quoties in humanis ſacriſque rebus explorata certaque Veritas haberi non poteſt, vir Sapiens Probabilibus locum dat, eaque ſequitur; ſat enim rationum adeſt, ut Prudenter operetur, aut decernat. Innumeri ſunt Sancti, quos Romana Sedes per Canonizationem non intulit in ſacros faſtos, eos tamen & ipſa amplectitur, Officia, feſtoſque di:s in eorum honorem probat, Indulgentiis donat. Apoſtolorum Corpora, Jacobi majoris Compoſtellæ, Andreæ Amalfi, Jacobi minoris & Philippi Romæ, Matthæi Salerni, Bartholomæi Beneventi, aut Romæ, Lucæ aliis in locis, aliaque Sanctorum Corpora, & Reliquias innumeras, ad Paſſionem Domini, ad Virginem Sanctiſſimam, ad ceteros Sanctos ſpectantes, eadem Sedes Apoſtolica probat, ac favore proſequitur. In Breviariis quoque Sanctorum geſta ac miracula proponit. Hæc omnia vides ad publicum Cultum Servorum Dei eſſe referenda. Accedat nunc aliquis, & contendat, in his omnibus Eccleſiam errare non poſſe, atque omnia hæc Certa eſſe. Riſum vel nolenti excutiet. Prudenter tamen ſe in hiſce Eccleſia gerit; nam donec nulla in contrarium Certitudo & Evidentia militat, Probabileſque cauſſæ ſuppetunt credendi & colendi eoſdem Sanctos, Corpora, ſive Reliquias ſecundum Opinionem diuturnitate temporis, & longa quaſi poſſeſſione firmatam: ſatis Prudentiæ ſuæ facit, dum hæc permittit, aut probat, eiſque favorem impendit. Inania terriculamenta ſunt, quæ Minorita tuus excogitat, ac ſi Romani Pontificis dignitas, & Eccleſiæ fundamenta rnerent, ſi in ejuſmodi ſacros Cultus error ingerere ſe poſſet, Certaque non forent, quæcumque ad publicum Cultum exponuntur. Nunquidnam evincere tu umquam poteris, Vera ac Certa eſſe Caput Sancti Johannis Baptiſtæ non uno in loco adſervatum, tot Clavos ad Crucem Domini adhibitos, Sacram Syndonem, tot Corpora Martyrum e Romanis Catacumbis educta, aliaque hujuſmodi innumera? Si in his Certitudinem exigeret Eccleſia, ut Cultum probaret, pauca, immo pauciſſima nunc haberemus religioſo Cultu donata, ſive donanda. An autem audiendus ſit, qui ſic præpoſtero ordine argumentatur: Publicum horum Cultum aut permittit, aut præſcribit Eccleſia: ergo Certa ex hoc evadunt: tu ipſe pronuntiabis. Illud quidem Certum eſt, nnmquam imperaſſe, aut imperaturam eſſe Eccleſiam, ut omnia hæc Certa ſine ulla erroris formidine credamus. In his, quæ utilia quidem ſunt, ſed minime neceſſaria ad alendam Populi Pietatem, neque a Revelatione Dei deſcendunt, ſuam tantummodo Prudentiam conſulit Apoſtolica Sedes, & Eccleſia; reliquum arbitrio noſtro dimittit,

mittit, dum contemtus abſit, & ſcandalum. Neque ipſa in his errat, quum ſufficientibus ſemper Prudentiæ motivis in re per ſe incerta ducatur. Adde, neque Populi Pietatem in eiuſmodi Cultibus falli; nam etſi forte in Sancto aliquo colendo, in ſacris Corporibus ſeu Reliquiis credendis allucinaretur (quod non facile putandum) attamen neque animus, neque affectus colentium umquam fallitur, quum ex ſententia Eccleſiæ honor & Cultus Servorum Dei in Deum ipſum terminetur, & Certa ſint Merita Jeſu Chriſti Domini noſtri, per quæ vel ipſi Sancti beneficia nobis impetrant ab omnium datore Deo.

Ad has regulas Prudentiæ & Probabilitatis, quibus utitur Romana Sedes & Eccleſia in non Revelatis a Deo, aut Phyſica aut Morali Certitudine carentibus, exige nunc Feſtum & Cultum Virginalis Conceptionis propoſitum Piæ Sententiæ cultoribus; & deprehendes, fruſtra doctiſſimum Patrem de Luca aſſeruiſſe, *errare non poſſe Eccleſiam, ubi Cultum præſcribit religioſum & Sanctum*; & Sententiam Piam propterea Certam evaſiſſe, atque ad eam conſcendiſſe Certitudinem, *cui Falſum ſubeſſe non poſſit*. Nondum certè innotuit, an revera immunis ab originali labe concepta fuerit Beatiſſima Virgo: ne tu quidem id negabis. Attamen quum Probabiles rationes adſint, non petitæ a Granatenſibus laminis, non ab aliis impoſturis in Hiſpania natis, ſed a dignitate Deiparæ, ab Academiarum placitis, aliiſque humanæ Prudentiæ fontibus; neque in contraria Sententia ſive Opinione appareat Certitudo: Pia iſta Probabilitas laudabile fundamentum præſtitit Romanæ Sedi, ut inſtitutum antea Feſtum diem Conceptionis probaret, ediceretque, illum ſecundum Piam Sententiam rite a Scotiſtis, eorumque aſſeclis celebrari. Probabilitate Sententiæ ducta Eccleſia, Probabilem quoque Cultum amplexa eſt, uti uſuvenit in tot aliis nuper indicatis. Hæc Prudenter acta. Etiamſi nihil Certi heic habeamus, quum adhuc ſub nube ſit Virginis Immunitas, ſive Objectum Feſti: tantum tamen Probabilitatis in Piam Sententiam confluit, ut ejus quoque ſectatores prudenter ad Virginem colendam ſub ea conſideratione ferantur. Qua in re quamquam obſcura, ut dicebam, noſter falli non poteſt affectus, ad Mariam nempe tendens, cui Hyperduliam ex Theologorum conſenſu debemus, & in Deum denique deſinens, cujus voluntatem, quæcumque hac in quæſtione fuerit, noſtrum eſt venerari. Pari gradu cum iſto procedunt Feſti dies inſtituti in honorem B. Virginis *de Monte Carmelo*, de *Mercede* & *ad Nives*. Hoſce etiam dies feſtos invexit Eccleſia, non ex infallibili Revelatione Dei, non ex Certitudine quapiam Phyſica, aut Morali, ſed ex Probabili narratione piorum hominum. Non Certum propterea evaſit eorum Objectum; neque enim umquam Eccleſia in animum induxit obligare nos ad credendum,

dum, excluſo omni metu Falſi, *Miraculum Nivis*, quæ Nonis Auguſti in Romanum collem cecidiſſe fertur; neque *Apparitionem Virginis* Jacobo Regi Aragoniæ; neque *Sacellum Deiparæ* erectum in Monte Carmelo paucis poſt Domini Aſcenſionem annis; neque traditum Beato Simoni *Scapulare*. Quod plus eſt, diſputare & contendere quidem poſſis, non falli Eccleſiam in canonizandis Sanctis, in indicendis eorum Feſtis, Certumque eſſe eorum Objectum, Certas eorum Reliquias, Certa Miracula Nivis, Apparitionis, Sacelli, Scapularis &c. Verum quod attinet ad Feſtum Conceptionis (huc præ ceteris intendas animum velim) omnem diſputationis anſam præripuit jam Summus Pontifex, proteſtando, ſe relinquere Obiectum illius Feſti in ſua Probabilitate, quum quæſtionem de Conceptione dirimere noluerit, & contrariæ Opinioni vires non ademerit, immo ipſam damnandam vetuerit. Veritatem hanc in omnium oculos incurrentem aio, neque tu negare tamdem audeas. Datur autem & Sanctitas Probabilis. In Horis propterea Canonicis *Sancta & Digniſſima* utique appellatur *Conceptio* Virginis, ſed ſub eadem ratione Probabilitatis, ſub qua Obiectum ipſum Pie credendum colitur, non vero Certitudinis, quam contra expreſſam mentem Romanorum Pontificum invehere nititur Minorita facundiſſimus. Huius rei luculentum habes exemplum in hac ipſa quæſtione. Probaverat Sixtus IV. & quidem ſolenni Conſtitutione *Cum præcelſa*, Officium Conceptionis a Leonardo Nogarola compoſitum, eoque uſi ſunt Scotiſticæ Sententiæ aſſertores uſque ad tempora Pii V. Ibi difertis verbis legebatur: *Tota pulchra es Maria, & Macula non eſt in te. Immaculata Conceptio eſt hodie. Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habitaculum præparaſti: concede quæſumus, ut ſicut ex morte ejuſdem Filii tui prævíſa eam ab omni labe præſervaſti. &c.* Reliqua dimitto, pleraque ex dubiis aut ſpuriis antiquorum Libris excerpta. Verum Pius V. Pontifex Officium hoc minime ultra eſt paſſus. Evaſeratne Certa Sententia Pia ex Officio illo per Pontificem Sixtum probato, non Eccleſiæ univerſæ propoſito, ſed ab ei Sententiæ adhærentibus dumtaxat celebrando? Nequaquam. Ipſemet Sixtus Probabilem tantum agnoverat Sententiam hanc, & quamvis propoſitis Indulgentiis ad Virginem ſub hac ſpecie colendam incitaverit, nequaquam tamen a contraria Sententia Probabilitatem amovit.

Pari etiam nomine appellamus *Sanctam Feſtivitatem* Feſtum Præſentationis, Feſtum S. Mariæ de Carmelo, & S. Mariæ ad Nives. Num propterea illorum Obiectum Certiſſimum evaſit? Ita *S. Mariæ Magdalenæ* Feſtum tibi ante oculos ſtatue. Ad Fidem pertinet illius Sanctitas. Ipſam vero nobis Eccleſia proponit antea Peccatricem, poſtea ad meliorem frugem redactam, Chriſto patienti adſtitiſſe &c.

cui

cui ſententiæ vetuſtiſſima Traditio ſuffragium præbet. Non res tamen Certa, ſed tantum Probabilis. Neque Eccleſia umquam indignata eſt contendentibus, tres diverſas mulieres fuiſſe Marias in Evangelio memoratas; & quæ colitur, numquam fuiſſe famoſam illam Peccatricem, cujus elogium in Evangelio eodem contexitur. Rurſus eadem Eccleſia, dum nobis Feſtum S. Mariæ de Carmelo colendum proponit, hæc de ipſa Virgine ait: *In alio quoque Sæculo filios in Scapularis ſocietatem relatos, materno plane affectu, dum Igne Purgatorii expiantur, ſolari, ac in cæleſtem Patriam obtentu ſuo quantocius Pie creditur efferre*. Adigitne nos Eccleſia ad ejuſmodi ſubſidium Certo credendum, atque expectandum a Virgine? Numquam hoc in mentem venit ſummis Pontificibus; ii tantum probant & laudant hanc Opinionem, & *Piam* dicunt, hoc eſt tantummodo Probabilem. Excute Alexandri VII. Bullam quantum lubet: nihil aliud inde extundas, niſi *Piam* appellari Sententiam de Mariæ Conceptione, hanc laudari, ac Probabilibus rationibus nixam agnoſci, & ſub hac ratione coli poſſe Virginem Sanctiſſimam; ſed nullam in eam ſententiam, uti neque in Carmelitarum ſententiam, Certitudinem invehere in animum umquam induxerunt Romani Pontifices, niſi Theologo tuo aliter fuerit revelatum. Hanc in rem conſulas velim Adnotationes Eminentiſſimi Cardinalis Lambertini, nunc in Cathedra Petri tanta cum ſui nominis gloria ſedentis, Adnotationes inquam in Feſtos dies Domini noſtri, & Beatiſſimæ Virginis; nemo enim hactenus majori Eruditione, magiſve ſubacto judicio de hiſce rebus ſermonem habuit. Male profecto de Apoſtolica Sede & Eccleſia merentur, qui Infallibilitatem in hæc trahere volunt, eam quippe evertendam facile hoſtibus præbent. Exemplum alterum dabo. Pag. 46. Minoritæ verba ſunt: *Orta eſt controverſia de Conceptione duodecimo ſeculo. Qua tempeſtate ita fuit in uſu Conceptionis vocabulum, ut unam ſeminum complexionem, quæ fit in copula maritali, ſignificaret. Ac proinde mirum non eſt, repertos eſſe, qui dicerent, Conceptionem Mariæ ſine vitio libidinis non fuiſſe*. Verum (ita is pergit dicere) ex quo docti viri animadverterunt, longe ſerius poſt conjugalem copulam & Conceptionem fœtus, quam *Libidinoſam* appellant, ut is ait pag. 42. Animam in fœtum ipſum immitti; nunc idem tantummodo momentum ſub *Conceptionis* nomine venit; & elumbis propterea evadit antiquorum de Virginis Conceptione doctrina, ſi commilitonibus tuis fides, qui grande aliquid ſe adinveniſſe putant, quaſi Sanctorum Patrum hac de re documenta infirmari poſſint, & quaſi non idem verificetur de reliquis hominibus, qui tamen contrahunt originale peccatum. Sed hoc nunc omittendum cenſeo. Unum animadvertas velim, nempe veteres celebraſſe Conceptionem Chriſti Domini, Deiparæ, & Johannis Præcurſoris menſi-

Digitized by Google

menſibus novem ante eorum Nativitatem. Habemus autem Paulum Zacchiam celebrem inter Romanos Medicos, qui in ipſa Urbe Anno 1625. & ſequentibus edidit Quæſtiones Medico-Legales, in quibus Lib. IX. Tit. I. Quæſt. I. & ſeq. pluribus contendit, Animam rationalem in ipſo primo Conceptionis momento infundi in Corpus. Præter alia argumenta hoc etiam utitur Quæſt. 7. *Certum eſt, Conceptionem Virginis omnino naturalem fuiſſe, cum fuerit concepta ſecundum carnis concupiſcentiam ex commiſtione maris & feminæ D. Thomas p. 3. ſumm. quæſt. 27. art. 2. ad 4. Cum ergo Catholica Eccleſia, quæ Errare non poteſt, Feſtum ejuſmodi Conceptionis ſolemnizet, inconveniens profecto omnino videtur, ut dicamus, illam celebrare Feſtum Embryonis, Anima Rationali, immo ne ſenſitiva quidem dotati, & qui Hominis nihil haberet &c. Hæc ne admittamus, dicendum eſt, Sanctiſſimam ac puriſſimam Virginem in primo momento Conceptionis Rationalem Animam recepiſſe &c.* Jam vides, in incerto nos verſari, quum de momento ingreſſus Animæ in Corpus diſputamus, & Zacchiæ opinioni adhærentes non deſunt, ita ut Incerta pro Certis & heic venditentur. Sed quomodocumque res ſe habeat, duo hinc colliguntur. Si conſiſtit opinio Zacchiæ, corruunt fundamenta Minoritæ tui, qui ex dilata infuſione Animæ in Corpus, eludere ſe poſſe putat effata Sanctorum Patrum, atque inſignium Theologorum de Conceptione Virginis. Sin falſa eſt, & admittimus dilationem ingreſſus; ſecundum Zacchiam erraſſe Eccleſia dicenda eſt, quum Feſtum Conceptionis ſtatuerit ad diem VIII. Decembris, & conſequenter ipſam colere embryonem inanimatum Mariæ, non Mariam ipſam eo die. Verum in ejuſmodi res obſcuras neutiquam eſt trahenda infallibilitas Eccleſiæ. Regitur ipſa motivis Probabilibus, adeoque Prudentia in ea minime deſideratur; neque Certum aliquid hac in re nobis proponit, a quo remota ſit ſuſpicio omnis Falſi. Atque hactenus ex abundatia hæc dixi. Nam *Sancta* rite appellata eſt Conceptio Beatæ Virginis; tunc enim aut *Sanctificata* fuit ſecundum Thomiſtas, aut *Præſervata* ſecundum Piam & Probabiliorem ſententiam. Nimirum Fidelibus liberum hactenus reliquere Summi Pontifices ſub una, aut ſub altera ſignificatione Virginis Conceptionem celebrare.

At Probabilitati Certitudinem ſucceſſiſſe ex hoc ipſo Feſto doctus Minorita, invita ipſa Romana Eccleſia, contendit, eamque propterea incaute, ut vidiſti, irridendam nuper hoſtibus exhibuit, dum perſuadere vult, ipſam diremiſſe, & non diremiſſe controverſiam de Conceptione. Accipe nunc, quei is eamdem alterius Imprudentiæ arceſſere pergat, ſcribens §. 4. *Peccare eum, qui dum celebrat Conceptionem labis expertem* (ideſt Feſtum Conceptionis) *apud ſe tamen fuiſſe negat Immaculatam. Qui enim Myſterium, dum lingua cele-*

celebrat, apud ſe negat, eatenus Peccat, quia ſenſum animi ſui minime accommodat ad Eccleſiæ judicium, quod ſequi debet. Illud autem Eccleſiæ judicium haud ſane præterit ad eumdem modum, quo Feſtus dies immaculati Conceptus quotannis prætervolat; ſed continenter manet, manebitque, dum ſtabit Chriſtiana Religio. Ergo qui cenſet, contraxiſſe Deiparam originale Peccatum Eccleſiæ judicium contemnit; adeoque peccare dicendus eſt. Hæc eadem ab eo repetita videas pag. 103. Dixi, a Theologo iſto argui & heic Imprudentiæ ſanctam Romanam Eccleſiam. Nimirum eadem, ut omnes norunt, liberum cuicumque permittit animo adhærere Thomiſticæ ſententiæ; rurſus eadem, ſi Minoritæ habenda eſt fides, exigit, ut celebrantes Feſtum Conceptionis *Certam* credant Virginis immunitatem, & *Peccati* reos edicit, qui non ita ſentiant. Ergo Eccleſia uno eodemque tempore permittit, & non permittit Thomiſticam Opinionem; *Peccato* abſolvit, & non abſolvit. Quis talia ferat? Et quemnam heic tu in errorem prolapſum arbitraberis? Iſtumne Theologum, an Romanæ Eccleſiæ Paſtores ſummos? Immo dicas velim, quare *Anathemate* obſtrictus dicendus non ſit, qui tanta confidentia Thomiſtis, non credentibus Certam Immunitatem Marianam, *Peccatum* obtrudit, poſteaquam Sixtus IV. ceterique ejus ſucceſſores, atque ipſe Alexander VII. diſertiſſime *Anatbema* in eos vibrarunt, *qui auſi fuerint aſſerere, contrariam Opinionem tenentes, videlicet glorioſam Virginem Mariam cum Originali Peccato fuiſſe Conceptam, Hæreſis crimen, vel Peccatum incurrere mortale, cum Nondum ſit a Romana Eccleſia & Apoſtolica Sede deciſum?* Ego heic, fateor, inquieto corporis motu ſatis teſtabar, me iſta ægro auſcultare animo. In hæc verba tamdem erupi. In Theologo meo abſente nihil nunc non audes. Si adeſſet ille, uti perſuaſum habeo, tibi multiplici ſua doctrina os obſtrueret. Cras tamen ad eum proficiſcar, ut mutuo mihi det ſcutum, ceteraque arma, quibus tum illum tueri, tum argumenta tua confodere poſſim. Tunc Romanus: Tantiſper, rogo, ſuſtine. Vacabit tibi ab eximio illo tui gregis duce, ejuſque Dialectica, ſuppetias petere. Aliquid mihi dicendum adhuc reſtat. Sed quia in longum excrevit oratio, laſſus deprecor, ut poſt ſex aut ſeptem dies, quibus fortaſſe mei non ero juris, te non pigeat reliqua audire. Conſenſi, & abivi. Vix domum regreſſus, prout memoria ſuggerebat, quæcumque audiveram literis conſignavi, & ad te dedi. Vale.

Neapoli III. Kal. Julias MDCCXL.

Azevedo ſuo eruditiſſimo, atque inter paucos amico,
Valdeſius S. P.

EPISTOLA QUARTA.

Rurſus Romanum Abbatem ex compoſito adii, legentemque offendi publicarum in Europa rerum geſtarum ephemerides prœlo datas. Poſt multa de publicis negotiis inter nos agitata, conſedimus, atque ille ad me converſus: Quale fuerit de Libro Theologi tui judicium apud Literatorum vulgus in Hiſpaniis, tu fortaſſe noſti, noſcere autem nunc mea nihil intereſt. Quod reor ego, emunctioris naris viri docti, quibus Hiſpanicum Cælum ſemper abundavit, non aliter judicaverint, quam Itali melioris & excultioris ingenii. Vix enim fieri poteſt, quin eorum in oculos incurrat Theologi hujus parum caſtigata ratio pugnandi, nimiumque concitata oratio. Placidas quæſo aures, animumque pacatum mihi præbe; ad Veritatem quippe perſpiciendam ſuſcipiendamque nimius obex eſt ira. Utinam heic ego fallerer; ſed me neutiquam falli, Liber ipſe, quem præ manibus habemus, oſtendet. Dicas velim, quid tibi videretur de homine, qui ceteros pæne hominum inſipientes, ſtupidos, inſanos, ac dementes dictitaret, ſuæque doctrinæ velut invictæ unice plauderet? Tu quidem ſiles; at in præcordiis quæ tua ſit ſententia, lego. En Librum. Accipe, quanta moderatione ejus Auctor procedat. Lectorem in ipſo veſtibulo is monet, *piam ſententiam omnino Veram Certamque eſſe, ſe Invictis rationibus confirmaſſe.* Pag. 1. Opinionem Thomiſticam *jampridem adeo everſam & profligatam* pronuntiat, *ut mirandum jam ſit, ab Alexandri ſeptimi Pontificis tempore fuiſſe ullos, aut eſſe, qui ſcripta eorumdem, & Indignas Theologis Pueriles nævias ſine ſtomacho legant.* Tum pag. 4. addit: *Quid amplius ee, quod eſt factum ab Alexandro, poteramus optare ad premendas fauces Deſipientium, ut vere dicam, Sophiſtarum?* Pag. 5. in hæc verba erumpit: *Quis Judicium, & ſanitatem mentis in illis agnoſcat, qui quaſi nihil a Sixto IV. nihil a Pio V. &c. ad Piæ ſententiæ vel tutelam, vel ampliationem collatum eſſet*, Thomiſticam adhuc Opinionem tueri pergunt? Pag. quoque 10. eadem ignominia eum onerat, qui ex quo in Horis Canonicis *Sancta* & *Digniſſima* Conceptio Virginis appellatur, Immunitatem eidem negat. Is enim ex edicto Theologi tui, *non modo Eccleſiam contemnat neceſſe eſt, ſed etiam Rationis uſum Prorſus amiſerit.* Equidem video Thomiſtas, quorum etiam longe major, quam cenſeat tuus Magiſter, eſt in Eccleſia numerus, quamquam in obſequium Apoſtolicæ Sedis quid ſentiant ſilentio premant, Thomiſtas, inquam, nobis notos video pla-

placide adhærere vetuſtæ ſuæ Opinioni, non ignorantibus id Romanis Pontificibus, aliiſque Eccleſiæ Paſtoribus, & viris quibuſque eruditis, immo ſummis ipſis Pontificibus diſerte interdicentibus, ne eorum Opinioni maledicta inferantur. Eoſdem video magno ubique in honore habitos, ob ſcientiam, ſapientiam, Pietatem, devotumque etiam erga Beatiſſimam Virginem animum, commendatos, atque ad graviſſima Eccleſiæ negotia & munera adhibitos. Attamen iſtos nunc audire cogimur beſtiarum ad inſtar Rationis expertes, mente captos, ac deſipientes; idque pronuntiatum non in aures tantummodo amicorum, ſed in Libris calcographiæ beneficio editis, & per trivia diſſeminatis. Immo ne ipſos quidem Pontifices maximos, ceteroſque Eccleſiæ Paſtores ſimili opprobrio eripias, quando inſanos homines fovent, eorumque opera & doctrina ad Eccleſiaſtica munia utuntur. Judicium tuum nunc efflagito. Dicendine ii Inſani, an potius præ nimio æſtu in tranſverſum raptus tuus ille unus? Si primum negas, alterum conſequatur oportet. Me vero tacente, is dicere perrexit.

Ad hæc antequam certamen ineat, Theologus Minorita univerſo orbi denuntiat, ſe *Propoſitionem confirmaturum Magnis quidem argumentis, quæ cauſam decernere ita poſſint, ut inter Catholicas ultra referri quæſtio non poſſit*. Felicem hominem vel ante pugnam victorem. Tum hæc de Catholicis Theologis profert pag. 19. *Qui hæc devorare tam impia, tam abſurda poſſit, næ ille Stultius & Flagitioſius agit, quam Lutherani, vel Calviniſtæ. Illi enim Cultum omnem religioſum abjudicant ab Eccleſia Dei, qui diſerte non ſit expreſſus Divinis literis. Iſti autem Theologi poteſtatem Eccleſiæ tribuunt novum Cultum inſtituendi, qui tamen poſſit ejuſmodi eſſe, ut in re aliqua, ad venerandum propoſita, nec Veritatem attingat, nec Sanctitatem*. Ad haſce declamationes, a fallaci principio, quo is paſſim utitur, emanantes, quid reſpondendum ſit, ante paucas dies audiſti. Eamdem prœliandi rationem animadvertas velim pag. 25. ubi Lectorem is monet, ſe *diſſipaſſe prudentiam* Theologorum ſibi adverſantium, iiſque *omnem eripuiſſe cavillandi licentiam in Apoſtoli teſtimonio*, appellantis *Eccleſiam Dei vivi columnam & firmamentum Veritatis*. Multæ profecto habendæ ſunt gratiæ tanto viro, quod ejus cura & diligentia detectus ſit Apoſtoli locus, quem nemo fortaſſis ex ejus adverſariis noverat, aut ejus vim antea ſenſerat. Honeſtius tamen infra cum adverſariis agit, *non* enim eis *Anathema dicit*, *non Hæreticos vocat*, ſed modeſto dumtaxat nomine eos appellat *Errantes in re graviſſima & facili*, *hoc eſt bardos*, *& hebetes*, *Communiſque Senſus & Rationis oblitos*. Quamquam brevi tantæ indulgentiæ ſuæ oblitus & ipſe videtur, quando pag. 26. eos *ad arcem Temeritatis & Perfidiæ* deductos exhibeat. Dixerat Libellator, verſari adhuc in

controverſia Præſervationem Mariæ a labe originali. Hiſce verbis illum caſtigat Doctor tuus pag. 41. *Hujus hominis Impudentiæ quis poterit ſine ſtomacho reſpondere, qui tam licenter affirmat, de hac Virginis Conceptione adhuc eſſe Controverſiam, ubi lege Pontificis eſt omnis adempta diſputandi libertas, jamque arma ceſſerunt Religioni?* Immo in Præfatione Libellatorem arguit, quod *Opinionem ſepultam pæne ab Inferis excitarit*. Tanta nimirum præoccupatione animi laborantem invenio Magiſtrum tuum, ut ei ſtomachum moveat vel levis Controverſiæ mentio de Virginis Conceptione, & *Impudentiæ* ad ejus tribunal ſit reus, qui argumentum hoc Diſputationi adhuc obnoxium arbitretur. Verum quis ex doctis ignorat, quis libere non fatetur, vigere adhuc de hujuſmodi argumento Controverſiam? Summi ipſi Pontifices idem teſtantur. Quod ſi pro bono pacis ii Diſputationem interdixere, num Controverſiam quoque ſuſtulerunt? Longe a veritate abit, rurſus ajo, qui hoc cogitet, qui hoc affirmet. Expoſcebat ſane gravitas argumenti, & munus Theologi, ut hæc majori gravitate pertractarentur, ac præſertim quum res ſit non adverſus Hæreticos, ſed cum hominibus ejuſdem communionis, omnium honore dignis, qui Scotiſtico Libello modeſtiſſime ſeſe oppoſuerant. At nos nihil aliud heic offendimus, niſi ſignum deploratæ cauſſæ. Tu Theologum te fortaſſe heic audire putas. Alia erit aliorum ſententia.

Non ultra progredior, lubenſque dimitto reliqua id genus tela a Minorita tuo adhibita. Eodem pede integer ejus Liber procedit. Tamquam rem Certam, immo tamquam Fidei Dogma ſtatuit ille, Cultum Sanctorum profeſſionem eſſe *non ſolum Pietatis, ſed etiam Catholicæ Religionis*, atque in eo præſcribendo Eccleſiam, Romanoſque Pontifices *errare non poſſe*. Tum arrepto uno invicto hoc; ut is ſibi blanditur, axiomate, veluti clava Herculea quidquid ſibi objicitur, proſternere ſe poſſe cenſet; illud identidem & millies repetens & inculcans, ac ſi Concluſio hæc ſine ullo diſcrimine in omnibus Cultus ſacri caſibus vim habitura foret, eamque Eccleſia ipſa ineluctabili decreto jam firmaſſet. Denique argumentorum torrente quodam, e cerebri ſui inexhauſto fonte eductorum, & deciſorio ſtylo ita Lectores minus peritos obruit, ut fortaſſis in ſuam ſententiam incautos abripuiſſe potuerit. Ex eorum numero ſiſne tu quoque, tuum erit excogitare. Equidem ante paucos dies oſtendiſſe mihi viſus ſum, ex *Objecti* qualitate determinari *Cultus* ipſius qualitatem. Si Objectum a divina Revelatione, vel per divinas Scripturas, vel per legitimam Patrum Traditionem deſcendit, tunc ipſe Cultus ad Fidei divinæ Certitudinem aſſurgit. Sin a prudenti dumtaxat Eccleſiæ judicio, Cultus quidem prudens erit, ſed minime ea Certitudine munitus, quæ omnem metum erroris excludat; Quo plura ſunt Prudentiæ

ſun-

fundamenta ad Cultum proponendum, eo majora ſunt motiva Probabilitatis & Credibilitatis, quemadmodum in Canonizatione Sanctorum diximus. Atque heic animum adverte ad Theologi tui admirandam doctrinam pag. 22. ubi *Impietatis* eos arguit, qui *Eccleſiam falli potuiſſe* in conſecrandis & colendis Sanctis putant. *Hoc enim putare, Articulum Fidei funditus deſtruit*, ideſt Sanctorum communionem. Deinde is addit: *Id in dubium vocare minime poſſunt Chriſtiani. Poſſunt autem, ſi hoc vel illud de homine quopiam in Divos relato Eccleſiæ judicium falli poſſe arbitrantur*. Neque perſpicit vir non mediocri præditus ingenio, ſe *Impietatis* notam conjicere in Sanctum Thomam, alioſque celeberrimos Theologos, qui in ejuſmodi negotio Infallibilitatem ſummis Pontificibus neutiquam tribuunt. Quod plus etiam mirere, dum licere putat credere, *de homine quopiam in Divos relato Eccleſiæ judicium falli poſſe*, nonne is una manu deſtruit, quod altera ædificat? nonne Infallibilitatem tribuere videtur Romanæ Eccleſiæ in conſecratione Sanctorum, ac poſtea negat? Neque in hanc rem plura addo. Unum dicere ſatis ſit, nimirum ſi, concedente Theologo tuo, non eſt omnino Certum atque infallibile judicium Eccleſiæ de hoc vel illo in Sanctorum album inlato, conſequens eſt, neque nos obligari ad credendum Cultum hujus vel illius Sancti tanta firmitate Certum, ut omnis ceſſet dubitatio erroris; Cultus enim reſpondere Objecto ſuo debet, & Certum facere nequit, quod Certum in ſe minime eſt. Quantum igitur velit, tibias inflet Doctor tuus ſcribendo pag. 84. *Cultum ſacrum a Pontifice præſcriptum, ab Eccleſia receptum, & uſitatum, non eſſe modo Pietatis Profeſſionem, ſed etiam Catholicæ Religionis, D. Thomas, ceterique Theologi conſenſu docent*. Non tam magnificis verbis utitur Angelicus Doctor, dum in Quodlib. IX. Quæſt. 8. ait: *Quia honor, quem Sanctis exhibemus, Quædam profeſſio Fidei eſt, qua Sanctorum Gloriam credimus, Pie credendum eſt, quod nec etiam in his judicium Eccleſiæ errare poſſit. Pie* utique *credimus*, ſed minime ſupranaturali aſſenſu Fidei, ab Eccleſia errorem in his abeſſe. Quod plus eſt, exploratum ajo, ſi fieri etiam poſſet (hoc autem numquam eveniet) ut aliquis ex Sanctis aut canonizatis, aut non canonizatis, quos Eccleſia veneratur, cæleſti Beatitudine nequaquam frueretur, adhuc nullum errorem formalem in Cultum ipſum cadere. Nam vel in eo caſu Populus Catholicus profitetur, ſe credere Gloriam Sanctorum, & ad Deum honor & preces perveniunt, quamquam ad eam gloriam fortaſſe non perveniſſet ille Sanctus. Ita profitemur Articulum Fidei in adorandis Hoſtiis rite conſecratis, quamvis ineluctabili Certitudine careamus, ſingulas Hoſtias rite fuiſſe conſecratas. Quare terriculamenta ſunt, quæ Theologus iſte, & alii comminiſcuntur in hiſce ad ſalutem æternam minime ſpectantibus,

bus, ut Certitudinem ſine ulla diſtinctione invehant in quævis Objecta Feſtorum, & in Cultum Sanctorum. Quamobrem quum pag. 21. ille ſcribit : *Turpiter ergo Eccleſia errabit in doctrina morum, ſi legem ferat de colendo Divo, quem colere, ſi Divus non eſt, & cum ratione, & cum Evangelio pugnat. Siquidem Evangelio vetamur Diabolum colere; nec differt, Diabolum colas, an hominem condemnatum* : nihil aliud hæc ſunt niſi verba. Vix fieri poteſt (jam ſæpius monui) ut Apoſtolica Sedes umquam fallatur poſt adeo accuratum examen in referendis inter Cælites viris ex patenti Pietate conſpicuis. Sed quando etiam ex Metaphyſico ſuppoſito (cujus nullum juſtum motivum adeſt) in hoc falleretur Eccleſia : non illa, non Populus coleret ut Sanctum Diabolum, neque damnatum, quum ejus pia intentio recta feratur in Beatum Dei Servum, atque in Deum ipſum, ſuorum glorificatorem Servorum; in Deum inquam, cujus cauſſa Sanctos veneramur; in Deum tamdem, a quo, non vero a Sanctis, beneficia expectamus. Neque ob hoc ceſſaret meritum Pietatis in ejuſmodi Cultu. Nonne & is fatetur pag. 18. hominem erogantem ſtipem nebuloni, pauperem ſe ſimulanti, non ſolum *non peccare, quin etiam mereri, quod probabili ductus argumento Caritatem exerceat*? Idem & in noſtro caſu dicendum. Ita Reliquias interdum veneramur, quæ fortaſſis ad hominem minime Beatum pertinent. Num erramus? Aut error hic, cujus tamen nemo conſcius eſt, tanto ſtrepitu Magiſtri tui eſt excipiendus?

Mecum igitur redi ad Prudentiam Eccleſiæ, neque Infallibilitatem ei tribue, ubi opus non eſt, & quam ipſa ſibi non tribuit in Feſtis illis permittendis, aut indicendis, & in iis Cultibus probandis aut imperandis, qui ad Revelationem referri non poſſunt. Dum Eccleſiæ adſint in hiſce caſibus Probabilia argumenta Veritatis, juſtaque motiva Credulitatis, ut Feſtum aliquod permittat, aut inſtituat, & Sanctorum Corporibus & Reliquiis faveat : ſuo illa munere rite functa eſt; atque uti illa Prudenter in hiſce agit, ita nos ei Prudenter obtemperamus. Quod ſi Theologus tuus toties auctoritatem Eccleſiæ crepat, ſeque pro ea in acie ſtare dictitat : contra cordati viri contendunt, auctoritatem hanc per eum ludibrio inimicorum aperte exponi. Nam ubi velis in Cultum Sanctorum Cultumque aliquem particularem Beatæ Virginis Reliquiarum &c. nullum irrepere potuiſſe ac poſſe errorem, eumque Cultum ex parte Objecti adeo Certum, ut inde periculum quodvis Falſi excludatur : intolerandum Eccleſiæ negotium creas, ſi hujuſmodi ſententiam tueri ipſa velit, ſuamque Infallibilitatem in tot caſibus ſartam tectam habere cupiat, & præſertim quod tot Sanctos illa nobis colendos proponat, quos non ea diligentia, quæ nunc in uſu eſt, in canonem Sanctorum relatos novimus. At ſatis eſt Eccleſiæ Prudenter in his agere, & ſequi Probabi-

babilia Pietatis officia ; & potiſſimum quum hæc minime neceſſaria ſint ad æternam ſalutem, ſed utilia tantum ad alendam Populorum Pietatem ; neque doctrinæ Fidei quidquam detrimenti adferatur, etiamſi in hæc Facta non revelata materialis aliquis error obreperet. Quamobrem poterunt quidem Heterodoxi in Feſtum Aſſumtionis Beatiſſimæ Virginis inſurgere, in quo exhibetur non Anima tantum, ſed & Corpus illius translatum in Cælum ; atque objicere, inniti hanc opinionem ſpurio libello Sancti Militonis, conficta Epiſtola Sancti Hieronymi ad Paulam & Euſtochium, falſa narratione Dionyſii Areopagitæ, aliiſque apocryphis Opuſculis, aut Auctoribus nimium credulis. Tuto in loco nihilominus eſt Eccleſiæ dignitas, quippe cui, inſpecta antiquitate Feſti & Opinionis, argumenta Probabilitatis non defuere, & Prudenter propterea ſe geſſit in eo Feſto, ejuſque circumſtantiis quibuſdam Populo proponendis, quas tamen neque omnino Certas præſtare vult, neque firmo aſſenſu credendas jubet. Acta Paſſionis Sancti Andreæ Apoſtoli ea ſunt, ut de illorum fide dubitare merito liceat. Neque firmam ſibi de iis opinionem fuiſſe, ſatis non uno in loco prodidit vel ipſe magnus Annalium Eccleſiaſticorum parens Baronius. Ex iis tamen Actis notum eſt, Eccleſiam traxiſſe, quæ de ejus Paſſione in ſacris leguntur. Verum iſta ſive credantur, ſive minime credantur, nihil ad Fidei doctrinam, nihil ad ſalutem æternam Populi Chriſtiani ſpectant. Heic etiam antiquitas Opinionis præſto fuit Eccleſiæ, ut prudenter iſta de Apoſtolo Chriſti proponeret, quem alioqui regnare in Cælis credimus. Aliis tempero exemplis, dicturus potius, injurium eſſe Catholicæ Eccleſiæ Theologum tuum, quum pag. 21. Cultum Dei cum Cultu Sanctorum confundens in hæc verba erumpit. *De iis loquor ad Cultum Dei atque Sanctorum, quæ in re POTISSIMUM ſita eſt Religionis Profeſſio, referuntur. Continens enim Doctrinam Morum ſalutarem & publicam, qua CERTO dirigitur ad Vitam æternam Populus Omnis Chriſtianus.* Ne novitio quidem in Theologia (ſit quæſo dicenti mihi venia) excideret adeo enorme effatum; immo principia ſolida Chriſtianæ & Catholicæ Religionis oblitus fuerit oportet, qui in Cultu Sanctorum *Potiſſimam* ſanctiſſimæ *Religionis Profeſſionem* ſtatuit, & inde *Certo* dirigi ad vitam æternam Chriſti fideles tradit. Utinam Hæreticorum nemo hæc legat. Legenti tamen denuntiandum eſt, hæc eſſe non ſolum præter, ſed contra mentem Catholicæ Eccleſiæ. Et quoniam de Actis S. Andreæ nuper mentio occurrit, judicabit aliquando Eccleſia, an ex illo vetuſtatis monumento deduci poſſit, notam vel ipſis Apoſtolorum temporibus fuiſſe Conceptionem Virginis ſine macula, uti pag. 45. Minorita ſcribit; Actorum etiam verba omittens, quaſi conſcius, nihil inde confici aut exſculpi poſſe ad ſuadendam Piam Sententiam.

Uti

· Uti ergo in tot aliis ad Cultum Sanctorum pertinentibus Eccleſia ſe gerit, ita in permittendo, ac laudando Feſto Conceptionis ſecundum Piam Sententiam celebrando, ſe geſſit. Etiamſi nihil Certitudinis in illa agnoverit, Probabilitatis nihilominus tot motiva in ea deprehendit, ut Pietati Fidelium eidem adhærentium, & ſub ejuſmodi conſideratione Virginem Sanctiſſimam colentium favere decreverit, libertate tamen Thomiſtis relicta celebrandi idem Feſtum ſecundum ſuam Opinionem. Prudenter hæc omnia. Neque illa plus Certitudinis contulit Objecto Scotiſtico Feſti, quam quod antea in eo ipſa agnoſcebat. *Quia major pars Eccleſiæ*, inquit Cardinalis Bellarminus Lib. III. Cap. 16. de Cultu Sanct. *Pie credit Immaculatam Conceptionem, inde habuit eadem Eccleſia occaſionem inſtituendi Feſtum Conceptionis Matris Dei*. Quid ſit *Pie credere*, jam noſti. Qui vero *Pie credit* Immaculatam Conceptionem, *Pie* etiam colat ipſam ſub eadem ſignificatione oportet, hoc eſt, *Pia* quidem *Perſuaſione*, non vero Certitudine Objecti ductus. Atque heic attente perpendas velim, quæ Theophilus Raynaudus e Soc. Jeſu Tom. VII. de retinendo titulo Immac. Concept. §. 8. n. 32. animadvertit, ac referuntur ab Eminentiſs. Cardinali Lambertino Lib. 1. Cap. 42. n. 13. de Beatif. & Canoniz. *Neque, ſi Gregorius XV. dixit, velle ſe, ut omnes VIII. Decembris Feſtum & Officium peragerent ſub nomine Conceptionis, ſumptæ prout ea vox tunc ſonabat, hoc eſt pro prima Virginis animatione, eamque Conceptionem propoſuit pro Objecto Cultus Religioſi & laudabilis erga Deiparam Pietatis : conſequens eſt, ut definiverit tamquam ex Fide Certum, quod prima Virginis animatio fuerit labis originariæ expers, & immaculata. Nam ad ſtatuendam Conceptionem ſic acceptam pro Objecto Cultus ſufficit, ut Pontifici viſum ſit Pium ac Probabile, quod Beata Virgo ſemper labe caruerit, ejuſque prima animatio fuerit immaculata. Et hoc eſt, in quo Adverſarii vel ultro Cæcutiunt, vel Obturatos habent oculos, quibus perſpiciant, quando definitur, Cultum alicujus perſonæ eſſe Licitum, & Religioſum, ac Pium, non idcirco ſtatui ut ex Fide Certum, quod Perſona, cui Cultus decernitur, ſit Sancta, & collucens Gratia ſanctificante. Poteſt enim Religioſe ac Pie coli ex ſola Certitudine Morali, aut ex Prudenti & Probabili Judicio, quod ſit Cultu digna*. Raynaudo etiam adhæret Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. Sæc. Secundi Differt. 16. §. 21. ubi ex inſtitutione Feſti oſtendit, minime reſultare Certitudinem quampiam in illius Objectum, & Piam Sententiam nondum Opinionis limites eſſe prætergreſſam. Accepiſti a Raynaudo, poſſe *Religioſe ac pie coli* Perſonam, cui Cultus decernitur *ex ſola Certitudine Morali* : Quod de Sanctis canonizatis ab eo dici exiſtimo; aut *ex Prudentia & Probabili Judicio*. Poſtremum hoc reſpicit Feſtum ipſum diem, & Sententiam de Immaculata Conceptione; utrumque enim Prudenter Eccleſia probavit,

ac

ac Feſtum ſub ea ſignificatione inſtitutum laudavit; Pietatem quippe & Probabilitatem reperit in Scotiſtica Sententia. Recte propterea idem Raynaudus §. 7. dicit. *Pium eſſe ac Probabile, Conceptionem Deiparæ eſſe Immaculatam*, fatendo tamen, poſſe ſubeſſe *Falſum propoſitioni affirmanti, eam animationem fuiſſe Immaculatam*. Idem quoque infra fatetur, *ad ſtatuendam Conceptionem ſic acceptam, pro Objecto Cultus ſufficit, ut Pontifici viſum ſit Pium ac Probabile, quod B. Virgo ſemper labe caruerit*. Ita vir doctiſſimus ſibi perſuadens a Gregorio XV. ſtatutum Objectum Feſti Conceptionis; ſed ſimul agnoſcens, non quampiam Sententiæ Scotiſticæ Certitudinem cauſſam aut occaſionem dediſſe Feſto, neque ex Feſto ipſo derivari poſſe; & Piam nihilominus ac Probabilem eſſe cum Sententiam, tum inſtitutionem Feſti, uti ſummorum Pontificum Prudentia perſpexit. Adjiciendum tamen fuerat, neque Gregorium XV. neque Alexandrum VII. ad univerſam Eccleſiam extendiſſe Objectum Feſti Conceptionis, ſed agnoviſſe dumtaxat, a Piæ Sententiæ ſectatoribus celebrari hoc Feſtum ſecundum eamdem Sententiam; neque interdixiſſe contrariæ Opinionis fautoribus idem celebrare ſub ſubintellecto in mente nomine *Sanctificationis*. Quod præcipue animadvertendum eſt; nam falſo hoc ſuppoſito nititur tota moles doctiſſimi Patris de Luca, quaſi Romani Pontifices non Scotiſticæ tantum, ſed & contrariæ Sententiæ aſſeclis indixerint celebrandum Conceptionis Feſtum ſub una ſignificatione *Præſervationis Virgineæ*.

Ex his igitur intelligis, clarius quam antea tibi oſtenderim, a ſcopo abludere Theologum iſtum, dum ſibi oſtendendum ſumit, *Eccleſiam errare non poſſe, ubi Cultum præſcribit religioſum & ſanctum*, & ex Conceptionis Feſto deducere ſe poſſe putat, Certitudinem eam effluxiſſe in Piam Sententiam, quæ Suſpicionem omnem Falſi amoveat. Simul etiam intelligis, me in hiſce commendare atque hactenus tutatum fuiſſe Prudentiam Romanorum Pontificum. Minorita vero tuus quid aliud agit, niſi ut eis Imprudentiæ non vulgaris notam tanto verborum molimine inurat? Da repetenti veniam. Si verum foret, Pontificem *errare non poſſe* in Cultus alicujus inſtitutione ſive permiſſione, non aliunde is hujuſmodi Infallibilitatem haberet, niſi a Deo, & qua Pontifex & Vicarius Chriſti; nam qua Homo privilegium hoc, ut puto, minime ſibi tribuit. Ergo ad *Fidei Dogmata* ſpectabit quodcumque illius judicium de *Cultu religioſo*. Quum autem edixerint Romani Pontifices, Cultum Virgini exhiberi in Feſto Conceptionis ſecundum Piam Sententiam, uti is dictitat: neceſſario conſequi debet, non minus Feſtum, quam Sententiam de Conceptione ad *Fidei Certitudinem* eſſe referenda. En ergo immane dedecus Apoſtolicæ Sedis, quæ ſe habere ait Scotiſticam Sententiam pro Pia ac Probabili dumtaxat, neque ſe voluiſſe aut velle contro-

verſiam dirimere : quum tamen, ſi argumenta Minoritæ vim habent, Certa ea evaſerit, ac Certitudine tanti ponderis, ut Falſum ibi ſuſpicari amplius non liceat. Egregium profecto Pontificiæ auctoritatis patronum, quam quo plus extollit, eo turpius deprimit, expoſitamque Heterodoxorum cachinnis derelinquit. Quod ſi tuus ille non uno in loco ait, Myſterium Conceptionis nondum fuiſſe ineluctabili decreto ab Eccleſia conſtitutum, ſeque illius Certitudinem *Theologica Concluſione* tantummodo collegiſſe ; ex induſtria id factum, ne recta adverſari videretur apertæ ſummorum Pontificum proteſtationi, cui tamen revera adverſantur quæcumque is adfert, ut appareat, poſt Bullam Alexandri VII. Certam, immo Certiſſimam evaſiſſe Piam Sententiam. Qua Certitudine, ſi ſuperis placet, poſita, is impetratu facile ſibi perſuadeat alterum Sanctæ Sedis decretum, quo Myſterium clariori luce Fidei Catholicæ dogmatis adjiciatur.

Hactenus preſſis labiis ego ſilueram. Amicum virum interrogare tamdem ſubiit, cur Apſtolica Sedes poſtremo judicio Quæſtionem hanc nondum diremerit, neque ad dirimendum proclivis videatur. Tunc ille : Meum non eſt in abdita ſummorum Pontificum conſilia penetrare. Hoc unum novi, ſive aliquid illa decernat, ſive a decernendo abhorreat, ejus Prudentiæ eſſe tribuendum ; ac propterea laudari non poſſe Magiſtrum tuum, quoties *Neceſſarium* deciſionem hanc ait, hoc eſt ingenio ſuo leges imponere audet Prudentiæ Romanorum Pontificum. Tot jam Sæcula abierunt, ex quo ejuſmodi concertatio fervet. Primus Sixtus IV. Pontifex Maximus Anno 1476. & 1483. ei frenum aliquod adhibere cœpit, tum Pius V. Paulus V. Gregorius XV. & Alexander VII. manus in eam injecerunt ; at ex iis nemo nodum huc uſque ſolvit. Non certe politico conſilio, uti Magiſter tuus audacter inſinuare videtur, abſtinuerint ab ejuſmodi ſententia, ſed revera ex legitimis conſuetæ ſuæ Prudentiæ motivis, uti ego arbitror, indeciſam reliquere Quæſtionem. Tantam ſane gerit animi devotionem erga Beatiſſimam Dei Matrem Apoſtolica Sedes, tanta cura ad ſedandas in Eccleſia diſcordias fertur, ut niſi gravis aliqua interceſſiſſet cauſſa, jam ex Cathedra pronuntiaſſet, & potiſſimum tot precibus Regum Catholicorum fatigata. Duplex autem cauſſa, ſi mihi homunculo credendum occurriſſe heic videtur : altera, nulla quæ appareat Chriſtiani gregis Neceſſitas aut Utilitas ; altera judicii ipſius, ſi res bene perpendatur, gravis difficultas. Ad primam quod attinet, ſive fuerit ſive non fuerit ſine labe concepta Maria, nihil intereſt Eccleſiæ, uti tot alia in Scholis diſputata, certo cognoſcere. Grandi quidem ore Magiſter tuus pag. 44. in hoc epiphonema erumpit : *Jam vero Mariæ Conceptio & Immunitas non modo pertinet ad Religionem, ſed etiam Fidei, graviſſima capita proxime attingit, hoc eſt naturam & proprietates originalis Peccati*. occa-

ſionem

ſionem Incarnationis, Dignitatem Deiparæ atque præſtantiam. Res igitur eſt maxime digna Eccleſiæ judicio. Verum graviſſima hæc ſanctæ Religionis dogmata, notiſſima, & paſſim deprædicata, conſtant ex apertiſſimis divinarum Literarum locis, & ex concordi Traditione Patrum. Ut ea diſcamus, aut credamus, num opus eſt noſcere, fueritne an non maculæ Originalis expers Virgo Sanctiſſima? Apage. Jamdiu Johannes Gerſonius, Theologus eximius, quamquam Piæ Sententiæ & is addictus, in Tractatu *de Propoſitionibus ab Epiſcopo hæreticandis*, inter Propoſitiones ad Fidem non pertinentes, minime ſcandaloſas, & quarum poteſt ſine periculo Veritas vel Falſum ignorari, hanc etiam recenſebat *: Virgo Maria fuit concepta in Peccato originali. Quia apud maximos Doctores in Theologia, non corruptos affectu vel intellectu* (cujuſmodi neſcio an dicendus ſit Theologus tuus) *judicantur Probabiles, neque ſcandalizant, nec Oportet eas ſcire ad bene vivendum, vel credendum.* Poſtremum hoc eſſe judicium omnium vere doctorum mihi perſuadeo, qui *non corrupti affectu vel intellectu* rem intime norunt, & ſincere expandunt. Neque aliter viſum fuiſſe Sancto Pio V. Pontifici Maximo, ſatis illius hac de re Conſtitutio prodit. Eminentiſs. vero S. R. E. Cardinalis Gottus Tom. I. Cap. IX. §. I. de Vera Chriſti Eccleſia, controverſiam memorans de Conceptione Deiparæ adhuc vigentem, ait : *Pendente queſta Controverſia ſi ſono fatti più Concilj, e niuno l' ha mai determinata : onde è ſegno, che non è giudicata materia di Fede.* Quid eſt ergo, quod Doctor tuus pag. 16. ſententiam hanc in medium adfert: *Nullus igitur error cadere poteſt in Pontificem Maximum, & Eccleſiam, cum facienda præſcribit, & facit, quæ ad Mores pertinent, atque æternam ſalutem?* Nihil hoc certius, immo nullum eſt efficacius telum ad confodiendam Hæreticorum novitatem atque proterviam. Dogmata ſtatuuntur de rebus revelatis ; Opiniones itidem perverſæ ſpectantes ad Mores proſcribuntur. Peculiari afflatu in his Deus Apoſtolicæ Sedi & Eccleſiæ ſemper adſtabit, ne Errori ſit locus. At quorſum hæc ad præſentem Quæſtionem? Num ad æternam Chriſtianorum ſalutem aut utile aut Neceſſarium eſt reſcire, fueritne an non concepta Virgo ſine labe originali? Numquid hujuſmodi notione indigemus ad Mores? Et quod eſt ad Cultum obſequiumque noſtrum erga Deiparam, ad illud innumeræ nos rationes, eæque certiſſimæ, impellunt, etiamſi Deus Myſterium Conceptionis minime revelaverit. Quum Matrem Dei dicis, omnia dicis. Itaque a Theologo tuo iſta commemorantur, quæ nihil ad rem in præſentia faciunt, ac tantummodo fallere poſſunt incautos. Is enim alibi hoc eſt pag. 22. *Sciolos quoſdam ex eorum grege, qui politici nominantur*, ſibi fingit veluti docentes, *Eccleſiam in Morum doctrina eorum, qui ad ſalutem neceſſarii ſunt, falli non poſſe, in ceteris poſſe.* Tum contendit,

ne in utilibus quidem ſtatuendis falli poſſe Eccleſiam. Sed vix eſt ut credam, Theologo alicui excidiſſe umquam adeo crudam ſententiam; & parcas velim, ſi dixero effatum iſtud ſine ulla cauſſa ſciolis iis politicis mihi ignotis, a Theologo iſto imputari. Is enim nulla heic diſtinctione utitur, quæ tamen ſummopere neceſſaria eſt. In Moralibus actionibus ad ſalutem æternam non neceſſariis quidem, ſed tantum utilibus præſcribendis, Errori minime obnoxia eſt Eccleſia. At in Factis, a Revelatione minime pendentibus, quamvis utilis foret Certa eorum notitia; uti ſunt Reliquiæ, Miracula, atque alia hujuſmodi, Infallibilitatem minime ſibi tribuit Eccleſia. Nihil vero exempla a Theologo tuo producta ad rem noſtram faciunt. Agimus de Conceptione Virginis, hoc eſt de Facto, quod Eccleſia ſtatuere ſine errore potuerit, ſiquidem a Revelatione aut per divinos Libros, aut per Traditionem, haberi poſſit, num revera Deus prærogativam hanc Virgini conceſſerit, an negaverit. Quænam vero utilitas ad ſalutem æternam, atque ad Mores Populi Chriſtiani ex hujuſmodi definitione emanatura eſſet, quum vacabit, a te lubenter accipiam.

Ad Judicii atque definitionis difficultatem nunc venio. Inter pleroſque Fidelium jam inolevit perſuaſio ſive opinio (quippe contra hiſcere palam nemo audet) Certam adeo evaſiſſe Sententiam de Immunitate Virginis ab originali peccato, ut de hoc amplius diſputationi nullus relictus ſit locus. Hoc Populo paſſim denuntiatur vel ab iis, qui interrogati nullum fortaſſe ſolidam rationem aſſertionis hujus adferre poſſent. Qui vero ipſa Apoſtolicæ Sedis decreta perſpecta habet, aliter judicet oportet; neque tu, ut arbitror, ſecus judicabis. Rurſus, ſi audimus Theologum tuum pag. 79. *Ad hanc cauſam diſcutiendam plus laboris ac diligentiæ collatum, quam fieri ſoleat in Vita & moribus dijudicandis eorum, qui Eccleſiæ decreto ſunt conſecrandi*: *atque adeo de Pia Sententia pronuntiari illud poſſe*: *Conſtare de merito, ac procedi poſſe, quando Sanctiſſimo placuerit, ad definitionem*. Tum Conſultoris munus apud Apoſtolicam Sedem ille arripiens, pro ſua ſingulari Prudentia regiam eidem viam ſuggerit, qua ad Controverſiæ deciſionem ſit procedendum. *Satis eſt*, inquit ille, *paucis Theologis negotium committere* (quod & in libello ſupplici a Clemente XII. antea per Catholicum Regem petitum fuerat) *qui non cauſam præfrigeratam de integro recognoſcant* (nam hæc in Scotiſtarum Libris ad Certitudinis apicem deducta jam fuit, & præſertim in Libro Patris de Luca) *& an ſit definienda, in dubium revocent* (hæc enim definita jam videtur, nam, ut is ait, pag. 93. *Nulli ſunt Patres, aut fere Nulli, qui non Piæ Sententiæ adſtipulentur*) *ſed qui duorum, quæ propoſuimus, alterutrum eligant; hoc eſt videant inter ſe, ac Pontifici exponant, Conceptio-*

nis

nis Myſterium ſitne definiendum ut res de Fide, an ut Certa infra Fidem, ſeu Certitudine aliqua infallibilis Veritatis. Adeo ſapientis hominis conſultationi miror cur additum non fuerit, paucos illos Theologos ſeligendos eſſe e Scotiſtica Schola; quippe nullus præter eos certam rationem exerere poteſt, cur non amplius dubitandum ſit, & cauſſa hæc *ſit definienda*. Sed ut ſerio agam, ajo, conſilia hæc omnia, ſive tentamenta, ut vulgari verbo utar, excogitata eſſe in perniciem Prudentiæ & Dignitatis Apoſtolicæ Eccleſiæ. Nam primo, fueritne Virgo, an non, immunis in Conceptione a macula originali, ex iis Factis eſt, quæ Sancta Sedes & Eccleſia decidere poteſt, ſitne de Fide, an contra Fidem, quia & hoc potuit revelaſſe Chriſtus Dominus in ſacris Scripturis, aut per Traditionem ad nos uſque tranſmittere; aut neceſſario deduci fortaſſe poteſt ex certa aliqua divinorum Librorum ſententia, aut ex legitimæ Traditionis doctrina. Si forte Revelatio hæc deſit, ad quam colligendam & ſtatuendam peculiare auxilium ſuum pollicitus eſt Deus Eccleſiæ ſuæ: nulla alia ratione poteſt eadem Eccleſia, ſive Petri Sedes, ad *Certitudinem infallibilis Veritatis* evehere Piam Sententiam, quum neque a lumine naturæ, neque e concordia Theologorum (eos enim heic diſcordes habemus) neque ex imaginatione hominum (quis enim *Conſiliarius* Dei fuit, ut ait Apoſtolus? *quis affuit in conſilio Domini*, ut inquit Hieremias?) elici poſſit tanta Certitudo illius Sententiæ, ut Falſum in ea ſuſpicari non liceat. Reliquum igitur eſt, quoties fundamenta forte deeſſent ad referendum inter inconcuſſa Fidei Dogmata Piam Sententiam, ut eam Deus revelaſſe noluerit, atque eadem pergat eſſe tantummodo Pia & Probabilis, qualis hactenus fuit. En ergo ab eo non ſatis recte conſultum Prudentiæ & Dignitati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, qui ab ea ſtatuendam curat ejuſmodi Sententiam, ſi non Certam *de Fide*, ſaltem *Certam infra Fidem*, *ſeu Certitudine aliqua infallibilis Veritatis*; & nihil penſi habet, an hoſtium irriſioni exponat Matris noſtræ judicia, dum voti ſui compos fiat.

Pejora tamen molitur novus iſte Sanctæ Sedis Conſiliarius, dum non dicam Romano Pontifici, ſed Chriſtiano univerſo Populo perſuadere vult, longe majori labore & diligentia pertractatam fuiſſe Quæſtionem hanc, quam fieri ſoleat in proceſſibus de Canonizatione Servorum Dei, eamque in tanto lumine jam collocatam, ut pronuntiari jam poſſit: *Conſtare de meritis*; nullumque amplius de ea inſtituendum eſſe examen, ſed tantummodo pronuntiandum de illius *Certitudine*. Tu hæc audiens minime animadvertis; animadverto quidem ego, concedere hæc in maximam Sanctæ Sedis injuriam, atque in univerſi gregis Chriſtiani illuſionem. Si, uti ſupponitur, tanta luce Veritatis donata jam fuit Pia Sententia, ut eam

ſupe-

ſuperet, quæ ex proceſſibus pro Canonizatione Sanctorum reſultat: nonne culpandi aut negligentiæ, aut inſcitiæ, aut parum laudandi alicujus affectus ſummi Pontifices, qui adeo exploratam illius Veritatem adhuc ſuppreſſam incertamque volunt, aut ſinunt? Sin vero, uti credendum eſt, poſt tantam diligentiam tantum lucis nondum in hanc Sententiam inlatum fuit, ut Romani Pontifices rite eamdem decreto ſuo firmare poſſint: jam ſentis, quanto dedecore hic tuus Romanam Eccleſiam aſpergat, quæ Sanctos in Cælitum album infert, quamquam non tanto *labore ac diligentia* utatur *in vita & moribus eorum dijudicandis*, quanta hactenus adhibita eſt *ad diſcutiendam cauſam Conceptionis*; & ab iſta nihilominus dirimenda alienam ſe prodit. Sed abeant hujuſmodi præſtigiæ. Apoſtolica Sedes aut numquam ad ſolenne plenumve examen controverſiam de Conceptione Virginis vocavit; aut ſi deduxit, id unum vidit, quo Minoritæ tui nimia confidentia confundatur. Scilicet nihil aliud invenit, niſi Scotiſticam Piam tantummodo ac Probabilem eſſe, non vero Certam: alioquin eam pro ſuo erga Deiparam devoto ac filiali obſequio Certam quoque pronuntiaſſet. Rurſus vidit, Thomiſticam quoque Piam ac Probabilem eſſe: alioquin eam aut hæreticam, aut falſam, aut erroneam, aut ſcandaloſam, aut piarum aurium offenſivam denuntiaſſet. Reſtat ergo, ut hujus Quæſtionis examen inſtituerint uni Scotiſticæ Opinionis aſſeclæ, atque immenſo labore, & diligentia majori, quam quæ ad conſecrandos Dei Servos adhibetur, ſuam demum Sententiam ex cerebri ſui ſacrario deduxerint ad *Certitudinem infallibilis Veritatis*. Contine nunc riſum, ſi potes, dum audis, Scotiſtas tuos partis ſimul & Judicis ſibi munus arrogaſſe; atque nunc edicere Fidelium gregi, nullo amplius examine heic opus eſſe; Sedemque Apoſtolicam tantorum virorum fide fretam, cauſſam hanc *præfigeratam de integro* minime debere *recognoſcere*; ſed eis dumtaxat victoriam clauſis oculis adjudicare. Et niſi fateberis, inſidias heic ſtructas Prudentiæ Romanorum Pontificum, & Sanctæ Sedis decori, ego te obtuſi ingenii arguere nequaquam verebor.

Continuato deinde ſermone ajebat: Immo nuſquam & numquam accuratiſſimi examinis tanta neceſſitas fuit, quam in præſenti controverſia, ſi quando eam ſibi dirimendam ſumeret Pontifex Maximus. Conſtanter enim ajo, cauſſam hanc adhuc pendentem, tanto animorum æſtu, tot impoſturis, tot ſophiſticis rationibus, ac falſis interpretationibus ab utraque parte fuiſſe per plura Sæcula agitatam, ut qui eam nunc attingat, in ambages ac prærupta innumera ſe conjectum illico ſentiat. Neque mirum, ubi vigent acerrima ſtudia partium, & dum quiſque Gloriam Dei, & Virginis Sanctiſſimæ, ac Veritatis cauſſam ſe unice tueri arbitratur, minime animadvertit, ſe ab aliis turbulentis affectibus in aciem

præ-

præripi. Agitur heic de laurea Ingenii, de gloria Ordinis, ac Nationis. Ab internis hiſce vehementibus animi perturbationibus agitati viri docti, ſub Religionis, ſive majoris Pietatis obtentu, nullum lapidem non movent, ut ſi non triumphum, orationem ſaltem conſequantur. Hinc perſuadere ſibi & aliis, non de re levis momenti, ſed de negotio omnium graviſſimo diſputari. Inde Reges, Academias, & Populos commovere. Interim uberior laus Ordini & Genti, & in æmulos invidia ſperatur. Et quandoquidem Prudentia ſummorum Pontificum a duobus ferme ſæculis obſtruendum os uni parti laudabili conſilio cenſuit, ut tumultibus ac ſeditionibus eſſet finis: latior campus alteri parti apertus fuit ad effundendum quidquid ſibi liberet, & ad ſuadendam Certitudinem Sententiæ ſuæ, abſque metu adverſariorum, quibus ſilentii frenum jamdudum fuit injectum. Itaque ſi quando ſolemne judicium Sancta Sedes de hujuſmodi Quæſtione inſtitutura foret, petas velim a Magiſtro tuo, an æquiores, & Prudentiæ ſummorum Pontificum magis conformes dicendæ eſſent conditiones, quas ego ſubnectam, non uti Conſiliarius Sanctæ Sedis, ſed uti unico Veritatis zelo ductus, quam animoſi Minoritæ conſilium de omittenda prorſus cognitione cauſſæ, & de ſtatuenda e veſtigio Certitudine Piæ Sententiæ, labore tantum converſo ad decernendum, qualis ſit ejuſmodi Certitudo, talis tamen ſemper futura, quæ dicenda ſit *Certitudo infallibilis Veritatis*.

Jam conſtat inter Theologos, potuiſſe Deum ſinere, ut Maria cum originali labe conciperetur, & potuiſſe etiam eamdem præſervare. Ex geminis hiſce ſtatibus uter Virgini contigerit, non aliunde nos poſſumus ediſcere, niſi a Revelatione Dei, ſi qua eſt, quæ innoteſcat vel ex divinis Literis, vel ex legitima Sanctorum Patrum Traditione; nam ex intellectu noſtro elicere velle, quæ in rebus non neceſſariis fuerit Voluntas Altiſſimi, ad temeritatem interdum accedat. *Quis enim homo* (rurſus dico) *poterit ſcire conſilium Dei? Aut quis poterit cogitare quid velit Deus?* Sap. IX. 13. Propterea Gerſonius T. I. pag. 452. rigide improbat ita ratiocinantes: *Chriſtus potuit hoc vel illud facere* in gratiam Matris ſuæ. *Et hoc decuit ipſum facere, quia decuit eum Matrem honorare. Ergo ſic fecit.* Itaque ſi umquam pertractanda foret cauſſa hæc ante ſummum Pontificem, nulla dubitatio eſt, quin fieret in judicio contradictorio, & parte altera adverſante audita, uti factum fuit in celebri controverſia de Auxiliis, & quotidie fit in proceſſibus de Canonizatione, quibus intereſt, & quæcumque objicienda ſunt objicit Fidei Promotor, ſive Advocatus Fiſcalis. Nihil enim tam grande ac delicatum in Eccleſia Dei, quam condere decreta Fidei, & quæ intellectum & conſcientiam obligent. Ita vero hactenus

ctenus Eccleſia ſemper ſe in tam gravi negotio geſſit, ut numquam Dogma aliquod divina Fide credendum ſtatuerit, quin meminerit ſecundum Apoſtoli Petri præceptum Ep. I. Cap. III. 15. ſe debere eſſe *paratam ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem* de ſuis decretis, ea oſtendendo innixa Revelatione ſcripta in ſacris Libris, aut ad nos per Traditionem Patrum ſanctorum tranſmiſſa, aut e certis Religionis ſacratiſſimæ documentis rite deducta. Itaque primo perpendenda ſunt ea Scripturarum ſacrarum loca, quæ tot Theologi, ac tuus etiam pro Pia ſententia adfert. Atque is ſane pag. 59. Lectorem monet, *temeritatis intolerandæ* eſſe dicere, *Scripturæ loca in ſenſu literæ non favere ſententiæ ſuæ*, poſtquam in Evangelio Maria appellatur κεχαριτωμένη, *Gratia plena*; & in Canticis Canticorum de ea dicitur: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Videndum, inquam, an tantum lucis ex Græca illa voce emanet, ut tuto inferri inde poſſit Conceptionis Marianæ Immunitas, quum Sanctificationi præcedenti eadem quoque aptetur; & an umquam Eccleſia uſa fuerit ſenſu Allegorico, Tropologico, & Anagogico ad fundandum Dogma Fidei; certum quippe eſt, ſecundum Literam non ſpectare ad Virginem ſanctiſſimam verba illa Canticorum. Secundo expendenda ſunt Scripturarum loca a contrariæ Opinionis ſectatoribus producta, ex quorum literali ſenſu videtur inferri poſſe, Mariam cum reliquis hominibus peccaſſe in Adam, & Redemtione indiguiſſe. Quum vero nonnullæ probabiles rationes concurrant, cur ab illa univerſali lege excipienda videatur Deipara: tertio loco conſulenda eſt ſacra Traditio, ac diligentiſſime ſcrutari opus eſt, noverintne & prædicarint Sancti Patres ejuſmodi exceptionem, an contrarium potius ex eiſdem colligatur. Atque heic animadvertendum, ſub nomine Sanctorum Patrum, quum agitur de colligenda Traditione divina Dogmatum Chriſtianorum; proprie eos venire, qui per ſex priora ſæcula, poſt Chriſti Domini Aſcenſionem in cœlos ſanctitate vitæ, & ubertate doctrinæ floruerunt, & cuſtodes ac teſtes fuere Dogmatum a Chriſto & Apoſtolis ore traditorum Eccleſiæ ſuæ. Eorum chorum claudunt Gregorius Magnus Romanus Pontifex, & Iſidorus Hiſpalenſis Antiſtes. Reliqui dicendi quidem Sancti, qui deinceps vixerunt, ac Theologi, non vero Sancti Patres, quoties de haurienda eadem Traditione cura eſt nobis, & quamquam appellare velis Sanctos Patres & iſtos (neque enim id facere quiſquam prohibetur) certe eorum auctoritas, etiamſi [redacted] non levis pretii & uſus ſit in Theologia, in comparatione tamen priorum Patrum minor eſt; eorumque Traditio, utpote ab Apoſtolorum temporibus remotior, non ejus eſt ponderis, atque Patrum antiquorum; & nulla etiam foret, ſi forte veterum dictis adverſaretur; aut dubia, quoties

ties facta narrant, quæ Veteres minime noverunt, & ſi noviſſent, minime tacuiſſent.

Igitur ad rite hauriendam in hujuſmodi, atque in aliis Fidei negotiis Traditionem Patrum, mecum ut puto, concors eris: primo abjicienda eſſe, quæcumque dubia, interpolata, aut ſuppoſititia Sanctorum ſcripta, quæcumque impoſturæ, quæcumque loca abs re in cauſſam iſtam adducta hactenus fuere. Multaque ſane ex his offendimus in Libris utriuſque partis. Seponendæ præterea quarumdam piarum mulierum Revelationes, quarum nulla umquam ratio habita eſt in Eccleſia Dei, ubi de ſtabiliendis iis, quæ credenda ſunt, actum fuit; atque heic præcipue cavendum, quando novimus contrarias hac de re Revelationes in aciem veniſſe. Reducta ad unos germanos ceteroſque Sanctorum Patrum Libros inquiſitione Traditionis, ad controverſiam hanc pertinentis, ſollicite conſiderandum eſt, num illi faveant Piæ Sententiæ, an non; & an prærogativam hanc, ſive ejus Certitudinem, quum opus erat, minime revelaverint; nam ſi eam ipſi revera ignoraſſe deprehenduntur, hæc ipſa ignoratio ſpecies Traditionis eſt contraria Scotiſtis. Utique inſurgit Theologus tuus pag. 28. in ea verba erumpens, quæ terrorem incutere poſſe videantur vel ipſis Judicibus ſacris, dum inquit: *Eſt Mendacium Impudentiſſimum dicere, priſcos Patres, & Eccleſiæ Doctores a contraria parte ſtetiſſe &c. Ridendi ſunt, qui non jam Patres, ſed Patrum larvas oſtentant, tamquam terricula imperitorum.* Utinam ab hiſce, aliiſque hujuſmodi parum honeſtis verbis is abſtinuiſſet, ne in caput ſuum reciderent, ſi forte poſt diligentem inquiſitionem conſtaret, non larvas Patrum, ſed Patres ipſos ab admittenda Certitudine Piæ Sententiæ longe abeſſe. Quamquam quid ajo? Pater de Luca ejuſmodi periculo jam ſententiam Piam eripuit, inquiens pag. 96. *Si Myſterium Apoſtolica Sedes aliquando definiat (quod ad iſtorum refrænandam audaciam Neceſſe eſt) qui prædicabit, prohibita eſſe de hoc ipſo argumenta Cajetani, Turrecremata, & aliorum Opuſcula; in iis Auctoribus Patrum nomina & dicta, vel eſſe omnino ſuppoſititia, vel dolo malo depravata, vel ad cauſam non pertinentia, is profecto Veriſſima prædicabit.* Stupens hæc audio. Hactenus Romani Pontifices, ſive Eccleſia, cenſuere, decreta Fidei inniti debere ſacris Libris, & ſententiis Sanctorum Patrum. Vires ſuas perſpectas minime habebant. Animoſo pede ad decernendum deinceps procedant. Tametſi adverſantia ſuis decretis poſtea apparerent dicta Patrum, hæc ſuppoſititia, depravata, inepta appellare oportebit. Theologo huic proinde ingentes gratiæ habendæ, quod rem tanti momenti, antea nemini excogitatam, detexerit, & uſu recipiendam edixerit; neque enim

Valdeſii. F quid-

Digitized by Google

quidquam periclitaturam eſſe ita ſe gerendo Romanæ Eccleſiæ Prudentiam, immo & Infallibilitatem, is vadem ſe offert. Poſceret autem locus, ut quando eruditus iſte Theologus §. 19. pro Pia ſententia commemorat *Origenem*, & Sanctos *Auguſtinum*, *Fulgentium*, *Hildephonſum*, & quoſdam Græculos, quos tamquam luculentiores teſtes pro eadem ſententia ipſe ſelegit, ad examen ego revocarem. Sed pro reverentia erga decreta Pontificum libens abſtineo. Erit hoc munus Apoſtolicæ Sedis, ſi umquam examen iſtud inſtituere velit.

Interea æqui rerum æſtimatores fatebuntur, ſi quando decretorium judicium inſtituatur de Conceptione Virginis, omnia ab utraque contendentium parte allegata, ſevero examine indigere; & parum laudabile conſilium offerri Prudentiæ Romanorum Pontificum ab eo, qui negat retractandam cauſſam, ac ſine ulteriori examine procedendum eſſe ad definiendum, qualis dicenda ſit *Certitudo* Piæ Sententiæ, *Certitudinem* tamen hanc futuram eſſe *infallibilis Veritatis*: quod ubi accideret: quid ultra deeſſet, ut hæc Sententia ad Fidem pertinere crederetur? Modeſte ſane loquutus fuiſſe videbatur Libellator, ſcribens, Eccleſiæ ſententias *debere eſſe conformes Sacræ Scripturæ, vel Traditioni Patrum. Sed ſententia de immaculato Virginis Conceptu non eſt Expreſſe conformis Sacræ Scripturæ, quia auctoritates, quæ in illius favorem adducuntur, in ſenſu literali hoc non exprimunt, ſed detorqueri debent ad ſenſum accommodatitium, qui non eſt regula definitionum Eccleſiæ. Nec eſt Traditioni conformis: quia de hoc Myſterio primo dubitatum eſt, & in primis Eccleſiæ Sæculis, a quibus Traditio oritur, altum fuit ſilentium de Virginis Conceptione*. Quid in his verbis adverbium *Expreſſe* ſignificet, tu ſatis intellexiſti. Quid vero Pater de Luca? Non auſum Libellatorem ait *in majori propoſitione repetere illud Expreſſe, quod eſt poſitum in minore*, ut falleret incautos diſſimulando. Tum vero ſibi fingit propoſitionem hanc, ſcilicet: *Nihil eſſe definiendum, niſi quod eſt expreſſe conforme Sacræ Scripturæ, vel Traditioni Patrum*; eamque *hæreticam, vel hæreſi proximam appellat*. Atqui hoc minime dixit Libellator. Nil refert. Ex regulis Logicalibus hoc dicere ille debebat. Tum, ut oſtendat Propoſitionis a ſe efformatæ virus, ait, ſecundum illam argui poſſe erroris Tridentinum Concilium, quod in Canonem retulerit *Libros Tobiæ, Machabæorum, & Sapientiæ; de iis enim contentio pertinax olim fuit; nec ullus Liber Divinus, nec vero certa Traditio Expreſſe demonſtrat, Libros eoſdem eſſe Divinos*. De propoſitione, quam nuper audiſti, quidquam differere mihi non eſt in præſentia animus; ſed quidem ajo, inopportuna & incongrua ab eo proferri ad præſentem cauſſam, immo inconſulte, (ne graviori vocabulo utar) ipſum eſſe loquutum de Tridentino Concilio, quaſi

Patres

Patres ii ſine valido & expreſſo Traditionis ſuffragio Libros eos in Canonem Catholicæ Eccleſiæ retulerint. *Tobiæ* Librum uti Sacrum & Canonicum agnovere Sancti Cyprianus, Baſilius, Ambroſius, Auguſtinus, Concilium Hipponenſe Anni 393. Innocentius I. & Gelaſius I. ſummi Pontifices, ut alios omittam. Neque diſſentit S. Hieronymus. *Machabæorum* Libris auctoritatem quoque conciliarunt Origines, Tertullianus, Cyprianus, Lucifer Calaritanus, Hieronymus, Auguſtinus, Concilium Carthaginenſe III. Innocentius I. & alii. Denique *Sapientiæ* Librum uti Hagiographum laudarunt Juſtinus Martyr, Origenes, Tertullianus, Cyprianus, Euſebius Cæſarienſis, Concilium Sardicenſe, Baſilius, Hilarius, atque alii complures. Videat ergo Pater de Luca, an Prudentiam & Eruditionem ſuam deceat ea proferre, quæ Catholicam Eccleſiam lædere poſſunt, ac ſi ex arbitrio, & non ex auctoritate certa Traditionis, in Canonem memoratos Libros retuliſſet, & quæ ſimul ſuæ cauſſæ nihil prodeſſe queunt. Exerat ille, ſi poteſt, tot ac tales teſtes Traditionis faventis Piæ Sententiæ, quales Tridentina Synodus ad ea efformanda decreta adhibuit: & tunc in eamdem Sententiam Eccleſia, nemine refragante, firmiſſimo decreto concedet. At ſi forte conſtaret, Sententiam illam non ſatis conformem eſſe Sanctorum Patrum Traditioni, certum eſt mihi, nullum ei ſperandum eſſe, dum Mundus ſtabit, Romanæ Eccleſiæ propitium peremtorium decretum.

Hoc unum nos interea concludamus. Pia, Probabilis, Laudabilis eſt eorum Sententia, qui Immaculatum Conceptum Deiparæ tribuunt. Hoc & ego lubentiſſime amplector. Verum Sententia hæc nondum ad Certitudinem aſſurrexit, neque aliud quidquam tenuit hactenus, & tenet Romana Eccleſia. Certitudo, quam nobis deprædicat iſte Theologus, atque alii ante eum præcipue ex Feſto Conceptionis, ſecundum Piam Sententiam ab Apoſtolica Sede probato, haurire ſe poſſe putarunt, ex eorum ingenio prodit, cui quidquid affectus ſummopere deſiderat, nullo negotio verum & ſanctum videtur, argumenta deinde fabricando, quibus etiam ceteris idem perſuadeatur. Creſconium Donatiſtam hac de cauſſa S. Auguſtinus (Lib. IV. Cap. 37. contra eumdem) ridebat inquiens: *Degradatio mira prædicantium hominum, non jam ut vetus proverbium fertur: Quod volumus, Sanctum eſt; ſed etiam Quando volumus, & Quamdiu volumus.* Non ex Cultu religioſo determinatur Objectum, ſed contra ab Objecto determinatur Cultus. Da mihi Objectum Cultus Certum ex Revelatione ſcripta, ſive non ſcripta per Traditionem: Cultus quoque Certiſſimus erit, atque ad Fidem ſpectabit. Sin Objectum tantummodo Pium eſt, & unius Prudentiæ legibus obnoxium, ejuſmodi quoque erit Cultus; recteque ſemper Eccleſia agit, dum Probabile Objectum inveniens, Cultum Probabilitate eadem innixa conſtituit.

Neque enim Prudentia deeſt Probabiliter operanti in rebus, de quibus Certitudo haberi non poteſt, nullaque Certitudo, aut major Probabilitas contra militat. Propone tibi Feſtos dies S. Annæ, & S. Joachimi. Quandoquidem S. Epiphanius Hær. LXXIX. *Joachimi* & *Annæ* meminit, eorumque apud Græcos antiquiſſima erat memoria, & feſtus dies, idcirco Latina quoque Eccleſia prudentiſſime eorum Natalem diem in Sanctorum Faſtos invexit; & nos Prudenter cum illa memoriam eorum colimus, ac temere contemneremus. Eadem dicas de Objecto Feſti Præſentationis, & Aſſumtionis B. Virginis, quotieſcumque legas, quæ de varia illius origine Eruditi viri adnotarunt. Pie tamen ac prudenter dies illi Feſti invecti fuerunt, & pie ſimul ac prudenter a nobis coluntur. Scribit certe Minorita pag. 36. a Cardinali Baronio *in Martyrologio Romano Traditionem de Præſentatione tamquam Certam proponi*. Id apud Baronium non legi. Sed hujus Traditionis Certitudinem æquius nos expectabimus ab eruditione Theologi iſtius. Si id ei minime ſuccedat, ac potius inverſo ordine dicere pergat, ex inſtitutione Cultus Præſentationis Objectum ipſum evaſiſſe Certum : ſciat, ſe exponere Eccleſiam nimiis inſultibus inimicorum. Quei enim nos illius Infallibilitatem in ejuſmodi factis tutabimur, ſi legitima Traditio deſit?

Igitur vela tamdem colligamus. Piam, Probabilem, Laudabilem una cum Apoſtolica Sede, & reliquis Eccleſiis, agnoſcimus Sententiam tribuentem Deiparæ Immunitatem a culpa originali; Piumque, & Probabilem Feſtum diem, & Cultum illius ſecundum eamdem Sententiam prudenter inſtitutum celebramus. *Sanctam* quoque ac *Digniſſimam* Conceptionem Virginis merito appellamus, quia aut *Præſervata* cum Scotiſtis, aut *Sanctificata* cum Thomiſtis in Conceptione creditur. Certitudinem autem *Præſervationis* quicumque ex eodem Feſto invehere vellent, contra mentem ipſius Apoſtolicæ Sedis id faciunt, ac principiis innituntur, argumentaque conflant, quæ ſi conſiſterent, jam contradicentes ſibi haberemus Romanos Pontifices, qui Quæſtionem hanc indeciſam atque incertam relinquunt; prætereaque omnes Catholicorum Eccleſias, atque ipſam Romanam, conjiceremus in immenſas & inextricabiles lites de Feſtis Sanctorum, de Reliquiis, de Imaginibus, de Breviario, ac de aliis ad eumdem Cultum Sanctorum pertinentibus. Quod periculum non ſatis perſpiciunt, qui unum ſibi negotium ſtatuunt, nempe ut Sancta Sedes Sententiam hanc Piam, atque etiam altera Probabiliorem, ad Certitudinis gradum evehat. Nam quod eſt ad gloriam Sanctiſſimæ Virginis, num indiget illa hujuſmodi decreto, ut ſit ſupra ceteras meras creaturas beata, benedicta, & invocanda, utpote omnibus Virtutibus, doniſque cæleſtibus ornata, & electa a Deo ad ineffabile Myſterium Incarnationis complendum, & pariendum om-

Digitized by Google

omnium Salvatorem Chriſtum Dominum? Hactenus me oſtendiſſe tibi arbitror, a Prudentia Eccleſiæ pendere, quæcumque a Revelatione ſcripta aut tradita haberi non poſſunt; hæc omnia Prudenter ab ea peragi, atque præſcribi: quod ad ejus Dignitatem tuendam ſatis eſt. Quamvis de veritate Sancti alicujus, aut cujuſpiam ſacri Corporis, aut de aliis ad eumdem Cultum Sanctorum ſpectantibus, dubitatio inſurgere poſſit: nihil detrimenti ex his in Fidem & immobilem arcem Religionis Catholicæ redundat. Contra dicendus eſt male conſulere Apoſtolicæ Sedis Dignitati, ejuſque Infallibilitatem in diſcrimen adducere, quiſquis ab ea petit, ab ea ſperat ſine prævio accurato examine cauſſæ, judicium ſive Decretum de Certitudine Piæ Sententiæ. Jam hæc ipſa a tot annis triumphat; una deprædicatur, ſilentium contrariæ Sententiæ aſſertoribus religioſe obſervantibus. Attamen tanta hæc pro nihilo habentur, niſi ad Certitudinem, quam ſibi fingunt in ea Sententia, accedat Sanctæ Romanæ Eccleſiæ decretum. Numquid igitur ſe plus ſapere arbitrantur, quam ipſa Sancta Sedes? Jam pæne trecenti effluxerunt anni, ex quo controverſiam hanc ad ſuum Tribunal advocarunt Romani Pontifices. Nullum ex iis mihi oſtendas, qui in promovenda Pietate erga Deiparam cum Prædeceſſoribus non certarit & certet. Catholici quoque Reges nihil non egerunt, ut lis dirimeretur, ſpe ducti, immo fiducia certæ victoriæ. Nihil tamen hactenus impetratum. Cur quæſo? niſi quia potentiſſimæ rationes Prudentiam ſummorum Pontificum ab ejuſmodi decreto avertebant. Hæ autem adhuc vigent; neque enim novimus antiquis veri ſimilibus rationibus, quæ Probabilem efficiunt Piam Sententiam, additum quidpiam grande fuiſſe poſtremis hiſce temporibus, quo Certa eadem reputanda ſit. Credendum pariter eſt, minime Eccleſiæ poſſe placere, dum tanto favore Piam Sententiam proſequitur, ſi quiſquam hujuſmodi favore & libertate ſibi relicta, & ſilentio aliis indicto, abuti velit in dedecus & perniciem ipſius Eccleſiæ. His dictis finem loquendi fecit Romanas Abbas. Tum ego rogare, ut mihi chartas illas, in quibus ordo diſputationis, & Auctorum verba adducta continebantur, commodaret. Is minime negavit. Inde vero hæc ego ſubciſivis horis expreſſi, & ad te, amantiſſime Azevede, ſcripta volui. Quæ tua nunc de hujuſmodi contentione ſententia ſit, niſi mihi ſignificaveris, violata neceſſitudinis noſtræ officia iratus conquerar. Vale.

Neapoli XI. Kal. Aug. MDCCXL.

No-

Nobili & doctiſſimo viro D. Gregorio Azevedo Ferdinandus Valdeſius S. P. D.

EPISTOLA QUINTA.

NON ſemel ad te ſcripſi, amantiſſime Azevede, quo plauſu a nonnullis, & viciſſim quanto ſtrepitu ab aliis, exceptus fuerit Antonii Lampridii Liber *de Superſtitione vitanda*. Egomet (ſincere fatebor) dum ſæpe atque intenſe illius argumenta expenderem, me tamdem ad ejus ſententiam adjunxeram; atque uti in eam perſuaſionem deſcenderam, adhuc Certitudine carere Sententiam, alioqui Piam, faventem Immaculatæ Conceptioni, ita mihi firmiſſime perſuaſi, minime licere pro illius tutela ſanguinem & vitam obligare. Attamen quum ingenii mei viribus parum fidere conſueverim, die quadam ad Cœnobium S. Mariæ novæ me contuli, doctiſſimum virum Patrem Johannem de Luca rogaturus, ut ediceret, rectene ego cum Lampridio ſentirem, an cum illo incaute errarem. Inane iter ſuſcepi. Nuntiavit mihi ex religioſis iis viris quidam, Patrem de Luca jampridem Romam evolaſſe; ſpe, immo fiducia præmii adductum, debiti utique viro, qui tam nervoſe pro Immaculata Conceptione ſteterat, nullumque amplius locum controverſiæ reliquerat. Quod minimum contingere poteſt, ajebat ille, Epiſcopalis Cathedra in hiſce partibus eum manet; aut aliqua ſaltem illuſtris Eccleſia in Infidelium regionibus ei procul dubio regenda tradetur. Omnia piis illis viris gratulatus, ego inde abii, animo tamen recogitans, fieri non poſſe, quin aliquis, immo plures, Librum Lampridii ad trutinam revocarent, unde mihi lux ſperanda foret. Jamque ferebantur nonnulli calamum arripuiſſe, moleſto nimis homini diem dicturi.

Nihil interea imminutum fuerat de amica conſuetudine, ſeu potius neceſſitudine, quæ inter me, & Abbatem Romanum intercedebat. Proxime igitur præteritis diebus quum apud eum eſſem, ita me eſt alloquutus. Nondumne vidiſti Prologum Galeatum Patris de Luca? Tum ego: quidnam ais? Ad hæc ille: Nuper in hac Urbe e typis erupit Prologus iſte, & quidem adverſus Lampridium, Voti Sanguinarii damnatorem. Heic ego: Opuſculum iſtud ſi tenes, ne mihi quæſo diutius occultum velis. Vix hæc dixeram, quum ille mihi obtulit, inquiens. Non Opuſculum, ſed quidem unum chartæ folium habeto; tam paucis enim lineis fortaſſis arbitratus eſt Minorita tuus, ſe poſſe non brevem Lampridii Librum dejicere, aut ſaltem aſſeclas ſuos continere, ne repente a ſe deficientes in adverſarii Scriptoris opinionem ruant. Quæ ibi ſcripta erant, con-

Digitized by Google

confeſtim legi. Tunc ad me converſus Romanus Abbas, quid inde collegerim ſciſcitatus eſt. Equidem, ajebam, video, ſubleſtæ fidei Lampridium arceſſi, quod in adferendis verbis Bullæ ab Alexandro VII. Pontifice promulgatæ, ubi agitur de Cultu Virginis *ſecundum Piam Sententiam* inſtituto, hæc prætererit *: poſt ipſius Cultus inſtitutionem numquam immutato*. Quippe his Pontifex docet, Eccleſiam Romanam *numquam Cultum immutaviſſe Conceptionis Deiparæ eum, quem Sixtus IV. inſtituerat*. Piaculum vero is cenſet omiſiſſe, *quæ Pontificis mentem in hoc Myſterio colendo, atque adeo Romanæ Eccleſiæ, hoc eſt Catholicæ, teſtarentur*. Ita ego. At Romanus Abbas. Hujuſmodi querela nihil ineptius excogitari poſſe mihi videtur. Anno 1714. Lamindi Pritanii (idem eſt atque Antonius Lampridius) Liber *de Ingeniorum moderatione* primum prodiit. Anno tantum 1729. Theologicam Diſſertationem eidem Candidus Parthenotimus oppoſuit. Poſt duos deinde aut tres annos Lampridius Librum ſuum *de Superſtitione vitanda* elucubravit quidem, uti ego aliique novimus, ſed Anno dumtaxat 1740. ſivit ut in lucem prodiret. Anno 1739. typis quoque traditus fuerat Patris de Luca Liber, cujus tamen exemplum Anno tantum 1741. ad Lampridii manus pervenit. Niſi Prophetam velis Lampridium, prævidere is minime potuit, quid ſcripturus, quidve editurus foret Minorita tuus. Et dum is per compendium Alexandrinæ Bullæ, immo & præcedentium Pontificum ſenſa exhiberet, præſentire nequivit, quænam Pater de Luca commemoranda aut omittenda juberet. Si noviſſet ejuſdem religioſi viri Librum, ejuſque deſiderium, intactum non dimiſiſſet. Quod certe præſtitit Lampridius, quæcumque prætermiſit, per varia &c. alibi quærenda deſignavit. Ubinam heic mala fides? Quod plus eſt, id ipſum agnovit Lampridius per alia ipſius Alexandri verba a ſe repetita, videlicet *: Nos conſiderantes, quod Sancta Romana Eccleſia de intemeratæ Virginis Mariæ Conceptione Feſtum ſolemniter celebrat, ac ſpeciale ac proprium ſuper hoc Officium olim ordinavit juxta piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem, quæ a Sixto IV. Prædeceſſore noſtro tunc emanavit*. Satis hæc indicant, Feſtum Conceptionis a tempore Sixti uſque ad Alexandrum VII. numquam immutatum. Quare inſulſam plane querelam hanc ob cauſſam excitavit Theologus tuus.

Præterea ineptius eſt venditare, aliquid emolumenti ex iis verbis accedere Scotiſticæ Sententiæ; jam enim manu longe antea tetigiſti, ex inſtitutione ac celebritate Feſti ſecundum Piam Sententiam nihil Certitudinis in eamdem Sententiam effluere, aut effluxiſſe. Parum tamen dixi: addendum eſt, non aliunde efficacius, quam ex prætermiſſis verbis demonſtrari poſſe, quantum excedat fidem confidentia Minoritæ, quum ait *: Verba decreti Alexandrini, in quibus* co-

colunen ineſſe cauſæ omnes intelligunt, *peſſima fide Lampridius prætermiſit*. Fatetur Pontifex, *Cultum* Conceptionis ſecundum Sixti inſtitutionem *numquam fuiſſe immutatum*. Ergo nihil Alexander novavit; adeoque non Alexandri dumtaxat, ſed Sixti etiam temporibus objectum Feſti Conceptionis definitum fuerit neceſſe eſt. Proinde illudit orbi Minorita contendens, objectum Feſti de Conceptione, uti a Scotiſtis celebratur, tempore tantum Alexandri VII. fuiſſe *declaratum*. Hoc idem, vel tacente Alexandro, unuſquiſque deprehendere potuiſſet, geminas conſulendo Sixti IV. Bullas, hoc eſt *Cum præxcelſa*, *&* *Grave nimis*. Atqui Sixtus ipſe Cultum illum ſecundum Piam Sententiam inſtituens, ſive longe antea inſtitutum comprobans, Anathema indixit dicere aut ſcribere audentibus, *Contrariam ſententiam tenentes*, *videlicet glorioſam Virginem Mariam cum originali Peccato fuiſſe conceptam*, *hæreſis crimen*, *vel peccatum incurrere mortale*, *cum Nondum ſit a Romana Eccleſia & Apoſtolica Sede deciſum*. Hoc idem ceteri ſubſequuti Pontifices, & præſertim Pius V. & demum Alexander VII. concorditer, diſertiſque verbis repetierunt atque inculcarunt; ipſumque Tridentinum Concilium Sixti IV. decreta innovavit. Itaque rurſus habes, uti nihil de Cultu, & objecto Feſti immutatum umquam fuit, ita nihil immutatum de geminis contrariis Scholarum ſententiis, quibus nihil obſtante, Feſto ſua Probabilitas, ſive major, ſive minor relicta eſt tam a Sixto, quam ab Alexandro; liberumque eſſe unicuique heic ſentire, quod propius veritati videatur. Igitur ſi Alexander nihil immutavit, idem ſtatuens atque Sixtus, proptereaque Objectum Feſti a Sixto inſtituti nihil detraxit Thomiſticæ Opinioni: jam tenes, ab hac ipſa confeſſione *Cultus numquam immutati* non juvari, ſed jugulari quæcumque argumenta tuus Minorita conflavit. Atque ut luculentius appareat, quam facile is in nubibus ædificet, memineris velim, neque Sixtum, neque ullum ex ſubſequutis Pontificibus ſenſiſſe aut ſtatuiſſe pro Objecto Feſti de Conceptione accipiendam eſſe ab univerſa Eccleſia *Præſervationem* Virginis. Ii tantum edixerunt, ſectatoribus Piæ Sententiæ in celebrando Conceptionis Feſto hoc revera eſſe objectum Cultus. Pro iis vero dumtaxat Miſſam & Officium Sixtus inſtituit. Et quum Pius V. ad univerſam Eccleſiam Officium & Miſſam, quibus nunc utimur, extendit, ita ea temperavit, ut & contrariæ Opinioni adhærentes ſub objecto *Sanctificationis* Feſtum celebrarent. Nunc ergo accipe quid de hoc Feſto ſenſerint magni nominis Theologi. Suarez in 3. p. quæſt. 27. art. 2. diſput. 3. ſect. 6. de Feſto Conceptionis in hæc verba loquitur: *Addo*, *neque ex Feſti celebritate colligi poſſe tantam Certitudinem*, *quanta in alicujus Sancti canonizatione eſſe ſolet*; *quia ipſemet Pontifex*, *qui hoc Feſtum approbat*, *declarat*, *ſe ſolum probare Sententiam illam ut Piam*, *magiſque Pro-*

Probabilem*. *Quod ſatis eſt*, *ut PIE & ſine ullo periculo poſſit hoc Feſtum celebrari. Accipe etiam verba Valentiæ in 3. Diſp. 2. qu. 1. punct. 2. ***Neque obſtat Sixti decretum*. *Nam quamvis approbat*, *& proponit Chriſti Fidelibus Feſtum*, *& Officium illud Immaculatæ*, *ut inquit*, *Conceptionis B. Virginis* : *tamen non imperat etiam Fidelibus*, *atque adeo toti Eccleſiæ*, *ut Conceptionis iſtius Feſtum & Officium eo nomine*, *quod immaculata & expers omnis peccati fuerit*, *concelebrent*; *ac proinde minime definit*, *illam fuiſſe prorſus Immaculatam*** &c. Addo verba Vaſquii in 3. Quæſt. 27. Art. 2. Diſp. 117. Cap. 15. ***Summi Pontifices ita inſtituerunt celebritatem Conceptionis*, *& Officium illius approbarunt*, *ut nihil de Fide Certum de illa definitum eſſe voluerint* : *quin potius unicuique integrum eſſe*, *quam partem velint amplecti*. *Ut autem hoc Feſtum Fidelibus concederetur*, *ſat illis fuit exiſtimare hanc Opinionem Probabiliorem & magis Piam eſſe*; *nihil enim damni*, *multum vero utilitatis Fidelibus ex celebratione hujus Feſti*, *etiamſi in ſola Opiniene Sanctitas illius poſita eſſet*, *provenire poſſe jure exiſtimarunt***. Concors hac de re Theophili Raynaudi judicium me tibi exhibuiſſe, ut puto, recordaberis.

Negare nequit commilito tuus, quin ex Decreto Sixti, aliorumque Pontificum, vel ante Alexandrum VII. Objectum Feſti Conceptionis definitum declaratumque fuerit, illud ex confeſſione ipſius Alexandri ***numquam immutatum***. Attamen vides, ab eximiis Theologis ſtatui, nihil Certitudinis ex eo Feſto conſequi in Piam Sententiam potuiſſe ac poſſe. Qua ergo Dialectica uſus eſt Franciſcanus miles, dum ex eodem Feſto miram Certitudinem ſententiæ ſuæ conciliare contendit; & dum ***columen cauſæ*** collocat in ***Cultu numquam immutato*** : quum inde contrarium prorſus eximii Theologi deducant? Non ergo ex ***Cultu numquam immutato*** juvantur, ſed prorſus deſtruuntur meditamenta alioquin inania Theologi iſtius, qui tamen religioni ſibi non ducit crimen facere Lampridio, quod ejuſmodi verba omiſerit. Neque dubitandum quin is imaginatione ſua deceptus, in parem errorem alios admirabili confidentia ſua abduxerit, nam pag. 13. Diſſertationis ſuæ ex cathedra pronuntiat : ***Hoc tamquam Certum ſumendum eſt*, *Chriſtianos Omnes*, *ex Eccleſiæ præcepto venerari debere Conceptum Deiparæ*, *non qualemcumque*, *ſed beatiſſimum illud vitæ exordium*, *quo cum Anima infunderetur in Corpus*, *Divinæ gratiæ muneribus ornata eſt***. Lege ac relege Maximorum Pontificum hac de re Bullas, ac potiſſimum Alexandrinam. Laudat quilibet Pontifex celebrantes ſub hac inſpectione Feſtum Conceptionis, eique Feſto ita ſumto favorem non unum idem impertiunt; at neminem celebrantium illud Feſtum ii præcepto obligant ad illud celebrandum ſecundum Piam Sententiam, neque ad inclinandam mentem in illam. Ipſam quippe Sententiam tantummodo

uti Piam ac Probabilem, & ſi mavis, altera Probabiliorem agnoſcunt, & qualis antea erat, relinquunt. I nunc, & fidem habe Theologo tuo. Miſera ſane Theologia, ſi complures ex hiſce Theologizantibus aleret, qui majori ſupercilio falſa proponunt, quam qui Veritates Fidei. Sed quale ſit doctiſſimi Minoritæ hujus ingenium, nondum ſatis perſpexiſti. Perge in legendo. Poſt inique objectatam Lampridio verborum illorum omiſſionem, non certe ab eo diſſimulatam, quum eam per unum &c. deſignarit, ita is in eumdem Lampridium inſurgit. *Non ergo tam facile hujuſmodi Auctori eſſe credendum, cum Diplomata Principum, & Chartas veteres, Antiquitatum videlicet Italicarum inveſtigator diligentiſſimus, nobis OBTRUDIT; poſſe nos enim ſuſpicari, eum cauſæ ſervientem, quam ſuſcepiſſet, falſa veris miſcere, Multaque addere Monumenta antiquis, Multa detrahere, uti libitum fuerit.* Riſu hæc, ut audivi, a compluribus cordatis viris excepta fuere, quaſi ille ſibi perſuaſerit, tam enormi obtrectatione quidquam offici poſſe famæ hominis de Republica Literaria bene mereri pergentis. Alii tamen in indignationem eruperunt adverſus hunc Theologum, quem mira & indigna Theologo dicacitas in quemque ſibi adverſantem abripere conſuevit. Mihi ſat fuerit monere, nulli honeſto viro ſuboriri poſſe ſuſpicionem de Eruditorum hominum fide, qui dum veterum ſcripta, diplomata, monumentaque tenebris eripiunt, Bibliothecas, Archiva, aliave loca commemorent, unde ea hauſta fuere, ut commodum cuicumque ſit, ſi velint, perſpicere, an cum editis membranæ, marmora, numiſmata, & reliqua conſentiant. Quare velim ſincere edicas, quo demum nomine dignus ſit, qui teterrimam Impoſtoris notam Lampridio heic ſine ulla juſta cauſſa inurit.

Sed progrediamur, audituri, quid Theologus tuus carpendum rurſus deprehenderit. Dixerat Lampridius minime interdictum fuiſſe ab Alexandro VII. Pontifice celebrare Feſtum Conceptionis Virgineæ ſub conſideratione *Sanctificationis*; proptereaque licere. Ad hæc Minorita reſpondet, manifeſtum eſſe, *Eccleſiam Romanam immunem colere ab originis labe Deiparam Virginem, idque Alexandrum verbis clariſſimis docuiſſe; neque Populo Chriſtiano optionem feciſſe, utrum Virginis mallet immunitatem, an a peccato expiationem celebrare: quod in re ſeria cavillando oſtentare Lampridium deteſtabile eſt.* Tum mitius agens, auctor eſt eidem Lampridio, ut exemplum Matris optimæ imitetur, ſeque ejuſdem Filium prodat, Cultum ab ea propoſitum tuendo. Ita ille, non auſus quidem oſtendere, hac de re eſſe præceptum Alexandri Pontificis, ſed tantum contendens, ex quo Eccleſia Romana *Myſterium celebrat juxta Sixti inſtitutionem, hoc & facere debere Eccleſiæ filios, eoſque alio modo vetari Myſterium colere.* Equidem, ajebat heic Romanus abbas, ne quid te celem

Lam-

Lampridium intime novi, utpote illius familiaritate aliquando uſus. Is vero Feſtum Conceptionis Marianæ celebrat, quemadmodum Eccleſia Romana celebrare conſuevit, ſcilicet ejus Feſti objectum, qualecumque ſit, certe ad Honorem Virginis excogitatum, veneratur. Quare nihil erat, cur Pater de Luca conſilium præceptumque ſuum interponeret, ut Lampridium ad ejuſmodi officium adduceret. Sed finge etiam tibi Lampridium ſubintellecto *Sanctificationis* nomine celebrantem Conceptionis Feſtum, quid inde obſecro exſculpere poteris? Num quod religioſus idem vir nuper expetebat, videlicet eſſe Filiorum ſequi exemplum Matris, atque hocce exemplo vetari Fideles *alio modo Myſterium colere?* Sed fallitur, ſeu potius fallit nos Theologus tuus. Deſinuntne eſſe Filii obſequentes Romanæ Eccleſiæ tot Thomiſtæ, aliive, quibus *Sanctificationis* potius, quam *Præſervationis* ſententia arridet? Veritati adverſetur, qui hoc affirmet. Liberum enim eis reliquit Sancta Sedes ita ſentire, eoſdemque ita ſentientes non minus quam alios pios viros Filiorum loco habet. Si id eis liberum, liberum quoque ſit neceſſe eſt celebrare Conceptionis Feſtum ad ſuæ Opinionis normam, hoc eſt ſub conſideratione *Sanctificationis*; præcipitque tantummodo Pontifex pacis cauſſa, ne quidquam proferant, aut hiſcant contra Piam Sententiam, neque Feſtum *juxta Sixti inſtitutionem* ab aliis celebratum voce aut ſcriptis impugnare, aut aſſerere ſub *Sanctificationis* nomine celebrandum, audeant. Jam tibi in aliis colloquiis oſtendi, id unum agere Patrem de Luca, ut omnium oculis Imprudentes exhibeat Romanos Pontifices, dum Thomiſticam Opinionem intactam volunt, & controverſiam de Conceptione Virginis indeciſam conceptis verbis relinquunt; & contra eodem tempore, eademque Conſtitutione, ſi docto huic viro habenda eſt fides, inſtituendo aut confirmando Feſtum, Piam Sententiam effecere Certam, atque ea *Certitudine*, *cui Falſum ſubeſſe nequeat*. Eamdem nunc ei Imprudentiam affingit, dum fateri cogitur, non vetari Thomiſtas ſuæ adhærere Sententiæ, & nihilominus in celebrando Conceptionis Feſto eos juberi adhærere Contrariæ. En quo collineent Theologi hujus effata: in dedecus videlicet Apoſtolicæ Sedis. Uti nuper vidimus, Laudat Alexander Pontifex, & favore non uno proſequitur colentes Deiparam ſub nomine *Immunitatis*, Piamque hanc Sententiam, ac Feſtum ad id ſignificandum aliquot ante Sæcula inſtitutum; pioſque Chriſti Fideles ſub ea conſideratione illud celebrantes, ab aliter ſentientibus & celebrantibus turbari quoquo modo vetat. Ceterum illos, qui diverſam tuentur Opinionem, & in Conceptionis Feſto celebrando Virginis *Sanctificationem* ſuæ conformem Opinioni, venerantur: nullo verbo cohibet, proptereaque in ſuo ſenſu abundare ſinit.

Quare cernis, Romanorum Pontificum mentem ab iſto Theologo perverti, atque in eorum converti opprobrium, ſemperque ipſum ſuper ruinoſa fundamenta fabricari.

Dixerat Lampridius : *Etſi aliquando Thomiſtica ſententia ad Fidem ſpectare ſtatueretur* (*hoc autem Poſſibile nemo neges*) *attamen ita res compoſita eſt, ut adhuc illud Feſtum in ſuo vigore una cum ſuo Officio ac Indulgentiis conſervandum foret*. Quid heic Pater de Luca? *Ridiculum*, ait, *in hac tanta celebritate hujus Myſterii, Opinionis afflictæ, quam Thomiſticam vocat, definitionem excogitare*. Nimium facile ridet Theologus iſte, neque animadvertit, quid heic ille rideat. Non veriſimile, ut iſte ſibi fingit, ſed *Poſſibile* tantummodo hoc Lampridius ait. Si res adhùc Incerta reſtat, ſi de ea judicium ſibi Sedes Apoſtolica reſervavit, ſi nihil aliud in Pia Sententia niſi Apparentiam Veritatis & Pietatis deprehendit : num eidem Theologus iſte facultatem omnino auferre poterit pronuntiandi pro *Sanctificatione* Virginis, ſi eam forte agnoſceret magis conſentaneam divinis Scripturis ac Traditioni? At ille ſubdit : Quum Sixtus IV. Immunitatem colentibus Indulgentias attribuerit, ſi eorum ſententia proſcriberetur, *forentne conſervandæ iis Indulgentiæ, qui damnatam jam hæreſim publice profiterentur?* Vide quæſo, quam belle nodum in ſcirpo quærat ingenioſus iſte vir, ut Lampridium veluti mente captum exhibeat. Hæc ejus ſententia eſt. Si Thomiſtica Sententia umquam victrix evaderet (quod dumtaxat ut Poſſibile proponitur) Conceptionis Feſtum dies adhuc celebrandus foret, ſubintellecta *Sanctificatione*, quemadmodum nunc fit a foventibus Opinionem Thomiſticam, & quæ nunc Indulgentiæ *Immunitati* tribuuntur, tunc *Sanctificationi* Virginis, uti veriſimile videtur, tribuerentur; neque ullam propterea opus foret invehere mutationem in Miſſam, atque in horas Canonicas. Sed larvas excogitat felix ille Theologus tuus, ne deſit pugnæ & contumeliis locus. Alterum is deinde certamen intrat, atque Lampridium ridet, quod inter Feſtos dies, quorum objectum ſit divina fide credendum, *Nativitatem* quoque *Virginis* recenſuerit. *Nullum*, inquit ille, *Concilium*, *Pontifex nullus Nativitatem Deiparæ Sanctam fuiſſe definivit*. *Id non liber divinus*, *non Patres antiqui tradiderunt*. At tu animadvertas velim, quantum antiquitatis ſit Feſto Nativitatis Marianæ. Circiter Annum Æræ noſtræ *690*. Anaſtaſio teſte Sergius I. ſummus Pontifex *conſtituit*, *ut diebus Annuntiationis Domini*, *Nativitatis*, & *Dormitionis Sanctæ Dei Genitricis* &c. *Litania exeat a Sancto Adriano* &c. Non tunc, ſed longe antea inſtitutum fuiſſe Feſtum illum diem, hinc diſcimus. Ejuſdem quoque memoria eſt in Sacramentario Sancti Gregorii M. Papæ, & in altero antiquiore, quod venerabilis Cardinalis Thomaſius publici juris fecit, ac Gelaſianum eſt opinatus. Utrobique cultus ille dies dicitur, *quo Felix Do-*

minæ

minæ Sanctæ Mariæ inchoata Nativitas. Si *Felix*, ergo vel antiquiſſimis Sæculis Sancta habebatur Nativitas Virginis, & Mariam *Sanctificatam*, antequam naſceretur, credebat Eccleſia. Ad hæc Lib. IV. Cap. 122. Op. imperf. Julianus Pelagianus hæc S. Auguſtino opponebat: *Jovinianus Virginitatem Mariæ partus conditione diſſolvit: tu ipſam Mariam Diabolo naſcendi conditione tranſcribis*. Ideſt: ille Mariam in pariendo Chriſto virginitate exutam voluit: tu vero Mariam, quum naſceretur, Diabolo obnoxiam facis, originali nempe macula deformem. Quid Auguſtinus ad hæc? *Non tranſcribimus*, ait, *Diabolo Mariam conditione naſcendi: ſed ideo quia ipſa conditio ſolvitur gratia renaſcendi*. Obſcura hæc fateor; attamen nihil aliud inde colligi poſſe, mecum, ut ſpero, tu quoque ſenties; ſcilicet *Sanctificatam* in utero matris fuiſſe Mariam. Jam adnotaverat Lampridius pag. 187. in ſacris Literis interdum ſignificari *Conceptionem* ſub nomine *Nativitatis*, adductis etiam Sancti Auguſtini verbis ex Enarrat. in Pſalm. LVII. num. V. ubi explicat ex Matthæi Evangelio Angelum dicentem: *Quod enim natum eſt in te* (ideſt conceptum) *de Spiritu Sancto eſt*. Conſentientem heic habemus ipſum Patrem de Luca pag. 68. ſui Libri, atque e ipſomet Auguſtini loco nuper memorato Operis Imperf. deducentem Conceptionis Virgineæ *Immunitatem*. Verum non ea umquam mens Auguſtino eſſe potuit, ſed quidem *Sanctificatam* fuiſſe Virginem Dei Matrem futuram. Quid ſcripſerit Auguſtinus contra Julianum Lib. V. Cap. 14. primo videamus. In nullo hominum agnoſcebat Julianus originale Peccatum, quod Chriſtus Dominus (illius certe expers) dicatur tamen *miſſus in ſimilitudinem carnis Peccati*. Nemo autem divinarum rerum peritus eſt, qui neſciat, nomine *Carnis Peccati* ſignificari idem originis Peccatum. At Auguſtinus ex hoc ipſo oſtendebat, deprehendi in omnibus hominibus *Carnem Peccati*, uno excepto Chriſto, quod is non ex humano ſemine, ſed ſuperveniente Spiritu Sancto fuerit conceptus. Propterea is reſpondebat: *Sine dubio Caro Chriſti non eſt Caro Peccati, ſed ſimilis Carni Peccati: quid reſtat ut intelligamus, niſi ea excepta Omnem reliquam humanam Carnem eſſe Peccati? Et hinc apparet, illam Concupiſcentiam, per quam Chriſtus concipi noluit, feciſſe in genere humano propaginem Mali* (ideſt maculæ, ſive culpæ originalis) *quia Mariæ Corpus, quamvis inde venerit* (hoc eſt concepta fuerit ex Concupiſcentia, ideoque originis labem contraxerit) *tamen eam non trajecit in Corpus, quod non inde concepit* (videlicet in Chriſtum, qui ſine Concupiſcentia, & ſine virili concurſu conceptus fuit) *Ceterum Corpus Chriſti inde dictum eſſe in ſimilitudine Carnis Peccati, quia Omnis alia hominum Caro Peccati eſt*.

Quid heic Pelagii hyperaſpiſtes Julianus, dum eiſdem Auguſtini Libris novos & ipſe Libros opponeret? Eum ſcilicet incuſat, quod originis

ginis culpam ad omnes extendens, *ipſam Mariam* Diabolo obnoxiam fecerit, dum ipſam quoque eadem labe infectam diſertis verbis pronuntiarit. Inſurgit heic Auguſtinus, & ait: *Non tranſcribimus Diabolo Mariam conditione naſcendi; ſed ideo, quia ipſa conditio ſolvitur gratia renaſcendi*. Ideſt ſtatuimus profecto, ne Mariam quidem immunem fuiſſe a reliquorum hominum Conditione; ſed ipſa non diu fuit Diabolo obnoxia, quia conditio illius, ſive Servitus, per divinam *Gratiam* ſoluta ſublataque fuit. Quum dicit *gratiam renaſcendi*, procul dubio præcedentem indicat *conditionem naſcendi*: quod idem eſt ac dicere: Concepta fuit in Servitute Peccati, ſed per ſupervenientem Gratiam renata, hoc eſt reconcepta fuit, atque a Servitute ſoluta: quemadmodum ceteri homines dicuntur naſci quidem Peccatores, ſed per Gratiam Baptiſmatis renaſcuntur Juſti. Eadem ratione infra eod. Lib. IV. Cap. 134. inquit: *Jeremias & Johannes, quamvis ſanctificati in utero matrum, traxerunt tamen originale Peccatum*. Hinc eſt, quod Sanctus Hildephonſus (niſi is ſit Paſchaſius Ratbertus) in Libro de Virginit. Mariæ ipſam *in utero ſanctificatam* agnoſcit; Teſte quoque Sancto Petro Damiani in Serm. 23. de Nativit. S. Johan. Baptiſtæ, *nulla eſt ambiguitas, quin Virgo ſingularis, maternis circumſepta viſceribus, ſublimiori Sanctificationis genere Mundata ſit*. Sanctus vero Bernardus, ut complures Theologi jamdiu animadverterunt, in Serm. II. de Aſſumpt. B. Mariæ n. 8. de Deipara loquens ait: *Quod ſi originalem a parentibus maculam traxit; ſed minus a Jeremia ſanctificatam in utero, aut non magis a Johanne Spiritu Sancto repletam credere prohibet Pietas Chriſtiana; nec enim feſtis laudibus naſcens honoraretur, ſi non Sancta naſceretur. Poſtremo cum omnimodis conſtet, ab originali contagio ſola Gratia Mundatam eſſe Mariam, quippe cum & nunc in Baptiſmate ſola hanc maculam lavet Gratia &c.* Certe excogitare non poſſunt plerique Theologorum, priorum Sæculorum Eccleſiam, quæ tot laudibus extulit, tot prærogativis divinitus donatam cenſuit Sanctiſſimam Virginem, reputaſſe illius Nativitatem inferiorem Nativitate Jeremiæ, aut Johannis Baptiſtæ; ac propterea credendum ajunt, ideo Feſtum illud inſtitutum, quod Sanctam ejus Nativitatem unuſquiſque agnoſceret. Idem quoque colligi poſſe videtur ex loco Sancti Johannis Damaſceni in encomio Nativitatis Sanctiſſimæ Virginis, quem pro ſe laudare ſolent Piæ Sententiæ patroni, quaſi illic de Conceptione agatur. Satis autem hæc reor, ut intelligas, *Sanctitatem* Nativitatis Marianæ niti graviſſima antiquitate Traditionis. Atque utinam paria de Conceptione quoque adferre poſſemus. Nihilominus finge etiam tibi, quod idem Theologus Lampridio objicit, hoc eſt nullo divini Libri, nullo antiquæ Traditionis præſidio Feſtum Nativitatis Marianæ fulciri: quidnam quæſo inde conſequitur? Nihil aliud, niſi inſtitutum fuiſſe Feſtum illum diem ex

Pro

Probabili tantùm ac Pia conſideratione præſtantiæ, quam in Deipara omnes ſuſpicimus; atque adeo illius Feſti Objectum non ad Fidem pertinere, ſed tantummodo ad Probabilem Pietatem, quemadmodum etiam pertinet Feſtus dies Conceptionis, aliique Feſti dies complures. Ludit enim Minorita, quum ſcribit, ſi *Nativitatem* Virginis a *Conceptione* ſejungimus, nos *non habere, unde Sanctam fuiſſe poſſimus oſtendere*. Sanctificatam in utero matris Mariam nullus veterum negavit, & aliquot etiam agnoſcunt: id ſatis eſt ut Sancta appellanda ſit illius Nativitas. Utinam (repetere liceat) paria de *Præſervatione* Virginis dicere poſſemus, quam nullus Veterum agnovit, & aliqui etiam negaſſe videntur. Proinde, ut alios Theologos omittam, Valentia T. IV. Diſp. II. quæſt. I. p. 1. concluſionem hanc ſtatuit, ſcilicet *B. Virginem fuiſſe ſanctificatam ante ipſius Nativitatem, eſt certa omnino ſententia in Eccleſia, ita ut abſque Errore non poſſit negari*. Atque hoc ille decernit, nullo ad Virginis Conceptionem habito reſpectu.

Ceterum an parcus ſit injuriarum Theologus iſte, amice vir, mecum intuere. In tam anguſto Præfationis campo Lampridium ille, ut vidimus, veluti Impoſtorem traducit. Deinde *Pejora, & ab inſcitia profecta* appellat, *quæ ſui Operis pag. 60. Lampridius habet*. Eum *rei Theologicæ non valde peritum*, ne *mediocriter* quidem *in palæſtra Theologiæ exercitatum* dictitat. Quod gravius eſt, ſubdit, Lampridium, ut Sanguinarium Votum oppugnaret, *non pepercisse Myſterio Conceptionis innoxiæ, non ipſi Feſto, non Pontificis Bullæ, quam depravare modeſtiſſimus homo, & Eccleſiæ Romanæ reverentiſſimus non dubitavit*. Præterea Lampridius *Opinionem ſepultam pœne ab Inferis excitavit*, hoc eſt Thomiſticam: quod ſane in gravem, non dicam Lampridii, ſed Romanæ Eccleſiæ injuriam cedit, quæ Sancti Thomæ hac in re ſectatores caros habet, & favore continuato proſequitur. Prætereaque id injuſte Lampridio objicitur, qui Opinionem Sanctificationis minime profitetur, neque alteri præfert, ſed eo dumtaxat intentus fuit, ut Scotiſticam, quam ſemper Piam ac Probabilem agnovit, oſtenderet *Certitudine* carere: qua certe ſublata Votum Sanguinarium neque concipere, neque obſervare licet. Addit, uſum fuiſſe Lampridium *obſoletis argumentis, quæ contra legem Alexandri Pontificis inſoluta reliquit; nec id ſolum, ſed etiam ſolvi non poſſe judicavit, qua ille re mentitus inepte eſt*. Ita ille. Si argumenta *inſoluta* is appellat loca Sanctorum Patrum a Lampridio adducta, ac nota antea apud ipſius Piæ Sententiæ patronos, certe Lampridius ſimul pag. 104. rationem tradidit, per quam patroni prædicti eadem dicta cum ſua Sententia conciliare nituntur, admiſſo nempe *Debito* originalis culpæ, culpa vero a Virgine excluſa, ita ut neſciam, quo nomine dignus ſit Theologus Lampridium venditans quaſi judicantem,

argu-

argumenta illa *ſolvi non poſſe* a Piæ Sententiæ patronis. Certe non illa produxit Lampridius, ut eadem Piæ Sententiæ opponeret, ſed ut intemperantiam illorum cohiberet, qui non ſolum a Deipara *Debitum* originalis labis auferunt, ſed etiam vitam obligant pro tuenda imaginaria Immunitate Virginis abejuſmodi *Debito* : quod ſummum redolet contemtum Sanctorum Patrum, & innumerabilium Theologorum ſecus ſentientium; Eccleſiæ vero ac Reipublicæ intereſt in examen adduci quaſcumque perniciosas Opiniones effrenata Ingenia invehere in Eccleſiam Dei identidem audent.

Silentium heic ego fregi, inquiens : Ut audivi, Immunitatem quidem Virginis Minoritæ fortiter tuentur, at a Voto Sanguinario abſtinent. Ipſemet Pater de Luca hac in re concors fortaſſe cum Lampridio procedit; illud enim appellat *neſcio quod Votum Sanguinarium*: tum ſubdit : *potuiſſe illud Votum ſanguinolentum ſine illis fraudibus oppugnari*. Nondum tamen hujuſmodi fraudes pugil tuus in Lampridio oſtendit, regerebat Romanus Abbas. Contra, qua ſinceritate ille agat, animadverte. Nam is probe novit, non alia ratione Sanguinarii Voti vitium patefieri poſſe, niſi demonſtrando, *Certitudinem* deſiderari in Pia Sententia. Quei ergo ſcribit, aliter Votum illud oppugnari potuiſſe? Rurſus idem novit, ſe ſtatuiſſe, Eccleſiam *errare non poſſe* in decernendo Objecto Feſti Conceptionis, ac propterea *Certam* evaſiſſe Piam Sententiam, atque adeo Certam, ut ei *ſubeſſe error non poſſit*. Hoc poſito (fallaci tamen) principio, in tuto eſt Sanguinarium Votum. Et nihilo ſecius illud poſſe aliter oppugnari Minorita fingit. Hiſce ludibriis an tu plaudere velis, edicito tamdem. Ad hæc ego : Animadverte, Patrem de Luca minime aperte dicere, Piam ſententiam ex Bulla Alexandri migraſſe in articulum Fidei, ſed quidem Certam evaſiſſe; contrariam vero non is *impiam* aut *hæreticam* appellat, ſed quidem *erroneam* & *falſam*. Atqui vitam dare non licet niſi pro Dogmatis ad Fidem pertinentibus; ac propterea ex ejus doctrina minime conſequitur Sanguinarii Voti innocentia. Jam tibi, ait Romanus, alias ſignificavi, heic etiam latere ludibrium. Qui enim Votum illud concipiunt, Minoritam tuum hiſce verbis aggredi poſſunt : Admodum Reverende Pater, jam Paternitas veſtra evidentiſſime oſtendit, *Eccleſiam errare non poſſe*, *ubi cultum præſcribit Religioſum*, ſimulque Alexandrum Pontificem ex Cathedra definiiſſe *Objectum Feſti Conceptionis* : ſit nobis venia : cur deinde negatis, ad Dogmata Fidei ſpectare Immunitatem Virginis, neque *hæreticam* & *impiam* contrariam appellare ſententiam audetis? Certe inconcuſſum hoc ex iis, quæ poſuiſtis, efformatur argumentum : *Ad Fidem ſpectat, quidquid Eccleſia decernit in rebus, in quibus ab errore immunis eſt. At ipſa objectum Feſti Conceptionis ſolemni-*

lemniter definivit, ideſt Immunitatem Mariæ ab originali noxa. Ergo Immunitas Virginis ad Fidem ſpectat. Non minoris evidentiæ Metaphyſicæ ac neceſſitatis conſequens iſtud eſt, quam quum dicimus *: Omnis homo eſt Animal rationale. Petrus eſt homo. Ergo Petrus eſt Animal rationale.* Hiſce autem a ſapientia veſtra adinventis, ac firmiſſime ſtabilitis, quid eſt quod quaſi per contemtum *Neſcio quod Votum Saguinarium* noſtrum appellatis, illudque *oppugnari poſſe* fatemini?

Dum Theologus tuus reſponſum parat, memineris puto, quam fallaci doctrina uſus ille fuerit, dum ex Feſto Conceptionis ineluctabilem Piæ ſententiæ *Certitudinem* elicere ſe poſſe eſt arbitratus, & quam inani labore uti *falſam* atque *erroneam* propterea traduxerit Opinionem contrariam. Jam & nunc vides, ſecundum Logicales regulas *: Nihil probare, qui nimium probat ;* ipſumque illudere orbi, dum fingit, ſe pro *falſa* & *erronea* habere Thomiſtarum ſententiam, quum conſcius ſibi ſit, ex præmiſſis ſe eam deprædicare velle uti *impiam* atque *hæreticam*. Ceterum aliis decernendum relinquo, an Theologus tuus prætergreſſus fuerit fines a Pio V. P. M. poſitos, dum præcipit, ut *neutra pars hujus quæſtionis veluti Erronea prædicetur*, addens etiam *: Cum Sancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum Magiſtra & doctrix diſciplinæ, de ea controverſia hucuſque non definierit : nemo ABSQUE TEMERITATE præjudicare, vel alterius partis ſententiam Damnare poteſt.* Tanti Pontificis decretum in hac parte ne uno quidem verbo revocavit Alexander VII. Immo is *innovavit* Gregorii XV. Conſtitutionem, ubi confirmantur quæcumque Sanctus Pontifex Pius præſcripſerat. Quæ hinc ſequantur perpende. Sancti quoque Pii tempore objectum Feſti celebrantibus illud ſecundum Piam Sententiam erat Immunitas Virginis a labe originali. Hoc teſtatur Alexander VII. hoc voce grandi clamitat Minorita. Attamen Pius ſtatuit, neutri parti licere contrariam Sententiam *Erroris* arguere, & *abſque Temeritate damnari* non poſſe alterutram ex iis Opinionibus. Contra Theologus tuus nihil non agit, ut oſtendat, ex objecto Feſti effluere Certitudinem Piæ Sententiæ, atque hanc ex iis rebus eſſe, in quibus Eccleſia errare non poteſt. Dic ergo tamdem, cuinam fides habenda ſit, tantone Pontifici, an Theologo iſti, coutra Pontificium decretum alterius partis ſententiam *erroneam* & *falſam* imperterrite pronuntianti atque damnanti? Sed antequam finem faciamus, animadvertas etiam velim, quam urbane Præfationem ſuam ille concluſerit. *Ridiculus vero*, inquit, *eſt adverſarius, ſi, cum ipſe ad certamen provocaverit, eo genere armorum uti me nolit, quæ ad hanc pugnam utiliſſima eſſe, & ad rem conficiendam prope ſola valere doctiſſimus quiſque exiſtimavit.* Ad hominis ingenium uberius digno-

Valdeſii. H ſcen-

Digitized by Google

ſcendum hoc deerat. Numquam Lampridio, quum ſua literis mandabat, in mentem venit, ſe *adverſarium* habiturum eſſe Theologum iſtum, quem ne de nomine quidem noverat, & cujus ignotum ſibi Librum edendum divinare numquam poterat. Præterea non Lampridius, non alius quiſquam Librorum Auctor tam ſui oblitus eſt, ut ceteris interdictum putet adverſari ſibi, quum eodem jure, quo quilibet Auctor fruitur, fruantur & alii. Attamen quaſi cadere in Lampridium dementia hæc poſſit, in irriſionem illius confidentiſſime deſcendit. Ædepol ſi is putat, nihil aliud negotii ſibi eſſe, niſi grandi boatu, miroque contemtu cujuſcumque ſibi adverſantis, male digeſta argumenta effundere, & pro ſolidis rationibus injurias proximo ſuo identidem rependere: vereor ne is fallatur, atque ne id pugnandi genus ſapientioribus videatur, aliam plane a Theologo artem exercere: His dictis alio converſa eſt oratio noſtra; te vero, Azevede amantiſſime, de rebus quæ heic acciderunt, certiorem volui Vale.

Neapoli XIII. Kal. Aug. MDCCXLI.

Eruditiſſimo viro D. Gregorio de Azevedo Ferdinandus Valdeſius S. P.

EPISTOLA SEXTA.

TRes Epiſtolas Italica Lingua ad Antonium Lampridium, ideſt adverſus illum ſcriptas, typiſque Panormitanis traditas, nuper mihi comparavi, ut ad te, doctiſſime Azevede, quum ſe offeret occaſio, mittam. Earum Auctor fertur Religioſi cujuſdam inſignis Ordinis alumnus juvenis, & quamquam vel ſenio confectus foret, juvenem, uti oſtendam, ipſa illius meditamenta produnt. Jam pluries animadverteris (ajebat mihi Romanus Abbas de hiſce Epiſtolis agens) quantum tumoris ſecum adducant e Schola Philoſophica & Theologica egreſſi Diſcipuli, vivido alioquin ingenio præditi, eoque magis e Cathedra erumpentes Magiſtri, in umbratili circulorum pugna diu exercitati. Nulla quæſtio, nullus nodus occurrit, cui diſſolvendo ſe pares non putent. Et quidni? quum ſoibile cerebro ſuo ſe complecti placida adulatione ſui arbitrentur, ſuiſque ſyllogiſmis & Enthymematis turbare quoſcumque adverſarios, aut terrere tamdiu didicerint. Verum quod ſæpe contingit, e Scholis minime refertur eximium illud præ ceteris emolumentum, amor nempe & criterium Veritatis. Eis pro Veritate eſt, quidquid a Magiſtris acceperunt, quidquid factio profitetur. Pro iſtis veluti pro aris & focis pugnandum cenſent; ea perſuaſione ducti, nihil certius, aut ſaltem veri ſimilius nihil, aliunde eſſe expectandum. Jam judicarunt, inepti propterea non ra-

ro

ro ad melius judicandum. Quum vero de Theologicis rebus controverſiæ quædam ſeſe offerunt, ad rectum Veritatis examen quam multa in iis deſiderentur, utinam non quotidie perſpiceremus. Suis certe laudibus minime fraudanda eſt Theologia Scholaſtica. Verum non ibi ſita eſt omnium Veritatum fodina. Ad Theologicas Quæſtiones adhibenda plerumque eſt Hiſtoria Eccleſiaſtica, Dogmatica & Polemica Theologia, immo & Ars Critica. Ejuſmodi ſubſidiis ubi ſit deſtitutus Theologus, atque una ſua Scholaſtica doctrina armatus in aciem prodeat, ad digladiandum cum nubibus, quam ad res abſtruſas illuſtrandas aptiorem ſe prodit. Cur in poſtremo agmine iſto collocandus mihi videatur juvenis iſte Theologus, trium Epiſtolarum Auctor, paucis, ſi potero, indicabo. Ita Abbas Romanus, qui deinde ſumto in manus Opuſculo illo ita loqui perrexit.

Exordium pugnæ is pag. 3. facit inquiens, ſe in Lampridii Libro offendiſſe *certi tratti di penna fanatica*. Non leve accuſationis genus. Sed cedo loca, cedo tabulas, ſive rationes. Nihil ille profert, immo neque proferre poteſt. Fatendum tamen eſt, eum poſtea ad modeſtiam plane compoſitum profiteri, ſe non malevolo animo, ſed *ſola diſcendi cupiditate*, quaſdam Lampridio proponere difficultates. Quænam iſtæ ſint, audiamus. Quum Lampridius pag. 56. tria memorarit *Certitudinis* genera, nempe primam *Fidei Divinæ*, alteram *Objectivam*, tertiam *Perſuaſionis*: inſurgit juvenis Theologus inquiens, ſe quum Logicæ operam daret, didiciſſe, tria dari Certitudinis genera, nempe *Moralem*, *Phyſicam*, & *Metaphyſicam*. Tum quaſi Theſes ex Cathedra defenderet, ſingula ex hiſce generibus explicanda ſumit, & Lampridium neſcio an ad ferulam poſcat, quaſi hæc ille ignoret, & quod inter *Certitudinem Perſuaſionis*, & *Opinionem* diſcrimen excogitarit, inquiens, eum *turpiter in limine quæſtionis* cæſpitaſſe. Acutiſſime profecto. At ſi quando mihi contingeret, ut accuſatorem hunc alloqui poſſem, libenter ei in aurem dicerem: Juvenis Theologe, quibus oculis aliena legit Reverentia veſtra? Hæc ſcribit Lampridius eadem pag. 56. de *Certitudine Objectiva* loquens: *Ejuſmodi Certitudinem in compluribus, immo & innumeris tam Phyſicis, & Metaphyſicis, quam Moralibus notionibus reperimus; atque hæc Evidentia Intellectum tanta efficacia determinat &c.* Quicumque Latinæ Linguæ, & Logicæ compos eſt, heic habet *Certitudinem Objectivam*, quæ videlicet ex Evidentia, ſive Certitudine Objecti procedit, genus eſſe, in tres ſpecies ſubinde diviſum. Si *Phyſicum* eſt Objectum, *Certitudo Phyſica* inde exſurgit. Si *Metaphyſicum*, aut *Morale*, par etiam Certitudo inde nomen accipit. Præterea idem Lampridius pag. 59. multiſque aliis in locis haſce tres ſpecies *Certitudinis* agnoſcens, Cardenæ, aliiſque ſeſe opponit contendentibus, Scotiſticam ſententiam aſcendiſſe ad ſtatum *Certitudinis Moralis*,

Phyſicæ, & *Metaphyſicæ*. Quare luditne, an ſerio agit Reverentia veſtra, quum talia ſcribit? Gravius etiam impingit Reverentia veſtra, dum ampleƈti nolle videtur *Certitudinem Subjeƈtivam*, quod eam in Schola ſua non didicerit, quum illam tamen aliæ tradant, ſitam nempe non in Objeƈto, ſed in Intelleƈtu, ac propterea appellandam non immerito *Certitudinem Perſuaſionis*. Hæc autem in Philoſophicis ac Theologicis quæſtionibus ſæpiſſime occurrit, quum non ex intrinſeca Veritate Objeƈti cognita, ſed ex rationibus a nobis excogitatis, ita nobis perſuademus, aliquid Verum Certumve eſſe, ut falli nos minime poſſe credamus. Inter *Opinionem*, quacum ſemper comes procedit formido Erroris, & *Certitudinem* hanc Perſuaſionis, diſcrimen aliquod intercedat oportet. Itaque caveat Reverentia veſtra, ne ſerere cavillationes, aut nugas agere, dum hæc objicit, videatur.

Dixerat Lampridius pag. 59. ſuique diƈti rationes attulerat: *deliria eſſe piæ phantaſiæ aſſerta Cardenæ, neque eum de temeritatis culpa excuſari poſſe, dum Scotiſticæ ſententiæ Certitudinem tribuit Moralem, Phyſicam, Metaphyſicam &c.* Quid heic juvenis Theologus? Aut, inquit pag. 5. Lampridius ſignificare vult, *imprudenter* ſolum ac *ſtulte* dubitari poſſe, verane ſit, an falsa Scotiſtarum de hoc Myſterio doƈtrina: & tunc ei aſſentitur. Sin ſignificat, *rationabili dubitationi falſitatis* de eadem doƈtrina locum amplius ſupereſſe: tunc *Temerarii* nomen apud Contradiƈtores minime effugiet. Ita ille, poſtea ſubdens, ſibi in mentem venire phantaſticum illum virum, qui proxime præterito Sæculo ſcriptum reliquit, numquam *Franciſcum I. Galliarum Regem* captum in prælio fuiſſe a *Carolo V. Auguſto*, ſperans, poſt annos centum & ultra quemquam adeo dementem futurum, ut ſua auƈtoritate deluſus ea de re dubitet. Si non aliunde, certe ex hac una perquam peregrina eruditione mirandum juvenis Theologi ingenium colligere poteris; neque enim felicius pedi elegans calceus aptatur, quam paritas Captivitatis illius & Piæ Sententiæ. Quod ſolum me angit, non Lampridio dumtaxat *Temeritatis* notam inurit juvenis iſte Theologus, ſed univerſis etiam contrariæ Opinionis ſeƈtatoribus, qui doƈtrina, pietate, ac ſapientia Lampridio præſtant, neque aliter quam ipſe Lampridius judicant a Pia Sententia abeſſe Certitudinem, ac Prudenter de ea dubitant: quod niſi ſtultus de captivitate Regis Franciſci dicat. Immo in ipſos etiam Pontifices Maximos hæc Theologi juvenis cenſura cadit, quando poſt tot Sæcula controverſiam hanc vigere ſinunt, neque dirimunt, quamquam precibus Regum fatigati; & contrariam Opinionem ſeƈtari unicuique liberum ſinunt, eamque damnari & impugnari vetant. Nonne & illi aperte oſtendunt, ſe Prudenti Dubitationi Piam Sententiam adhuc obnoxiam credere: quod quoties non crederent,

jam

jam pro ea judicaſſent? Grande ſolatium profecto habiturus eſt Lampridius, dum non ſe unum, ſed ſimul Romanos Pontifices *Temeritatis* nota inuſtos conſiderat.

Sed exerat tamdem juvenis Theologus inconcuſſas illas rationes, unde Certa, æque atque Regis illius Captivitas, oſtendatur Pia Sententia, ita ut in dubitantem de illius Certitudine *Temeritatis* culpa conjici poſſit. Quod in primis animadverſione dignum eſt, is Cardenam deſerit, *omnes* ab eo decantatas *Certitudines* tueri nolens; ſed ſibi tantummodo demonſtrandum proponit, *Virginis Præſervationem ab omni culpa* eſſe Objectum Feſti Conceptionis Marianæ; ex eo autem Feſto evidenter colligi Certitudinem Myſterii, ſive Sententiæ Scotiſticæ. Hanc in rem (præ modeſtia puto) non ſuis, ſed famoſi Patris de Luca armis eſt uſus, adferens quæ ille commentatus eſt in Bullam Alexandri VII. ut ex definito Objecto Feſti Conceptionis exſculperet, Piam Sententiam ad ejus Certitudinis gradum conſcendiſſe, *cui error ſubeſſe non poſſit*. Ita ille, ſolidis Suarii, Vaſquii, Valentiæ, & Raynaudi argumentis ſtraminea præponens nuperi Scriptoris. Verum ego nuper, atque in aliis præcedentibus colloquiis, me prorſus eviciſſe confido, nihil Certitudinis per Bullam Alexandrinam additum Scotiſticæ ſententiæ, nihil Probabilitatis e Thomiſtica fuiſſe detractum. Attamen audiendus eſt juvenis Theologus, ſcribens pag. 9. *Poſtquam Pontifex Cultum Conceptionis ſecundum Piam ſententiam definivit, ſive confirmavit, eumque Licitum, Lampridio fatente, agnovit: hoc unum manifeſte deſtruit Cultum Conceptionis ſub nomine Sanctificationis*. Sed nihil heic pugnæ, nihil contradictionis. Quia adhuc lis pendet, & utrique ſententiæ de Conceptione Virginis locus in Eccleſia Dei relinquitur, quamquam tuenti *Sanctificationem* Virginis ſilentium fuerit indictum: uterque etiam modus colendæ Deiparæ Pius eſt & licitus, Sententiarum nempe qualitati conformis. Nullus autem Pontificum hactenus omnes Chriſti fideles adegit ad Cultum tantummodo Scotiſticum, quem certe ii laudant, eique favorem impertiunt, ſed minime interea improbantes Thomiſtarum Cultum, uti neque Sententiam. Si quando controverſia dirimetur, tunc unus Cultus licebit, tunc omnes eadem ratione Feſtum Conceptionis celebrabunt.

Jam vidiſti, quantopere naſum corrugarit P. de Luca ad ea Lampridii verba: *Si Thomiſtica ſententia ad Fidem ſpectare ſtatueretur: attamen res ita compoſita eſt, ut adhuc illud Feſtum in ſuo vigore una cum ſuo Officio ac Indulgentiis conſervandum foret*. Non ſolus Minorita, ſed & nunc Theologus juvenis, ſe hæc minime concoquere poſſe ajunt, niſi potius ſimulant. Num Sententia Scotiſtica pergeret adhuc eſſe Pia? Num Indulgentiæ ſecundum illam attributæ perdurarent? Nequaquam ſane. Abſcedant argutiæ quæſo. Nemo eſt, qui

qui non videat, Lampridii mentem (repetere idem cogor) hanc eſſe. Ubi Sedes Apoſtolica pro *Sanctificationis* ſententia pronuntiaret, tunc ſub conſideratione ipſius *Sanctificationis* celebraretur Feſtum Conceptionis, & nihil in Miſſa, nihil in Officio immutandum foret, iiſdemque Indulgentiis ſacratus ille dies, ſi ſanctæ Sedi placeret, ornaretur. Decretum hujuſmodi *poſſibile eſſe* Parthenotimus pag. 55. agnovit, ſed juvenis Theologus negat pag. 10. Minoritæ hanc in rem verba adducens, hoc eſt: *Si Eccleſia Opinionem hanc tuam definiret, eo ipſo declararet, ſeſe olim erraſſe, cum Deiparæ immunitatem publico honore eſt proſecuta. Atqui Eccleſiam in hoc errare non poſſe invicto argumento probatum eſt. Præterea ex Opinionis tuæ definitione conſequens eſſet, qui Piam ſententiam deinceps teneret, eum Hereticum eſſe dicendum. Atqui hoc dicere judicavit erroneum Sixtus IV. &c.* Sed qui iſta comminiſcitur, neceſſe eſt uno tantum oculo, eoque infirmo utatur. Nam ſi vis ejuſmodi non argumentis, ſed argutiis, futura eſſet, conſequeretur etiam, ſublatam quoque fuiſſe Apoſtolicæ Sedi facultatem improbandi & damnandi Thomiſticam ſententiam. Nam qui eam poſtea teneret, *Hæreticus eſſet dicendus: Atqui hoc dicere judicavit erroneam Sixtus IV.* indicto Anathemate in eos, qui *Hæreticam* appellarent Thomiſticam Opinionem. Viden ergo, quam ridenda ſit hæc argumentandi ratio? Ceterum ſive hanc, ſive illam ſententiam poſtremo calculo decerneret Eccleſia, nequaquam erraret. Et ne nunc quidem errat, prudenter quippe agit, Pietatem agnoſcens in Scotiſtica, quia Pietatis lineamenta, atque Apparentiam Veritatis in ea conſiderat. Neque errat, liberum cuicumque dimittens celebrare Feſtum ſubintellecto nomine ſive objecto *Sanctificationis*, quum & in contraria Opinione lineamenta & Apparentiam Veritatis agnoſcat, quæ profecto nullus Pontifex adhuc ei ademit. Rurſus eo minus erraret Eccleſia, quotieſcumque unam aut alteram ex iis ad Fidem pertinere ſtatueret; nam tunc non Prudentiæ ſolum regulis, ſed ſubſidio divino freta, quod ei Chriſtus pollicitus eſt ad Dogmata ſtabilienda, decerneret Pietatem Intrinſecam ac Certiſſimam ſententiæ illius, cui tunc Apparentia Veritatis & Pietatis cederet. Si quod multis perſequutus eſt in ſuo Libro Lampridius Cap. XIII. pag. 95. & ſeq. ut oſtenderet dari *Pietatem Opinativam*, juvenis Theologus legere voluiſſet, aut lectum pacato animo expendiſſet, heic ſibi fortaſſe ſilentium imperaſſet. Verum is quæ ſibi moleſta ſunt placide ſupergreditur, ad illud unice tendens, quo incautis Lectoribus difficultates obtrudat, quas tamen antea Lampridius diſſiparat. Quum vero Sedes Apoſtolica æque amet Aquinatis & Scoti ſectatores, quamquam in hujuſmodi controverſia diſcordes, ſibique judicium de ea reſervarit, *Temeritate* non careat, quicumque *Errorem* eidem ſanctæ Sedi objicit, ſi forte pro Thomiſtica judicaret.

Dolet

Dolet deinde juvenis Theologus, quod ad manus Lampridii ante ſui Libri editionem non pervenerit Diſſertatio *Magni illius viri* ideſt Patris de Luca; certum namque ducit, ſi Lampridius hanc legiſſet, *Magni Bellarmini* ſententiam de Feſto Conceptionis minime ab eo producendam fuiſſe. Habes heic, unde gratuleris Minoritis, quod Pater de Luca, Diſſertationis nempe Auctor, *Magni* titulum fuerit conſequutus, ac tam brevi itinere, ſive tantillo Libro, ad illud gloriæ faſtigium pervenerit, quo eximius Cardinalis Bellarminus poſt tot labores, atque immortales Libros pervenit. Expendamus, an recte & heic rationes injerit juvenis Theologus. Dixerat Bellarminus Lib. III. Cap. 16. de Cultu Sanctorum, *Fundamentum Feſti Conceptionis præcipuum non eſſe Conceptionem Immaculatam, ſed ſimpliciter Conceptionem Matris Dei futuræ. Qualiſcumque enim fuerit illa Conceptio, eo ipſo quod Conceptio fuit Matris Dei, ſingulare gaudium affert Mundo &c.* At Pater de Luca pag. 82. ſuæ Diſſertationis *licuiſſe ait olim hæc ſcribere Bellarmino, cum de Cultus objecto Catholici viri magnopere diſcreparent. Nunc, objecto jam deſignato, qui velit adhuc ad Bellarminum confugere, temulentus* ac *furens* foret appellandus. Bellarmini verbis uſus fuerat contra Picininum Hæreticum Clariſs. Cardinalis Gottus. Quid Minoritæ? *Si viveret Picininus*, inquit is pag. 87. *MERITO Gottum* (id quod tanti viri pace dixerim) *RIDERET*. *Diceret enim, Alexandrum VII. declaraſſe, quod ſit objectum Eccleſiaſtici cultus in Conceptione, hoc eſt, eſſe Deiparæ Præſervationem ab originis labe &c.* Aſt huic Theologo, qui arrepto illius Feſti Objecto nihil non ſibi licere ducit, & ex Cathedra quemcumque obſiſtentem deridet, ac proſtratum denuntiat, reſpondeas velim: Ipſum quoque Cardinalem Bellarminum eodem in loco ſcripſiſſe: *Quia major pars Eccleſiæ Pie credit immaculatam Conceptionem, inde eadem Eccleſia habuit occaſionem inſtituendi hoc Feſtum*, ſcilicet ſecundum Piam Sententiam. Attamen is cenſuit, *præcipuum fundamentum* hujus Feſti non eſſe Immunitatem Virginis, ſed quidem latiori ſignificatione *Conceptionem Matris Dei*. Et quare? Quia, ut ille ſubdit, *hoc Feſtum etiam illi celebrant, qui putant Virginem in peccato conceptam*, ideſt qui in Conceptione *Sanctificatam* arbitrantur. Si Feſtum hoc ab iis quoque celebratur, & celebrandum eſt, qui Virginis *Præſervationem* inficiantur: ergo (inferebat ſapientiſſimus Cardinalis!) non eſt *Præcipuum*, hoc eſt ſpeciale, ſive particulare Feſti hujus fundamentum *Immunitas* Mariæ. Nihil poſtea hac in re novavit Alexander VII. Proinde ſi viveret Picininus, nulla ei foret irridendi Cardinalis Gotti cauſſa, dum Bellarmini verbis utitur ad oſtendendum per inſtitutionem Feſti Conceptionis numquam fuiſſe diremtam controverſiam de Conceptione Virginis, Piamque Scotiſtarum ſententiam nondum e finibus Opinionum egreſſam, quum non minus noſtris,

ſtris, quam Bellarmini temporibus, liceat celebrare Conceptionis Feſtum, ſubintellecta *Sanctificatione* Virginis Beatiſſimæ.

Attamen ut hæc clarius intelligas, animadvertendum eſt, ab iis tantum, qui Deiparam ab originali labe præſervatam credebant, inſtitutum fuiſſe Feſtum Conceptionis Sæculo Chriſti Duodecimo. Hoc ii celebrarunt uſque ad tempora Sixti IV. qui uti Minorita huic Sententiæ addictus, ac Feſto ſecundum ipſam inſtituto favere volens, Miſſam & Officium a Nogarola compoſitum, ac diſerte de *Immaculata Conceptione* loquens, probavit, ad eorum tantummodo uſum, qui cum Scoto facerent. Increbuerunt ſubſequutis temporibus hanc ob cauſſam lites & jurgia in Scholis, & extra Scholas, adhibentibus Thomiſtis in ejus Feſti celebratione Officium ſimile alteri, quod etiam num uſurpatur in Nativitate Sanctiſſimæ Virginis. Quare Pius V. Sanctiſſimus Pontifex, ut pacem inveheret, deleto Nogarolæ Officio & Miſſa, & etiam titulo, quod ibi ſpuria quædam minime ferenda legerentur, Thomiſticum Officium ac Miſſam invexit, quæ tam affirmantibus, quam negantibus Præſervationem Virginis convenire poſſent, & neutri ſententiæ obeſſent. Propterea Cardinalis Bellarminus, poſt Pium V. ſcribens, ajebat, tempore ſuo unicam Deiparæ *Immunitatem* non eſſe fundamentum Feſti illius, quum de hac præcipua, ſive particulari intentione Feſti nihil in Miſſa & Officio dicatur, & utraque contendentium factio Feſtum celebraret ad ſuæ Opinionis normam. At heic ingenti fragore Minorita inſurgit, inquiens: *Declaravit Alexander VII. quod ſit objectum Eccleſiaſtici Cultus in Conceptione, hoc eſt eſſe Deiparæ Præſervationem ab originis labe &c.* Præterea declaravit, *Cultum ſecundum Piam ſententiam inſtitutum numquam fuiſſe immutatum*. Quum vero in præſcribendo Cultu, & objecto Cultus, *Eccleſia errare non poſſit*: ergo Certa evaſit Sententia Scotiſtica; immo, ut is tacite inſinuare voluit, Certa etiam de Fide. Ita ille pro Picinino in dedecus Romanæ Eccleſiæ argumentatur. Ego contra æquius, ut puto, Picininis, inſultantibus Apoſtolicam Sedem, jam in aliis colloquiis reſpondi, ex inſtitutione Feſti nullam Piæ Sententiæ Certitudinem acceſſiſſe: quod etiam faſſi antea fuerant inſignes Theologi e Societate Jeſu. Repeto nunc, ne Alexandrum quidem Septimum quidquam heic novaſſe. Ejus Bullam quicumque ſine ſtudio partium legit, hoc facile deprehendet, ſi cur hæc edita fuerit, nunc recolamus. Anno 1622. uti ex Bullario Romano conſtat, Gregorius XV. Pontifex Maximus Feſtum & Officium Conceptionis Deiparæ confirmavit, ab utroque Clero celebranda, præcipiens, *ut in ſacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac divino officio celebrandis, non alio quam Conceptionis nomine uti debeant*: ad mentem nempe Pii V. ut utraque factio ſine ſuæ Opinionis læſſione Feſtum illud celebrare poſſet.

Verum

Verum ſub Innocentio X. prodiere duo Thomiſtæ; qui ſub ejuſdem Bullæ obtentu contendebant, non licere in poſterum Scotiſtis *Immaculatam* appellare *Conceptionem* Virginis, & a Gregorio immutatum fuiſſe Objectum Cultus. Adverſus illos in arenam deſcendit Theophilus Raynaudus e Soc. Jeſu Vir Cl. evulgata Diſſertatione *de retinendo Titulo Immaculatæ Conceptionis B. Virginis*. Et juſte quidem; quamvis enim in Miſſa & Officio vetentur Scotiſtæ & Thomiſtæ alio quam nudo *Conceptionis* nomine uti: liberum tamen Scotiſtis ſemper fuit, extra divina Officia *Immaculatam* appellare *Conceptionem*; immo & Feſtum celebrare ſubintellecta *Præſervatione* Virginis. Hiſce litibus finem facturus Alexander VII. Bullam ſuam emiſit, in qua is narrat, inſtitutum Feſtum Conceptionis a pie ſentientibus, Virginem fuiſſe Præſervatam; eorum creviſſe numerum, poſtquam Sixtus IV. Cultui huic, ipſique adhærentibus, non unum favorem impertiit. Sed quandoquidem poſt immutatum Officium & Miſſam a Pio V. & ſublatum inde quidquid *Immaculatam Conceptionem* ſonabat, contendebant Thomiſtæ, immutatum quoque fuiſſe Objectum Feſti, ita ut non amplius de *Præſervatione*, ſed de *Sanctificatione* Virginis Feſtum celebraretur; unde variæ lites & ſcandala oborta fuerant: teſtatur Alexander *numquam immutatum* fuiſſe a quoquam Pontifice Cultum Virgini præſtitum ab adhærentibus Piæ Sententiæ; ac propterea improbat quoſdam adverſantes, ſcilicet *contrariæ Sententiæ aſſertores*, quod *Cultui ſecundum Piam ſententiam Beatæ Virgini exhibito Romanam Eccleſiam favere negent, pios Chriſti fideles a ſua pacifica quaſi poſſeſſione deturbare conando*. Quamobrem pœnas in eos decernit, qui in poſterum favores eidem *Piæ ſententiæ*, *Feſto*, *&* *cultui* conceſſos, arrodere audeant, aut eamdem *Sententiam*, *Feſtum*, *ſeu cultum in diſputationem revocare &c.* Unum ergo illud, quod præſtitit Alexander, ſitum eſt in hoc decernendo, videlicet Piæ Sententiæ addictos in celebrando Conceptionis Feſto *Præſervationem* illius ſemper coluiſſe, & colere; & quod eſt ad eos, & ad Cultum ab iis Virgini ſub hac ſignificatione exhibitum, nihil umquam immutaſſe Romanos Pontifices. Verum quod eſt ad Thomiſticæ, ſive contrariæ Opinionis aſſeclas; & quod attinet ad Feſtum, Cultumque ab eis ſub conſideratione *Sanctificationis* in cordis intimo præſtitum Virgini, nihil contra eos decernit, hoc eſt illos in ſua poſſeſſione relinquit, ita ut eiſdem liceat celebrare Feſtum ſub alia intentione quam Præſervationis, videlicet accommodate ad ſuæ ſententiæ tenorem. Quam in rem meminit decreti a Gregorio XV. promulgati, ac nuper a me laudati, dum præcipit, *ut in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio*, *ac divino Officio celebrandis*, *tam publice*, *quam private*, *non alio quam Conceptionis nomine uti quicumque debeant*. Idem voluiſſe Clementem XI.

dum Conceptionis Feſtum de præcepto ſtatuit, teſtis eſt prælaudatus Eminentiſſimus Gottus; appellavit enim illud *non Feſtum Immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis Mariæ, ſed Feſtum Conceptionis ipſius Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ*. Et ex Libello ſupplici Thomiſtarum (edito ab ipſo P. de Luca pag. 129.) habemus, indoluiſſe eumdem Pontificem, quod ſuæ Conſtitutionis editor quidam extra Urbem hunc ei titulum inſcripſiſſet. *Ut Feſtum Immaculatæ Conceptionis Beatæ Mariæ &c.* & ſub die 12. Octobris 1709. Ordinario loci mandaſſe, ut acriter corriperet alterationis hujus auctores, & vitiatam impreſſionem ſupprimeret.

Hæc ergo ſumma rei eſt. Nihil aliud declaravit Alexander VII. niſi *Præſervationem* Deiparæ eſſe objectum Feſti celebrantibus illud ſecundum Piam Sententiam, idque numquam fuiſſe immutatum. Neutiquam vero præcipit, ut quiſque Fidelium ſub ea conſideratione celebret Feſtum; quum enim præcedentium Pontificum more, diſertis verbis, liberum cuicumque relinquat contrariæ etiam adhærere ſententiæ, & controverſiam ſe minime velle dirimere profiteatur: liberum quoque eis relinquat oportet Virginem colere Cultu conformi Sententiæ, ſeu Opinioni ſuæ. Propterea non alio nomine a Pio V. & ſubſeqnutis Pontificibus donata eſt Miſſa & Officium, quam *Conceptionis*; vetitumque, ne *Immaculata Conceptio* heic dicatur, ut utraque pars ſine ſuæ ſententiæ detrimento, atque ad illius normam, Virginem conceptam laudent ac venerentur, ſcilicet ſub conſideratione *Præſervationis*, aut *Sanctificationis*. Quare a vero abſcedit Minorita, dum tanto verborum ſtrepitu contendit, ab Alexandro VII. *declaratum* fuiſſe *Objectum Eccleſiaſtici Cultus in Conceptione*, quaſi ſub hac una ſignificatione omnibus celebrandum ſit hoc Feſtum, & quaſi tunc primum innotuerit, a Scotiſtis celebratum ſemper fuiſſe Feſtum Conceptionis ad ſuæ ſententiæ normam. Falſo hoc ſuppoſito, quo tamen tamquam ineluctabili telo paſſim utitur, ſive abutitur Minorita: vides, non immerito ſcriptum a Cardinali Bellarmino, *fundamentum Feſti Conceptionis præcipuum* (ideſt unicum, ſpeciale, ſeu peculiare) *non eſſe Conceptionem Immaculatam, quum hoc Feſtum etiam illi celebrent, qui putant Virginem in peccato conceptam*. Comprehendit enim generica, ut ita dicam, vox *Conceptio* ſub ſe tam *Immunitatem* Deiparæ, quam *Sanctificationem* ex inſtitutione Pii V. & ſubſequentium Pontificum. Alexander vero ſeptimus a ſuis Prædeceſſoribus neque diſcors eſt, neque aliud novi hanc in rem invexit. Tuum ergo nunc erit edicere, an honeſtatis fines exceſſerit Minorita, dum uti *Temulentos* ac *Furentes* traducit, qui in hanc rem celeberrimi Cardinalis Bellarmini auctoritate adhuc utuntur, & irridendum ab impio Picinino exhibet Eminentiſs. Gottum, ejuſdem Bellarmini verba adducentem. Ex his autem ſimul

in-

intelligas, quam iniquis cachinnis idem Picininus Romanis Pontificibus inſultet, quaſi poſt Feſtum Conceptionis controverſiam diremerint, quam tamen ſe diremiſſe negant. Per inſtitutionem vero Feſti Conceptionis nihil Certitudinis accreviſſe Piæ Sententiæ, alibi fuſius demonſtravimus. Denique his poſitis inanes in auras ſolvuntur tot argumenta, ſive ſophiſmata a Patre de Luca fabricata, ac ſuper unum illud falſum ſuppoſitum Objecti declarati fundata, quaſi Alexander VII. unumquemque coegerit Feſtum Conceptionis celebrare ſub conſideratione Objecti illius, quod peculiare eſt adhærentibus Scotiſticæ ſententiæ.

Memoraverant alii, memoravit & Lampridius Cap. IX. ***Feſtum Conceptionis Johannis Prodromi***, celebratum olim a Latinis & Græcis, atque inſcriptum in antiquis Martyrologiis, teſte Cl. P. Papebrochio ad diem 24. Junii, quamquam Eccleſia illum quidem in utero Sanctificatum, non vero in Conceptione Præſervatum agnoſcat. Quod inſuper animadverſione dignum eſt, adhuc idem Feſtum celebratur Melitæ, atque in aliis Eccleſiis a ſacro Ordine militari Sancti Johannis pendentibus. Heic ait juvenis Theologus, non animadvertiſſe Lampridium quid ſubdiderit idem Papebrochius, videlicet : ***Sed ſi appellatio Conceptionis utriuſque eſt eadem, diverſa eſt, & NOTA SATIS utriuſque acceptio ad Deiparam, Prodromumque relata. Etenim CONSTAT, quod Eccleſia bujus Conceptionem celebret cum reſpectu ad Sanctitatem Myſteriorum ad ipſam ſpectantium ; de illa vero agat ut SANCTA IN SEMETIPSA***. Idem quoque, ſed brevius, dixerat Cardinalis Bellarminus, dixerant & alii ; ſed per hanc rimam doctiſſimi viri minime evadent. Semper enim verum eſt, olim in honore fuiſſe Feſtum Conceptionis Sancti Johannis Sanctamque habitam illam diem, etiamſi ab originali labe nemo umquam putarit præſervatum Domini Præcurſorem. Quod ſi ais, Sancta illius Conceptio Sancta eſt ***reſpectu ad Sanctitatem Myſteriorum :*** cur non idem de Feſto Conceptionis Deiparæ dicere Thomiſtis liceat ? Idém certe viſum jamdiu animadvertimus inſigni viro Cardinali Bellarmino. Verum addis : ***Eccleſia de bac agit, ut Sancta in Semetipſa***. Quis hactenus hoc revelavit? ***Sancta*** quidem illius Conceptio dicitur, ſive quod a macula ***Præſervata***, ſive quod ſtatim a Deo ***Sanctificata*** fuerit. Hujuſmodi autem Sanctitas utro ex principio fluat, incertum adhuc eſt. Neque enim aliter credere cogimur, dum ſuum judicium de iſta controverſia hactenus Eccleſia ſuſpendit. Quod vero Græci ***Conceptionem Sanctæ Mariæ*** appellent ***Conceptionem Sanctæ Annæ***; ***Conceptionem*** vero ***Sancti Johannis*** dicant, non vero ***Conceptionem Eliſabetb :*** tam nullius momenti eſt, ut nulla reſponſione indigeat.

Eximium Theologiæ Dogmaticæ pæne parentem Petavium in

hanc arenam traxerat Lampridius, teſtantem videlicet, ſe *nullum ex antiquis Patribus noviſſe* adducendum pro tutela Piæ Sententiæ. *Immo quos ipſe deprompſit, in contraria ſententia fuiſse aut fatetur, aut ſuſpicatur*. Quid heic juvenis Theologus? *Con buona pace del P. Petavio io ſento altrimenti*. Ita is ait pag. 14. in illa voce *Io* maximam, ut reor, vim faciens: quum enim & ipſe Theologi nomine ſit exornatus, pedem conferre cum Petavio Theologo cur ei non liceat? Et fortaſſe ſi viveret Petavius, ad hanc terribilem vocem *Io* totus contremiſceret. Poſtquam vero in laudes Petavii ipſius excurrit juvenis Theologus, hæc ſubdit: *Ma ciò che monta? Abbiamo noi a concedergli quel privilegio d'Infallibilità, che la ſua Nazione contraſta al Vicario di Criſto?* Ad hæc animadverterat idem Petavius, inferri nihil poſſe ad Piæ ſententiæ ſubſidium *e Latinorum Patrum dictis, aut e Græcorum verſionibus, Intemeratam aut Immaculatam appellantibus Deiparam*. Non male habeat Petavius, ſi irriſorio ſtilo iterum excipitur a Cenſore iſto; nam ut ut Petavium virum magnum fama extollat, attamen ne hic quidem Cenſor, quamquam juvenis, infimi ſubſellii Theologus habendus eſt, quum in addiſcenda Theologia ſcholaſtica quatuor integros triverit annos. Is igitur inquit: *Ma io vi torno a dire, che in tutta la ſacra Bibbia, in tutti i Concilj, in tutti i Padri non truovo* (neque ſane dubitandum, quin omnes a vertice ad pedes diligentiſſime is legerit & excuſſerit hanc unam ob cauſſam) *che Criſto prometteſſe al P. Petavio il privilegio di eſſere ne' ſuoi giudizj Infallibile*. Tum converſus ad P. de Luca, *Virum* nempe illum *Magnum*, quem Bellarmino nuper oppoſuit, nunc etiam opponit Petavio, ex ejus Differtatione derivans, quæ ille commentatus fuit, ut oſtenderet, neque e ſacris Literis, neque ex Traditione colligi, *Nativitatem* Deiparæ Sanctam fuiſſe, ſive Sanctificatam in utero Matris fuiſſe Mariam. Ad Franciſcani autem ſui argumenta ſe non invenire ait, quid reſponderi poſſit. At quoniam hac de re nos antea egimus, nihil pro Petavio, nihil adverſus Minoritam heic addamus. Quæ ſint Petavii vires in ejuſmodi agone, ſatis Reſpublica Literaria novit. Certe ſi levibus hiſce reſponſis ſuis, & aereis armis pugnare perget juvenis Theologus, eum male inſtructum acceſſiſſe ad pugnam, nullo negotio docti viri animadvertent. Propterea neque opus eſt quidquam loqui de *conſenſu Academiarum & Populorum*, quem ille commemorat pag. 17. Cur Populi ita ſentiant, ſatis compertum eſt. Nulla vero Academiarum Piæ Sententiæ addictarum eſſe credenda eſt, quæ non eam adhuc intra fines Opinionum concluſam fateatur, exceptura cum veneratione quodcumque judicium aliquando prolatura foret Cathedra Petri.

At juvenis Theologus pag. 18. complures ſe audiviſſe tradit, quibus

bus Lampridius videtur ſub ſpecie impugnandi *Certitudinem* Myſterii, impugnaſſe quoque rationes, quibus innititur illius Probabilitas. Quam in rem quando alia exerere non potuit, hoc uno eſt uſus argumento inquiens, Lampridium in fronte Capitis XII. titulum hunc ſcripſiſſe: *Communis olim Theologorum ſententia contraria Scotiſticæ*. Hoc autem is appellat *argumenta contra eam ſententiam afferre & inſoluta relinquere*. At nemo eſt, qui non videat, adnotatum hoc fuiſſe a Lampridio, non uti argumentum contra Piam Sententiam, ſed ad refellendos eos, qui ut ſuadeant illius Certitudinem, qua poſtea abutuntur ad perdendam hominum vitam, præter alia proferunt etiam Theologos veteres, Anſelmum, Thomam, Bonaventuram &c. veluti ejuſdem Sententiæ aſſertores; quod ſane a veritate abeſt. Hæc poſtea ſubdit juvenis Theologus pag. 19. *Quali ſono i fondamenti, che rendere poſſono probabile la Pia Sentenza? Le Scritture, i Padri, i Concilj, le Deciſioni della Chieſa Romana, l'Autorità de' Teologi. Qual Probabilità dunque reſta a queſta Sentenza, ſe di tutti queſti argomenti la forza in fumo riſolveſi, e ſvaniſce diſperſa all'aria, come voi pretendete?* Verum ſi Scriptor hic licere ſibi putat falſis declamationibus agere adverſus Lampridium, non Theologus in poſterum erit habendus, ſed alio nomine compellandus. Etenim ubinam Lampridius quæ nunc ei tribuuntur literis mandavit? Millies, ut ita dicam, ille Piam atque Probabilem Scotiſticam ſententiam eſt faſſus (potiſſimum videas velim pag. 53. & 148.) Probabiliorem etiam altera appellari moleſte minime tulit; Thomiſticam viciſſim uti Piam atque Probabilem tantummodo agnovit. Denique adverſus unam *Certitudinem* is certavit, quam nempe invectam doluit, ut Chriſti Fidelibus perſuaderetur, honeſtum eſſe pro tuenda Pia Opinione mortem oppetere. Porro is addit, indignatos præcipue fuiſſe quoſdam, quod pag. 62. ſcripſerit Lampridius *Natam ejuſmodi Certitudinis perſuaſionem e fraudibus, quas nonnulli contexuerunt olim &c.* videlicet ex ementitis Flavii Dextri, Liutprandi &c. Libris, & ex Laminis Granatenſibus. Atque heic Cardinalis Pallavicini verba adfert, Paulum Suavem culpantis, quod Devotionem erga Deiparam ex fraudibus ſenſim auctam exhibuerit; Suavis autem ſpiritum videri per hereditatem pertranſiſſe in Lampridium. Utique hæc dum lego, mirari ſatis non poſſum hominem exerentem ſub aliorum nomine, non dicam haſce ineptias, ſed tam virulentas calumnias in Lampridium, qui tamen tot in locis, ac præcipue pag. 14. & 103. ſollicite Devotionem erga Virginem commendat, non ex fraudibus, ſed ab ipſis divinis Literis, & ex perpetua Eccleſiæ doctrina enatam. Ceterum juvenis ipſe Theologus inficiari nequit, quin poſt evulgatas ſpurias ejuſmodi merces, quaſi Certa evaſiſſet Pia Sententia, Sanguinarium Votum erumpere cœpiſſe,

piſſe, atque ob eam cauſſam ſuſceptum fuiſſe, quod confictis hiſce monumentis fides adhiberetur, uti Lampridius ex Voto Ducis Oſſunæ palam fecit. Piæ vero Sententiæ ob hujuſmodi figmenta cœptam eſſe tribui *Certitudinem Moralem*, *Phyſicam*, & *Metaphyſicam*, exemplo P. Johannis de Cardenas idem oſtendit. Quicumque vero venditare velit, Fidelium Devotionem erga Deiparam minui ab iis, qui oſtendunt, Piam Sententiam nondum aſſurrexiſſe ad *Certitudinis* alicujus gradum, in gregem Imprudentium, aut audacium Theologorum a prudentibus, ut puto, erit conjiciendus. Si non minuunt, qui veram cenſent contrariam Opinionem: minuentne qui tantummodo oſtendunt, Certam nondum evaſiſſe Scotiſtarum Sententiam? *Imprudentiæ* quoque Lampridium arguit juvenis Theologus pag. 20. quod Auguſtinum le Blanc in Hiſt. Congreg. de Auxiliis adduxerit ludibriorum teſtem, quæ olim paſſa eſt in Hiſpania Doctoris Angelici Imago ob controverſiam de Conceptione. Theodorus enim Eleutherius, *confictas Revelationes & Miracula* pro ſua ſententia tributas Minoritis a le Blanc, tribuendas eſſe ſcribit Fratribus Prædicatoribus, uti Spondanus animadvertit ad Annum Ch. 1508. Sed ineptiis rurſus indulget juvenis Theologus; neque enim Lampridius de Revelationibus aut Miraculis confictis ibi quidquam habet, neque pro iis teſtem adhibet le Blancum. Cur ergo is, huc invitos trahens Eleutherium & Spondanum, non eſt æquius Imprudentiæ arceſſendus?

Rurſus quod mirere, in ſcænam invehit juvenis Theologus pag. 21. Concilium Baſileenſe, & Avenionenſe, jam deploratæ auctoritatis monumenta. A Natali Alexandro appellari ait *Pium & ſalubre Concilii Baſilienſis de Immaculata Conceptione Decretum*: quaſi Baſileenſes eam doctrinam ad Fidem retuliſſent, quum tantummodo *tamquam Piam*, & *conſonam cultui Eccleſiaſtico*, *Fidei Catholicæ*, *rectæ Rationi*, & *Sacræ Scripturæ tenendam aſſeruerint*: quibus ex verbis uti diſertiſſime idem Natalis Alexander prodit, numquam ejuſmodi ſententia evaſit Fidei Dogma. Et quum Eccleſia univerſa heic pendeat e Decretis Romanorum Pontificum, cur quæſo nos detinet juvenis Cenſor inutili hac merce; hoc eſt Schiſmatico tunc paucorum Concilio, atque additis Carthuſiani cujuſdam Anonymi verbis, quæ profecto noſſe nil noſtra refert? neque enim quidquam ponderis adferre poſſunt Schiſmaticorum illorum Decreto. Pag. 23. iterum erumpit Concilium Tridentinum, in quo, teſte Cardinali Pallavicino actum fuit de *Pie credenda* Immunitate Virginis in Conceptione. Cui deliberationi obſtitere Patres Ordinis Prædicatorum, *opponendo eſſi, che ove il credere una parte ſi dichiaraſſe Pio: il credere l' altra verrebbe a dichiararſi Empio: il che tacitamente era diffinir la quiſtione*. Hinc anſam argumentandi arripit juvenis Theologus: *Se il dichiarar quel-*

quella Pia, era per eſſi un dichiarar' Empia l'altra, il diffinire, che ha fatto Aleſſandro VII. lecito il celebrar la Feſta della Concezione ſecundum Piam iſtam ſententiam, non ſarà un dichiarar' illecito il celebrarla ſecondo l'Opinione contraria? Ne vorrei la diſparità. Immo fortius argumentari debuit Logicus iſte juvenis: Quum Alexander *Piam* declararit Scotiſticam ſententiam, non *Illicitum* dumtaxat, ſed *Impium* erit celebrare Feſtum ſecundum Opinionem contrariam. Verum continuo quiſque agnoſcat, ex Alexandri Bulla nil conſequi ex iis, quæ Ordo Prædicatorum formidavit in Tridentina Synodo. Quamvis enim Pontifex iſte *Piam* appellet Scotiſtarum Sententiam, hoc eſt licet laudabilem Pietatis apparentiam in ea deprehendat: nihil tamen addit, per quod vetetur altera factio ſuam quoque reputare *Piam*; immo Anathema indicit audentibus eam appellare *Hæreticam*, ſive *Impiam*; atque antea Pius V. interdixerat *Erroneam* dicere eorumdem Thomiſtarum Opinionem: quod ſane Decretum Pii Alexander non ſuſtulit, immo confirmans Conſtitutionem Gregorii XV. illud quoque confirmavit. Quamobrem ſi licet Thomiſtis ſuæ adhærere Sententiæ, ſive Opinioni, liceat quoque neceſſe eſt eiſdem Feſtum celebrare ſecundum eamdem Sententiam. Alioquin, uti jam non ſemel diximus, ſi quiſquam cum Theologo juvene ſecus cerebro ſuo ſuadeat, is manifeſte Imprudentiæ ſanctiſſimum Pontificem arguit. Otio ſuo poſtea abutitur idem Theologus, quum incautæ genti perſuadere nititur, *concluſum in Tridentino Concilio, ut decerneretur, Virginem Sanctiſſimam conceptam ſine peccato originali fuiſſe; ſed ob inſtantiſſimas preces aliquot Epiſcoporum* &c. Hanc in rem is Lancizium, Catherinum, & Ormacheam teſtes advocat. At cur iſta? Niſi ut dubia Catholicis, atque Hæreticis Acta Concilii Tridentini eruditus iſte Theologus exhibeat. Natalis quoque Alexander auctor eſt Hiſt. Eccl. Sæc. II. Diſſ. 16. §. 21. neque in primis editionibus Tridentini Concilii Lutetiæ factis, neque in Collectionibus Conciliorum a Caranza & Crabbe adornatis, legi in Decreto de Peccato Originali, cui omnes obnoxii dicuntur, ullum de Deipara verbum. Num propterea licebit in ſuſpicionem adducere additamentum illud in ejus favorem conceptum? Abeant ejuſmodi præſtigiæ. Habemus Acta Synodi Tridentinæ ſincera, probataque a Romanis Pontificibus. Temeritate non careat, quiſquis privatorum relationes contra eorum fidem obtrudere velit. Atque in hanc rem pluribus non eſt opus. Quum vero poſt haſce objectiones finem primæ ſuæ Epiſtolæ feciſſet juvenis Theologus, Abbas quoque Romanus quieſcendum cenſuit, atque in poſterum diem condictum fuit reliquum Cenſuræ examen. Hæc autem, Azevede mi, an recte ſe habeant, pro tua ſapientia, atque doctrina judicabis, & quid ſentias, ad me, ut ſpero, reſcribes. Vale.

Neapoli III. Non. Octobr. MDCCXLI.

Aze-

Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius S. P.

EPISTOLA SEPTIMA.

UT Fidem meam liberem, Azevede ſupra ceteros mihi care, en tibi cetera, quæ Romanus Abbas in Epiſtolas juvenis Theologi, me audiente, diſſeruit; nam quæ pauca ego identidem interſerui, referre ſupervacaneum dico. Itaque poſtera die convenimus, & Cenſoris illius Epiſtola ſecunda in manus ſumta, amicus vir in hæc verba loquutus fuit. A cavillationibus curſum ſuum inſtituere mihi videtur pag. 25. juvenis iſte Theologus, dum poſt Parthenotimum conqueritur, Lamindum Pritanium (idem iſte eſt atque Antonius Lampridius) diſertis verbis non probaſſe Votum de tuenda voce & calamo Scotiſtica Sententia. At Lampridius hæc Pritanii verba attulerat: *Satis quibuſdam non fuit calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri, quod procul dubio cum Vera Pietate conſonat.* Nemo eſt qui non intelligat, hiſce probari Votum de eadem tutela; nam ex quo aliquid cum Vera Pietate concordat, legitima eſt Voti materies. Attamen juvenis Theologus hoc ſufficere negat; jurene an injuria, erit aliorum judicium. Propoſitiones Lampridii is deinde oppugnandas arripit. Quarum prima eſt pag. 92. *Imprudenter ac temere emitti Votum de ſanguine fundendo pro tutela Scotiſticæ ſententiæ*, quum Vita hominis Certum ac evidens Bonum ſit, minime impendendum ad tuendam Sententiam, quæ Certitudine adhuc caret, & nondum e pomœrio Opinionum exceſſit. Occurrit ſtatim juvenis Theologus, inquiens, ſe in priori Epiſtola oſtendiſſe *Certam* hujuſmodi Sententiam. An id ille præſtiterit, laudatis dumtaxat argumentis, hoc eſt falſis Minoritæ ſuppoſitis, plene, ut arbitror, jam animadverteris. Is deinde e Scholaſtico promtuario non brevem lectionem expromit de variis ſpeciebus Certitudinis, inquiens, præter *Certitudinem Fidei*, & *Evidentiam* dari alteram minorem Certitudinem, quam tamdem Moralem definit, & Lampridium alloquens, Magiſtrali Caritate ait: *Intendetelo bene, perchè* qui è tutto il voſtro Equivoco. Tum dicere pergit: *Ma ſiccome la Certezza Morale può eſſere ſolo Riſpettiva, così non è maraviglia, che la Sentenza della Vergine conceputa ſenza macchia originale non ſia ugualmente Certa a tutti. Dal che ne ſegue, che per quelli, i quali non giungono a penetrare i motivi di tenerla per Vera e Certa, ſecondo i voſtri principj non è lodevole il Voto di ſpargere anzi il ſangue, che laſciarla. Se volete, io vel conſento; e dacchè voi ſiete non di queſti, no nol fate, che ſareſte uno ſtolto. Ma poi perchè a voi non è Certa quella Sentenza, perchè voi non potete far queſto Voto, non volere, ch'Ella ad altri ſia Cer-*

Certa, che altri facciano quel Voto, Signor mio, o queſto ſembra a me troppo. Ita ille, atque eà placida pugnandi ratione, a qua optandum foret, ut is numquam receſſiſſet.

Ad iſta ut reſpondeam: primo temperare poterat juvenis Theologus ab ea de Certitudine lectione, quando nihil aliud is nos docet, niſi *Certitudinem Moralem* dari: quod vel ipſi Tirones norunt, neque de eo quiſquam dubitat. Secundo quid eſt quod ille jam ad pacta venit, liberum cuicumque relinquens non credere *Certam* Scotiſtarum ſententiam, dum ſibi ſuiſque commilitonibus liceat eamdem reputare Certam? Nos heic petimus: an is veram ſtabilemque cenſeret Minoritæ ſui doctrinam, quando eam unice nobis antea objecit, ut evinceret, Piam Sententiam in Certitudinem immigraſſe; immo eam in ipſa Certitudinem deprehendi, *cui Falſum ſubeſſe non poſſit*, quum *dementes*, & *rationis expertes* idem Minorita ingenti fragore toties decreverit, quicumque id non videret ac fateretur? Si Veram ne ipſe quidem reputabat, quei illa eſt uſus, ut nobis ac Populo ſuaderet, Certam evaſiſſe Sententiam ſuam? Sin Vera, neque dubia, ſibi videbatur Minoritæ doctrina: cur contemtis Athletæ ſui argumentis, nobis licere nunc ait *Incertam* credere eamdem Scotiſtarum Sententiam? Dum is quid reſpondere poſſit excogitat, nos ultra pergamus. Ut igitur vides, *Certitudinem Moralem* Piæ Sententiæ tribuendo, juvenis Theologus arbitratur, ſibi ſuiſque licere vitam pro ea tuenda obligare. Expendendum heic primo eſſet, an Vita, quæ danda eſt, ut recte datur pro tutela Dogmatum ad Fidem ſpectantium, licite effundi poſſit pro ſententiis Moraliter quidem Certis, ſed in cenſum Veritatum Fidei nondum relatis. Quæſtionem hanc ego prætereo, quæſiturus dumtaxat, an revera de hujuſmodi Certitudine Morali certi ſint, & plaudere ſibi poſſint aſſeclæ Scoti, & quibus rationibus atque argumentis eam fulciat atque demonſtret juvenis Cenſor. Sed neſcio quo fato hoc ille facere oblitus eſt. Ad ſtatuendam hanc Certitudinem primum illi & poſtremum fuit, memorare invicta argumenta Patris de Luca, quæ an talia ſint, jam vidimus. Quo facto, eam Certitudinem dein procedendo ſemper ſupponit, falſo propterea ſuppoſito utens. At heic ſitus eſt cardo noſtræ diſputationis. Pluribus vero Lampridius antea palam fecerat, Piam quidem & Probabilem eſſe Scotiſticam Sententiam; dicas etiam, ſi mavis, contraria Probabiliorem; nullam tamen Certitudinem ulla ex parte ad eam hactenus acceſſiſſe. Ut ergo illius ædificium conſiſtat, unum opus erat, ſcilicet legitimis tabulis aut teſtibus oſtendere, *Certitudinem* minime deeſſe in Pia Sententia; & eam quidem, quæ formidinem *Erroris* excludat, uti mox dicam. Si ſecus accidat, Sanguinarium Votum, quia Imprudenter ac temere ſuſceptum, ruat oportet.

Ex verbis juvenis Theologi nuper productis didiceris, qualis ſit

Certitndo illa, quam de Pia Sententia concipit is, ejuſque collegæ. Scilicet ejus generis, ut ſibi ac ſuis id Certum videatur, quod tamen is fatetur Incertum aliis videri. Quare nihil aliud ea Certitudo demum dicenda eſt, niſi *Certitudo Subjectiva*, ſive *Perſuaſionis*, quam inculcavit Lampridius, ineptamque oſtendit ad Sanguinarii Voti tutelam, quippe una *Certitudo Intrinſeca* ſeu *Objectiva* in caſu noſtro exigitur. Dejicienda erant, non diſſimulanda illius hac de re argumenta. Sed fallor. Pag. 31. juvenis Theologus nonnullis exemplis oſtendendum ſibi proponit, *Che con tutta l'Incertezza, in cui uno ſia della Pia Sentenza, pure è Virtù il voler dare la Vita per difendere queſto pregio alla Vergine*. Ubi id ille nobis oſtendat & probet, non amplius juvenis, ſed ſenex Teologus erit mihi, immo & magnus Apollo. Parthenotimum, virum certe in Scholaſtica palæſtra veteranum, ſequutus iſte juvenis, ſtatuit, licere Votum concipere pro qualibet *Vera Virtute*, Sotum citans, & Angelicum, quaſi non omnes Theologi in id conſentiant. Tum addit, ſufficere, ut earum Virtutum Objectum ſit licitum & honeſtum, prout apparet Intellectui. Ita Hoſtiam conſecratam in divino Sacrificio adoramus abſoluto, non conditionato cultu Latriæ, quum tamen nemo prudentem timorem expellere poſſit, nec ſit moraliter Certum, Hoſtiam illam fuiſſe conſecratam. At quidnam quæſo agit juvenis iſte Theologus, quum ejuſmodi exemplum ad præſentem cauſſam pertrahendum putat? Vel rudes intelligunt, ſe nullius culpæ reos, quod Hoſtiam adorent, conſecratam putantes, quæ talis forte non ſit; nam adorare a Religione jubentur, atque uti Angelicus Doctor heic ab ipſo juvene Cenſore memoratus tradit, fides colentis ad verum Corpus Chriſti tendit, quod certe eſt adorandum, non ad eas ſpecies panis, quæ ſe oculis offerunt; ac proinde nihil mali aut flagitii inde manaret, etiamſi is falleretur. Verum qui vitam vovet pro tuenda Immunitate Virginis in Conceptione, quamvis Certum ſibi non ſit, eam a macula originali immunem fuiſſe, ignorare non poteſt, aut non debet, nullum extare Præceptum, aut Conſilium a Fidei doctrina præſcriptum de credenda, aut tuenda Scotiſtarum Sententia; & contra ſibi Præceptum a Natura, atque a Deo impoſitum fuiſſe conſervandæ Vitæ, neque profundendæ ad arbitrium noſtrum. Imprudentiæ propterea ac temeritatis culpam non effugiet, ſi Bonum hoc Certum, evidens, & poſt Animam inter creatas res omnium pretioſiſſimum, perdere velit pro Incerta Virginis ſanctiſſimæ prærogativa, & quæ neque Vera neque Certa evadet, etiamſi innumera hominum millia temere pro illius tutela ſeſe gladiis offerrent. *Intendetelo bene*, Theologe mi juvenis, *perchè qui è tutto il voſtro equivoco*, ad eum & ego libenter dicerem. Pro Objecto, ſive pro Opere Intrinſecæ,

hoc

hoc eſt ad Fidem ſpectantis Virtutis, mortem ſubire meritorium eſt, & ſpecies quædam Martyrii. Contra pro Incerto Virtutis Objecto vitam, pretioſum Certumque Bonum, impendere velle, quum contra Prudentiæ leges ſit, ac Præceptum naturale ac divinum ſine juſta cauſſa tunc violetur, culpa non caret.

Attexit deinde juvenis Theologus alia exempla, idonea, ut ipſe ſibi perſuadet, ad dealbandum Sanguinarium ſuum Votum. Licitum eſt concipere Votum de *eleemoſyna danda cuicumque Pauperi occurrenti*; & quamquam tribuatur paupertatem mentientibus, non deſinit eſſe meritoria. Licitum eſt *Militibus vitam dare pro Principe in bello*, quamvis ignorent, an juſtum ſit illud bellum. Præterea ſi probum quemquam hominem ego credam, qui tamen omni improbitatis genere abundat; & exerto gladio quiſquam mihi mortem intentet, niſi eum hypocritam, aut adulterum credam: tunc ut abſtineam a temerario judicio, ſive a mendacio, honeſte mortem ſubibo. En ergo, ita ille concludit, quamvis Objectum minime ſit Certum, & falli poſſit Judicium Speculativum, Practicum tamen Judicium non fallitur; atque hoc ſufficit, ut Prudenter, & non ſine merito tunc agatur. Atque ejuſmodi exemplis ille rem confeciſſe ſibi videtur, dum Siſyphi more *verſat ſaxum ſudans nitendo, neque proficit hilum*. Et quare? Quia numquam recogitat, deeſſe in noſtro caſu Præceptum aut Conſilium Catholicæ Fidei de credenda ſive tuenda Pia Sententia, quum contrariæ Opinioni adhærere liceat; & contra vigere naturale & divinum de cuſtodienda, & non projicienda Vita Præceptum. Ad Eleemoſynam quod attinet, nos Deus Conſilio ad Fidem ſpectante, propoſitoque præmio ingenti ad eam hortatur, atque interdum ad ipſam quoque obligat. Si error occurrere poteſt in dignoſcendo Paupere, nullius momenti error iſte eſt; neque enim errat animus id operans, ex Principio certos nos faciente, opus illud Deo placere. At quum vitam voves pro Opinione tuenda, Probabili quidem & Pia, ſed minime Certa: nonne vides, te Certo violare divinum Præceptum de vita cuſtodienda; & Incertum contra eſſe, an quod tueri vis Deo placeat ac mereatur defendi? neque enim Probabilitas formidinem Erroris excludit. Quod eſt ad eum, qui mortem tolerat, ne occidat, ne fornicetur, ne blaſphemet, uno verbo ne in Peccatum incurrat: is rectiſſime operatur, quia Præceptum Domini tunc implet, atque a doctrina Fidei certus ſit, tunc non temere, ſed juſte & meritorie Vitam impendi; tunc enim ceſſat minus Præceptum Vitæ ſervandæ, quum urget Præceptum majus Fidei aut Virtutis ad Fidem ſpectantis tuendæ. Sed numquid ulla lege jubemur veram credere *Præſervationem* Virginis? Num peccare eos dicas, qui *Sanctificationem* potius credendam putant? Nemo hoc aſſerere audeat. Quamobrem

in caſuiſto præferenda eſt conſervatio Vitæ confeſſioni Immunitatis Marianæ, quia grave Malum habetur nolle ſervare Vitam, quando nullum eſt Malum afferere nolle veram aut certam Immunitatem prædictam. At, inquit juvenis Theologus, fallax eſt hominis illius ſpeculativum Judicium de improbo, quem probum credit; & nihilo minus in Judicio Practico is recte agit. Ad hoc reſpondebo, poſtquam me expediero a tertio exemplo, ſcilicet Militum vitam pro Principe dantium in bello, quamquam nulla eis Certitudo ſit de juſta cauſſa belli. Sed Milites, quum ad bellum pergunt, animo ducuntur defendendæ Reipublicæ, non vero ſubeundæ mortis, quam per accidens poſtea incurrere poſſunt. Et quamvis illius periculo ſeſe exponant, nulla eſt eis impoſita obligatio inveſtigandi, an bellum ſit juſtum. Ad Reges & Principes belli auctores id ſpectat; ad Milites dumtaxat pertinet ex præcepto Dei obedientia, ſive parere juſſis Principum ſuorum. Audi S. Auguſtinum Lib. 22. Cap. 74. contra Fauſtum. *Sive Deo*, inquit, *ſive aliquo legitimo imperio jubente, gerenda ipſa bella ſuſcipiuntur a bonis, quum in eo rerum humanarum ordine inveniuntur, ubi eos vel jubere tale aliquid, vel in talibus obedire, juſte ordo ipſe conſtringit*. Tum Cap. 75. *Vir juſtus ſi forte ſub Rege homine etiam ſacrilego militet, Recte poteſt illo jubente bellare civicæ pacis ordinem ſervans: cui quod jubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel utrum ſit Certum non eſt, ita ut fortaſſe reum Regem faciat iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi*. Quare non Milites Deo rationem reddere debent, ſi in bello cadunt, ſed Princeps, qui ex poteſtate ſibi a Deo data eos ad certamina & cædes ducit. Hæc omnium Theologorum ſententia eſt. Pag. etiam 39. animadvertit juvenis Theologus, licere non ſolum pro *Rege*, ſed & *pro Amico mori*, *quamquam Amicitia non ſit Virtus*, *ſed ſolum proxima Virtuti*. In longum nimis procederet oratio, ſi cuncta perſequi vellem, quæ hac de re Theologi diſſerunt. Eorum contexere catalogum nihil opus eſt. Sunt qui negant, & cum eis concors ire videtur S. Auguſtinus Lib. I. Cap. II. Soliloqu. ſcribens *Illam legem amicitiæ juſtiſſimam eſſe arbitror qua præſcribitur, ut ſicut non minus, ita nec plus quiſque amicum, quam ſe ipſum diligat*. Alii ad ſervandam vitam parentum, Regis, ſeu hominum Reipublicæ utilium, licere vitam dare arbitrantur; pro ceteris nequaquam, niſi de eorum ſalute æterna agatur. Alii amicos, non vero extraneos, cum vitæ ſuæ diſpendio defendendos volunt. Alii denique extraneos quoque juvandos decernunt, quum & heic militare videatur regula Caritatis, nempe laudabile eſſe facere alteri, quod nobis ab altero factum vellemus. Quod heic animadvertendum præſertim reor, qui Amico ab hoſtibus impetito ſuum auxilium commodat, non ea intentione pro illo periculum ſubit, ut pro

ut pro illo mortem oppetere velit, ſed ſpe ductus non minus vitam amici, quam ſuam ſervandi. Attamen hoc etiam minime conſiderato, illud evidens eſt, quum homo pro Amico periclitante vitam periculo exponit, tunc ipſum defendendum ſuſcipere Bonum Certum, quale eſt Amici vita. At in noſtro caſu toties dictum eſt, Certitudinem deſiderari in tutante Scotiſticam Sententiam, ac propterea in Prudentiam & Caritatem peccare, qui pro ea Certum vitæ propriæ bonum impendere velit.

Audiendus nunc nobis rurſus eſt juvenis Theologus, dum pag. 32. tradit, Judicium Directum & Speculativum fallax eſſe poſſe, & nihilo ſecius Judicio Reflexo & Practico recte poſſe hominem agere. Falli poſſumus in adoranda Hoſtia non conſecrata; in credendo probum, qui improbus ſit, in eleemoſyna danda ficto pauperi. Deſinitne propterea laudabilis eſſe ac meritoria actio? Neutiquam. Ita quamvis Certum non ſit, ſed *Probabile dumtaxat*, *an Virgo ſine labe fuerit concepta*, *ac Probabile propterea ſit Speculativum Judicium*: *Judicium tamen Practicum*, affirmans, *Pium eſſe credere Virginis Immunitatem*, *Certiſſimum eſt*, *quum Certum ſit illius objectum*. Ita Theologus, qui etiam nos docet, Virtutum Moralium Objectum licitum honeſtumque evadere poſſe, dum intellectui noſtro tale appareat, quamquam revera tale in ipſo non ſit; quum contra in Virtutibus Theologicis neceſſe ſit, ut Objectum concipiatur ab Intellectu noſtro, quale eſt in ſe; atque hanc doctrinam *apud omnes Theologos* ille *Certiſſimam* appellat. Non eſt mihi animus in quæſtionem hanc divertere. Id ſolum habeto, non ſatis caute ſcriptum, doctrinam hanc ab univerſis Theologis tradi. Ut autem vides, eo ſe recipit Theologus iſte, ut ſaltem a peccato excuſet Voti Sanguinarii profeſſores: quod ſane parum emolumenti ejuſdem ſectatoribus videatur. Nam, ut is ſignificare vult, etiamſi Certa ſpeculative non foret Pia Sententia, & quamvis conſiderato in ſe Objecto vita pro ejus tutela temere profuſa videretur: nihilominus quia Objectum illud intellectui apparet licitum atque honeſtum, practice culpa caret Votum Sanguinis, & Vitæ jactura. Sed ne ſic quidem juſtam excuſationem commilitonibus ſuis Theologus iſte parabit, neque ab eis culpam amovebit. Etenim ubi agitur de actionibus a Deo vetitis & in ſe malis, ut mitiſſime loquar, non ſufficit per adhæſionem intellectus Objecto illi ipſum reputare honeſtum, ſive malitia deſtitutum; ſed etiam accedat oportet *Ignorantia Invincibilis*, ita ut ſi dubitatio de bonitate ſeu malitia actionis occurrat, ac modus & tempus detur inquirendi, an revera Objectum tale ſit, quale intellectui apparet: tunc obligetur homo ad inquiſitionem Veritatis, ne in errorem & peccatum incurrat. Inquirere autem nolens, aut negligens, ſuique intellectus fallaciam præfracte ſequi volens, divino judicio ſe culpabilem reddit

dit. In noſtro autem caſu quænam, quæſo, Ignorantia Invincibilis adduci poteſt, præſertim a viris Theologiæ cultoribus? Nemo eſt, cui lex Dei & Naturæ ignota ſit, nempe Vitam noſtram ſervandam, neque temere profundendam ſub graviſſima pœna peccati; hoc enim ſpecies Suicidii eſt. Rurſus cuicumque ſi mente utatur, in mentem veniat oportet dubitatio, ſaltem ex quo mota lis eſt, an eamdem vitam dare liceat pro tutela Piæ Sententiæ. Poſita dubitatione, jam recedit Ignorantia Invincibilis, & ſubintrat Vincibilis, quæ a culpa nequaquam excuſat; tunc autem jubetur Chriſtianus nulli diligentiæ parcere, ac ſincero corde, ſublatiſque amoris proprii conſiliis, curare, ut Veritatem inveniat, ne in re tanti momenti, qualis eſt hominum vita, per imprudentiam fallatur. At cui ſano intellectui (ſit verbo venia) apparere umquam poterit, poſt adducta in examen quæſtionis hujus momenta, & præſertim (quod tam facile eſt) conſideratis Romanorum Pontificum hac de re decretis, adeo Certam eſſe Piam Sententiam, atque Certum eſt nos vivere, Vitamque noſtram ex præcepto Dei & Naturæ eſſe conſervandam? Saltem dubitatio aliqua ſuperſit. At hæc una ſatis eſt ex regulis Theologiæ, ut conſcientia Certum ſequi debeat, & crimen conſequenter incurrat, ſi præferre non Certum Certo pervicaciter velit.

Hiſce poſitis, ad juvenem Theologum, atque ad tria ab eo producta exempla redeamus. In iis duo diſtinguenda ſunt, ſcilicet id quod Certum eſt, atque id quod Incertum, ſive tantum Probabile. Certum eſt Religionis Præceptum de adoranda Hoſtia in incruento Sacrificio, aut in ſacris ſupplicationibus venerationi omnium expoſita. Contra non eſt Certum, an conſecrata ſit Hoſtia illa, ſed Probabile dumtaxat. Certum eſt Legis noſtræ Conſilium de facienda Eleemoſyna, Certa ſanctitas Voti de eadem Pauperibus diſtribuenda; Incertum contra, & dubium, an veri Pauperes ſint, qui ad illam accipiendam accedunt. Denique Certum eſt Præceptum Legis de non mentiendo, & de non temere judicando de Proximo, & eligendam potius eſſe mortem, quam temere judicare, ſive mentiri; quum contra Certum non ſit, an probum credens, qui improbus eſt, fallatur. Cur vero in tribus iſtis caſibus homo recte agat, facile dignoſcitur; ille enim ſemper ſecundum Religionis Præceptum aut Conſilium agit, de quorum Certitudine dubitare non poteſt; & nihil propterea refert, an falli poſſit aut fallatur contra ſpem ſuam in eo, quod Incertum Dubiumque eſt. At in noſtro caſu, quod inverſo ordine homo operetur, Imprudens propterea & damanda evadit illius actio; nam Præceptum Dei de cuſtodienda Vita Certum & Evidens ille violat, ut Incerta ac Dubia Ingenii ſui phantaſmata amplectatur, ſive confirmet. Præcipit Deus, ne Vitam projicias, cujus non tu, ſed ille dominus eſt; non præcipit, ut tueare Sententiam Scotiſti-

Digitized by Google

tiſticam, cujus Veritas adhuc latet. Licetne tibi contemnere Præceptum, ut quod non præcipitur tuearis, atque Incertum præferre Certo? *Domus iſta tibi locata eſt, non donata*, inquit Sanctus Auguſtinus de Vita loquens Enarr. in Pſ. 148. n. 7. Num obligare, aut dare illam tibi licet ad arbitrium tuum, ut incerti juris fundum tibi compares? Rurſus Lactantius Lib. III. Cap. 18. ait. *Sicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus, ita rurſus ex hoc domicilio corporis, quod tuendum nobis aſſignatum a Deo eſt, ejuſdem juſſu recedendum eſt, qui nos in hoc corpus induxit, tamdiu habitaturos, donec jubeat emitti*. Ad Eccleſiam decernere ſpectat, quando oporteat, vel liceat vitæ periculum, ipſamve mortem incurrere. At ecquando Eccleſia nos docuit, pro tutandis Opinionibus fas eſſe mortem eligere?

Piget me hiſce ſubtilitatibus diutius detinere Lectorem, ſed cogor denuo audire juvenem Theologum, quem nondum cedentem videre mihi videor. Inquiat ergo: Tu nuper laudaſti ſinentem ſe interimi, ne mentiatur, neve temere judicet; & nihilominus fallax diximus illius judicium de homine improbo, quem probum credit. Ergo etiamſi daremus, fallax eſſe poſſe Judicium de Veritate Piæ Sententiæ, non falleretur tamen, qui pro illa tuenda poſtremum toleraret ſupplicium. Ita is, ſed omnibus minime perſpectis, quæ longe diſpares caſus efficiunt. Recte agit pugione impetitus homo, & mortem eligens potius quam mentiri, aut temere judicare; nam in amphractu illo is Judicium ſuum Practicum mutare nequit, atque urget Religionis Præceptum de non mentiendo, neque temere judicando. Sed ubi homini credenti probum, qui improbus eſt, congruum tempus relinquatur inveſtigandæ Veritatis, is ad hoc præſtandum obligatur; & quoties debitæ diligentiæ deſit, ut mortem effugiat, Suicidii reus erit. Caſum noſtrum nunc reſpice. Nemo ex iis, qui Piæ Sententiæ adhærent, in anguſtiis poſitum ſe videt; omnibus liberum eſt, immo opus eſt, antequam vitam pro illius tutela voveant, diligenter inveſtigare, Certane ſit eadem Sententia, an Incerta, ſive tantum Probabilis. Probabilem vero non Certam, dum examen inſtituant rite & ſine ſtudio partium, deprehendent. Juvenis ipſe Theologus pag. 33. *ci permette, che il ſuo oggetto ſia ſolo Probabile*; quodque rem conficit, Decreta Romanorum Pontificum dubitare nos minime ſinunt, quin Incertum adhuc ſit hujuſmodi Myſterium. Hoc facto, quis Prudens Vitam Certiſſimum Bonum, neque ſuum, voveat pro Sententiæ non Certæ tutela? Et quei culpam Temeritatis, & fraudati domini ſui effugiet? Attamen etiamſi juvenis Theologus objectum nobis concedat uti tantummodo Probabile, is nihilo minus pag. eadem addit: *Judicium Practicum affirmans: Pio è il credere, che la Vergine ſia* Con-

Conceputa ſenza macchia : iſtud eſt Certum Certiſſimum , quum Certum ſit illius objectum. Ergo is fatetur , objectum Voti Sanguinarii eſſe, non jam credere abſolute Virginem ſine labe conceptam ; ſed dumtaxat *Pium eſſe credere Virginem ob omni labe immunem fuiſſe* . Quibus verbis quid aliud jam agitur, niſi incautis illudere velle Lectoribus? Voventes Votum Sanguinarium interroga, aut illos, quibus ejuſmodi Votum , tamquam mirabile arcanum devinciendæ ſibi Deiparæ, proponitur. Ii fatebuntur non alium in finem illud concipi, niſi ut defendatur *Veritas* Piæ Sententiæ , & ut per Sanguinem paratus quiſque ſit ad præſtandam illius Certitudinem, uti etiam quibuſdam exemplis confirmavit Lampridius pag. 7. & 82. Verum ubi arctari ſe ſentiunt ab iis, qui Votum improbant, dum Certitudinem hanc eis eripiunt , & *Perſuaſionis Certitudinis* nequaquam ſufficere ad juſtificandam mortis electionem oſtendunt : tunc ad anchoram *Pietatis* confugiunt, fingentes , hoc unum eſſe Voti ſui objectum , videlicet *Pie credere* Præſervationem Virginis in Conceptione : qua voce ſperant ineruditis ſaltem iri ſatisfactum, quando Apoſtolica ipſa Sedes *Piam* agnovit eorum Sententiam. Non heic ego repetam, quæ Lampridius multa congeſſit Cap. V. & ſequentibus, ut evinceret, nihil aliud eſſe *Pie credere* niſi *Opinari* , ſive niſi credere , *Apparentiam Pietatis & Veritatis* in aliquo exiſtere objecto; *Pietatem* vero *Opinativam* juſtum nobis non præbere fundamentum, ut pro ea vitam impendere liceat ; hæc enim dumtaxat danda eſt, quum *Pietas Intrinſeca* defendenda occurrit, hoc eſt ubi negare cogimur Propoſitionem quampiam, aut Virtutis opus, de quibus Fidei doctrina certos nos facit. Vigentibus adhuc Lampridii rationibus , fruſtra cantilenam hanc ingeminat juvenis Theologus . Quod ſi revera voventes hoc unum vellent, en quale foret eorum Votum. *Ego Pie Credo , ideſt Opinor, Deiparam ſine labe fuiſſe conceptam, quum Pietatis & Veritatis Apparentiam in Credulitate ſeu Opinione iſta deprehendam : Incertus tamen, an revera talis fuerit Deiparæ Conceptio, & non ſine formidine, me falli poſſe in hoc credendo, aut opinando. Proinde Voveo, me vitam libenter daturum , ut Credulitatem iſtam , ſive Opinionem defendam*. Num prudens, num licitum hujuſcemodi Votum appelles? & quis umquam illud conciperet? Non pro Apparentia Veritatis, ſed pro Veritate Certa ad Religionem ſpectante (iterum dico) juſtum licitumque tantummodo eſt mori ; neque ullum Eccleſiæ Præceptum aut Conſilium adducas de ſubeunda morte pro Incerta Veritate. Parthenotimus ipſe non ſemel ſaſſus eſt, nefas eſſe pro *Opinione* mortem velle oppetere, addens pag. 15. *Nullum Theologorum* ſibi occurriſſe, qui ſecus ſenſerit. Præceptum ergo de cuſtodiendo ingenti Bono Vitæ ſemper recogita, nullumque jus nobis eſſe illius profundendæ ad arbitrium noſtrum : atque intelliges, non ſine culpa

culpa impendi eam poſſe pro tot rebus & factis, quæ *Pie* dumtaxat in Eccleſia *creduntur*.

Dixerat Lampridius pag. 94. *Si forte Scotiſtica Sententia errorem complecteretur, nemo non vides, mortem tuam* nihil *operaturam, ut Sententia illa Vera fiat, Veritatemque, qua caret, per Sanguinem tuum accipiat. Cur ergo rem adeo pretioſam projicis, ut nihil conſequare?* Suppoſitum hoc minime negat juvenis Theologus pag. 35. ſed exempla nuper allata repetens, inquit: *Follie, follie. Non conſeguirò, che l'Oſtia diventi conſecrata: che la Guerra ſia giuſta; che quel tale ſia buono; ma non perciò laſcierò di conſeguire il merito di quell'azione virtuoſa. Non v' ha biſogno d' altra applicazione.* Repetendum heic eſt, adorari Hoſtiam, non ea intentione, ut conſecrata evadat, quæ conſecrata non ſit; ſed quidem ut fiat ſatis Præcepto Religionis de adoranda Hoſtia expoſita in ſacris. Audi Sanctum Thomam in 3. p. Diſt. IX. qu. 1. Art. 2. *Qui adorat Hoſtiam non conſecratam, adorare eam oportet cum conditione ſcilicet, ſi eſt conſecrata. Non tamen oportet, quod hæc conditio ſemper ſit actu explicita, ſed ſufficit, quod habitu teneat illam. Unde non peccat adorans eam, quia non adorat puram creaturam, ſed Chriſtum ſecundum intentionem ſuam.* Neque mortis periculo ſeſe exponit Miles, ut juſtum probet bellum, quod fortaſſis injuſtum eſt; ſed ut obedientiæ erga Reges a Deo præceptæ ſatisfaciat. Propterea utriuſque laudanda eſt actio. Tertius vero mortem tolerat ne improbum dicat, quem probum credit, quia in eo conſcientiæ ſtatu, & nullo ſibi relicto temporis ſpatio ad Veritatis examen, parendum videt Præcepto eligendæ potius mortis, quam mentiendi. Poſito enim errore Conſcientiæ, ab invincibili Ignorantia procedente, tunc non ſolum minime peccat agens ſecundum Conſcientiam erroneam, ſed etiam ſecundum illam tunc ei agendum eſt. In noſtro autem caſu, præterquam quod adduci in ſubſidium nequit Ignorantia Invincibilis, Voventium finis ac intentio eſt, Vitæ ſuæ non parcere, ut probetur per eam Certitudo Sententiæ Piæ, ſive Perſuaſio Certitudinis in illa. Quod ſane monſtrum eſt, atque unum, ſi bene conſideretur, prodere poteſt Sanguinarii Voti Imprudens & maleſanum conſilium. Certam enim vides ex una parte profuſionem Vitæ, quam ſub Præcepto cuſtodire jubemur, & conſequenter Præcepti tranſgreſſionem. Ex altera vero habemus, ipſo concedente juvene Theologo, etiamſi complura hominum millia ſanguinem darent pro Scotiſtica Sententia, non propterea Veram Certamque illam evaſuram, niſi Eccleſia præcedat, & rem ſuo firmet decreto. Ergo ingens damnum, nullumque fructum in Voto deprehendens, non Virtutis opus, ſed Imprudentiæ ac Temeritatis inventum illud appellare tamdem cogeris. Præterea nunc quæ juvenis

Valdeſii. L Theo-

Digitized by Google

Theologus pag. 36. adfert de *Infallibilitate Eccleſiæ*, quam quiſque ſuſpicit, ac de ipſa agnoſcente *Piam* Scotiſticam Sententiam: quod is ſatis eſſe arbitratur ad dandam Vitam pro ejus vocis tutela. Nam ubi, qualis ſit vocis hujus vis in Theologicis Scholis, explices, ut jam diximus, nihil niſi *Apparentiam Pietatis* ſignificat; & quum Eccleſia dicit, ſe aliquid *Pie credere*, eo ipſo indicat, ſe rem Incertam relinquere, neque de illius Veritate aut Falſitate ſe velle quidquam decernere; & potiſſimum quod vetet contrariam ſententiam *Impietatis* aut *Erroris* arceſſere. Redit igitur ſermo ſemper ad illud, quod Eccleſia ipſa improbat, ſcilicet non licere mori pro Incerta aſſertione Pia, quia Opinionem tueri velle Sanguine noſtro, Temeritatis ac Imprudentiæ facinus eſt. Quod ſi iterum is pag. 37. in ſcænam exempla trahit, quæ nuper inepta ad rem noſtram vidimus; ſique Scholaſticis terminis *Objecti Materialis*, & *Formalis* ineruditos erudire ſe poſſe exiſtimat: nihil mihi addendum eſt ad ea, quæ ante diſſeruimus.

Præterea ſcribebat Lampridius pag. 112. *Si aliquando Romana Eccleſia Fidei Dogmatis adjungeret Scotiſticam Sententiam, quid ultra, quid majus faciendum Parthenotimo reſtaret ad teſtandum ſe Divina Fide credere Sententiam eamdem?* Ad hæc juvenis Theologus pag. 40. reſpondet: *Siete pure il buon' Uomo. Allora in primo luogo non vi ſarebbe biſogno di Voto, e ſenza d' eſſo ſareſte anche voi obbligato a dare per eſſa il ſangue. In oltre il morire allora ſarebbe atto di Fede, ed ora ſolo di Religione.* Tunc in me oculos figens Romanus Abbas inquit: Explica quæſo mihi, quid plena hæc modeſtiæ vox *buon' Uomo* in loquela ſociorum juvenis Theologi ſignificet; vereor enim, ne plus ei energiæ ſit adverſus Lampridium, quam quod prima fronte videtur. Ad iſta ego ſubridens: Modus hic loquendi, ajebam, ne vetuſtis quidem Latinis ignotus fuit. Itaque perge in cœpta pugna, & reliquias Latinæ Linguæ reverere. Heic ille dicere perrexit: Ut vides, minime inficias it juvenis Theologus, quin qui Votum Sanguinarium concipiunt, Dogmatis Fidei nunc æquent Scotiſticam Sententiam; nam non ſecus pro iſta atque pro illis, parati ſunt effundere Sanguinem, & mortem ſubire. At ego rurſus inſto: ferendumne eſt diutius in Eccleſia Dei, parem honorem haberi iis, quæ a Deo revelata credimus, & iis, quæ adhuc in Opinione hominum verſantur? Verum, inquit juvenis Theologus, nonne videt Lampridius bonus vir diſcrimen, quod intercedit inter Fidei Dogmata, & præſentem Piam Sententiam? Pro illis Vita ex obligatione danda eſt, nec Voto eſt opus; pro iſta ſponte datur. Mori pro illis eſt *Actus Fidei*; pro iſta *Actus Religionis*. Ita ille, qui ſe putat magnum aliquid dixiſſe, quum aut nihil, aut id quod in quæſtione eſt tantummodo dixerit, & quidem eo ipſo

ipſo in loco, ubi ridet Lampridium. Nunc enim inter nos diſputatio eſt, an pro tuenda Sententia, quæ neque ad Fidem pertinet, neque Certitudinem continet, expendere Vitam liceat. Affirmat ille, negamus nos. Ille Actum Religionis iſtum appellat; nos Imprudentiæ, ſeu Superſtitionis. Commodum nimis eſt ad ſolvendos nodos eo ipſo uti, quod adhuc in quæſtione eſt. Præterea quis umquam concedat, Prudens, & non Temerarium Religionis opus eſſe pro Opinionibus quamquam Piis velle mori? Ad hæc animadvertendum, nos minime falli, ſi mortem oppetimus pro tuendis certiſſimis Dogmatis Fidei, aut pro veræ certæque, immo & non levis Virtutis opere, aut ne contra Legem Sanctam peccemus, quia divinæ Literæ, & Eccleſiæ auctoritas certos nos faciunt, tunc recte eligi ac tolerari mortem, quum majus Bonum, illudque Certum, cum Bono minori vitæ noſtræ commutamus. Tunc Præceptum minus ſervandæ Vitæ cedit Præcepto majori confitendæ Fidei, & Peccati evitandi. Dicat obſecro juvenis Theologus, qua auctoritate fretus de Vita, quæ ſua non eſt, diſponit, licitumque ſibi vovere mortem arbitratur pro Piæ Sententiæ tutela? Non ſacras Literas, non Eccleſiam heic memoret ſibi in ejuſmodi ſacrificio adſtipulantem. Nullum heic Præceptum dandæ Vitæ pro hiſce quæſtionibus Scholaſticis; immo heic unum occurrit Præceptum cuſtodiendæ Vitæ. Nullus heic Peccati metus, ſive hanc, ſive contrariam amplectaris Sententiam. Quei ergo in caſu iſto liceat ei vitam prodigere, immo & hunc appellare *actum Religionis*? Immo *Superſtitionis*. Quæcumque enim ad Religionem ſpectantia Pie tantum vera creduntur (innumera autem heic habemus) ſi timorem errandi minime excludunt, Sanguine noſtro velle confirmare tamquam Certa, nihil aliud eſt, quam Religionem Sanctiſſimam riſui inimicorum exponere. Quænam eſt hæc veſtra Religio, tunc ii dicerent, in qua licere putatis Vitam, Bonum videlicet Certum, & non minus a Natura, quam a Religione nobis ſub gravi præcepto commendatum, pro Incerta re perdere? Imprudentiæ ac temeritatis facinus mors veſtra tunc eſſet, quando in his caſibus nemo veſtrum certus foret, num pro Veritate, an pro Errore in mortem rueret. In re tam gravi, qualis eſt Vitæ jactura, vel ſolum periculum errandi vitare jubemur; & qui eidem ſeſe ultro exponit, peccat. Vita hominum Certa res eſt, non Opinio. Illam dare pro Objecto, quod ab Opinione pendeat, parum ſani capitis eſſe quis neget? Inficiamini, ſi poteſtis, quin Sententia veſtra adhuc intra Opinionum ſepta concludatur, quando Tridentinũm Concilium, & Pontifices Romani, quibus culmen auctoritatis defertis, contrariam Sententiam ſtare & vigere ſinunt; neque illius ſectatores improbant aut contemnunt. Ita illi. Quamobrem ſemper ea recurrit Concluſio,

ſcilicet : Abſurdum eſſe æquare velle Veritatibus Fidei , quæ nondum fines exceſſere Opinionis, neque formidinem fallaciæ excludunt. Simulque intolerandum eſſe abuſum, Dei ac Naturæ Præceptum contemnere, mortem ex arbitrio noſtro eligentes , niſi Certum Vitæ Bonum cum Certo & majori ſit commutandum.

Quod Lampridius pag. 114. ſcripſerat, ſcilicet *per Sanguinarium Votum Doctrinam ac Prudentiam Catholicæ Eccleſiæ irridendam hoſtibus noſtris præberi :* juvenis Theologus hac arte excipit . Rationes nempe pro Concluſione iſta a Lampridio adductas ſicco pede tranſiliens, ad eum converſus pag. 40. ait *: Come avete mai ſenza ſcrupolo veruno potuto fare un Libro così ingiurioſo alla Chieſa Romana?* Immo Lampridii Liber, & quæ nos antea diſſeruimus de Diſſertatione Patris de Luca , tantum abeſt ut in injuriam Apoſtolicæ Sedis cedant, ut præcipuum ſibi ſcopum præfixerint oſtendere peculiarem Prudentiam & Conſtantiam Romanorum Pontificum in controverſia de Conceptione Virginis; propereaque Sanctæ Sedis hac de re Decreta atque doctrinam a Catholicis omnibus , atque ab ipſis Heterodoxis laudari debere, culpari non poſſe. Ita in ipſa Urbe æterna judicant, qui maſculum in mente & corde robur gerunt, atque unius ſtudioſi ſunt Veritatis, & honorem verum Eccleſiæ ſupra cetera in tuto ponendum norunt. Addit ille *: Che avranno a dire gli Eretici, quando dopo le cenſure di Aleſſandro VII. contro a chi per qualunque Preteſto ſotto qualunque Maſchera oſaſſe ſcrivere o direttamente, o indirettamente contro il Miſtero* (hoc nomine unam Scotiſtarum Sententiam ii appellare conſueverunt) *leggeranno i Capi IX. X. XI. e XII. del voſtro Libro, ne' quali per abbatterne la CERTEZZA, tutti cercate di ſnerbare gli argomenti, ſu' quali ſi fonda ?* Gratiæ habendæ Cenſori ſincere tamdem fatenti , eo collineaſſe totum Lampridii conatum , ut *Certitudinem* tributam Piæ Sententiæ nullo niti fundamento oſtenderet. Ceterum quod eſt ad ipſam Sententiam, eam cum Eccleſia Romana Lampridius centies *Piam* , & *Probabilem* agnovit. Inſuper pag. 203. non ei adverſari ſacras Literas confeſſus eſt; denique poſt Sanctorum Patrum loca adducta, a quibus contraria Opinio perſuaderi videtur, rationem quoque indicavit, qua Scotiſtæ ſe ab eorum auctoritate eximunt, admittendo in Deipara *Debitum Peccati originalis*. Proinde vel ipſi Hæretici , nedum Catholici, ſatis perſpiciunt, nihil deflexiſſe Lampridium a mandatis ac mente ſummorum Pontificum. At is *Certitudinem* impugnat. Utique, & fidentiſſime, quùm hoc ipſum ad mentem procedat ipſius Apoſtolicæ Sedis , quæ Incertam hactenus reliquit hujuſmodi Quæſtionem, illam dirimere nolendo, & præcipiendo, ne quiſquam *Erroris*, aut *Impietatis* contrariam Opinionem , ejuſque ſectatores Peccati inſimulet . Nihil ergo mirentur Hæretici Lampridium ſic agen-

agentem; ſed quidem mirabuntur Catholicos illos, qui Vitam ſuam obligare, & prodigere audent pro tutela Scholaſticarum Opinionum, quarum incomperta adhuc eſt Veritas; atque Imprudentiam, fortaſſis etiam Fanaticiſmum ac Superſtitionem nobis objicient: quod probrum Lampridius a Romana Eccleſia avertit, atque a tot Populis, qui ab iſto Sanguinario & inconſulto Voto abſtinent, aut abhorrent. Poſt hæc juvenis Theologus, birretum ſuper caput ſuum manu fortiter premens, erectoque vultu ita Lampridium alloquitur: *Chi ſiete Voi, che Uomo privato abbiate a tacciare d'Imprudente, di Temerario, d'Intollerabile, di Dannevole un Voto fatto da Ordini Equeſtri, da Governatori di Provincie, da Città, ſapendolo Roma, che che voi v'infingiate l'oppoſto, e tollerandolo?* Non ægre feret Lampridius, ut puto, ſi pro eo reſponſum ad hujuſmodi interrogationem dabo. Nihil aliud eſt Lampridius, niſi triobularis homo, ſed qui nulli factioni addictus, quanto poteſt ſtudio Veritatem ubique venatur, ad tuendum decorem Eccleſiæ atque doctrinæ Catholicæ, quantum ſuæ vires ferunt, præcipue animatus. Unicuique autem in Chriſtianorum Republica jus fuit, ſemperque erit, ſi quam Opinionem a Dogmatis ſanctæ Religionis diſſonam offendit, in eam inſurgere. Commune enim Bonum eſt germana Eccleſiæ Doctrina, Commune Bonum Veritatis tutela. Jam noſti, ante annos multos Lamindum Pritanium, ſive Lampridium, Voto Sanguinario litem, ſed obiter, intentaſſe in Libro *de Ingeniorum moderatione*. Siculos quoſdam, alioſve eorum commilitones tunc is minime cogitabat; neque enim illos noverat Sanguinario Voto conſtrictos. Unus ſacer Orator, qui ad magnanimum idem Votum amplectendum Mutinenſes fuerat hortatus, nullumque ex iis, quamquam Devotione erga Deiparam æque ac ille ferventibus, ſibi obſequentem invenerat: cauſſam præbuit Pritanio improbandi ejuſdem Voti, uti imprudenter ac temere concepti. Nihil ultra additurus is erat, incultaque jacuiſſet hujuſmodi controverſia, niſi Parthenotimus Siculus juſto Libro typis edito in aciem prodiiſſet, Votum hoc vindicaturus. Poterat ille Siculis paucis, aut multis idem voventibus, privato aliquo ſcripto, aut prædicatione conſulere: ea ratione ulteriori pugna opus minime fuiſſet. At quando is univerſæ Chriſtianorum Reipublicæ veluti legitimum hoc Votum probandum, ſimulque ſuadendum ſuſcepit: hinc natum Pritanio, in Lampridium poſtea converſo, Opuſculum *de Superſtitione vitanda*. Si iis vitiis Votum & doctrina Parthenotimi revera deformatur, quæ Lampridius in eo deprehendiſſe ſibi videtur: eratne diſſimulandum vulnus hoc, qualecumque ſit, inflictum Eccleſiæ? At homunculus eſt Lampridius. Non abnuo. Tu non illum reſpice, ſed ejus argumenta atque rationes expende. Si ex iſtis forte con-

Digitized by Google

conficitur, intolerandum eſſe Votum: quid refert, veniatne juſta Cenſura ab homine nullius pretii, an ab illuſtris alicujus Dignitatis viro?

Certe neque aliquot Ordines Equeſtres, neque Siciliæ Præſides quidam, neque unus & alter Epiſcopus, Voto huic, ubi temeritate laboret, quidquam præſidii conferre poterunt. Fortaſſis etiam dubitare licet, num Ordines aliquot Equeſtres, aliique dum vovent, ſe Immaculatam Conceptionem tutaturos *uſque ad mortem*, tutelam hanc polliceantur, dum vixerint, an ſint ſuam vitam pro illa daturi. Quod poſtremum ubi ſtatuas, reſtaret ut enſiferi illi viri armis correptis pro Conceptione duellum ſive pugnam inirent, & adverſarios necarent: quod Voti Sanguinarii reatum mirifice augeret. Certe fertur, eos putare munus ſuum enſem evaginare, ſi quando a quoquam audirent negari Immaculatam Deiparæ Conceptionem. At *Roma*, inquit juvenis Theologus, *Voti iſtius conſcia eſt, illudque tolerat, quamquam ſe contrarium credere fingat Lampridius*. Contra rerum periti norunt, nihil Sedi Apoſtolicæ notum dici, niſi quod rite & juridice ad ſupremum ejus Tribunal defertur. Si quando accidat, ut ad ejus Dicaſterium controverſia hæc deferatur, tunc conſtabit, ſitne Roma toleratura, an exploſura hoc paucorum Votum, a quo abſtinet Roma ipſa una cum tot aliis Religionis Catholicæ Provinciis, immo & abſtinent innumeri doctiſſimi ipſius juvenis Theologi ſodales, qui non minori tamen Devotione, quam Siculi, Virginem Sanctiſſimam proſequuntur. Quamquam quid ajo? Pro Lampridio heic Sanctus Auguſtinus reſponſum dabit, dum inquit Epiſt. LV. olim CXIX. Cap. 19. *Eccleſia Dei inter multam paleam, multamque zizaniam conſtituta, multa tolerat: & tamen quæ ſunt contra Fidem, vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit*. Seu potius, uti habent plerique Codices manuſcripti, teſtibus Benedictinis Sancti Mauri: *Et tamen quæ ſunt contra Fidem, nec Bonus approbat, nec tacet &c.* Jam vidiſti conceſſum Lampridio a juvene Theologo *Boni viri* nomen; concedat ergo ei quoque opus eſt, ut vitioſum credens hoc Votum, *neque* illud *approbet*, *neque taceat*. Si fides poſtea eidem Theologo pag. 41. accommodanda eſt, antequam cenſuram Voti Lampridius iniret, conſilium Sancti Bernardi in Epiſt. 174. ad Canonicos Lugdunenſes amplecti debebat, hoc eſt: *Si ſic videbatur, conſulenda erat prius Apoſtolicæ Sedis auctoritas*. Neque videt ingenioſus iſte Theologus, non Lampridio præbendum fuiſſe conſilium iſtud, ſed quidem iis, qui primi Sanguinarium invexere Votum. Agebatur tunc, non jam de Feſto aliquo inſtituendo, quod Probabilibus tantum de cauſſis inſtitui poteſt; ſed de profundenda, ſive obliganda ad tormenta atque ſecures hominum Vita, & ad tolerandum Malum, quod omnium temporalium teterrimum eſt. Agebatur de Novitate Opinionis

&

& moris, cujus veſtigia nulla erant in tot præcedentibus Eccleſiæ Sæculis, ideſt de morte ſubeunda pro tutela Opinionis, ſive Sententiæ, quæ non ſolum Fidei, ſed cujuſcumque alterius Certitudinis genere caret. Decernere de Vita hominum eſtne vel parvi momenti? Immo nihil majus in Religionis rebus præſtari poteſt, quam Vitæ noſtræ Sacrificium. Hiſce ergo Novatoribus conſulenda erat Apoſtolica Sedes ſecundum Deuteronomii præceptum : *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, venies ad Sacerdotes, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi judicii veritatem*. Secus agendo timendum eis erat, ne forte zizania pro tritico in Eccleſiæ agros importarent. Sed ii a natis paulo antea quibuſdam impoſturis decepti, & nihil ultra ſibi quærendum rati, neglecta auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vitioſum peperere Votum; immo in eum finem peperere, ut vel abſque Sanctæ Sedis decreto appareret, diremtam fuiſſe controverſiam, ſimulque Sancta Sedes ad illam dirimendam adigeretur. Suis ergo conſilia hæc adhibeat juvenis Theologus, non Lampridio Theologos quoſque imitanti, qui dum in Opiniones incurrunt, quas perverſas putant, libero calamo illas inſectantur, & quantum poſſunt proſcribunt. Denique idem ſibi ſuiſque ante oculos ſtatuat ejuſdem Sancti Bernardi præcedentia verba in eadem Epiſtola : *Nulla ratione Virgini ſanctiſſimæ placebit contra ritum Eccleſiæ præſumpta Novitas, mater Temeritatis, ſoror SUPERSTITIONIS, filia Levitatis*. Ubinam umquam Eccleſia probavit Vitæ ſacrificium pro tutela Opinionum? Si pro Novitate Feſti Bernardus tantopere eſt indignatus, quid contra Novitatem Voti Sanguinarii non dixiſſet?

Lampridium male rationes inire, contendit juvenis Theologus pag. 42. quod quum ſingulari divinæ Gratiæ auxilio ſit opus ad ineundum Martyrium pro Catholica Fide, promiſſum hoc a Deo auxilium ſua Dogmata confitentibus coram Tyrannis, inquiat minime ſperandum iis, qui vovent Votum Sanguinarium, quando Votum illud ſine divinarum Literarum, aut Eccleſiæ ſuffragio, immo ſaltem tacite contradicente Eccleſia, concipiunt. Nam inquit idem Theologus: *Dio non mancherà di fortificare colla ſua Grazia, chi per una Virtù incontra la Morte; e maſſime per una Virtù, che abbia per baſe l'infallibilità della Chieſa nell' approvare una Sentenza, che a' Miſteri della Religione appartenga*. Animadverte primo, quam æquivoca, & ad fallaciam compoſita ſit aſſertio hominis ſcribentis, probatam fuiſſe ab Eccleſia Scotiſticam Sententiam. Uti *Piam* tantummodo agnovit Apoſtolica Sedes Sententiam illam, hoc eſt in ea deprehendit tot lineamenta Probabilitatis, eamque Apparentiam Pietatis, ut illam tueri voce & ſcriptis liceat, ac ſecundum eamdem Sententiam laudabile ſit celebrare Feſtum Conceptionis ; numquam vero illam

uti

uti Veram Certamve probavit. Secundo alteram æquivocationem habes in mentione heic facta *Infallibilitatis* Eccleſiæ. Ea procul dubio falli neſcia eſt, quum res ſtatuit ad Doctrinam aut Diſciplinam; quæ a Revelatione Dei ſive per ſacras Literas, ſive per legitimam Traditionem ad nos venit. In reliquis Infallibilitatem minime ſibi tribuit, ſed per Prudentiæ & Sapientiæ ſuæ lumen eadem regit atque præſcribit. Et re ipſa in laudanda uti Pia ac Probabili Scotiſtarum Sententia; in inſtituendo aut probando Feſto ſecundum eamdem Sententiam: non Infallibilitatis ſuæ privilegio uſa eſt Sancta Sedes, ſed quidem Prudentiæ. Quod præcipue elucet ex reſervato ſibi jure decidendi, Verane ſit, an Falſa eadem Sententia, & ex Anathemate indicto audentibus contrariam Opinionem Erroris & Impietatis arguere, & dum indicens Feſtum neminem cogit ad illud celebrandum ſecundum unicam Scotiſtarum mentem. Succedit tertia æquivocatio præcedentibus longe gravior, & ſub cujus umbra evadere ſe poſſe tamdem confidunt, qui Sanguinario Voto ſeſe obſtringunt. *Pro Virtute*, ſive *pro actu Virtutis nos Voventes moriemur*, ajunt. Quanto ſophiſmate laboret hujuſmodi effugium, paucis accipe, atque huc aciem mentis tuæ plus quam antea convertas velim. Nollent agnoſcere Theologi iſti, dari *Pietatem Opinativam*, & quale inter eam, & *Pietatem Intrinſecam* diſcrimen intercedat. Sed meridiano Sole clarius eſt, aliam eſſe Pietatem, cujus objectum ſit aliqua Certiſſima Veritas ad Fidei dogmata ſpectans; atque aliam, cujus objectum ſit aliqua Opinio. Utraque profecto eſt Virtus, donec Prudentiam comitem habet, ac Prudenter ſe gerit; deficiente enim Prudentia, Virtutes omnes in Exceſſum ac Temeritatem damnabilem declinare poſſent. *Intrinſeca* ipſa *Pietas* exceſſibus & Imprudentiæ obnoxia eſt; ſed quoties cum debitis circumſtantiis Mortem potius eligit, quam negare quæ ad Fidem ſpectant, Prudenter operatur; immo aliter agere prohibetur ex evidenti doctrina Evangelii & Eccleſiæ; nos enim graviſſimum a Deo Præceptum de morte tunc ſubeunda habemus, graviſſimumque Peccatum foret negare Fidei Dogmata. *Opinativa* vero *Pietas*, quamdiu conſiſtit in tuendis pio affectu, & voce, & calamo, quæ in Probabili Pia Opinione verſantur, laudanda Virtus eſt, quia Prudenter agit, ſufficientibus nempe motivis ad id operandum adducta. Etiamſi in objecto ſuo falli poſſit, nullum tamen per hoc Præceptum Dei violat, & nihil detrimenti ex eo Errore plerumque redundare poteſt in Eccleſiam. Verum ubi *Pietas* iſta *Opinativa* eo progredi velit, ut Sanguinem & Vitam dare eligat pro ejuſdem Opinionis tutela: in Exceſſum continuo rapitur, in Imprudentiam, in Temeritatem; & quæ antea Virtus erat laudabilis, in Vitium convertitur, & vitioſa ac damnabilis Pietas eſſe incipit. Falſum eſt, Mortem heic eligi pro Pietate. Sophiſtica ars ſaltum hunc latentem

a Ve-

a Veritate ad Pietatem, ſive ad Virtutem, adinvenit. Illud verum tantummodo eſt, Pietatem Opinativam eam eſſe, quæ temere & erronee pro tuenda Veritate Incerta, perperam ducta fallaci Perſuaſione de Certitudine illius, eligit ruere in mortem: quod omnino pugnat contra Prudentiæ leges; neque enim morte noſtra fieri umquam poterit Certum, quod Incertum eſt; ſimulque pugnat contra divinum Præceptum de Vitæ noſtræ cuſtodia. Ac propterea qui pervicaciter illud violare vult, quamquam monitus de Incertitudine Objecti, & de fallacia Perſuaſionis: Temeritatis, Imprudentiæ, & Peccati notam incurrat oportet. Neque huc trahendus *Honor Deiparæ*, pro quo ſibi perſuadere poſſunt Piæ Sententiæ patroni, ſibi licitum occumbere. Nam Opinativus eſt etiam hic *Honor*, & in Opinionem reſolvitur. Quis enim Certum te facit, niſi Eccleſia hoc ſtatuat, Deo olim placuiſſe, quod tu nunc ex ſolis conjecturis imaginaris, & Apparentiam dumtaxat Veritatis, non Veritatem ipſam ſecum gerit? Illud tantummodo honorificum Virgini Sanctiſſimæ fuiſſe cenſendum eſt, quod decreta divina voluerunt; neque profecto Dei Matris Honorem minuunt, quicumque illius *Sanctificationem* tantummodo credunt, & Eccleſia minime reclamante aliam a Scotiſtica Opinionem fovent. Dejecto igitur Sophiſmate ſupra decantato, ad quod veluti ad anchoram ſacram confugiunt Voti Sanguinarii aſſeclæ, jam tamdem intelligis, ad ejuſdem Voti Temeritatem damnandam nobis eſſe procedendum.

Aggrediamur nunc pauca, quæ reſtant. Dixerat Lampridus pag. 117. *Si Martyrio ſeſe offerre temere, & abſque juſta cauſſa, vel quum agitur de Veritatibus Fidei propugnandis, a Sanctis Patribus improbatur: quanto minus licebit pro Scotiſtica Opinione dumtaxat Pia?* Ut male compactum argumentum hoc oſtendat juvenis Theologus, alterum ipſe efformat, inquiens: *Non è lecito preſentarſi ſenza giuſto motivo ad un Tiranno per la difeſa della Fede: dunque molto meno è lecito obbligarſi a morir per la Fede.* Neque perſpicit ille, ideo licitum ac laudandum eſſe Votum de morte ſubeunda pro Fide, quia ipſius Fidei doctrina certos nos facit, futurum id Deo gratiſſimum. At quandonam Catholica Fides nos docuit, placere Deo ſacrificium Vitæ pro tutandis tantum Opinionibus? Immo fatentibus ipſis adverſariis, pro Opinionibus occumbere velle flagitium eſt. Ad hæc inter eas rationes, ob quas Sancti Patres Temeritatis arguebant ſeſe ultro offerentes Tyranno atque ſuppliciis, non ultima illa fuit, ne Fideles contra divinum Præceptum Vitam perderent, quum conſervare poſſent. Tum ſolum ejus jactura ferenda eſt, quum Fidelem invadit neceſſitas aut abjurandæ Fidei, aut Mortis tolerandæ. Proinde hinc dicas, quanti conſervationem Vitæ facerent Sancti Patres, quando Tentationem Dei reputabant illam ſponte in diſcrimen adducere, vel

1 *Valdeſii.*

quum agebatur de teſtanda divinorum Dogmatum Veritate. Atqui ne nos quidem, inquit juvenis Theologus, pro Pia Sententia offeremus nos Tyranno; ſed placide expectabimus minitantem nobis tormenta & poſtremum exitium. Neque conſiderat, multo vehementius deteſtaturos fuiſſe Sanctos Patres Sanguinarium Votum, quia per illud ſine ulla neceſſitate obligant ſe Fideles ad dandam Vitam, quotieſcumque Tyrannus eos ad deponendam credulitatem de Veritate aut Certitudine Piæ Sententiæ adigat. Nulla heic, inquam Neceſſitas, nullum Præceptum de credenda ac tutanda hujuſmodi Sententia, eoque minus de impendenda Vita pro illa. Et contra militat Præceptum de non danda Vita, niſi quum neceſſitas urget Fidei tutandæ, aut Virtutis Intrinſecæ, ſive ad Fidem ſpectantis, ſive graviſſimo Eccleſiæ Præcepto commendatæ, inter tormenta ſervandæ cauſſa. Quid ii præterea dicerent, animadvertentes deſtinari ſacrificium Vitæ non pro Dogmatis Fidei, ſed pro adhuc Incerta Sententia, quod idem eſt ac dicere pro Opinione? Et quodnam quæſo præſidium a Deo ſibi polliceri quiſquam poſſit ad toleranda tormenta, mortemque ſubeundam pro Opinione, quando Tentatio Dei eſt habita vel ipſum offerre ſe Tyrannis ſine neceſſitate, quamquam ageretur de tutela cæleſtis doctrinæ? Si conſectaria hæc nequaquam diſcernit juvenis Theologus, aut ſe minime diſcernere fingit, non iraſcatur, ſi eum malæ cauſſæ patronum quiſquam appellet. Reliqua vero, quæ is adtexit in Epiſtola II. in contemtum præcipue Lampridii, utpote verba, nihil opus eſt recenſere. Nulla pariter confutatione indigent, quæ pauca is habet in Epiſtola III. ſummis tantum labiis prolata, de Sanctorum Patrum, aut veterum Theologorum locis ab eodem Lampridio memoratis, ad unice perſuadendum, eximi non poſſe Deiparam a *Debito Peccati originalis*. Ne is quidem ejuſmodi exemtionem diſertis verbis tribuere audet Virgini Sanctiſſimæ. Optaſſet tamen, ut quæ Granadus & Salazar attulere ad ea loca interpretanda, Lampridius ad examen revocaſſet. Sed quum innumeri Theologi, & Salmaticenſes in primis, ex iis & aliis locis *Debiti* ejuſdem neceſſitatem concordi calculo deduxerint: terendumne erat tempus in re dilucida, & tot inſignium Virorum ſuffragio probata? Præterea quia Sanctus Auguſtinus non ſemel dixit *Solum Chriſtum ſine peccato Natum* eſſe, infert ex hac forma loquendi contendere quemquam poſſe, Deiparam quoque in peccato Natam fuiſſe. Hæc ille, ignorare ſe fingens, interdum *Natum* pro *Concepto* accipi: quod ipſe Auguſtinus, uti alias monuimus, ipſius Evangelii auctoritate confirmat, atque ipſe Pater de Luca ſincere confeſſus eſt.

Denique, ut alia nullius momenti omittam, conſiſto in poſtremis illius verbis, quibus Lampridium alloquitur: *Vi ricordo ſolo, che la gran*

gran Vergine Madre non è il Petrarca, ſicchè ne' Pregi di Lei, e ſul ſuo Culto poſſiate far da Cenſore con quella libertà ſoverchia, con cui ſcherzaſte ſu i Sonetti del primo. Quantum a Petrarcha differat Virgo Sanctiſſima, quis niſi demens ignorat? Quis ſine injuria memorem tanti diſcriminis Lampridium faciat? Quod tamen in primis dolendum eſt, non videt juvenis Theologus, ſe nihil aliud agere ſophiſticis hiſce terriculamentis, quam irretire incautam gentem, & ſub umbra Pietatis patrocinium ſuſcipere cujuslibet Erroris & Exceſſus, qui in veram Chriſtiani Populi Pietatem irrepere poſſit? Ad Lampridium quod attinet, is cuncta Deiparæ vera privilegia, & minime dubias prærogativas veneratur, laudat, deprædicat. Ipſam quoque Scotiſticam Sententiam Piam, Probabilemque ubique agnoſcit, concors in hoc cum Apoſtolica Sede, quæ hoc unum in ea agnoſcit. Culpandumne quiſquam eum dicat, qui cum Sancta Sede Magiſtra noſtra ſentit? Fortaſſe juvenis Theologus præterea exigit a Lampridio, ut Certam quoque credat eamdem ſententiam, & licitum pro ea ſacrificium Vitæ appellet? Verum non hoc docet, non iſtud credit Apoſtolica Sedes; & ubi ſolida ſint Lampridii argumenta, non ſacrificium Deo & Virgini gratum, ſed ſuperſtitionem Deo ac Virgini prorſus inviſam in eo Voto fateri opus eſt. Decipit ergo ſe ipſum, & alios Theologus iſte, dum venditat, Cenſuram Lampridii adverſus Virginis Honorem ferri, quum unuſquiſque intelligat, ab ejus argumentis unum impeti Votum Sanguinarium ſuper ſomniata *Certitudine* Sententiæ fundatum, hoc eſt perniciosum conſilium prodigendæ Vitæ pro tutela Opinionis illius; ac proinde non lædi quidquam de veris Deiparæ ornamentis, ſed quidem dumtaxat incuſari nimiam voventium confidentiam, Novitatem atque Exceſſum. Uti toties diximus, non lædunt Honorem Virnis, qui eam tantummodo in Conceptione *Sanctificatam* credunt. Si læderent, jam improbati, jam damnati ab Eccleſia fuiſſent. Quanto autem innocentior Lampridius, qui minime negat, quin Deipara fuerit a macula Immunis, & hoc unum contendit, nihil Certitudinis in Pia Sententia deprehendi, ut a Voto temere ſuſcepto Fideles avertat? Quamobrem monendus iterum eſt juvenis Theologus, non eſſe ſtatuendam Religionem *in Phantaſmatibus noſtris*, uti Sanctus Auguſtinus ajebat, & declinare poſſe ex hominum vitio ſive defectu Pietatem ipſam in Anomalias & Exceſſus non paucos, quos indicare & refellere in Dei gloriam, & decus Eccleſiæ redundat. Atque utinam nævos ejuſmodi numquam offenderemus in ſcriptis, in Panegyricis Orationibus Virginis & Sanctorum, aut in aliis Chriſtianæ plebis uſibus. Dicat iſte Cenſor: ſuntne iſta ferenda, laudanda, an potius improbanda, & ſi fieri poteſt eradicanda? Si eum audimus, invidia creanda eſt ejuſmodi Cenſoribus, quod Dei-

M ij paræ,

Digitized by Google

paræ, quod Sanctorum gloriæ & Honori aut invideant, aut adverſentur, quamquam exploratum ſit, non contra Sanctos, ſed contra corruptores Pietatis ſit bellum. At qui ſapienter judicant, qui veram Pietatem diſcernunt, exercent, & docent, quales innumeros ipſius juvenis Theologi ſocios ego agnoſco atque ſuſpicio, eos bene mereri de Chriſtiana Republica fatentur, qui ejuſmodi Exceſſibus obſtant. Quid? quod vel ipſa ſacra Synodus Tridentina idem cupit atque ſummopere commendat. Nam poſtquam ſtatuit, quid credendum ſit de veneratione & invocatione Sanctorum Seſs. XXV. Cap. II. hæc ſubdit: *In has autem ſanctas & ſalutares obſervationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos Prorſus aboleri Sancta Synodus Vehementer Cupit; ita ut nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem præbentes, ſtatuantur*. Abeant ergo deceptoriæ juvenis Theologi querelæ, & melioribus armis, ſi poteſt, pro Sanguinario ſuo Voto decertet. Non heic agitur (rurſus inclamare cogor) de Virginis Honore, cujus Certiſſima Merita ac Prærogativæ, ut ajebat Sanctus Pius V. P. M. in Bulla *Super ſpecula*, ubi hac de re loquitur, *ne Angelica quidem lingua ſatis referri poſſunt*. Agitur de Vita hominum, re ſcilicet ſummi momenti, quam prodigere nemini umquam licebit, dum intra fines Opinionum Pia ſententia verſetur, ne forte pro Falſitate mors eligatur. Agitur de iis, qui ut idem Sanctus Pontifex ſubdit, *Simplicium animos Indiſcretæ Devotionis obtentu, vel potius loquacitatis & oſtentationis affectu*, ad Votum Imprudens, ad ſuperſtitioſum Sacrificium impellunt. Nullo labore, vultuque ridenti concipitur hodie hujuſmodi Votum a pleriſque, momenta controverſiæ iſtius omnino ignorantibus, quia verbis tantummodo Vita, ideſt res tanta obligatur, nullo vel minimo metu promiſſa ſolvendi. Si Tyrannus adeſſet, ſi tormenta & ſecures inſtarent, tunc vel ipſum vulgus vim ſentiret Lampridianæ Cenſuræ; & nemo fortaſſe foret, qui vitium Voti, aut Ignorantiam non cauſſaretur, Vitæque ſuæ ex Præcepto Dei ſervandæ, neque projiciendæ, ſollicitus non proſpiceret. At nunc, ne expectato quidem Tyranno, ad doctos viros pertinet, depoſito cujuſque factionis ſtudio, intime in hujus Voti viſcera penetrare, & quid de eo ſtatuendum ſit edicere. Si Certam, non fallaci Perſuaſione dumtaxat, ſed re, præſtare poſſumus Piam Sententiam, victus eſt Lampridius. Si hoc deeſt, neque pro Pietate Opinativa, ſive pro Opinionibus tutandis Vitam dare licet, Lampridius vicit. Judex interea erit Theologorum eorum chorus, qui nulli factioni nomen ſuum dedere; atque utinam Judicium hoc arriperet ipſamet Apoſtolica Sedes. Tunc eluceret, num in Lampridium, an in Voti Sanguinarii patronos, conjiciendum ſit effatum hoc Senecæ Lib. 2. Cap. 9. de Ira: *Inter cetera mortalitatis incommoda & hoc eſt, caligo mentium; nec tantum neceſſitas errandi, ſed errorum amor*. Atque

in hæc

in hæc verba deſivit Romanus Abbas, quem tibi quoque, mi Azevede, loquentem exhibui. Vale
Neapoli VI. Id. Novembr. MDCCXLI.

Egregio; atque inter paucos amico viro Gregorio de Azevedo Valdeſius Sal.

EPISTOLA OCTAVA.

ARbitratus forte fueris, mi Azevede, reſpiraſſe aliquantiſper Antonium Lampridium poſt tres Literas adverſus eum ſcriptas, de quibus antea longum ad te ſermonem habui. Sed æſtuantibus nimium animis adverſariorum, brevi ſpectandum heic ſe præbuit nova quædam Epiſtola, ad eruditum Equitem ſcripta, ac Panormitanis typis edita. Auctor illius uno folio rem conficit, tamque glorioſum militem ſeſe prodit, ut inflatis buccis edicat, *che per gittare a terra la gran macchina del Libro d'eſſo Lampridio, è più che ſufficiente uno ſcarſo foglio*. Feliciſſima profecto ingenia Siculum ſolum parit, & egregios Theologos; an autem inter eos numerandus ſit Auctor Epiſtolæ hujus, tute judicare poteris, ubi Epiſtolam ipſam legeris, cujus exemplum ad te mitto. Injucundum tamen fortaſſe tibi non erit reſcire interea, quæ egomet hac de re accepi a Meſſanenſi quodam nobili amico meo, proxime præterita æſtate Panormi verſato. Non poſtremus eſt ille in eruditionis amore, & quum controverſia de Voto Sanguinario ferveret, enixe curavit, ut dignoſceret, quæ identidem ea de cauſſa Panormi accidiſſent. Is ergo mihi narravit, quam plurimos in ea Civitate pro Pia Sententia ſtare, quod ſane laudandum; ſed neque deeſſe Theologos a Voto Sanguinario alienos. Suppreſſa ibi, quoad fieri potuit, Lampridiani Libri exempla; verum ex quo innotuere varii clamores, diverſa judicia, hinc laudes clandeſtinæ, inde iræ in propatulo, & contumeliæ in Lampridium erupere pro vario hominum ſtudio. In ſecretum ergo Conſilium coiere quadam die præcipui Voti hujus patroni, deliberaturi, quid heic agendum foret. Erant qui ſuavibus cachinnis Lampridii ineptias flocci facerent; prudentiores vero vultu ſerio, & continenti ſilentio, ſatis fatebantur, non tam facilem eſſe certamini eoque minus victoriæ locum, neque contemnenda arma Lampridii. Poſt longam conſultationem itum in vota, atque ſtatutum, ut *P. Candidus Parthenotimus*, doctus ſane & veteranus Theologus, ſuam, communemque cauſſam novo Libro protegendam ſuſciperet. Interea vero ne animum deſponderent, aut defectionem inirent Voti fautores, viſum fuit, brevi aliquo Libello Italice ſcripto contineri poſſe vulgus in fide, ſi in ſuſpicionem vitiatæ Religio-

nis

nis adduceretur Lampridii nomen. Janſenianis erroribus infectum appellare in promptu erat, conſueto jamdiu dicterio in quemlibet ſibi quacumque de cauſſa adverſantem. Is Honori Deiparæ infenſus, is adverſus illius Cultum blaterans. Per plateas, per compita notam hanc inurere Lampridio, certus gradus videbatur ad omnem ei fidem abrogandam. Forte illuſtris quidam & eruditus inter Primores Meſſanenſes per eos dies Literas dederat ad unum ex Panormitanis commilitonibus, petens, quid de Lampridii Libro ſentiendum foret. Viſi ſunt Superi occaſionem hanc obtuliſſe, qua poſſet Panormitanus in reſcribendo probra quæ vellet conjicere in Lampridium. Jamque formidanda Epiſtola ad prælum parata erat, atque imminentem ignem expectabat Bomba ſupra mortarium impoſita: quum ad aures illius Scriptoris quidam accedens: Nondumne, ait, accepiſti, alienum adeo a Janſenii caſtris eſſe Lampridium, ut etiam adverſus illum militaverit, ac Libros *Leſcii Crondermi*, hoc eſt D. Celſi Cerri Abbatis Canonicorum Regularium Salvatoris, & *Franciſci Dirayſii*, adverſus Janſenium exaratos, in lucem ediderit, ſatis longa Præfatione ſua exornatos? Riſum vel a ſeverioribus excutias, ubi fœdus cum Janſeniſtis Lampridio objicere audeas. Ad hanc vocem ſoluta eſt machina, animique converſi ad aliam fraudem concinnandam.

Itaque utile rurſus cenſuerunt ſpargere in vulgus, Lampridium pro *Theologo* minime habendum, eumque ne in limen quidem Theologiæ umquam penetraſſe. Nullam propterea imperito homini, & manus in alienam meſſem temere immittenti, fidem eſſe habendam; auſcultandos heic tantummodo veros & doctiſſimos Siciliæ Theologos, quorum eſt in rebus ad Religionem ſpectantibus erudire Populos, non corvum inter olores crocitare auſum. Omnium ſuffragium tulit conſilium iſtud, atque ad illud complendum feſtinabatur, quum prudens unus e ſociis ſuperveniens, & quid agitatum fuerat audiens: Conſectaria, inquit, conſilii hujus attentius quæſo conſiderate. Si forte contingeret (quod tamen vix crederem) ut in iſto agone pars noſtra ſuccumberet, nonne in majus noſtrum, noſtræque Scientiæ dedecus illius victoria verteretur, quando a non Theologo nos Theologi vinceremur? Itaque præſtat id nominis ei minime negare; conatus vero omnis futurus eſt in dejiciendis, & ſi quiſquam etiam mavult, in irridendis illius argumentis: a quo tamen poſtremo, ſi me auditis, abſtinendum quoque erit, quum honeſtior ſemper pugnandi ratio ſit eligenda. Tum addidit: Exciditne vobis e mente, quod hoc ipſo anno nuntiatum nobis eſt de celebri controverſia, an cum uſu carnium Jejunium conjungi poſſet, ſive conjungendum a non ægrotantibus foret? Iſtam quidem Mantegatius Placentinus excitavit, at in ea quoque noveritis immixtum fuiſſe Lampridium,

cu-

cujus Votum pro Mantegatii ſententia prodiit. Ambos virulento ſcripto nonnulli Theologi exceperunt, atque inter alia a Lampridio *Theologi* nomen abjudicarunt. Acrius deinde invaluit prœlium ſuccreſcentibus hinc inde copiis. Sed arma ceſſere, poſtquam Sanctiſſimus Pontifex BENEDICTUS XIV. ſumma ſapientia, ſummo zelo atque doctrina, ſententiam Probabiliorem, quæ Mantegatii & Lampridii fuit, ineluctabili ſuo Decreto firmavit. Hinc diſcite. Theologum facit non nomen, non veſtis, ſed quidem accurata veri inquiſitio, & pondus rationum. Et ſane ridendi ſunt, ſi qui ſunt, apud quos nihil eſt niſi larva Theologi, quicumque non fuit *Baccalaureus*, *Licentiatus*, *Doctoratus*, *Magiſter*, *Lector*, *Exlector*, aut *admodum Reverendus Definitor*; ſive quicumque ad omnem diſputationem adhibere non noverit formidandas illas voces *Formaliter*, *Tranſcendentaliter*, *Virtualiter*, *Certitudinaliter* &c. & promtus non ſit ad quamlibet Quæſtionem, propoſita pœna confitendi ſeſe indoctum, & nullius pretii hominem, niſi eam magiſtraliter dirimat. Longe quæſo abeamus nos ab hujuſmodi ludibriis; atque his dictis conticuit. Nova igitur ab iis deliberatio habita, atque omnium vox fuit, traducendum eſſe Lampridium uti hominem anathemate perculſum. Saltem credulæ plebi horrorem incutiet hujuſmodi fragor, excidetque una cum Libro nimis invaleſcens fama Lampridianæ Cenſuræ. Tradita actutum typis Epiſtola, ſparſaque per Panormum illius exempla, e quibus etiam non pauca ad prælaudatum Magnatem miſſa fuere, ut Meſſanenſium quoque Civium animos in fœdere confirmaret. Quod profecto mirabere, ajebat Meſſanenſis amicus, tantum abfuit, ut Epiſtola hæc in Voti Sanguinarii tutela Magnatem ipſum, & complures alios antea vacillantes continuerit, ut eos in contrariam ſententiam potius impulerit. Eventus hujus teſtem habeo ipſius eximii viri Reſponſum ad Epiſtolæ Auctorem, cujus exemplum poſt multas preces ab eodem impetravi. Ego heic enixe rogare Romanum amicum, ut ejus legendi copiam mihi faceret. Quum is poſtero die Reſponſum illud ad me miſiſſet, rapido calamo omnia deſcripſi, & nunc ex Italico in Latinum ſermonem a me converſa, tibi quoque, mi Azevede, legenda exhibeo.

E P I S T O L A

Illuſtriſſimi P. de A. ad Patrem I. P. &c.

ADmodum Reverende Pater, Domine ſemper colende. Epiſtolam Reverentiæ veſtræ, & eam quidem publicis typis vulgatam, non dicam legi, ſed ſingulari aviditate voravi. Quippe quale tuum foret de audaci conſilio Lampridii peremtorium judicium,

jam-

jamdiu anxie reſcire cupiebam. An tua adverſus illum argumenta bene intellexerim, fortaſſe dubitare queam; dubitandum tamen minime videtur, quin is dejectus, proſtratuſque ſit, quando tu, cujus ingenium & doctrinam ſemper miratus fui, omnimodam victoriam tam brevi certamine tibi tribuis. Atque utinam hoc idem meis quoque Civibus perſuadere hactenus potuiſſem. Nam uti contrariis ſtudiis, ac non levi tumultu exceptus heic primo fuit Lampridii Liber, ita & ingentem pulverem excitavit ipſamet Epiſtola Reverentiæ veſtræ. Quod gravius eſt, atque ego in primis doleo, eidem Epiſtolæ infeſtos ſenſi non ſolum adverſarios veſtros, ſed & non paucos Voto veſtro antea conſentientes. Quorum cenſuras, cum circumferantur per ora multorum, meum puto ad te referre, ut quid eis reponendum ſit, ſignificare mihi quamprimum poſſis.

Inquis pag. 2. *Le aſſicuro, che il Signor Lampridio è incorſo nelle Scomuniche fulminate dalla Chieſa, contro coloro, che ardiſcono ſcrivendo d' impugnare l' Immacolata Concezione*. Quam in rem eadem Alexandrinæ Bullæ verba, quæ Lampridius attulerat, tu quoque refricas. *Le aſſicuro?* ajunt. Ad hujuſmodi vocem quis non ſolvatur in riſum? Immo in iram. Et ubinam in Immaculatam Conceptionem pugnavit Lampridius? Scotiſticam ille Sententiam paſſim laudat, paſſim Piam ac Probabilem fatetur. Nihil amplius quam hoc a nobis hactenus exegit Eccleſia Romana. Is unice proſilit in *Certitudinem*, quam nemo ferme Veterum noverat, & Sæculo tantum proxime præterito affingere quidam cœperunt eidem Sententiæ, ſpuriis monumentis nempe decepti, ut incautam indoctamque gentem ad Votum de obligando Sanguine allicerent. Certitudinem hanc in ea Sententia numquam agnovere ſummi Pontifices, eoque minus probarunt exſtructum ſuper fluxa hæc fundamenta tanti momenti Votum, quod minime ferendum compluribus argumentis Lampridius oſtendit. Itaque ajunt: imponit atque illudit Panormitano Populo hujus Epiſtolæ Auctor, dum contra totius Italiæ judicium anathemata objicit Lampridio, qui morigerum ubique ſe præbet Sedis Apoſtolicæ decretis, immo pro ipſius decore ac tutela in aciem venit. Nimirum ille iis tantummodo diem dicit, qui favoribus ejuſdem Sanctæ Sedis abutentes, & ſilentio adverſariis indicto freti, nihil non ſunt auſi; & Fidei Veritatibus Probabilem tantummodo Sententiam parem facientes, contra mandatum Dei vitas mortalium in teterrimum diſcrimen adducunt. Panormitanis autem expendendum relinquitur, an hocce hominum genus umquam audierint in privatis colloquiis, atque ex ipſo ſacro ſuggeſto *Hæreſis* & *Impietatis* non Lampridium dumtaxat arguere, ſed & cunctos illos, qui aut Piam non amplectuntur Sententiam, aut Sanguinis pro ea Votum exhorrent. Si hoc verum eſt, ii quidem in Cenſuras illapſi

ſunt,

ſunt, non vero Lampridius, qui nihil a mente ſummorum Pontificum recedit. Gravior præterea Meſſanenſibus illuſio videtur, immo calumniam appellare non verentur, quod Reverentia veſtra ſubdit, inquiens : *Così vedrà V. S. Illuſtriſs. che il Lampridio ſi ſcaglia contra un tal Voto per raffreddare il Culto di Maria Santiſſima, per moſtrare il ſuo mal talento contro il ſingolare Privilegio della noſtra Signora, e per tirare i ſuoi ſeguaci nelle medeſime Scomuniche.* Non Lampridium, ajunt, unum hujuſmodi maledicentia ferit. Ecquando enim niſi per ſummum nefas *Frigidi* appellentur in Devotione erga Deiparam, atque in ejus Cultu, qui *Præſervationem* illius non credunt, aut credentes, a Voto tamen vitæ pro ea dandæ abſtinent, ſive abhorrent? Pleraſque Catholicorum Provincias, innumeros etjam Panormitani Theologi ſodales per Catholicum orbem ſparſos videas ab eodem Voto abſtinentes. Cæcus ſit oportet, ſi quis in iis aut Devotionis defectum, aut odium ſomniet adverſus Privilegium Virginis, & anathemata quoque eiſdem ob hanc ipſam cauſſam quodammodo minetur. Neque ferendum ajunt, appellare Præſervationem *Singulare Privilegium* Deiparæ. Sancti Patres ejuſmodi Privilegium uti *ſingulare* venerati ſunt in Chriſto Domino. Improprie ergo hoc transferatur in Virginem, & hominis Theologi erat accuratius loqui.

Quod poſtea pergit dicere pag. 4. & ſequ. Reverentia veſtra, non Meſſanenſes complures tantum, ſed fateor, memetipſum in graves anguſtias conjecit. Ex quo Alexander VII. uti *Piam* agnovit Scotiſtarum Sententiam, vos contenditis, impoſitam cuicumque Fidelium ſub pœna gravis Peccati obligationem non ſolum ore fatendi, ſed corde etiam credendi Piam hujuſmodi Sententiam, immo & vitæ in quibuſdam circumſtantiis dandæ, ne aſſeratur : *Sententia hæc minime Pia eſt.* Addis, uti Martyres glorioſam mortem ſubierunt, ne dicerent : *Falſus eſt hic Articulus Fidei* : ita qui ſub rigido Eccleſiæ Præcepto cogitur credere ac fateri *Piam* Præſervationem Mariæ Sanctiſſimæ, obſtrictus quoque eſt ad eam ſuo Sanguine tutandam; ac propterea (quod oblitus eſt dicere) is pro Martyre habendus erit, ſi vitam ſuam pro hac tutela impendat. Nova hæc omnino viſa eſt Meſſanenſibus Theologia; neque enim quiſquam hactenus arbitratus fuerat, pro tutela Scotiſticæ Sententiæ Sanguinem ſibi eſſe fundendum. Quid illi reſpondeant, accipe. Quamquam liquidum ii minime putent, an Apoſtolica Sedes adigere voluerit ad credendam *Piam* in cordibus ſuis Scotiſticam Sententiam eos, qui contrariæ adhærent, ſuamque tantummodo veram putant : diſputatione tamen iſta nunc abſtinentes, illud negare in præſentia nolunt. At quid inde? Num Sancta Sedes umquam docuit, aut indicare voluit, Sanguinem quoque pro ejus Sententiæ quamquam Piæ tutela eſſe fun-

dendum? Tu ex Alexandrina Bulla id conſequi tibi perſuades. Contra illi contrarium uti evidens ſtatuunt, teque in cogitationibus tuis evaneſcere audacter ajunt, quod vim vocis *Pius*, & *Pie*, aut neſcis, aut diſſimulas. Quicumque dicit *Pie hoc credo*, *Pia eſt hæc ſententia*: continuo fatetur, ſe neſcire an illud ſit Verum, unamque agnoſcit in objecto illo *Apparentiam Veritatis*, & *Pietatis*, nullam vero Certitudinem. Petat nunc (ajunt Meſſanenſes) Panormitanus Theologus a Theologis, liceatne pro Opinionibus vitam expendere. Negant illi. Immo qui Piam Sententiam præfracte ad Fidei Dogmata referre volens, pro ea mortem ſubiret, uti Lampridius oſtendit Cap. VI. grave ſaltem Temeritatis peccatum incurreret ex ſententia Alphonſi de Caſtro, Vaſquii, Suarii, & Theophili Raynaudi. Ergo liceat quidem voce & calamo tueri uti Piam, ſcilicet uti Probabilem, & Apparentia Pietatis & Veritatis præditam Scotiſtarum Sententiam, non vero liceat tutelæ Opinionis hujus vitam noſtram devovere; id enim ab Eccleſiæ mente ac ſapientia quam longiſſime abeſt.

Cap. XVII. ſui Libri opinatus fuerat Lampridius, eligendam potius eſſe mortem, quam aſſerere *Impiam* Scotiſticam Sententiam, addideratque, *che queſto non morirebbe giammai per la difeſa del primo Iſtante Illibato di Maria, ma per ubbidire al Precetto di difenderlo*: tu poſt non unam irriſionem reponis: *Aſcolti il Signor Lampridio la riſpoſta alla ſua piucchè puerile difficultà, la quale potrebbe ottenere, non dico da qualſivoglia Teologo di Sicilia, ma ancora da gli Scolari più ineſperti Siciliani. Siccome ſi può dire con tutto rigore, che chi dà la vita per ubbidire al Precetto Eccleſiaſtico di digiunare, o d'aſcoltare la Meſſa, muoja per il digiuno, o per il ſacrifizio dell' Altare: coſì ancora può dirſi con tutta la proprietà, che chi ſi ſoggetta alla morte per ubbidire al Precetto di difendere come Pia l'eſenzion della colpa della Madre di Dio, ſparga il ſangue in difeſa della ſua Puriſſima Concezione*. Veniam heic obſecro det mihi Reverentia veſtra, ut ei ſignificem, quid Meſſanenſes heic evomuerint. Scilicet male eſſe Panormitanis, dum ejuſmodi Conſiliariis aut Magiſtris utuntur, qui vel ante pedes poſita non vident, ſimulque in contemtum adducunt *quoſlibet Siculos Theologos*, quaſi ex eis nullus Lampridiani argumenti vim capiat, aut adeo miſerabili ratione, ſimulque tam ridendo faſtu, eludendam putet. Aſſerentes *Impiam*, ſive *Hæreticam* Scotiſtarum Sententiam Sixtus IV. Pontifex *Anathemate* perculit. Hinc deducebat Lampridius, minime parcendum vitæ, ſi quando Chriſti Fidelis ad hoc aſſerendum cogeretur. Tunc autem, non pro tuenda Immaculata Conceptione, ſed ut Pontificio mandato pareret, collum ſecuribus præberetur. *Plus quam puerile* effatum hoc appellat Reverentia veſtra, Verum ſi gladio e-

xerto

xerto ad mortem tibi inferendam quiſquam paratus foret, niſi *Hereſis* ſive *Impietatis* argueres *Thomiſtarum de Sanctificatione Virginis Opinionem*: nonne pari ratione mors potius foret eligenda, ne hoc diceres, quando idem Sixtus Papa *Anathema* promulgavit in audentes inurere hac nota Thomiſticam illam Opinionem? Ubi tu in iſto caſu occumberes, dic rogo, num *pro Veritate aut Certitudine Thomiſticæ Opinionis* caderes, an tantummodo ne *mandatis Eccleſiæ adverſando peccares?* Ubinam ergo *puerilis Lampridii difficultas?* Quod ille aſſeruit, profecto & tu, ut arbitror, aſſereres. Proinde ut vides, irriſiones in Lampridium adhibitæ in venerabile caput tuum denique recidunt. Sed quoniam abſurdum videtur, tam Scotiſtas, quam Thomiſtas pro contrariis de eadem re Opinionibus ad mortem tolerandam impelli: Prudentis erit, uti Lampridius innuit, antea conſulere Apoſtolicam Sedem, quæ fortaſſe decernet, neutro in caſu Vitam eſſe impendendam.

Deinde ſubdunt Meſſanenſes, a te dici, *Che chi dà la vita per ubbidire al Precetto Eccleſiaſtico di digiunare, o d'aſcoltare la Meſſa, muore pel Digiuno, o pel Sacrifizio dell'Altare*, ac ratione pari dici poſſe, *che chi ſi ſoggetta alla morte per ubbidire al Precetto di difendere come Pia l'eſenzion della colpa della Madre di Dio, ſparga il ſangue in difeſa della ſua Puriſſima Concezione*. At iſti ajunt, ejuſmodi exemplis cauſſam, quam præ manibus habes, nihil juvari, immo potius profligari. Votum enim faciendi id quod Præcepto Eccleſiaſtico jam faciendum erat, ut in exemplis hiſce evenit, ii quidem admittunt, & laudant; verum licere etiam Vitæ ſacrificium pro tuendis hiſce Votis ii negant, ſecluſo contemtu Religionis & Scandali. Voviſti jejunare, recurrentibus Feriis Quadrageſimalibus, audire Sacrum die Feſto, abſtinere a carnibus Feria Sexta & Sabbato. Quotieſcumque occurrat periculum Vitæ ſive ob ægritudinem, ſive ob aliam juſtam cauſſam te invito natam, neque agatur de teſtanda bonitate operis illius contra negantem: tunc Eccleſiaſticum Præceptum, & Votum tuum ceſſat, atque implendum eſt tibi alterum Præceptum ſervandæ Vitæ. Quei ergo, inquiunt, Panormitanus Theologus hiſce exemplis utitur ad honeſtandum Votum ſuum? Sed fac etiam liceat dare Vitam pro tutela Jejunii, aut Miſſæ audiendæ, aut abſtinendi a carnibus: diſſimiles adhuc ſunt caſus, quia diſſimile eſt Objectum. Ad Fidei Dogmata pertinet credere, Opera bona ac meritoria eſſe ſacrum Jejunium, Sacrificio incruento adſtare, a carnibus ſecundum Eccleſiæ Præcepta abſtinere. Qui proinde Vitam ſuam pro tutela hujuſmodi Veritatum exponeret, pro Fidei doctrina moreretur. At in noſtro caſu Panormitanus ipſe fatetur, ad Fidem non pertinere Sententiam de *Præſervatione* Virginis. Nos contra nuper oſtendimus, *nullum eſſe Præceptum* de defendenda Sanguine

guine noſtro iſta Sententia, immo nefas eſſe pro tutela Opinionum, hoc eſt pro re adhuc Incerta, Vitam, cujus domini non ſumus, expendere: quo ergo abeunt exempla a Panormitano producta? Et nihilominus hæc ille pag. 7. addit: *Si adira il Signor Lampridio, grida, ſi dibatte nella ſua Cattedra, e ſta oramai per morire per la gran difficoltà, che ſperimenta in aſcoltar queſta a lui tanto diſguſtoſa Dottrina*. Putabamus, ajunt Meſſanenſes, a Theologo nos erudiri. Ecce declamatorem pro Theologo offendimus, cujus nugæ, & ſtraminea argumenta an cuiquam terrorem aut anxietatem incutere poſſint, jam vidimus. Verum Panormitanus gloriabundus, ſuique ſecurus (dicere pergunt Meſſanenſes) ait: *Ma farò, voglia o non voglia, che la Confeſſi. Stimo, che un uomo tanto erudito, quanto egli è il Signor Antonio, ſia ben pratico dell' Erudizione, che ſi contiene nel Breviario, quale FORSE ha ogni giorno alle mani. Apriamolo* &c. Tum adfert exemplum Sancti Johannis Nepomuceni, qui ne Sacramentalem Confeſſionem revelaret, mortem ſubeundo illuſtrem Martyrii Coronam eſt conſequutus.

Niſi hinc diſcunt ſapientes Panormitani (loquor Meſſanenſium verbis) quam infidis patronis commendata ſit cauſa Voti in controverſiam adducti, dormiant neceſſe eſt. Vera Theologia *Detractionem* damnat, ut omnes norunt. Diverſæ proinde Theologiæ Profeſſor ſit, qui nunc in re gravi detrahere non veretur Lampridio honeſtæ famæ viro, ac Sacerdoti, dum publico Libello *ſuſpicionem non recitati Breviarii* adverſus eum diſſeminat. Qui non ſentit ſe heic prave agere, nil mirum, ſi neque animadvertat, ſe prave ſentire in Sanguinario Voto tuendo. Sed quod eſt ad hanc injuriam, eum nos ad tribunal Dei dimittentes, potius conſideremus, quid ille inferat ex Nepomuceni Martyris exemplo. Lampridium is provocat ad dicendum, cur Nepomucenus deprædicari non poſſit mortuus *pro Sacramentali ſilentio* (uti revera in Oratione de illo Eccleſia loquitur) ſed tantummodo occiſus, ut Præcepto obediret. Tum pompoſam e Candidato ſuo Eloquentiam mutuatus, hæc adjicit: *Metta fuori tutta la ſua reconditiſſima Erudizione, rilegga tutte le Storie, a cui fece belliſſime Prefazioni, ſe pur le leſſe la prima volta* (hoc unum deerat ad ſigillum immodicæ confidentiæ in Theologo iſto deprehenſæ, quaſi tot Hiſtorias manu exaratas, aut cum Codicibus manuſcriptis conlatas, evulgare potuerit Lampridius, ac de eis agere in Præfationibus, & Notas interdum addere, ſine earum lectione) *citi Dottori, ricorra &c.* Sed quid ineptiis diutius immoramur? Hiſce nihil aliud agitur, quam pugnis verberare aerem, quam decipere rudem popellum. Quæ numquam Lampridius negavit, is negata ſomniat. Quod revera Lampridius dixit, ſupra vidimus, & in ejus ſententiam concedere Panormitanum quoque debere evicimus. Exemplum nunc repetamus

mus Sancti Martyris Nepomuceni. Lex Dei & Naturæ eſt, ſervandum eſſe Naturale, nedum Sacramentale ſigillum, ſive ſilentium; & quum id tanti momenti ſit, ut eo non ſervato in poſterum diſcrimen adduceretur Sacramentalis Confeſſio: graviſſimi Peccati reus propterea foret, qui illud violaret. Et qui contra ne illud violet, mortem tolerandam eligit, atque ad eligendam cogitur, pro certo Religionis principio, ſive pro Virtute Intrinſeca, & pro Lege Dei ſui moriens, ad Coronam certiſſimam in Cælis evolat. Nihil heic ſimile cum Voto Sanguinis pro tutela Scotiſticæ Sententiæ; & qui hoc imaginatur, vereor ne etiam poſſit imaginari.... ſed os comprimo. An apud Deum vera ſit hæc Sententia, incertum eſt; neque Certam quiſquam adhuc demonſtravit. Et quamquam Probabiles rationes abundent, cur opinemur gratam ei eſſe tutelam hujuſmodi Opinionis: deficiente tamen luce, quam ſola Eccleſiæ auctoritas præbere in hujuſmodi caſu poteſt, hac in re nulla Certitudine ducimur; liberumque eſt omnibus contrariæ adhærere Opinioni, atque aliter credere. Reliquum igitur eſt, ut qui pro Pia ſententia mortem ſubire velit, non pro certa Lege Dei, non pro opere Virtutis ad Fidem ſpectantis, ſed pro Sententia, quæ non deſinit eſſe Opinio, moreretur: quod nefas eſſe omnes fatentur. Si vero Panormitanus Theologus iterum objiciat Præceptum, omnibus, ut ipſe cenſet, commune, defendendi eamdem Sententiam uti *Piam*: rurſus reſpondetur, Præceptum hoc falſo ſupponi; & quando etiam daretur, intelligendum eſſe de defenſione illius Probabilitatis voce & calamo, non vero Vitæ noſtræ jactura, uti ſanctiſſime fit pro defendendis Articulis Fidei. Neque enim umquam Eccleſiæ in mentem venit, dum nihil aliud agnoſcit in ea Sententia niſi Apparentiam Veritatis & Pietatis, obligare quemquam ad dandam vitam pro re tam modica & incerta, qualis eſt eadem Apparentia. Immo eadem cenſenda eſt præcipere in caſu tali, ut obtemperemus divino ac naturali Præcepto minime dubio ſervandæ vitæ in concurſu Præcepti mere Eccleſiaſtici, ſi tamen heic ullum Eccleſiæ Præceptum eſt. Et ſane (ſit repetenti venia) præcipit Eccleſia, ut interdum jejunemus, abſtineamus a carnibus, audiamus Sacrum, peccata confiteamur. Ubi cum hiſce Præceptis concurrat periculum Vitæ, tunc illa Præcepta ceſſant, & implendum eſt Præceptum Naturale de ejuſdem Vitæ conſervatione; & qui præfracte mortem eligere vellet, ne ab implendis iis Præceptis averteretur, dum abſit contemtus Religionis & Scandalum, in reatum gravis Peccati incurreret. Tunc enim parvitas materiæ unius Præcepti cedit gravitati materiæ alterius Præcepti. Ita innumeros Sanctos, innumeras eorum Reliquias Pie credimus honorandas, & Pie ac prudenter re ipſa honoramus, quibus etiam Apoſtolica Sedes, Cultum, Feſtum, ac Indulgentias largitur; numquam

quam tamen quiſquam in animum induxit, pro hujuſmodi Pietate Opinativa Sanguinem eſſe fundendum; immo qui funderet, imprudenter ageret, & pro Martyrio Superſtitionem in Eccleſiam inveheret. Quare ludit ac illudit Panormitanus Theologus, dum demum decernit, Lampridium, atque univerſos Fideles obſtrictos eſſe *a ſpargere il ſangue in difeſa dell' Immacolata Concezione; perchè ancor egli è obbligato ad ubbidire alla Chieſa, la quale Tutto ciò ci comanda*. Nos quoque demum decernimus (ita Meſſanenſes ajebant) omnium maximam hanc eſſe Panormitani Theologi illuſionem, qui incaute plebi venditat, ab Eccleſia ipſa præcipi Vitæ ſacrificium pro Pia Sententia, quaſi Eccleſiæ doctrina credenda non ſit: nefas eſſe pro Opinionibus tutandis velle Vitæ ſuæ detrimentum pati; & quaſi Panormitanus ipſe confeſſus non fuerit, Sententiam Scotiſticam ab Eccleſia commendari nobis dumtaxat ut *Piam*, quod idem eſt ac dicere, ſola Veritatis & Pietatis lineamenta in ipſa haberi, ipſamque adhuc intra pomœrium Opinionum concludi. Itaque nos pergemus agnoſcere ut *Piam* Sententiam faventem Præſervationi Deiparæ, ejuſque Feſtum devote celebrabimus ſecundum Eccleſiæ Romanæ mentem: at piaculum reputabimus vovere vitam pro illa, Votumque Sanguinis a nonnullis conceptum irritum ac nullum cenſebimus: donec Sancta Sedes aliter credendum aut faciendum nos doceat. Ita Meſſanenſes, quorum argumenta atque etiam verba audaciam fortaſſis ſpirantia, occultare Reverentiæ veſtræ religioni mihi duxiſſem.

Ad me vero quod attinet, ut ſincere fatear, in hujuſmodi quæſtione valde titubantem me ſentio; immo ignoſcas velim dicenti, niſi meliora prodeant argumenta, defectionem meam a caſtris veſtris brevi ſuceſſuram. Etenim, ut mihi videtur, duplex Votum concipi poteſt. Alterum: *Ego voveo tueri uſque ad Sanguinem Sententiam de Præſervatione Virginis uti Veram ac Certam*. Alterum: *Ego voveo tueri Sanguine meo Sententiam eamdem uti tantummodo Piam*. Adverſus primum Votum præcipue militant Lampridii argumenta, quippe pro ſomniata *Certitudine* illud concipitur, & fallaci fundamento innititur. *Certitudinem* Piæ Sententiæ, utpote rem deſperatam, ne tu quidem, ut ſuſpicor, attingere, nedum demonſtrare auſus es. Ergo primum Votum improbandum eſt, ipſum inquam Votum, quod Panormitanum Capitulum, & Senatus concipere dicuntur, quum pro *Veritate* ejuſdem Sententiæ in eo *Sanguis* voveatur, licet in primo exemplo ejuſdem Voti nulla ſit *Sanguinis* mentio. Supereſt igitur, ut Reverentia veſtra, quæ hactenus tantummodo contendit, *Piam* eſſe appellandam Scotiſtarum Sententiam ad normam Alexandrinæ Bullæ: hortetur Cives ſuos ut alterum deinceps Votum amplectantur, voveantque, ſe Sanguine ſuo te-

teſtaturos, *Piam eſſe Sententiam de Præſervatione Virginis*: qua occaſione, ut arbitror, vim vocis hujus unicuique Reverentia veſtra explicabit, ſcilicet eos Sanguine ſuo hoc unum teſtaturos, ſcilicet in ea *Sententia adinveniri dumtaxat Apparentiam Pietatis & Veritatis*. Sed ubi hæc ſincere deprædicentur Populo, quis tam ſui oblitus ſit, ut pro re tali, qualis eſt Opinio, tormenta & ſecurim eligere velit, immo hoc nefas eſſe non ſentiat? Interea in eum dumtaxat finem vos Votum Sanguinis ſuſcepiſſe videmini, ut orbi Chriſtiano, atque ipſi Romanæ Eccleſiæ, ſi fieri poteſt, perſuadeatis, *Veram* ac *Certam* eſſe Sententiam veſtram, non vero dumtaxat *Piam*, ſive Probabilem: quæ credulitas minime excludit, immo includit formidinem Falſi atque Erroris. Hoc autem facientes dubitant nonnulli, an inſultare velitis eidem Sanctæ Sedi, quaſi eadem non videat, quod perſpicacia veſtra tam aperte diſcernit.

Attamen ut apertius dignoſcat Reverentia veſtra, quam parum ſolide omnibus Chriſti Fidelibus, atque ipſi Lampridio obligatio tribui, ſive imponi, mihi credatur dandæ Vitæ, ne Pia negetur Scotiſtarum Sententia: dico, mihi & ceteris Fidelibus licere in conſpectu Tyranni dicere: *Ego credo ac teneo, glorioſam Virginem Mariam cum Originali peccato fuiſſe conceptam*, neque ob hoc nos fore *Peccati* reos. Si veſtra Reverentia id neget, meque peccaturum contendat, *grave Anathema* incurrit, indictum a Sixto IV. Alexandro VII. & Concilio Tridentino iis, *qui auſi fuerint aſſerere, contrariam Opinionem tenentes, videlicet glorioſam Virginem Mariam cum Originali peccato fuiſſe conceptam, Hæreſis crimen, vel Peccatum incurrere mortale*. Ergo in cerebro tantum veſtro natum eſt Præceptum de numquam negando, vel quum Tyrannus urgeat, *Piam* eſſe Sententiam veſtram: quum Eccleſia diſertis verbis edixerit, licere Fidelibus etiam credere, & conſequenter urgente mortis periculo, profiteri contrarium, ſcilicet Virginem revera contraxiſſe Originale Peccatum. Rurſus ex confeſſione veſtra habemus, non eſſe dandam vitam pro tutandis *Opinionibus*. At quid aliud eſt niſi *Opinio* id, quod *Pie* tantum credimus? Tyranno igitur mortem minante, niſi abnegemus Piam Sententiam, ex una parte videmus, nullum eſſe Eccleſiæ Præceptum de ea tenenda ſive credenda, & licere adhærere contrariæ; ex altera vero vigere Præceptum divinum & naturale de cuſtodienda Vita. Proinde in iſto caſu ſervanda eſt Vita, & parendum certo Dei mandato, non autem imaginario Eccleſiæ Præcepto. Neque dicat Reverentia veſtra, ſi id ego dicerem, peccarem, *Votum* videlicet a me conceptum violando, ſimulque mentiendo, quum corde credam, Veram ac Certam eſſe Deiparæ Conceptionem ab omni labe immunem. Nam quod eſt ad *Votum*, uti concipere illud non licuit ad arbitrium veſtrum, quia Vitæ noſtræ domini nos non ſumus,

mus, & pro Opinionibus Vitam dare nefas eſt : ita vos ab eo re ipſa ſolutos agnoſcere debetis. Ad *Perſuaſionem* vero quod attinet de Veritate & Certitudine Sententiæ veſtræ, nullam vobis illa juſtam excuſationem præbebit. Quum enim de re ſummi momenti agatur, ideſt de adducenda in diſcrimen Hominum Vita, ſollicito ſtudio, ac pari ſinceritate inveſtigandum prius eſt, certiſne an dubiis fundamentis, atque Imaginatione tantum Credulitas veſtra nitatur. Ubinam vero ſunt Certa hæc documenta? Probabilia quidem adferuntur, ſed hoc idem eſt ac dicere Dubia, & conſequenter Certitudo in tenues auras reſolvitur; & Prudentia, rectaque Ratio exigit, ut *Perſuaſio* veſtra emendetur. Certitudo autem hæc ſperanda profecto non eſt e confictis monumentis, non collocanda in *Phantaſmatibus noſtris*, ſed petenda ab omnium Magiſtra Apoſtolica Sede, a qua ne veſtra quidem Reverentia dicat reſpici uti Certam Piam Sententiam, quum meridiano Sole clarius ſit, uti Incertam hactenus ab ipſa haberi. His autem poſitis, mihi videris, amantiſſime Pater (ſit verbo venia) illuſiſſe Panormitanis tuis, immo univerſis Chriſti Fidelibus, inauditam antea obligationem cuicumque imponendo Sanguinis vel ſine Voto fundendi pro tuenda Immaculata Conceptione. Si bene rationes inibis, nullo negotio deprehendes, ſophiſtico argumento te in re tanta uſum fuiſſe, atque immerito poſtea in tui ingenii plauſum erupiſſe, quaſi uno folio integrum Lampridii Librum in nihilum redegeris. Avertat Deus a nobis conſcientiarum Tyrannos. Si tamen imminerent: tunc nullo negotio omnes ad Lampridium deficerent. Sed num expectandus Tyrannus, ut quid nobis agendum ſit diſcamus? Hæc ad te conſcribenda habui, doctiſſime Vir, non inutilia forſitan nobis unice Veritatem quærentibus. Interim ne quid de tuo erga me amore depereat, ſupplex rogo. Vale. Meſſanæ III. Idus Octob. MDCCXLI.

Habes, mi Azevede, quod ſpoponderam. Fertur brevi proditurum alterum Opus Parthenotimi de hoc ipſo argumento. An melioribus quam antea ventis ille ſuam navigationem inſtituerit, incertum eſt adhuc. Certum interea mihi videtur, juſte neminem poſſe iraſci, quod iſta hinc inde diligenti diſputatione agitentur. In utilitatem quippe Chriſtianæ Reipublicæ vergit, aut tolli abuſus, ſi qui ſunt, aut innoxia oſtendi, quæ cenſuræ obnoxia ante videbantur. Quum vero agatur de eximenda puriſſima Eccleſiæ doctrina ab infectione perniicioſarum Opinionum; agatur etiam de Vita hominum, cui inter Bona terræ nullum par oſtendas: noſtra potiſſimum intereſt ſcire, liceatne an non obligare ac fundere Sanguinem pro Opinione, quamvis Pia, qualis adhuc non deſinit eſſe Scotiſtica Sententia. Vale

Neapoli IV. Kal. Decembr. MDCCXLI.

Do-

Doctiſſimo Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius S. P. D.

EPISTOLA NONA.

NOndum extinctum eſt, immo vires majores in dies concipit bellum excitatum inter Theologos quoſdam Siculos, & Lampridium, de Voto Sanguinario ad ravim uſque contendentes. Novi quotidie erumpunt Libelli adverſus ejuſdem Voti Cenſorem, atque ante paucos dies delata ad me fuit Epiſtola Italica Lingua ad ipſum Lampridium ſcripta, & Panormi edita, Auctore perſonato viro *Petro Antonio Saguas*. Alterum illius exemplum tibi procuravi, & quam primum potero ad te mittam. Recenſere tamen ſtatui antea quæ Abbatis Romani hoc de Opuſculo ſententia fuerit. Adivi ego Amicum illum, & continuo ſciſcitatus ſum, num Epiſtolam legiſſet Panormitani Saguas. Utique, inquit, ante aliquot dies legi, ejuſque examen ſuſcepi; atque utinam numquam opus fuiſſet legere. Ad Literarias namque controverſias lubenter accurro, ea ſpe ductus, Veritatem ex agitatione & colliſione Ingeniorum aliquando emerſuram. At ubi certamen in poſtremam maledicentiam, & continuatas pæne calumnias dilabitur, tunc ad nauſeam ſtomachus meus commovetur, & miſereor Veritatem periclitantem, dum conatus præcipuus ad denigrandam deprimendamque adverſariorum perſonam declinat. An hujuſmodi rationem pugnandi elegerit Saguas, tute, ut arbitror, animadverteris. Ego heic amicum rogare, ne me exoptantem Opuſculi Panormitani examen, deſereret. Non erat is eo die ſui juris ob negotia quædam ſibi commendata; quare in poſterum diem convenire rurſus decrevimus. Sequenti mane tempeſtive me, ad illum contuli, paratos inveni Libros, atque in hæc verba dicere exorſus eſt Abbas. Sibi ſumſit, ut vides, Panormitanus Saguas oſtendere *Antonium Lampridium* diſcordem nimium fuiſſe a *Lamindo Pritanio*, Auctore Libri *del buon Guſto*, quamquam ſub diverſo hoc nomine unus homo lateat. Ne unum quidem verbum faciam ego de hujuſmodi commento; neque enim Pritanius aliter umquam ſenſit quam Lampridius de Voto Sanguinario, & in una Panormitani phantaſia ſomnium conceptum fuit de illorum diſcordia. Eoque lubentius ab his abſtineo, quippe ad rem noſtram nihil faciunt, neque hic verus Panormitani ſcopus eſt, ſed quidem omnem movere lapidem, ut Lampridium Voti Cenſorem inſcitiæ, malæ fidei, ac pæne adverſus Religionem Catholicam initæ conjurationis arguat, atque dilaceret.

Primo is pag. 6. ita Lampridium alloquitur: *Voleſte voi nel Cap. 24. entrare a diſcutere la Quiſtione, ſe la Vergine fu eſente, o no dal Debito di contrarre il Peccato Originale; e in eſſo non ſolo non*

ci date quelle notizie, ch' erano neceſſarie per capire il Punto della Quiſtione; ma in oltre ci moſtrate di non aver voi quella Erudizione, che baſti a capirlo. Tum inflatis velis ſecum Lectorem deducit ad agnoſcendum, dari Debitum *Proximum*, & Debitum *Remotum*: quæ diſtinctio neceſſaria erat ad Quæſtionem hanc intelligendam, poſtea ſubdens: *Io farei ſcommeſſa, che voi Maeſtro dell' Erudizione, Formatore delle Repubbliche Letterarie, e Moderator degl' Ingegni, non la ſapevate?* Et quare? Quia nullam Diſtinctionis hujus mentionem Lampridius fecit. Ita ille, ſed in ipſo veſtibulo Cenſuræ ſuæ Lectores manifeſta fraude decipiens. Numquam enim Lampridius agitandam ex profeſſo ſuſcepit Quæſtionem, fueritne, an non, Deipara immunis a *Debito* contrahendæ labis Originalis. En tibi Caput 24. ejus Libri. Is Hiſtorice tantummodo, ac paucis verbis tradit, quo tempore in Scholas penetraverit excogitata Immunitas a *Debito*, quum *Communi* calculo antea Theologi Piæ Sententiæ adhærentes *Debitum* ipſum Deiparæ tribuerent. Hoc ſatis Lampridio fuit, nihilque opus erat in Quæſtionem hanc ultra inquirere. Alteram illuſionem accipe. Cur heic e Magiſtrali Cathedra pompam faciat Theologus Saguas de Diſtinctione prædicta, fruſtra inquiras. Superſtitionis arguerat Lampridius Cuſentinorum Votum de danda Vita pro tutela Immunitatis Marianæ a Debito Peccati. Non audet Saguas ejuſmodi Votum probare, neque ullum ei patrocinium præbet. Rurſus Lampridius poſt educta tot Patrum loca ad controverſiam de Præſervatione Virginis ſpectantia, ait Cap. 25. arbitrari Scotiſtas, nihil ea loca officere Sententiæ ſuæ, dum in Deipara *Debitum* admittatur. Interpretationem hanc ſubinde minime impugnans, judicium de ea dimittit Apoſtolicæ Sedi. Quid eſt ergo quod Saguas hanc invehit Diſtinctionem, *Debiti Remoti* & *Proximi*? Si forte pro Cuſentinis tacite pugnare animus ei eſt, Lectores iterum fallit; nam Cuſentini ſine ulla Diſtinctione imperterrite *Sanguinem & Vitam* obligant, ut propugnent, Deiparam *in Conceptione ſua non ſolum non contraxiſſe Peccatum Originale, ſed ne ipſius quidem Debitum, quum transfundi nequeat infelix hereditas Adami in illam, quæ ut Mater futura Verbi æterni præviſa fuit in ſigno antecedenti Adamum*: quibus verbis tum *Remotum*, tum *Proximum* Debitum excludunt. Super hanc autem Opinionem, a præſtantioribus Theologis improbatam, ſuperſtruentes Cuſentini Votum ſuum Sanguinarium, quei a Superſtitione excuſandi ſint, Saguas, ut puto, minime oſtendet. Tertio illudit Lectoribus idem Theologus, dum contendit, Lampridio ignotam fuiſſe Diſtinctionem Debiti *Proximi* & *Remoti*, ut eum veluti indoctum traducat. Sed, uti vidimus, nullus erat huic Diſtinctioni locus in controverſia. Ad hæc quin probe conſcius de ea foret Lampridius, niſi qui temere agat, negare nequit; Salmaticenſes enim Theo-

Theologi, ſcilicet Carmelitæ Excalceati, qui accuratiſſime ſupra ceteros Quæſtionem hanc de *Debito* Virginis pertractarunt, Tract. XIII. de Vitiis & Peccatis Diſp. XV. Dub. III. uti *Communem & Veram* Sententiam ſtatuunt: *Exceptionem Deiparæ a Debito Culpæ originalis, ſi detur, omnino præjudicaturam ejus Redemtioni*. Addunt etiam: *Hæc Concluſio eſt nobis adeo certa, ut credamus eſſe de Fide, definitam per Zoſimum Papam*. Præterea Theologi iidem non ſolum memorant Diſtinctionem *Debiti Proximi* & *Remoti*, ſed etiam ſolidiſſimis argumentis oſtendunt, non ſufficere Debitum *Remotum*, ſed omnino admittendum in Virgine *Proximum*, præmature oppugnantes Panormitanum Theologum, qui pag. 10. cenſet, admiſſo tantum *Debito Remoto* explicari poſſe chorum Sanctorum Patrum, a quibus deprædicatur *unus Chriſtus Dominus* expers maculæ Originalis. Et male certe erit ſemper ſacræ Theologiæ, ſi quiſquam credat, ratiunculis & diſtinctiunculis, ab uno hominum ingenio, ſine ulla Patrum, veterumque Theologorum auctoritate excogitatis, manifeſta divinorum Librorum, ſacræque Traditionis monumenta poſſe eludi. Hæc apud Salmaticenſes legerat Lampridius; eos Cap. 24. & 25. præcipue laudaverat, uti iſtius *Debiti* aſſertores: & nihilominus tanta Panormitano Theologo fiducia eſt, ut prædictam inutilem alioqui Diſtinctionem ignotam Lampridio aſfirmet, nihil penſi habens, an Lectores fallat, ſibi fidem habituros, dum ignorantiam Lampridio ſine ulla juſta cauſſa heic objiciat.

Ad quartam illuſionem procedo. Pag. 11. ita Saguas Lampridium interrogat: *Qual neceſſità avevate per provare, che ſia illecito il Voto di difendere ſino col Sangue l'Immacolata Concezion della Vergine, e impugnare l'Eſenzione del Debito del Peccato con ſedici pagine?* Quænam neceſſitas? Equidem hæc legens mirari ſatis nequeo, quei tam abſona interrogatio homini docto exciderit. Etenim patet, atque ipſe Saguas probe novit, numquam Lampridium in *Exemtionem a Debito* inſurrexiſſe, ut illicitum oſtenderet Siculorum Votum; ſed tantummodo ut oſtenderet, minime ferendum eſſe hunc alterum graviorem exceſſum, videlicet Cuſentinorum Votum; a Siculis enim adoptata minime videtur eadem *Exemtio*, & contra a Cuſentinis hæc ita extollitur, ut pro ea Vitam ſe profuſuros polliceantur. Sed progrediamur. Pag. 25. novum accuſationis caput inſtituit Saguas. Uſque ad Annum 1615. (ſcripſerat Lampridius Cap. 24.) *omnes FERE, qui a macula Peccati originalis exemtam credidere Sanctiſſimam Chriſti Matrem, agnoſcebant tamen, & fatebantur, illam nequaquam fuiſſe immunem a Debito ipſius Peccati*. Quid ad hæc Panormitanus? *Lampridio non ſa, che prima del 1615. alcun Autore ſosteneſſe una tal Sentenza: dunque neſſun Autore prima di tal Anno la ſoſtenne*. Inquit

etiam : *Voi qual ragione ci apportate per farci credere , che Debitum peccati originalis Veteres omnes* (& prætermittit illud *Fere*) *in Virgine agnovere ?* Oculiſne caret Theologus iſte? Salmaticenſes Theologos ſui dicti teſtes locupletiſſimos adduxerat Lampridius; & nihilominus Saguas ſe hoc minime vidiſſe fingit . Deinde Lampridio inſultat , quod neglexerit inquirere, quot Theologi ante Annum 1615. ab ejuſmodi Debito Virginem exemerint, atque poſt enumeratos ſexdecim Theologos, qui eamdem tradidere ſententiam , Eruditionem in eo Cenſore deſiderat . Sed quid opus erat ad intentionem & cauſſam Lampridii inquirere, quis ante illum Annum Debitum hoc a Virgine excluſerit? Unum ſatis erat & fuit eidem , ſtatuere , *Communem* ante illum Annum Theologorum fuiſſe ſententiam, ab ejuſmodi Debito eximi non potuiſſe Deiparam . Quam in rem ſi Lector cupit Theologorum immanem copiam, Salmaticenſes ſupra laudatos in eadem Quæſtione adeat, quos, ut dixi, idem Lampridius diſertis verbis teſtes Concluſionis hujus appellavit pag. 201. Contra hanc Theologorum nubem adferat ſi quidquam poteſt Panormitanus Saguas . Heic autem ſita eſt vis Lampridianæ argumentationis contra Cuſentinos ; pauci enim a Saguas memorati, leviter in Quæſtionem hanc ingreſſi, pro nihilo reputandi ſunt præ ingenti agmine agnoſcentium Debiti neceſſitatem . Habes heic Salmaticenſes : an ita ſeſe res habeat, perſpice. Quod etiam mirere, ex ſexdecim Auctoribus ab eo in hanc rem productis, excipiendi ſunt *de Cuſa*, *Catherinus*, *Viguerius*, *Salmeron*, *Turrianus*, *Angles*, *Barrada*, *Magallianes* , *& Juſtinianus* , uti Salmaticenſes iidem jamdiu animadverterunt Tract. XIII. Diſp. V. §. 3. quippe *Debitum* hoc & ipſi agnoverunt. *Galatinus* quoque Librum de Arcan. Cathol. Verit. hiſce verbis concludit : *Oppoſitam Opinionem Deus permiſit, ut videretur , quantam gratiam Matri ſuæ contulerat, eam a Peccato originali, quod naturaliter , niſi præſervata fuiſſet, contrahere Debebat, immunem atque immaculatam præſervando*. Eidem adjunge *Cornelium Muſſum* ſuper Cap. 4. ad Rom. quamquam & hunc ſuæ ſententiæ Saguas adjunxerit. Perlege etiam Dominici Soto locum in Cap. V. ad Rom. pag. 150. edit. Antuerp. Anni 1550. Ibi ne ſyllaba quidem de exemtione a Debito. Immo is a Præſervatione admittenda ſe alienum ſat prodit, quum contrariam Sententiam nequeant docti viri *publicitus prodere abſque odio & invidia*. Ubinam ergo bona fides? Ineptis propterea accuſationibus indulget heic Saguas ; quas etiam ineptiores deprehendas , poſtquam animadverteris, nihil hæc prodeſſe ad dealbandum Cuſentinorum Votum, cujus tutelam fortaſſis arripuit Saguas ; eoque minus ſpectant ad patrocinium Voti Siculi, quod, ſive Debitum admittas, ſive neges , ex aliis cauſſis improbandum Lampridius contendit . Attamen temperare ſibi nequit Saguas, quin & pag. 87. in ſcænam rurſus eamdem

dem Quæſtionem pertrahat, Lampridio ſinceritatis defectum objiciens, quod Catherinum memoret *Hæreſis* poſtulantem Sententiam, quæ a Virgine Debitum contrahendi peccatum excludit, & Suarium, Valentiam, Caniſium, Becanum, Fabrum, Caſtropalaum, & Raynaudum tradat reputantes *Proximam errori*, aut *parum Probabilem* eamdem Sententiam. Deinde poſt adducta nonnulla Scriptorum verba, quibus nulla inuritur huic Sententiæ cenſura, rotundis verbis *Impoſtorem* Lampridium appellat, *quod auctoritates fingat, ut falſum tradat.*

Heu quo devenimus, quando pii viri ſibi licitum putant tam opprobrioſis nominibus, ac tam facile, onerare Proximum ſuum, idque ſine legitima cauſſa; immo per patentem calumniam. Primo nullam auctoritatem finxit Lampridius, quia nullius verba adduxit. Hæc ille tantum habet pag. 204. Eam (ſcilicet Opinionem excludentem a Virgine Debitum peccati) *Parum Tutam in Fide Cardinalis Bellarminus denuntiavit* (quod negare auſus non eſt Saguas) *& Proximam Errori, aut Parum Probabilem cenſuerunt Medina, Suarez, Vaſquez, Valentia, Faber, Caniſius, Becanus, Caſtropalaus, Theophilus, Raynaudus* &c. Secundo, quoniam Saguas hoc etiam exigit, auctoritates adferamus. Certe *Medina* eamdem exemtionem a Debito damnavit. Vaſquez vero Tom. 2. in 3. p. S. Thom. Quæſt. 27. Art. 2. Diſp. 115. Cap. 3. *Agamus*, ait, *ratione efficaci, & Catherinum Erroris convincamus, quod dixerit, B. Virginem neque in Adamo peccaſſe, neque Neceſſitatem contrahendi originale peccatum ſubiiſſe*. Porro *Suarez* T. 4. in 3. p. Diſp. 2. Quæſt. 1. pun. 2. hæc habet: *RECTE Cajetanus in Opuſc. de Concep. B. Virginis Cap. 3. affirmat, omnino eſſe Certum, quod B. Virgo contraxerit hoc Debitum incurrendi peccatum &c. neque poſſe hoc ipſum negari ABSQUE HÆRESI, cum alioqui ſequeretur &c.* Prætereo alia illius verba legenda in Tom. II. in 3. Quæſt. 27. Art. 2. Diſp. 3. Sect. 2. Quare vides, quam moderate ſcripſerit Lampridius, qui quamquam poſſet cenſuram *Hæreſis* derivare a Suario, mitiorem tamen ei, uti & Vaſquio, ſententiam tribuit: tam longe is abeſt ab Impoſturis. At, inquit Saguas, alia Suarii verba ſunt in 1. 2. Diſp. 9. de Peccat. Sect. 4. n. 4. *Talis Opinio non poteſt Cenſura notari &c.* Verum Suarez ipſe eamdem Opinionem poſtea impugnat: quod ſatis eſt, ut oſtendatur, ei *Parum Probabilem* viſam fuiſſe. *Cenſuræ* nomine intelligimus notare Opinionem uti Hæreticam, Erroneam, Falſam; non vero uti *parum Probabilem*. Theologorum nullus ſibi vitio vertit, quod ſententia ſua parum Probabilis dicatur. Præterquamquod hæc in Opuſculo poſt mortem ejus edito leguntur, quibus fortaſſe non tanta eſt adjungenda fides, atque editis eo vivente. Certe Suarius in exordio Opuſculi ejuſdem fatetur, *numquam ſe eam Sententiam*

tiam de Debito Virginis admittendo, putaſſe adeo Veram, ac hodie judico. Denique in eodem Opuſculo addit, *quemlibet Prudentem Theologum* (cum venia Patris Saguas) *& Dominæ noſtræ valde affectum, debere non inclinare ad illud extremum* (hoc eſt ad exemtionem a Debito) *quoniam ad honorem Virginis nihil refert, neque ejus Immaculatæ Conceptionis veritatem juvat, præbetque occaſionem adverſariis dicendi, non poſſe nos Immaculatam Conceptionem defendere, niſi declinando ad Opiniones vel Cenſura dignas, vel diminuentes Chriſti Redemtionem, vel ſaltem apparentiam talem habentes*. Theophilus vero *Raynaudus* in Diptyc. Mar. Par. 2. pun. 2. n. *64*. inter *ementitos Honores, quos Virgini circa materiam prepoſitam affinxere nonnulli*, enumerat immunitatem a *Debito* peccandi, atque hoc *Furfur*, & *inane Virginis decus* appellat : quod poſtremum etiam *Faber* ſenſit. Quum vero ſinguli iſti Auctores *Debitum* ſaltem Virgini tribuant, aut etiam contrariæ Opinionis patronos impugnent (quod fateri coactus eſt Saguas) nonne licuit Lampridio ſcribere, eos reputaſſe *parum Probabilem* Opinionem eamdem? Et ubinam Impoſturæ? Supereſt, ut aliquid & de *Catherino* dicamus, Is ſecundum Lampridium *Hæreſis* poſtulavit excludentes *Debitum*. Saguas contra adſert locum, in quo is Virginem a Debito exemit. Pro Lampridio Theophilus Raynaudus reſponſum dabit. Nam is in Diptych. Marian. loco ſupra laudato hæc verba Catherini refert ex ejus Lib. IV. contra Cajetanum §. *circa Tractatum*. *Quod Cajetanus declarat, quod eſſet Hæreticum, ſi quis diceret, B. Virginem ſic fuiſſe immunem ab originali peccato, ejuſque reatibus, ut non ſolum non habuerit illud, ſed nec Habere Debuerit ſecundum ſuæ naturæ conditionem, Veriſſimum eſt. Sed Nemo Catholicorum hoc defendit. Hæc eſt enim poſitio noſtra, quod B. Virgo, licet ut Adæ filia Debuerit illud peccatum, & maculam, & iram Dei, & ſervitutem Diaboli & peccati contrahere : tamen præveniente gratia Dei ex meritis Chriſti, ab eo peccato & reatibus ejus præſervata fuit*. Animadverte, quæſo, quid ſua ætate Catherinus teſtaretur ſcribens : *Sed Nemo Catholicorum hoc defendit*, ſcilicet nemo docet, Immunem fuiſſe Beatiſſimam Virginem a Debito culpæ originalis. Subdit deinde Raynaudus : *Manifeſte heic Catherinus admittit in Virgine Debitum peccati orignalis, & contrariam aſſertionem agnoſcit Hæreticam, nullique Catholico probatam. Nec contrarium ſenſit, & Debitum contrahendi peccatum originis removit a Virgine Lib. de Peccato orig. Cap. ultimo, ut paſſim refertur. Quin potius ibi §. Vide, diſerte agnoſcit in Virgine hoc Debitum : tametſi ait, quoad incurſum actualem exemtam eſſe a pacto*. Ubinam ergo, bone Deus, Impoſturæ? Denique ſi Panormitano fides, *Gregorius de Valentia* Tom. 2. Diſp. *6*. q. 11. punct. 2. hæc habet : *Cum hæc utraque ſolutio bona ſit, ſecunda mihi videtur eſſe melior*.

lior. Quamquam juxta priorem ſolutionem quoque intelligi poſſit, B. Virginem fuiſſe Redemtam, hoc ipſo quod a lege etiam exemta eſſet, quam alioqui in Adam prævaricata fuiſſet. Quid ibi Valentia velit, nihil mea nunc intereſt inquirere. Illud noris, in eodem ipſo loco Valentiam in hæc verba loqui: *Sive peccatum originis Virgo contraxerit, ſive non, tamen hoc ex* FIDE CERTISSIMUM, *atque adeo extra controverſiam eſt, illam incurriſſe Neceſſitatem ſive Debitum contrahendi peccatum originale quoniam fuit Adæ filia, ut ceteri.* Hanc autem revera ſuam mentem fuiſſe, ex ejus Tom. 4. Diſp. 2. q. 1. punct. 2. ediſces, ubi ex profeſſo de Sanctificatione B. Virginis differit. Quod antequam aggrediatur, quædam Certa præmittit, ſcribens inter alia: *Tertio eſt Certum, neque a Debito incurrendi peccatum originale fuiſſe B. Virginem liberatam; quandoquidem id Debitum annexum eſt carni humanæ ordinaria via ex Adamo propagatæ. Itaque* RECTE *Cajetanus in Opuſculo de Concep. B. Virginis Cap.* 3. *affirmat, omnino eſſe Certum, quod B. Virgo contraxerit hoc Debitum incurrendi peccatum &c. neque poſſe hoc ipſum negari abſque* HÆRESI, *cum alioqui ſequeretur, B. Virginem minime fuiſſe redemtam per Chriſtum.* Ex his igitur habes, quantopere fallatur, aliosque fallat Panormitanus Saguas, immo & non levis flagitii ſit apud Deum reus, dum Lampridium tam immerito *Impoſtoris* nomine ſugillat, & *fingentem auctoritates* exhibet, idque publicis typis præſtat, ut ei longe lateque infamiam conflet. Monendi præterea ſunt diſcipuli, quos idem Theologus imbuit Opinione de Immunitate Debiti, ut ab eo petant, cur *Salmaticenſes Theologos* Quæſtionis hujus omnium fortaſſis accuratiſſimos tractatores, ſuorumque dictorum vades a Lampridio adductos ne uno quidem verbo dignatus fuerit. Si hos legerent, continuo animadverterent, quæ illi Tract. XIII. Diſp. 15. Dub. *6.* §. 2. n. 227. habent, ego vero heic exhibenda cenſeo. *Ex his*, ajunt, *manifeſte deprehendes, Falſo dixiſſe Jacobum Granados, prædictam Opinionem negantem Debitum Deiparæ, attentis omnibus eſſe Probabiliorem, quam oppoſita; ſicut etiam inſulſe, & ſine fundamento a quibuſdam junioribus ſpargi cœptum eſt, quod jam talis Opinio ſit Communis. Quo pacto enim Probabilior, aut Communis dici potuit Opinio omni antiquitate deſtituta, Triginta Sanctorum Patrum ſtylo reprobata, aliorumque Centum Quadraginta Auctorum, cum antiquorum, tum juniorum calculo exploſa, & inter Hæreticas, vel Erroneas, aut gravi alia cenſura dignas, Duodecim, quos nunc dedimus, cenſoria virga rejecta: licet a paucis neotericis in tutela ſit, qui nec rem plene examinarunt (immo plures eorum nullo præmiſſo examine) neque ad ita aſſerendum vero & firmo alicujus Patris teſtimonio, aut legitima ratione nituntur, ut ex ſolutione rorum, quæ pro ſe afferunt, ſtatim patebit? Num major cen-*

ſenda

ſenda erit pro conciliandâ Probabilitate, vel Communi aſſenſu, decem vel duodecim Theologorum, ſeu Concionatorum auctoritas [ſi tot prædictæ Opinioni uſque modo ſubſcribunt] quam centum & quadraginta [omiſſis adbuc Patribus] neque minoris notæ, neque inferioris claſſis, qui illam impugnant, & noſtram ſententiam tuentur? Denique ſi Saguas velitationibus hiſce putat, ſe poſſe Cuſentinorum Votum, (quod tamen nominare non audet) eripere Cenſuræ : is fateatur neceſſe eſt, ſe nihili facere non ſolum tot ac tam inſignes Theologos præcedentium Sæculorum, ſed etiam tot Sanctos Patres, quos explicare Scotiſtæ neſciunt, niſi admiſſo in Virgine Debito peccandi. Pergamus nunc.

Pag. 13. moleſte fert Saguas, *Scotiſticam* appellari a Lampridio Sententiam faventem Immaculatæ Conceptioni, quod hæc omnium fere Fidelium Sententia ſit. Neque perſpicere vult, id brevitatis cauſſa factum, atque ut eam *Thomiſticæ* opponeret. Ceterum pluzimis in locis, atque ideo ſemper, illam uti *Piam*, *Probabilemque* Lampridius agnoſcit, eique *favere Romanos Pontifices* fatetur: quod potiſſimum vide pag. 53. & ſequ. Lampridium deinde Saguas incuſat, quod in dubium revocaverit, ſitne Objectum Feſti de Conceptione *Sanctificatio, an Præſervatio, quando dalla Chieſa ſi ordina ſotto Precetto il celebrarſi da Tutti la Feſta e l'Ufizio ſecondo la Pia Sentenza*. Quam aliena ſit a veritate ſuppoſitio Præcepti hujus, ſatis arbitror, me antea in aliis colloquiis demonſtraſſe, neque heic repetenda reor. Subinde in Lampridio Saguas criminatur *l'eſporre con tanta gagliardia Tutti gli argomenti dell'Opinione contraria, da noi per altro ſaputi: e ſchierare con tanta ordinanza e Scritture, e Santi Padri, e dir, che i Dottori favorevoli alla Pia Sentenza non aliam conciliandi tolerabili aliqua ratione loca Scripturarum, Patrum, ac veterum Theologorum cum Sententia ſua, niſi ſtatuendo in Virgine Debitum Peccati Originalis &c. e poi ſoggiugnere : an autem ſit hæc mens Literarum ſacrarum, & an ſufficiat interpretatio iſta ad rite explicanda tot loca Patrum, & veterum Theologorum, erit Apoſtolicæ Sedis nos infallibili judicio edocere : il che è laſciar gli argomenti ſenza riſpoſta*. Quiſquis hæc legit, in animum ſuum certe inducat, Lampridium compoſito agmine in Sententiam Piam inſurrexiſſe, argumentaque adverſus illam militantia inſoluta reliquiſſe. Sed hæc nihil aliud ſunt, niſi exaggerationes meræ, eæque virulentæ, aptiſſimæ quidem ad ſubvertendum eorum judicium, qui Opuſculum Lampridii numquam legerunt, ſed injuſtæ, uti judicabunt qui legerunt. Etenim ubinam, immo & tanta vi, *Omnia* Opinionis adverſæ *Argumenta* ille in medium protulit? Ubinam tanto ordine divinas *Scripturas* in aciem eduxit, Piæ Sententiæ adverſantes? Loca erant indicanda, neque ſine tabulis inſtruenda e-

rat

rat atrox ejuſmodi accuſatio. Contra Lampridius Cap. 8. pag. 53. *Scotiſticam*, inquit, *Sententiam laudavi, iterum laudo, non uti Certam, ſed uti Probabilem ac Piam. Non enim deſunt graves conjecturæ & congruentiæ ad eam perſuadendam; & quamvis explicite non habeatur in Scripturis ſacris, neque in Sanctorum Patrum ſcriptis, implicite tamen contineri poſſe in iis videtur. Neque contrariam explicite habent divini Libri. Quod ſi Patrum ſententiæ Immunitatem hanc a Deipara excludere videntur, curant ejuſmodi patroni, ut illorum dicta explicent, ſibique minime contraria oſtendant. Denique Piæ huic Sententiæ favent Romani Pontifices.* Similiter Cap. 16. pag. 122. ait: *Docente nos in primis Eccleſia Romana, ſcimus, Probabiles adeſſe rationes, propter quas Sententia hæc non videtur hactenus adverſari Dogmatis Fidei, immo videtur conſonare cum ipſis, ita ut jure Pia appellanda ſit.* Ita Cap. 25. pag. 203. poſtquam dixit, a Thomiſticæ Sententiæ patronis opponi ex Apoſtolo: *Omnes in Adam peccaſſe*, Lampridius ſubdit: *At quum NON IMMERITO reſponderetur, non ita rigide accipiendas ſemper eſſe univerſales quaſdam Sacræ Scripturæ propoſitiones, ut eximere ab eis quædam particularia non liceat, ſi id ſuadeant rationes ab ipſa Scriptura legitime deductæ &c.* Itaque Lectori imponitur, dum a Lampridio producta in medium divinorum Librorum loca dicuntur ad oppugnandam Scotiſticam Sententiam.

Cum veritate quidem conſentit, ab eo in aciem, atque ordinatim educta fuiſſe complurium Sanctorum Patrum, ac veterum Theologorum loca Cap. 24. At quare? Num ad Piæ Sententiæ perniciem? Apertiſſimum eſt Lampridii conſilium. Is, ut Opinionem eximentium Virginem a *Debito* contrahendi peccati originalis, nimis temere invectam in Scholas oſtenderet, Patrum arma adverſus illam exeruit. At quandoquidem eadem loca militare etiam videbantur in Piam Sententiam, rationem addidit, per quam illius patroni ſeſe ab iis expediunt, admiſſa nempe *Neceſſitate*, ſeu *Debito contrahendi peccatum*. Ergo perperam venditatur, *ſine reſponſione relinqui argumenta* Piæ Sententiæ contraria. Neque certe contra ſummorum Pontificum Bullas militat dicere; judicaturam aliquando, ſi velit, infallibili judicio de hujuſmodi interpretatione Sedem Apoſtolicam: immo ſecundum eorum mentem eſt, poſtquam de celebri iſta Quæſtione in ſuis Bullis ſummi Pontifices judicium ſibi hactenus reſervarunt. Ceterum uti numquam Eruditi prohibiti ſunt in *Debitum* illud negantes arma convertere, ita neque Sanctorum Patrum armamentario in eoſdem uti. Et quando omiſſum minime fuit, Lectorem monere de ratione adhibita a Piæ Sententiæ profeſſoribus, ne illam inde læſam oſtendant: quid ultra faciendum fuit? Progreditur Saguas in alias furentis animi exaggerationes pag. 19. Lampridium accuſans, quaſi is ſcripſerit, a confictis in Hiſpania Hiſtoricis *Valdeſii*. P qui-

quibuſdam, atque a ſpuriis Laminis Granatenſibus *abbia l' origine l' univerſal Conſentimento alla Pia Sentenza*. Proinde ait, a Lampridio cenſura impeti *numerum innumerabilem Doctorum*, eademque involvi (ſi Superis placet) ipſoſmet Pontifices Gregorum XV. & Alexandrum VII. Sed quam ſit interdum Veritatis deploranda conditio, quando in manus hominum defertur ira & odio exæſtuantium, numquam melius quam hinc ediſcere poteris. Ubinam, quæſo, Lampridius in tam enormem, falſamque propoſitionem erupit? Lege Caput X. Libri ab eo compoſiti, ac deſine mirari, ſi potes, quanta vertigine animi & oculorum hæc pertractentur a Siculo Saguas. Agnoſcit ibi Lampridius, non a fraudibus iis emerſiſſe dignitatem Piæ Sententiæ, & favorem, quem ei impertiunt Romani Pontifices, atque innumeri doctiſſimi viri. Hoc unum ille contendit, ex Hiſtoriis, ac Laminis Granatenſibus ſub finem Sæculi XVII. confictis *perſuaſum multis, Dubitationem omnem de Veritate Sententiæ Scotiſticæ ſublatam fuiſſe*, factumque eſſe, *ut tam firmo aſſenſu eidem adhæſerint Nonnulli, atque inter eos non pauci doctrina Theologica exculti*. Accipe nunc, quam diſertis verbis mentem ſuam ibi Lampridius explicet: *Fraudes*, inquit, *figmenta*, *falſæque interpretationes*, *quæ ſeſe in iſtam intruſere controverſiam*, *Rationibuſque Legitimis*, *quas Theologi melioris notæ pro Immunitate Virginis attulere*, & *quas non ſolum Probabiles ac Pias agnovit*, *ſed etiam intuitu pacis impugnandas vetuit Apoſtolica Sedes*, *ſeſe addiderunt*: *in cauſſa fuere*, *cur Certitudinem*, *ignotam adhuc Romanæ Eccleſiæ*, *omnibuſque rite Eruditis*, *Nonnulli ſibi perſuaſerint ſe intueri in eadem Sententia*. Unde nata Probabilitas Piæ Sententiæ, diſerte his indicat Lampridius. Extra ſe ergo nimium vagabatur Saguas, quum Lampridio tanta confidentia affinxit adeo temerarium, ejuſque menti & confeſſioni contrarium effatum. Certe durum eſt concoquere debere, neque alte conqueri de abominanda hac pugnandi ratione; & præcipue quod is irridendo addere non vereatur: *Queſto è l' argomento d' una Verità, che è baſe di tutto il voſtro Libro*. Eritne unus, qui Lampridii Librum legerit, atque ibi invenerit ſcriptum, tantummodo poſt effoſſas Laminas Granatenſes *cominciò a creſcere il numero de' Seguaci della Pia Sentenza*? Id unum Lampridius arripuit oſtendendum, ſcilicet poſt ea tempora invaluiſſe in Segovienſi, Abulenſi, & Toloſana Eccleſiis, *Traditionem publici Cultus Immaculatæ Conceptionis* ab *Apoſtolorum* diſcipulis, aut a primis Eccleſiæ Sæculis ad nos veniſſe. Inde natum *Votum Sanguinarium*, cujus prima origo creditur Anno 1618. in Segovienſi Eccleſia, unde poſtea penetravit in Siciliam Anno 1624. Nam quid ſibi non permiſſum licitumque putarent homines pii, qui tot figmenta incaute ſumentes pro minime dubiis Antiquitatis venerandæ monumentis, ad tantam *Certitu-*

titudinem evectam fuiſſe Piam Sententiam ſunt arbitrati, ut pro ejus tutela Sanguinem vovere juſtum ac meritorium in poſterum foret? Hanc Veritatem, hanc Certitudinem eorum Vota ſonant, atque in primis Ducis Oſſunæ Votum, quod Lampridius ſub finem Capitis XI. dedit. Numquam ergo ſomniavit Lampridius, ex iis fraudibus exordium cœpiſſe fundamenta Piæ Sententiæ, quam *Rationibus Legitimis* longe antea invectam Piamque & Probabilem, & a pleriſque Fidelium, atque ab ipſis ſummis Pontificibus laudatam confeſſus eſt. Inde ſolum erupit *Certitudo*, ſive *Perſuaſio* tantæ *Certitudinis*, pro qua tutanda licitum *Nonnulli* cenſuerunt Sanguini ac vitæ ſuæ non parcere: quod antea nemo fuerat auſus. Inde etiam invaleſcere cœpit exemtio Deiparæ a *Debito* peccati originalis: quam Opinionem concors Theologorum Schola antea improbarat. Videndus in hanc rem eſt P. Johannes Perlinus Complutenſis Academiæ Profeſſor in Apologia Scholaſtica pro magnæ Matris ab Originali Debito Immunitate. Quamobrem judicabit tamdem doctorum hominum Reſpublica, Lampridiuſne, an Saguas, mendacia diſſeminet, & Catholicorum mentes impoſturis in tranſverſum agat. Veniam heic popoſcit quieſcendi Romanus Abbas, atque in diem tertium convenire decrevimus, ut quæ examinanda ſupererant reciperemus. Proinde amantiſſime Azevede, mihi erit alterius Epiſtolæ occaſio, quam huic adnexam accipies. Vale.

Dilectiſſimo Azevedo Ferdinandus Valdeſius P. S.

EPISTOLA DECIMA.

Rurſus convenimus Romanus Abbas, & ego, reliquum Epiſtolæ a Saguas conſcriptæ ad trutinam revocaturi. Abbas tamen, antequam in examen invaderemus, ait: Ad unum fortaſſe certamen putas te hodie veniſſe; at noveris rem nobis in poſterum futuram cum geminis commilitonibus; nam ante duos dies ad me delatus fuit novus *Parthenotimi* Liber adverſus Lampridium. Tanta mihi erat ejus legendi aviditas, ut non ante cubili & ſomno me tradiderim, quin oculos ad umbilicum illius perduxerim. Ego heic. Quamquam prior in Lamindum Pritanium, ſive Lampridium, copias Parthenotimus moverit, attamen ab eodem Lampridio deinde exagitatus, æquius quam ceteri in arenam iterum deſcendere potuit. Verum dic, rogo, num ille felicioribus quam antea armis pugnam inſtauraverit. Tum Romanus Abbas: Non eſt, ut noſti, in quemquam præcipitanda ſententia. Ad Lydium lapidem oportet exigere illius rationes & argumenta; faciliſque deinde erit ad ſententiam greſſus. Sed quando tam Parthenotimus, quam

Saguas, eamdem interdum accuſationem inſtruunt in Lampridium, utrique & nos reſponſum dabimus. Pag. 38. Saguas, & Parthenotimus num. 247. ad Logicæ Regulas advocant eumdem Lampridium, quod pag. 10. ſui Libri ex Academiarum formulis ſpondentibus defenſionem Immunitatis Deiparæ, ſed nulla Sanguinis quoque profundendi obligatione appoſita, inferre voluerit, eas idcirco ab eo additamento abſtinuiſſe, quod germanæ Pietatis metas tranſgredi ſibi videretur, illam Sanguine quoque velle teſtari. Claudo pede procedere argumentationem hanc oſtendunt, exemplo non uno adducto: quaſi a controverſiis eliminanda forent argumenta a Probabilitate deducta, & Lampridius pag. 141. Cap. XIX. ſincere faſſus non fuiſſet, ſe *juſtæ Conjecturæ* loco habere hujuſmodi argumentationem. At quærentibus nobis, an Sanguinarium Votum honeſte licitеque concipi poſſit, occurrit ſtatim immenſum illud agmen Religioſorum aut Sæcularium hominum, inter quos innumeri etiam ex celeberrimo piiſſimoque Inſtituto ipſius Parthenotimi, qui quamvis Piam Sententiam profiteantur, aut etiam ſeſe obligent juramento, vel Voto ad illam tuendam calamo ac voce; a Vita tamen pro illius tutela obliganda abſtinent. Non ii certe in cultu & amore Immaculatæ Conceptionis quidquam Siculis concedunt; & nihilominus non eo uſque procedendum cenſent, ut pro ea Sententia Sanguinem ſuum vovere velint. Num doctiores, num ferventiores in Pietate erga Deiparam dicas paucos Siculos, & alios quoſdam qui alibi Votum illud ſuſcipiunt? Immerito hoc dicas. Non alia ergo veriſimilior cauſſa poteſt excogitari, quam quod ii animadvertant, Piam Sententiam, pendente judicio Eccleſiæ, carere adhuc firma illa Certitudine, quæ neceſſaria eſt ad Vitam noſtram rite ac laudabiliter impendendam pro tutela Veritatum ad Sanctam Religionem ſpectantium, & quod eam Sententiam Piam quidem & Probabilem habeant, nondum vero ab omni formidine falſi liberatam. An juſta appellari poſſit hujuſmodi Conjectura, atque an influxum habeat ad controverſiam hanc dirimendam, non Parthenotimi, non Saguas, non meum judicium, ſed hominum ſine ſtudio partium iſta expendentium, attendas velim.

Pag. 45. Panormitanus Saguas diviſionem refricat Certitudinis in *Moralem*, *Phyſicam*, & *Metaphyſicam*, & dimiſſis poſtremis duabus, quas tribuerat Cardenas Piæ Sententiæ, in prima inſiſtit, cujus exemplum profert, nempe *Julium Cæſarem* Romanorum Imperatorem olim in vivis fuiſſe. Moralem ergo Certitudinem in eadem Pia Sententia deprehendi contendit, ex quo communis Fidelium Perſuaſio, Doctores celeberrimi, celebrioreſque Academiæ ipſi adhærent, eique favet auctoritas Apoſtolicæ Sedis. Verum huic Theologo reſpondeas velim, reſtare ei adhuc probandum, tot Academias, tot doctos

doctos viros ideo tutari Scotiſticam Sententiam, ut de illius Veritate nulla amplius eis ſuperſit dubitatio. Quod eam reputent Piam ac Probabilem, immo Thomiſtica Probabiliorem, libenter damus. Quod Certam, non concedimus; adoptio enim Sententiarum in Scholis, ex majori Probabilitate plerumque, non vero a Certitudine procedit. Natalis Alexander Sorbonicus Doctor in Hiſt. Eccl. Sæc. II. Diſſ. 16. §. 21. hæc ait: *Sententiam de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione, non ſolum ut Probabilem & Piam, ſed ut propriam Facultatis noſtræ doctrinam propugnabimus, ſi de ea dicendi ſcribendive detur occaſio. At contrariam Opinionem Falſam, Impiam, & Erroneam, Eccleſia probibente, & ſacra Facultate, quæ ſuum Eccleſiæ judicium ſubjicit & accommodat, probante; non dicemus.* Eumdem vide in Hiſt. Eccl. Sæc. XV. Diſſ. VIII. n. 11. Quid reliquæ Academiæ, ceterique doctiſſimi homines ſentiant, erit Panormitani Sagua oſtendere. At is pergit dicere, illam haberi *Certitudinem Moralem*, quæ prudentem errandi Timorem excludit; nihili enim fit Timor Imprudens huc irrepens. *E quale Articolo di Fede, o quale Evidenza abbiamo noi, che Giulio Ceſare fu nel Mondo? Dunque dobbiamo dubitarne prudentemente?* Ita ille, neque erubeſcit hæc ſcribere. Utinam Piæ Sententiæ ea foret Certitudo Moralis, quæ Julii Cæſaris exiſtentiæ: nihil amplius de Controverſia hac ſupereſſet diſputatio. Coævos Scriptores, innumera Monumenta habemus, quæ Imperatoris illius vitam & facta evincunt, & neminem dabis negantem, quin is olim vixerit. At quod eſt ad Factum Conceptionis Virgineæ, neque divinæ Scripturæ, neque Sancti Patres priorum ſex Sæculorum, qui rem noviſſe potuerunt, quidquam de hoc habent; immo id potius negaſſe videntur: quod etiam expreſſe factum videmus ab antiquis Theologis. Quis ergo niſi præcipitis judicii Scriptor æquare audeat Piam Sententiam exſiſtentiæ Julii Cæſaris? Quid niſi affectibus obcæcatus negare, quin Prudens Timor ſuperſit, ne Morali Certitudine careat Virginis Sanctiſſimæ Præſervatio? Quod plus eſt, Romana ipſa Eccleſia, Mater ac Magiſtra noſtra, Certitudinem hanc minime deprehendit, dum Piam tantummodo agnoſcit, ac Probabilem, ſibique eodem tempore judicium de Veritate ejuſdem Sententiæ reſervat, & contrariæ ſuum locum relinquit. Annon ergo juſtus & prudens Timor ſuperſit? Nihil autem opus eſt terere tempus in perpendendis Logicalibus argutiis, in quas exſpatiatur ingenioſus Saguas, ſe demonſtrare poſſe arbitratus, apud Academias, doctoſque viros *Certam* eſſe Scotiſticam Sententiam. Quum nulla Academia, nulluſque Catholicorum Doctorum excogitari poſſit, qui hac in re, uti ratio ſuadet, ſuum judicium non accommodet judicio Sedis Apoſtolicæ in iis, quæ eadem hactenus decrevit, decreturaque in poſterum ſit: fruſtra ingenium

ſuum

ſuum torquet idem Saguas in obtrudenda nobis Certitudine ejuſdem. Sententiæ. Frequens ipſa formula Voventium, ſe videlicet polliceri tutelam Piæ Sententiæ *juxta ſummorum Pontificum Decreta edita, vel edenda*, quæ illorum ſit mens morigera ſummis Pontificibus, ſat prodit. At pag. 58. Parthenotimus inſiſtit adhuc, ex Alexandri VII. Bulla deduci, non ſolum *Piam* ac *Probabilem*, ſed *Moraliter Certam* evaſiſſe Scotiſtarum Sententiam, quum ibi dicantur *ad eam acceſſiſſe celebriores Academiæ, & jam fere omnes Catbolici eam complectuntur:* ad quod eadem ſemper recurrit reſponſio, nempe eaſdem Academias nihil aliud ſentire, niſi quod Romani Pontifices, atque ipſe Alexander VII. ſenſere, ſcilicet agnoviſſe eos quidem, & agnoſcere Piam Sententiam Probabilem, & ſi mavis, altera Probabiliorem, ſed numquam Moraliter Certam. Nam ſi poſtremum hoc viſum tamdem fuiſſet Romanæ Eccleſiæ; cur a duobus & ultra Sæculis controverſiam hanc adhuc indeciſam reliquiſſet? Cur numquam contrariam Opinionem aliqua cenſura perculit, eam aut Falſam, aut Erroneam, aut Scandaloſam &c. declarando? Reſtat ergo, fruſtra niti Saguas, ut nos ad Moralem hanc Certitudinem Piæ Sententiæ tribuendam adducat. Quum apertiſſima heic ſint tot Romanorum Pontificum, & Concilii Tridentini Decreta: noſtrum eſt, ab iis erudiri, non vero ab iis, qui ſibi ac factioni ſuæ adulantes, ad rectum hac de re judicium ferendum quodammodo impotes ſe produnt.

Is tamen animum minime deſpondet, ſed *Feſtum Conceptionis* adſumens, in eo ſpem victoriæ certæ collocat. At nos in aliis colloquiis, quum de Libro Patris de Luca ageremus, ea animadvertimus, quibus ſpero ſatisfactum iri rationibus Scotiſtarum ad eam anchoram confugientium. Invitus tamen in Quæſtionem hanc a vociferante Saguas iterum revocor. Meminit ille Bullæ Sixti IV. in qua Feſtum & Officium *Immaculatæ Conceptionis* probata fuerunt. Meminerat & Lampridius. In dubium revocat Decretum Sacræ Inquiſitionis interdicentis ſub Innocentio X. appellari *Feſtum Immaculatæ Conceptionis*, ea ratione uſus, quod P. Eſparza ſub Alexandro VII. ſcripſerit de Conceptione, atque uſus expreſſe fuerit termino *Immaculatæ*. Addit: *Deciſe Aleſſandro la nullità di un tal Decreto colla nuova impreſſione del Titolo d'Immacolata nell' Anno* 1655. Denique ſtatuit Alexandrum VII. declaraſſe objectum Feſti de Conceptione eſſe *Deiparæ Præſervationem*. Egregie profecto ad confundendas Lectorum mentes. Numquam negavit Lampridius, quin liceat, ſemperque licuerit ſectatoribus Piæ Sententiæ *Immaculatam* appellare Virginis *Conceptionem*. Neque ullus Romanorum Pontificum, neque Sacra Congregatio id umquam prohibuit. Quid ergo vetitum? Id unum, quod alibi demonſtravimus. Scilicet poſtquam San-

Digitized by Google

Sanctus Pius V. abrogatis Miſſa & Officio a Nogarola compoſitis, & a Sixto IV. in uſum tantummodo adhærentium Piæ Sententiæ probatis, Miſſam & Officium de *Conceptione* præſcripſit Eccleſiæ univerſæ, ea ratione concinnata, ut utrique factioni ſine ſuæ Opinionis detrimento celebrari poſſent: exorti ſubinde ſunt, qui contenderent ſub *Conceptionis* nomine in celebratione Feſti ſubintelligi *Sanctificationem*, & contra alii, qui *Feſtum Immaculatæ Conceptionis* appellandum cenſerent. Anno igitur 1622. Gregorius XV. ut eſt in Bullario Romano Conſtit. 29. ejuſdem Pontificis, decretum hoc emiſit: *Cum S. R. E. de Beatiſſimæ Virginis Conceptione Feſtum ſolemniter & Officium celebret, omnibus &c. præcipit, ut in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac divino Officio celebrandis, tam publice, quam privatim non alio quam Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem Sanctitas ſua voluit & declaravit ſubjacere debere, & ſubjecit cenſuris &c.* Quod mirere, Panormitani ambo, & præſertim Parthenotimus Cap. XI. num. 85. Lampridio inſultant, quod partem hanc Conſtitutionis Gregorianæ omiſerit, eam quippe Sententiæ Piæ faventem arbitrantur. Neque vident, per eam reipſa jugulari argumentum e Conceptionis Feſto derivatum. Si ſub *Conceptionis* nomine celebrandam juſſiſſent Romani Pontifices *Præſervationem* dumtaxat: quis non ſtatim intelligat, nihil obſtitiſſe, quominus *Feſtum Immaculatæ Conceptionis* illud eſſet appellandum? Immo ſine dubitatione hæc ei appellatio tribuenda fuiſſet. Verum ii tam ſevere præcipientes, ut non alio quam *Conceptionis* nomine illud Feſtum donetur, ſatis nos docuerunt, ſuæ mentis eſſe, ut tam qui Piæ Sententiæ adhærent, quam qui contrariæ, ſub generico, ſive latiori vocabulo *Conceptionis* Feſtum illud celebrantes, Virginem Sanctiſſimam honorent, cæleſtibus gratiis perfuſam, ſive *Præſervata*, ſive *Sanctificata* fuerit. Gregorius ipſe XV. in eadem Conſtitutione poſt vetitas omnes diſputationes colloquia & ſcripta adverſantia Piæ Sententiæ, diſerte loquitur inquiens: *Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc Opinionem* (ſcilicet Thomiſticam) *nec ei ullum prorſus præjudicium inferre* &c. In ſubſequenti vero Conſtitutione *Eximii* &c. veniam facit Fratribus Ordinis Prædicatorum, *ut de cetero in quibuſcumque privatis eorum colloquiis, ſeu conferentiis, inter ſe dumtaxat, & non inter alios, aut cum aliis, de materia ejuſdem Conceptionis B. Mariæ differere & tractare libere, & licite poſſint & valeant*. Neque heic mihi elabatur volo a Parthenotimo petere: qua conſcientia is in Indice novi Libri ſui ad vocem *Opinionis* hæc ſcripſerit: *Opinionis nomine numquam Alexander VII. in ſua Conſtitutione uſus eſt ad ſignificandam Piam Sententiam; ac proinde minus caſtigate loquitur Lampridius, qui FERE SEMPER eam vocat Opinionem, & ab hoc Pietatem appellat Opinativam:* atque is Lectorem

rem remittit ad Diſs. II. Cap. 11. n. 252. Libri ſui. At rogandi ſunt Lectores, ut perſpiciant, an non ſit plane ſtatuendum contrarium, quum Lampridius *Fere Semper Scotiſticam Sententiam* commemoret, eamque uti *Piam Sententiam* non uno in loco appellet. Jurene vero, an injuria, is eamdem *Sententiam* dixerit nondum egreſſam e finibus *Opinionis*, ex ejuſdem Lampridii rationibus colligendum eſt, & in eum ipſum finem hæc noſtra progreditur oratio. Ceterum an in diſputationibus placitiſque dubiis ea ſit vis vocabulo *Sententiæ*, ut *Opinionis* naturam exuat; & quæ *Opinio* dicitur, dici etiam non poſſit *Sententia*: nihil eſt quod inquiramus; uſus enim Scholarum hac in re patentiſſimus eſt. Neque certe quidquam deperiit dignitati Piæ Sententiæ, quod in prælaudata Conſtitutione XXIX. Gregorius XV. eamdem *Opinionis* nomine donavit, ſcribens: *Sub eiſdem Cenſuris & pœnis mandans, quod negantium Opinionem, videlicet quod non fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus aſſerentes, aliam Opinionem non impugnent &c.*

Ad Alexandrum VII. quod attinet, jam in aliis colloquiis certiſſimum oſtendimus, ab eo laudari *Pietatem ſentientium animam Beatiſſimæ Virginis in primo inſtanti creationis atque infuſionis in corpus fuiſſe &c. a macula Peccati Originalis præſervatam immunem, atque in hoc ſenſu ejus Conceptionis Feſtivitatem ſolemni ritu colentium &, celebrantium:* qui cultus *numquam immutatus* fuerat; ſimulque eos improbari, *qui Eccleſiam Romanam huic Sententiæ & cultui juxta illam Beatæ Virgini exhibito favere negant, pios Chriſti Fideles a ſua pacifica quaſi poſſeſſione deturbare conando*: Quibus verbis (en ut centies hoc idem repetere cogor) laudantur, probantur, quicumque idem Feſtum celebrant ſecundum Piam Sententiam. At nihil habet Pontifex, quo improbet celebrantes illud ſub ſignificatione *Sanctificationis*, propterea illos quoque in ſua quaſi poſſeſſione relinquens; neque Fideles omnes ad id Feſtum celebrandum adigit ſecundum intentionem Scotiſticæ Sententiæ: quod ſane contra mentem illius Pontificis nunc Panormitani Theologi factum ſupponunt ac venditant. Verum Parthenotimus Diſs. I. Cap. 14 n. 107. Certitudinem Piæ Sententiæ erui poſſe cenſet ex ipſo nomine Feſti *Conceptionis*. Nam ſub nomine *Conceptionis* intelligi nihil aliud poteſt, ſi ei credimus, niſi inſtans primum, quo Virgo Beatiſſima concepta fuit; tunc enim præſervata ab originali macula dicitur ab Alexandro VII. Aliter ſentiendo, appellandum fuiſſet Feſtum *Sanctificationis*, non *Conceptionis*. Neque is animadvertit, uti toties innuimus, ad utramque Sententiam accommodari genericum nomen *Conceptionis*, quum in ea Conceptione honorem Virginis ſtatuant, tam qui eam tunc *Præſervatam*, quam qui *Sanctificatam* credunt; & non minus commode dicatur primum inſtans, quam ſecundum Conceptionis. Fortaſſis etiam

etiam ad primum inſtans Conceptionis referre quiſquam poſſet Opinionem de culpa contracta, ſimulque Sanctificatione. Nam uti Suarez Qu. 27. Art. 2. Diſp. 3. Sect. 4. ut alios prætercam, agnoſcit, *Beatam Virginem in propria perſona fuiſſe Peccato obnoxiam in Primo Inſtanti ſuæ Conceptionis, & nihilominus in eodem potuiſſe carere peccato, & præveniri Gratia Dei*: ita fortaſſe non incongruum foret cogitare, in eodem *primo inſtanti* Beatam Virginem contraxiſſe labem, & ſanctificatam fuiſſe. Quod ex abundanti dictum volui, nam Eccleſia nihil heic ſtatuit; atque exploratum eſt, numquam Alexandrum VII. interdixiſſe Thomiſtis celebrare Feſtum *Conceptionis*, ſubintellecta Opinione *Sanctificationis*, ſubſequutæ, ut ipſi cenſent, in ſecundo inſtanti. Neque is immutatum voluit Decretum Gregorii XV. de celebrandis Miſſa & Officio *non alio quam Conceptionis nomine*; immo idem renovavit. Cur autem non ſecus ille, quam Clemens XI. (uti Lampridius ex Cardinali Gotto deduxit) *Immaculatæ Conceptionis Feſtum* appellari noluerunt, niſi ut Fideles diſcerent, ejus Feſti Objectum non reſtringi ad unam Piam Sententiam, ſed extendi etiam ad contrariæ Sententiæ, ſive Opinionis aſſeclas? Componamus ergo nos ad veram Pontificum mentem, atque evaneſcent continuo argumenta e Feſto Conceptionis per adverſantes petita. Quod ſi in Horis Canonicis *Sancta* appellatur Conceptio, hoc ei nomen merito convenit; nam ſecundum hos Beatiſſima Virgo *Præſervata*, ſecundum alios *Sanctificata* in Conceptione fuit.

Prætereo quæ Panormitanus Saguas pag. *64*. & ſeq. addit, inferre volens ex eo quod Eccleſia licitum ac laudabilem agnoſcit Cultum Deiparæ ſecundum Piam Sententiam, Certam quoque evaſiſſe Sententiam eamdem. Prætereo quod is habet adverſus Lampridium, ſcribentem Cap. IX. pag. *60*. ſi aliquando Eccleſia Thomiſticam Sententiam præferret (quod poſſibile nemo neget, & Parthenotimus ipſe *Phyſice poſſibile* fatetur Diſs. I. Cap. IX. num. *62*.) ita rem eſſe compoſitam, *ut adbuc illud Feſtum una cum ſuo Officio ac Indulgentiis conſervandum foret*. Quippe hæc in aliis colloquiis diluimus, & rurſus de primo agemus, ubi cum Parthenotimo uno manus conſeremus. Nam quod ſpectat ad alterum: uti jam monuimus, tunc ſub *Sanctificationis* ſignificatione Miſſam & Officium omnes celebraturi eſſent: quod nunc ſoli Thomiſtæ Opinionis ſectatores faciunt. Cetera etiam, quæ Saguas adjicit in Sanguinarii Voti tutelam, attingenda heic minime ſunt, ſed reſervanda novo certamini, ad quod nos Parthenotimus invitat, de his agens uberiore doctrina; ipſius enim ſcrinia Saguas expilaſſe videtur. Perſequamur igitur, quæ pauca apud eumdem reſtant examine digna. Pag. *96*. negligentiæ is arguit Lampridium, quod Johannem Baconum in 2. Sent. Diſt. 30. adduxerit, adverſantem *Valdeſii*.

Scotiſticæ Sententiæ, quam *Hæreſim adulatoriam*, & *nimis devotam* appellat, ac multis oppugnat; quum idem Baconus in 4. ſent. Diſt. 2. q. 3. art. 3. ſuam hanc Opinionem retractaverit. Minime certe animadvertit Lampridius ſecum pugnantem Baconum; ſed non propterea certum eſt, Baconum receſſiſſe a priore ſententia, atque in poſtrema conſtitiſſe. Nam ut is erat ad *Quodlibeta* efformanda mire compoſitus, modo unam tuebatur Opinionem, eamdemque mox aliis argumentis improbabat. Is profecto in 4. Sent. atque in eadem (animadverte attente) ipſiſſima Diſt. 2. q. 3. art. 1. & 2. a Saguas memorata, concluſiones has ſtatuit, ſcilicet: *Quod Solus Chriſtus excipitur a culpa originali de facto. Secundo, Quod Solus Chriſtus, quia non fuit per generationem carnalem procreatus, excipitur non ſolum a culpa, ſed a cauſa & Neceſſitate contrahendi culpam originalem*. Hæc ille cum Angelico Doctore conſentiens, qui 1. 2. Qu.81. Art. 3. ſcribit: *Secundum Fidem Catholicam firmiter eſt credendum, quod omnes Homines, præter Solum Chriſtum, ex Adam derivati, Peccatum Originale ex Adam contrahunt*. Quapropter ejuſmodi concluſiones Baconi dubitationem alicui ingerere poſſunt, iſne, an alius quiſquam poſt ejus mortem, Deiparam quoque a culpa originali de facto exemerit, lacinia ejus ſcriptis adjecta. Certe is etiam Lib. 3. Quodlib. qu. 13. ſcriptum reliquit: *Quarta particula eſt, quod dicere, quod B. Virgo fuit privilegiata, ne de facto contraheret Originale, Temeraria eſt, & contra Canonem Bibliæ*. Neque omittendum, quod ille decernit q. 4. art. 1. videlicet: *Poſito quod Beata Virgo contraxerit peccatum originale*, nihilominus *eſt ejus Conceptio Feſtivitate celebranda*: ut intelligas, jam tum ſenſiſſe Theologos, ex Conceptionis Feſto deduci non poſſe Certitudinem Scotiſticæ Sententiæ.

Topicum quoque locum de invidia quantis poſſent viribus conflanda Lampridio, non omiſerunt Saguas pag. 83. & Parthenotimus Diſſ. I. Cap. 11. num. 84. & ſequ. Generoſam gentem tuam Hiſpanicam, mi Valdeſi, ab eo contemtam, immo proſciſſam contendunt, quod ad tutelam Scotiſticæ Sententiæ apud vos prodierint Hiſtoriæ Dextri, Liutprandi, atque aliorum, & Laminæ Granatenſes. Uti *Bonam & credulam gentem, non adeo felicem in melioris criticæ, ſolidæque Eruditionis cultura &c.* traduci ajunt; & quidnam non effutiunt, ut odia concitent nobiliſſimæ veſtræ gentis in adverſarium Lampridium, quum eo uſque ejuſmodi accuſatorum mala fides proceſſerit, ut ſine ullo diſcrimine Hiſpanis cunctis idem Lampridius probrum inuſſiſſe dicatur? Relege quæſo hæc ipſius verba Cap. X. pag. *69*. unde venenum eſt hauſtum. *Notum eſt*, inquit Lampridius, *quantum regionum illarum Populi, quibus & Luſitanos jungo, amore Gloriæ ferveant, ac potiſſimum ad hanc inhiare in Pietatis rebus, & recta Fide Catholica in ſinu ſuo conſervanda*. Hactenus

nus

nus vides, non in contemtum, ſed in laudem Hiſpanicæ gentis hæc verti. *Sed ſimul notum eſt, Feliciſſimam illam gentem, quæ acutiſſimi ingenii viros parit, totque inſignes Theologos, duobus præcipue præteritis Sæculis dedit, non adeo felicem ſemper fuiſſe in melioris Criticæ, ſolidæque Eruditionis cultura.* Poſt tot veras laudes, modeſtius non poterat innui defectus, non ſtabilis, ſed fortuitus, neque univerſæ Literatæ genti in Hiſpania tributus, uti mox videbis. Pergit Lampridius: *Itaque illuc interdum non difficilis aditus ipſi impoſturæ fuit, dum Pietatis ſpeciem præſeferret. Neque vero ibi deſiderati UMQUAM fuere graviſſimi Viri, ſubacto judicio, & Eruditione præclari.* Qui ita loquitur, num de univerſa Hiſpaniarum gente obloquitur? Contrà vero qui diſſimulatis hiſce tam apertis in Hiſpanorum laudem Lampridii verbis, ea tantum corradunt, quæ Hiſpaniæ decus ferire videntur: num ſatis eos conſuluiſſe conſcientiæ ſuæ arbitraris? Addit continuato ſermone Lampridius: *Sed non ſemper eis licuit nimium præcipiti minus doctorum torrenti obſiſtere: ubi res erat de augenda aut minuenda gloria Nationis. Satius propterea illi duxerunt ſibi ſapere, & publica odia vitare, aut etiam ſilere ſunt juſſi.* Tum enarrare pergit, quanto plauſu & gaudio confictæ illæ Hiſtoriæ fuerint exceptæ, quamquam *adverſus eas non unus in Hiſpania ipſa inſurrexerit.* Iſta vero confirmat auctoritate Clariſſimi inter Hiſpanos tuos viri, ſcilicet *Nicolai Antonii*, cui celebratiſſimum alterum, piiſſimumque Scriptorem Hiſpanum addit, *Cardinalem* ſcilicet *de Aguirre*. Atque ut amplius eluceſcat, numquam deſideratos egregios in Hiſpania viros, ſeveriori Criticæ, & Eruditioni ſolidæ operam dantes, quod antea affirmatum a Lampridio vidiſti: ſincere is ſubdit, adulterinos eos fœtus publicis cenſuris oppugnatos fuiſſe a *Johanne Perez*, atque *a multis e Societate Jeſu doctiſſimis viris*, inter quos numerat *Petrum Ribadeneyra*, *Johannem Mariana*, *Ferdinandum de Salazar*, *Cornelium a Lapide*, *Melchiorem Inchofer*, ac potiſſimum a *Marchione de Mondexar* eadem figmenta conſciſſa fuiſſe meminit. Quod vero apud Hiſpanos tunc non defuerint homines docti quidem, ſed *ſeverioris Criticæ* imperiti, dixit quidem Lampridius, ſed præeunte nuper laudato Cardinali de Aguirre, qui Tom. II. Diſſ. 3. de Concil. Hiſpan. ſcribit: *Hieronymum Roman de la Higuera*, aliofque Auctores *ea confixiſſe, miſeranda corruptione Hiſtoriæ Hiſpanicæ, ac deluſione imperitarum plebium, ſemidoctorum hominum, immo & multorum ex doctis alioqui, ſed minus in Critica aut Eruditione ſolida & antiqua verſatis.* Iſta commemorans Lampridius, tantorum virorum, & quidem Hiſpanorum auctoritate fretus, culpanduſne a quoquam probo erit? Is autem addit, in Luſitana Academia ſpurios eoſdem Libros adhuc laudari, iſtamque veritatem ex Tomo I. illius Academiæ confirmat.

Igitur non injuria ſcripſit, adhuc ibi Literatos viros reperiri, quibus ſuadendum eſt ſeverioris Criticæ ſtudium.

At *piiſſimos Hiſpaniæ Reges* illuſos Lampridius ait. Et cur non? Quæ is habet Cap. X. pag. 73. & Cap. XI. vide, ubi etiam *dolendum*, ait, *inclytam gentem Hiſpanicam*, *tam prudentem*, *tam doctam*, *ſiviſſe diu*, *ac ſinere ſe ludificari biſce fabulis*. Paria ante dixerant Nicolaus Antonius, & piiſſimus Cardinalis de Aguirre. Quid vero in Hiſpania actum fuerit, ubi ſpuriæ Laminæ Granatenſes emerſerunt, apud Lampridium ipſum legas. Si tantum potuere Piiſſimorum Regum officia, ut ab Anno 1595. uſque ad tempora Innocentii XI. protracta fuerit earum damnatio: num negari poterit, quin eiſdem Regibus fucum diu fecerint, eorumque patrocinio abuſi fuerint ejuſmodi figmentorum patroni? Atque hæc longiori quam optaſſem ſermone ſum perſequutus, ut intelligas, numquam deſuiſſe Lampridium obſequio & exiſtimationi a cunctis debitæ erga Hiſpanicam veſtram gentem, viroſque ibi Literarum cultores; non enim paucorum vitia in omnes refundere ei umquam in animum venit, immo contrarium mature profeſſus fuit. Confer nunc cum hiſce, quæ partim concinnavit, partim diſſimulavit Saguas, ut exoſum faceret Lampridium Hiſpanis veſtris. Quod de paucis Lampridius ſcribit, calumnioſe alter ad univerſam Hiſpanicam Nationem transfert, quam tamen numquam idem Lampridius *Mendacem*, numquam *ſubtilitatibus paſtam*, *fabellarum Patronam*, *impoſturarum opificem*, appellavit. Memoranda erant accuſatori Saguas loca, ubi hæc Lampridius Hiſpanicæ genti univerſæ affinxerit. Niſi id probet, qua pœna apud Deum & homines multandus ipſe ſit, juſti rerum æſtimatores edicent. *Bonam & Credulam gentem* profecto Lampridius pag. 80. ait plauſiſſe *Concilio Apoſtolorum*, in quo Conceptionis ſine macula mentio occurrebat; res quippe notiſſima eſt, atque ab iiſdem Hiſpanis deprædicatur. Sed quænam hæc *gens?* non alia, quam quæ uti nuper vidimus, a Cardinali de Aguirre deſcripta fuit; neque alia eſſe poteſt, quando Lampridius ipſe teſtatur, *meliores* inter Hiſpanos credulitati huic obſtitiſſe, multoſque in ea figmenta calamum arripuiſſe. Nicolaus autem Antonius apud eumdem Cardinalem de Aguirre, quamquam de gentis veſtræ honore ſollicitus, libere tamen ſcripſit, innumeros fidem incaute habuiſſe fraudibus iis, uti ejus verba antea a Lampridio adducta dubitare nos non ſinunt. Ajebat præterea eximius ille vir, uti ſcribit idem Purpuratus, exaſperato ſtylo in ejuſmodi fabulatores inſurgendum eſſe. *Tantam enim ſtragem Hiſtoriæ Hiſpanicæ*, *præſertim ſacræ*, *ab iis Pſeudo-Chronicis illatam fuiſſe*; *ut oporteat ea palam traducere*, *& exſecrari nominatim auctores illorum*, *veluti pernicioſos bono communi ac Veritati*. *Cujus rei exempla attulit*, *etiam ex Sanctis Patribus deſumta*, *quibus perſuaſus fui ad idem ſentien-*

tiendum. Infra addit idem Cardinalis: *Intereſt Reipublicæ Literariæ, ac tuendæ Veritati Hiſtoricæ, præſertim ſacræ ſive Eccleſiaſticæ, neceſſarium eſt, ut fraudes, fictiones, & commenta ſimilia cum ſuis artificibus, ſive arcbitectis, innoteſcant, & de cetero cum riſu aut exſecratione repellantur*. Si hæc dicere licuit eximiis ſummiſque viris in Hiſpania natis atque educatis de rebus ſuis: num ſe iis adjungere pari cenſura, crimen erit Lampridio? At inquit Saguas, Lampridii verba ſunt Cap. XI. pag. 75. *Neque enim nova ſunt eorum deteſtanda exempla, qui mentiri pro gloria ſuæ Patriæ, immo & pro Pietate non erubuerunt, fortaſſis etiam licere putarunt*. Quid quæſo heic carpendum Saguas offendit? Num ad ſolos Hiſpanos pertinent hæc? Immo ad omnia tempora, & ad cunctas gentes referri, ac referenda eſſe, agnoſcit quicumque Hiſtoriam Literariam, ſacram, & profanam non leviter callet. Si hæc neſcit, aut non videt Saguas, ingens eorum eſt numerus, qui hæc norunt, ſimulque deteſtantur. Iraſcuntur etiam Saguas iterum, & Parthenotimus, quod impoſturas & fraudes a tutoribus Piæ Sententiæ ſtructas Lampridius commemoret, dimittat vero inſalutatas, quas contrariæ Opinioni faventes moliti fuere, & Spondanus ad Annum Ch. 1508. ex Surio commemoravit. Sed ubinam bona fides in hominibus iſta ſcribentibus? Diſerte Lampridius Cap. XI. pag. 76. in hæc verba loquutus eſt: *Porro eadem ratione arguendus erit, quicumque traditur adulteraſſe loca Patrum in Contrariæ Sententiæ patrocinium, aut Revelationes confinxiſſe Conceptioni Immaculatæ adverſantes. Hæc omnia exſecrantur probi viri, Veritatis unius, non gloriæ propriæ amantes; & præſertim exſecratur Apoſtolica Sedes*. Addit Saguas: *Le impoſture, le frodi, gl' inganni inventati da talun difenſore della Pia Sentenza, han preſio di voi indebolita, reſa ſoſpetta, e degna di deriſione la Pia Sentenza*. Sed rurſus ajo: ubinam heic bona fides? Neque veretur cæcus iſte Cenſor ignominiam in ſe contrahere apud omnes, qui Lampridii Librum legerint, & nuſquam invenere tanti criminis veſtigium? Centies ille uti laudabilem, Probabilemque faſſus eſt Piam Sententiam, eamque nullo in loco deſpexit. Immo poſt memorata commenta illa, de quibus hactenus egimus, Cap. XI. pag. 75. proteſtatus eſt, *ſe nihil muſſitare adverſus doctrinam Illibatæ Conceptioni Virginis faventem, quæ non Impoſturis nititur, ſed Rationibus ab ipſa Sancta Sede probatis, immo ſe pro illa dimicare. Nam ſi titulis confictis atque mendaciis quiſquam ſibi ſumat eamdem tueri, næ ille Populum ſeducit, atque id unum tamdem lucrari poteſt, ut ab ea credenda vel ipſos antea credentes imprudentia ſua, ac mala fide avertat. Gnaviter ergo, quantum lubet, pro Virginalis Privilegii Opinione Piorum ingenia pugnent. Bonam cauſam protegunt, quum ſtant pro gloria, quamquam Opinativa, illius, qui fecit magna qui Potens eſt*. Eadem quoque pro-

profeſſus fuerat idem Lampridius Cap. X. pag. *69*. Attamen adeo enormem accuſationem a Panormitano Saguas audire cogimur. Fierine ergo poteſt, ut ad Veritatem in diſputatione hac attingendam aptum ſe prodat homo, qui ira & odio undique fervens religioni ſibi minime ducit tam fœde ipſam pervertere atque inſectari? Sed jam vela contrahamus. Ita Romanus Abbas, ac deinde ad publica negotia converſa eſt oratio noſtra.

Quid, amantiſſime Azevede, ego quoque adjecerim ad ea, quæ diſſeruit Romanus iſte amicus in cauſſa, quæ præſertim ad gentem noſtram pertinet, nihil eſt quod ad te perſcribam. Dicam tamen, impediri nullo tempore potuiſſe, quin unus aut alter interdum in qualibet ampliſſima Natione impoſturas ac ſpuria monumenta procuderet atque evulgaret, populuſque incautus eiſdem figmentis plauderet, ac præcipue ſi pro Pietate militare credebantur. Huic infortunio obnoxia fuit unaquæque Natio, & quælibet Civitas, neque Italia ab hujuſmodi peſte exemtam ſe umquam jactitavit. Attamen ubi conſtet, abundaſſe etiam cordatos doctoſque viros, eoſque adverſus eaſdem fraudes arma moviſſe, tuto in loco eſt cujuſcumque Nationis honor. Hoc idem Lampridius de Hiſpanis agnoſcit, ſincereque fatetur. Quare tibi, ceteriſque Eruditis noſtratibus auctor ſum, ut non ex venenatis accuſationibus Panormitani Saguas hujuſmodi confictorum monumentorum memoriam petas, ſed ex ipſo Lampridii Libro; neque enim Italicorum quemquam hactenus novi, qui imminutam ab eo arbitretur Hiſpanicæ univerſæ gentis gloriam ob fraudes illas omnium exſecrationi expoſitas, quando is ſimul prodit, graviori etiam deteſtatione exceptas eas jamdiu fuiſſe ab ipſis Hiſpanis. Vale.

Neapoli V. Id. Januar. MDCCXLII.

Eruditiſſimo viro, Amico ſumme colendo D. Gregorio Azevedo Ferdinandus Valdeſius S. P.

EPISTOLA UNDECIMA.

PAuci abierant dies, mi Azevede, ex quo dimiſerat Romanus Abbas examen controverſiæ de Voto Sanguinario, quum novum ab eo colloquium impetravi. Itaque in ejus domo conſedimus, ſumtoque in manibus altero *Candidi Parthenotimi* Libro, cui titulus *de Pietate* in Deiparam amplificanda *Diſſertatio duplex*, illius examen aggreſſi ſumus. Is Liber Anno proxime præterito Panormitanis typis excuſus prodiit. In prima Diſſertatione defendit hic Auctor Votum conceptum pro tuenda *Immaculata Deiparæ Conceptione citra mortis periculum*. In altera certat pro Voto ejuſdem tutelæ *etiam cum*

Vitæ periculo. Non is inſolentiſſima pugnandi ratione, neque continuatis irriſionibus atque conviciis, eſt uſus, quam ab aliis illius commilitonibus, uti vidiſti, uſurpatam probus quiſque, ni fallor, eſt abominatus; ſed uti vir doctus & pius temperanti plerumque ſtylo rem ſuam agit contra adverſantem Lampridium. Et quamquam æſtuare interdum videatur, & ad injuſtas criminationes rapi ſe ſinat, condonandum eſt homini, maligno minime conſilio adverſarium obruere conanti, ſed ad ſuam cauſſam protegendam non ſatis ſemper conſiderate quæcumque occurrunt tela adhibenti. Ceterum quod ad primam illius Diſſertationem pertinet, in qua protegitur Votum in Academiis familiare de tuenda *voce & calamo* Immaculata Virginis Conceptione, pauca nobis dicenda viderentur, poſtquam Lampridius ejuſmodi Votum non ſemel laudavit, & veræ Pietati conforme confeſſus eſt. Neque enim is umquam in animum induxit turbare hunc uſum, eoque minus litem intentare tuentibus Piam Sententiam, quam Probabilem ſemper agnoſcit, atque etiam altera Probabiliorem poſſe reputari concedit. Unus ei ſcopus *Votum* improbare *Sanguinarium*, a Panormitanis multis uſurpatum, atque a Parthenotimo nondum, ut ſibi idem Lampridius perſuadet, honeſtatum: quod ſane intereſt Chriſtianæ Reipublicæ perſpectum habere, ne in Pietatis regnum ſuperſtitio irrepat, ubi vera ſint, quæ ipſe Lampridius diſſeruit. At quandoquidem nonnulla Parthenotimus in eamdem primam Diſſertationem intulit, quæ ad trutinam revocanda ſunt, age in eadem invadamus, progreſſuri poſtea ad id, quod præcipuum eſt in controverſia præſenti.

Dixerat Lampridius Cap. I. pag. 9. de Voto agens, quod plurimi Religioſi viri, atque Academiæ concipiunt, de tuenda ſine Sanguine Sententia eximente Deiparam a labe originali: *Prudenter agere, qui voce & ſcriptis propugnaturos ſe vovent ejuſmodi Sententiam; Prudentius agere, qui eamdem Sententiam tuentur, ſed Voto omiſſo. Prudentiſſime denique agere Academias, ſi pacis cauſſa, tutelæ ejuſdem Sententiæ Votum adjungunt*. Hiſce verbis tacite improbari ipſum Votum arbitratur Parthenotimus, aut ſaltem hæc inter ſe pugnare; quum enim Votum futurum ſit *de meliori Bono*, & Prudentia major deprædicatur in tuentibus ſine Voto Piam Sententiam, conſequens etiam videtur, Prudenter ſuſcipi non poſſe Votum illud. Quod certum eſt, numquam in animum Lampridii incurrit improbare illud Votum, quod cum Prudentia ſuſceptum ait, & cavillatoribus tantum id in mentem venire poteſt, qui facile nodos in ſcyrpo quærunt. Igitur ideo *Prudentius* propugnari Sententiam Piam ab iis, qui a Voto abſtinent, Lampridius ſcripſit, quia Voluntas quidem libera eſt in homine, non vero Intellectus. Quum vero agatur

heic

heic non de re certa per Fidem, ſed quidem de Probabili dumtaxat Opinione; & fieri poſſit, ut in perpendendis rationibus, Immaculatæ Conceptioni faventibus, dubitationes inſurgant, ſitne concors cum divinis Libris, ac Traditione Patrum, eadem quamquam Pia & Probabilis Sententia: liberum tunc non eſt homini imperare Intellectui ſuo, ut tueatur tamquam verum, quod ſibi offeratur tamquam diverſam faciem habens. Proinde qui conſideratione ac timore iſto ducuntur, *Prudentius* agunt, ſi pro Pia Sententia pugnent, ſed a Voto abſtineant. At iſtorum Prudentia nihil officit aliorum Prudentiæ, qui perſuaſum habentes, nihil ſibi occurrere poſſe, unde Piæ Sententiæ Dignitas imminui apud ſe poſſit, Votum intrepide de tutanda Immaculata Conceptione emittunt. Eadem res bona uni poteſt eſſe Majus bonum, alteri vero minime; ad normam nempe Prudentiæ, quæ circumſtantias perpendit, & quid præferendum aut poſtponendum ſit, nos docet. Exigeret fortaſſe Parthenotimus, ut pro *Prudentius* dixiſſet Lampridius *Prudenter quoque*, neque comparativo uſus fuiſſet. Sed hoc eſt tricari, idque ex ipſo exemplo, quod ille adhibet, conſtabit. Præſtat ſine dubitatione Matrimonio Votum Virginitatis, aut Continentiæ. Crederetne ille mihi, ſi dicerem, Melius ac Prudentius interdum agi, eligendo Nuptias, quam Continentiam & Virginitatem? Si mihi non credit, ſaltem credat Apoſtolo ſcribenti, in quibuſdam circumſtantiis, *Melius eſſe nubere, quam uri*. An propterea deſinit eſſe Bonum Majus, Matrimonium, quam Virginitas? Hoc ita verum eſt, ut non defuerint, qui ipſum Matrimonium poſſe eſſe nonnumquam materiam Voti cenſuerunt. Suarez Tom. II. de Relig. Lib. 2. Cap. 9. num. 9. eorum opinionem referens, ait: *Dicunt hi Auctores in eo caſu, quo perſona eſt adeo fragilis, ut ad vitandum carnis lapſum, judicio Prudentum, Melius illi ſit nubere, quam uri: Ratio eſt primo, quod tale Votum de nubendo in tali perſona ſimpliciter eſt de Meliori bono, cum Paulus dicat 1. Cor. 7. Melius eſſe nubere, quam uri. Secundo declaratur, quia Conſilia Dei licet generatim dentur, tamen in particulari applicanda ſunt, expenſis circumſtantiis perſonæ, loci &c.* Hæc Suarez, qui ab hujuſmodi Voto in quibuſdam circumſtantiis minime abhorret. Quare Parthenotimo nulla heic erat juſta cauſſa cenſuræ.

Sed alteram audi, qua in primis delectantur, ſibique plaudunt tam Parthenotimus pag. 124. num. 129. & pag. 178. num. 197. quam Saguas pag. 71. qui & eamdem crambem recoquit pag. 72. Si Parthenotimum audimus, Lampridii verba ſunt Cap. V. pag. 35. *Sancta & Sanctiſſima ſemper fuit, eſt, & erit....... Beatiſſima parens Salvatoris noſtri, ſive fueris, ſive non fueris concepta ſine originali peccato*. Inſiſtens deinde Parthenotimus in adverbio *Semper*, rem nulli antea notam nos docet, nempe illud accipi *pro omni tempore*,

uti

uti Juriſconſulti ſcribunt. At ſi peccatum Dei futura Genitrix in primo inſtanti incurriſſet, tunc *Sancta* non fuiſſet. En ergo *duas propoſitiones, quas Logici contradictorias appellant : omni tempore fuit Sancta, aliquo tempore Sancta non fuit Deipara*. Idem repetitum videas ab altero Theologo, in magiſtralem faſtum ſemper compoſito, niſi quod is integrum Lampridii locum ſincere refert ; Parthenotimus vero in duobus locis truncatum, quaſi ad germanum Lampridii ſenſum intelligendum omiſſis verbis nihil opus eſſet. Sed quis non ſtupeat, aut rideat ejuſmodi cavillationum genus? En Lampridii verba : *Sancta & Sanctiſſima ſemper fuit, eſt, & erit ſupra omnes mulieres, ſupra omnes Sanctos & Angelos Beatiſſima parens Salvatoris noſtri, ſive fuerit, ſive non fuerit concepta ſine originali peccato*. Si bona fide egiſſet Parthenotimus, nihil horum omittendum fuerat. Non ergo Lampridius, quem uti mente captum Panormitani pugiles incautis propinare vellent, tantummodo dixit : *Sancta & Sanctiſſima ſemper fuit &c. Beatiſſima Virgo*. Dixit *Sancta & Sanctiſſima ſupra omnes mulieres ſupra omnes Sanctos*. Cur ii disjunctum volunt, aut diſſimulant, quod Lampridius conjunxit? Negent ii, ſi poſſunt, quin Mariæ Sanctitas præcellat omnium Dei Servorum Sanctitatem. Hoc verba Lampridii ſonant, hæc illius aperta mens. Alioqui poterant etiam cavillari contendendo, adverbium *Semper omne Tempus complecti*, & Lampridium cenſuiſſe Deiparam, vel antequam fuit concepta, *Sanctam* fuiſſe.

Pag. 32. Cap. *6.* num. 41. docet Parthenotimus, Piæ Sententiæ faviſſe *Sanctum Bernardum*, & Cap. 7. *Sanctum* quoque *Thomam*, quamquam uterque pro contraria Opinione ſteterit. Et quare? Quia animadvertentes nunc, ſi in vivis eſſent, Feſtum de Conceptione celebrari per univerſam Eccleſiam, eumque cultum deferri Deiparæ *ſecundum Piam Sententiam*, uti Apoſtolica Sedes præcepit : procul dubio, ſecundum principia ab iis poſita de Feſto *Nativitatis* Deiparæ, & de *auctoritate Sanctæ Sedis*, mutata Opinione uti Certam amplecterentur Piam Sententiam. Sed non eſt heic immorandum. Satis jam expendimus Librum Patris de Luca, atque in poſtremo etiam colloquio, ſatis eviciſſe me puto, ſuper falſum ſuppoſitum ædificatam fuiſſe hujuſmodi argumentationem. Neque enim cum veritate conſentit, Romanos umquam Pontifices, & ne ipſum quidem Alexandrum VII. univerſæ Eccleſiæ præcepiſſe, ut Feſtum & cultum Deiparæ celebrent ſub una ſignificatione *Præſervationis*. Laudarunt quidem celebrantes Feſtum ſecundum eamdem Sententiam, eiſque Indulgentias elargiti ſunt; ſed liberum reliquerunt aliis ſecus ſentientibus Feſtum illud celebrare ſub ſignificatione ſubintellecta *Sanctificationis*. Propterea nulla eſſet ratio, cur Sancti Bernardus & Thomas, a ſua Sententia forent diſceſſuri. Parthenotimus vero, qui pro

aliorum more ex hoc Feſto potiorem ducit ſpem deducendæ ad Certitudinem Piæ Sententiæ, Cap. IX. num. 63. militaris hujus machinæ vim pluribus verſat, & quaſi nihil dixiſſet, eamdem rurſus fuſo ſermone objicit Lampridio Cap. XIV. n. 105. & ſequ. ubique ingeminans *Præceptum* Eccleſiæ de Cultu ab omnibus impendendo Beatæ Mariæ *ſecundum Piam Sententiam*. Verum ſi pius iſte vir, præjudiciis poſitis, Alexandrinam Bullam attentius legerit, & cur Gregorius XV. & Clemens XI. interdixerint appellare *Immaculatæ Conceptionis Feſtum*: ipſum in ſententiam Lampridii de hoc Feſto conceſſurum eſſe confido. Alibi etiam vidimus, ſtare adhuc Cardinalis Bellarmini reſponſum de *Feſto Conceptionis*, quod Lampridio eripere ſe poſſe. poſt alios arbitratus quoque eſt Parthenotimus Diſſ. I. Cap. 9. num. 63. & Cap. X. num. 69. Pergit Siculus Theologus ibidem num. 65. edocere, titulum *Immaculatæ* numquam interdictum a Romano Pontifice, aut a ſacra Congregatione, additum *Conceptioni* Virgineæ ab adhærentibus Piæ Sententiæ. De hoc nulla eſt diſputatio inter Parthenotimum, & Lampridium, qui poſtremus aliter ſenſiſſe a Parthenotimo perperam ſupponitur. Unum hoc uti certum ſtatuendum eſt, *non alio nomine quam Conceptionis* appellandum eſſe Feſtum Conceptionis, uti Gregorius XV. mandavit, a cujus mente nullus Succeſſorum Pontificum receſſit. Immo decretum hoc idem Alexander VII. confirmavit. Quod ſi Parthenotimus Cap. IX. num. 62. faſſus eſt *Phyſice Poſſibile* Apoſtolicæ Sedis Decretum pro Thomiſtica Sententia, & poſtea Cap. X. num. 72. *Moraliter Poſſibile* hoc negat, adductis in iſtam rem quorumdam Theologorum effatis: erit ejuſdem Sanctæ Sedis animadvertere, an compedes auctoritati ſuæ injicere poſſint quorumdam uni factioni addictorum vota ſive conſilia. Nam quod eſt ad Lampridium, ei pro Thomiſtica Opinione venire in aciem animus non fuit; ipſe vero nemini umquam concedet in obedientia & veneratione erga Apoſtolicam Sedem, ſi quando ad celebrem iſtam controverſiam dirimendam eadem procederet, illamque revera dirimeret. Neque is moratur Academiarum, Populorumque conſenſum in Piam Sententiam, a Parthenotimo laudatum num. 109. Semper enim, ut toties diximus, quærendum ſupereſt, num tot docti viri Certam eam putent, an tantummodo Probabilem, præeunte Apoſtolica Sede, quæ ſibi judicium de controverſia hac reſervavit, ſinitque, ut contrariæ Opinioni quicumque vult ſeſe adjungat, & ſub conſideratione *Sanctificationis* Feſtum ab iis celebretur. Accedit, quod complures ex iis Academiis unam Piam Sententiam elegere tuendam, ut lites & jurgia in poſterum nulla eſſent. Quamnam vero ſententiam in corde foveant Theologi illi, reſcire non poſſumus. Celebris ipſa Pariſienſis Facultas multos alit, quibus minime probatur ipſius Facultatis hac de re Decretum.

Dixe-

Digitized by Google

Dixerat Lampridius, *minime derogari Sanctitati Virginis ab iis, qui contrariæ ſententiæ de illius Conceptione adhærent; nam Eccleſia eos ut Pios, & Orthodoxos, amat & honorat.* Sed pergit Parthenotimus Diſſ. I. Cap. 16. num. 130. contendere, *eos aliqua ex parte Deiparæ Sanctitati detrahere;* haberi autem pro Orthodoxis, amari, & honorari, *non quia hanc Opinionem ſuſtinent, ſed quia omnes Fidei Articulos per Eccleſiam Catholicam propoſitos libenter admittunt.* Lepidum profecto eſt, non eos amari atque honorari, *quia hanc Opinionem ſuſtinent;* id enim nemo umquam ſomniavit. Sed ex quo illi Opinionem hanc ſuſtinent, & nihilominus ab Eccleſia amantur, atque honoribus augentur, quid quæſo conſequitur? Nonne ad Articulos Fidei ſpectat Deiparæ Sanctitas? Huic Sanctitati derogare, crimen Catholicus quilibet fateatur; neque Eccleſia tolerat, nedum amat, atque honorat, eidem derogantes. Quum ergo ex Parthenotimi confeſſione Eccleſia amorem & honorem nequaquam neget contrariæ Opinionis ſectatoribus: neceſſario deducendum eſt ex hoc Eccleſiæ judicio, nihil eos derogare Sanctitati & Honori Deiparæ. Si derogarent, eos illa deteſtaretur atque puniret. At nos, inquiet Parthenotimus, Piæ Sententiæ patroni eos derogare arbitramur. Utique credo. Sed ſuntne ii regula Veritatis ac Bonitatis, an Eccleſia? Ceterum dicere, per eos Honori Deiparæ derogari, atque hoc palam quoque venditare, videant illi, an hoc ſit aperte arguere ac lædere eos amantem & honorantem Eccleſiam, atque ejus mandata deſpicere. *Peccat* enim quiſquis Honori Sanctiſſimæ Virginis derogat. Eccleſia vero Anathema promulgavit in quemcumque affirmantem, *peccare* aſſeclas contrariæ Opinionis. Interea, donec pendeat Apoſtolicæ Sedis judicium, fueritne annon Præſervata Maria, incertum remanet, volueritne feceritve, an non, hoc Deus: cujus viæ & cogitationes, uti toties diximus, non ſunt humano more metiendæ, ſed e Sacris Literis, ac Traditione Patrum hauriendæ, & firma Fide credendæ, quoties Eccleſia ex iis fontibus hauſtas nobis proponit. Quodcumque vero divinæ Scripturæ, ac Traditio per Eccleſiæ vocem factum a Deo innotuerit, id ſine dubitatione Honorificum Virgini Matri credendum erit, non quod in quorumdam Phantaſia pro ſuæ factionis amore agitatur.

Pauca hæc ex Diſſertatione I. Parthenotimi excerpſi; neque enim opus eſt cetera perſequi, quum nihil ille attulerit, unde viris doctis, ſtudio partium liberis, perſuadeatur, hactenus Piam Sententiam e gradu Probabilitatis ad gradum Certitudinis aſſurrexiſſe. Hoc unum contendit Lampridius, non moleſte interea ferens, immo laudans quemcumque eidem Piæ Sententiæ addictum, & ſecundum illam cultum præbentem Immaculatæ Conceptioni, dum corde, vo-

ce, & calamo hoc ei obſequium præſtet ac voveat. Verum quod eſt ad Votum tutandi proprio Sanguine eamdem Sententiam, is adhuc id minime ferendum in Eccleſia Dei cenſet, neque Parthenotimus quidquam ſecundis curis ad illud honeſtandum attulit. Ut hoc perſpiciamus, ad alteram illius Diſſertationem progrediendum eſt. Primo multa is habet num. 134. & ſequentibus de *Præcepto Vitæ conſervandæ*, multaque congerit exempla, quibus licet animam ponere pro Bono ſpirituali, aut corporali Proximi. Nulla dubitatio eſt de iis, qui Vitam ſuam periculo exponunt, ut peſte infectis inſerviant. Diſputationi quidem obnoxium eſt, an liceat mortem oppetere pro Amico: quod alibi perpendimus. Dubium quoque eſt, an liceat homini laceſſito ab hoſte permittere, ut ab eo occidatur, quum integrum ſibi ſit illum perimere. Diſputatur etiam, an qui jurejurando ſe obligavit ad reditum in carcerem, ad fidem ſervandam adigatur, quamquam ſciat ſe injuſte morte multandum. Ita contrariis ſententiis quæritur, an Carthuſiano liceat potius extremum vitæ periculum ſubire, quam carnibus veſci, a quibus abſtinere voverat. Poſt ejuſmodi exempla num. 146. hæc Soti verba Parthenotimus adfert: *Altero modo id contingit, per accidens ſcilicet, quando quis propriam Vitam non ſervat, quam ſervare poteſt; & hoc non reputatur homicidium, niſi quatenus ipſam ſervare tenetur. Et quamvis homo non ſit ſuæ Vitæ dominus, ſed cuſtos, non tenetur eam omni poſſibili modo ſervare. Poteſt quippe eam non ſolum pro Virtute, verum & pro bonis temporalibus exponere.* Verba hæc numquam fore e memoria obliteranda ait Parthenotimus, nam Sanguinarii Voti aſſeclæ nolunt certe ſibi manus inferre, ſed inlatam ab aliis tolerare, ne a Piæ Sententiæ tutela recedant. Lampridius vero tradit, hunc eſſe unum ex iis caſibus, in quibus ex Soti ſententia homo *Vitam ſervare tenetur.* At Parthenotimus num. 146. inter convicia numerat, quod idem Lampridius pag. 32. habet, inquiens, *Imprudentem, aut Fanaticum, aut Dementem eum eſſe, qui non renuit mori pro Pietate in Deiparam ſine originali labe conceptam.* Pium hunc Theologum lubenter ego, ſi adeſſet, rogarem, ut accuratius adverſantium referat verba. Accipe germanum Lampridii textum. *Quod Pium ſit aliquod Opus, non continuo ſequitur, prudenter aut licite pro illo Vitam poſſe impendi &c. Nimirum neceſſe eſt, ut Bonum, pro quo ſubeunda mors eſt, non ſolum pretio ſuperet Bonum Vitæ noſtræ, ſed etiam ſit æque ac illud Certum. Si enim incertum ac dubium Bonum ſit, quocum commutanda eſt Vita, quis rogo non Imprudentem, aut Fanaticum, aut Dementem eum appellet, qui Bonum tam pretioſum & Certum, & cujus poſſeſſio manu tenetur, deponere ſponte velit, ut Bonum conſequatur, de quo dubitatio eſt an exſiſtat, & fieri poteſt ut numquam exſiſtat?* Ubinam in his verbis tutela *Piæ Sententiæ?* Generatim loquitur Lampridius, mul-

multoſque caſus complectitur, in quibus Imprudentia, aut Fanaticiſmus, aut Dementia poſſet deprehendi; & nemo, ut arbitror, neget, quin juſta ſit eo in loco Lampridii ſententia. Proinde conſcientiæ ſuæ non ſatis conſuluiſſe mihi videtur Parthenotimus, qui ut invidiam Lampridio conflaret, unice hæc ab eo contra Votum Sanguinarium pronuntiata fuiſſe, ſupponere incautis Lectoribus non dubitavit. Subdit poſtea hæc Lampridii verba deſumta ex ejus Cap. VII. pag. 46. *Mori pro Pietate enormis eſt regula, & fallaciſſima doctrina, quæ aut ſtoliditatis, aut Superſtitionis, aut Fanaticiſmi dedecus ac reatum, aut ſaltem Imprudentiæ culpam derivare poteſt &c.* Theologum hunc adeo pium exoratum rurſus vellem, ut majori fide ac diligentia aliena referat verba. Lampridii verba ſunt: *aut ſtoliditatis, aut Superſtitionis, aut Fanaticiſmi, aut ſaltem Imprudentiæ culpam SÆPE in nos derivare poſſet.* Non ait Lampridius *Semper*, uti mutilatus a Parthenotimo textus inſinuare vult. Ait *Sæpe*, idque exemplis confirmat, quæ attingere, nedum negare, auſus non eſt Siculus Theologus. Sed his poſtpoſitis, quæ ad rem faciebant, Votum de non comedendis carnibus a Carthuſianis emiſſum (quod tamen non Votum, ſed Conſuetudinem alii appellant) iterum producens, illud inquit a nemine hactenus *Fallaciſſimæ doctrinæ, Stoliditatis, aut Superſtitionis, aut Fanaticiſmi* damnatum. Sed extra chorum non abeat Parthenotimus. Si nemo Votum illud hiſce coloribus denigravit, ne Lampridius quidem id fecit. Attamen ſi Carthuſianus, aut quiſquam alius Votum idem ſuſciperet, atque in evidenti mortis periculo verſaretur, niſi comederet carnes, quas tantummodo in promtu haberet ad effugiendam mortem: tutius, ut puto, auctores ei forent Theologi, ne mori potius eligeret, quam veſci carnibus. Præceptum Eccleſiæ eſt abſtinendi a carnibus certis diebus; & nihilominus ægritudine ſuperveniente, tunc ceſſare Præceptum omnes ſentiunt. Quanto magis ceſſabit Votum, ſi certa mors Voventem maneat, niſi carnes comedat alio quocumque deficiente cibo? Imprudentia ac Temeritas in hiſce caſibus foret præfracte mori velle. Certum quippe eſt, a Deo præcipi Vitæ noſtræ tutelam, & juſte præſumitur Deus tunc in his caſibus gratam non habere Vitæ noſtræ jacturam, quum Pium quidem ſit opus ob amorem Dei caſtigare corpus abſtinendo a carnibus, ſed non ejus momenti ac pretii opus, ut præferendum ſit conſervationi Vitæ nobis ab ipſo Deo injunctæ. Quæ Cap. IV. n. 148. & ſeq. habet Parthenotimus de iis, qui olim ſine ulla neceſſitate ſeſe Martyrio offerebant, heic refricare nihil opus eſt. Quod enim ſcripſit Lampridius pag. 33. ſcilicet eos tantummodo *commendatos, qui mortem non improvide quæſitam, & quam alia ratione evitaverant niſi peccando in Deum*, forti invictoque animo

pro

pro Deo tolerabant : hoc antea tradiderant Clemens Alexandrinus, Origenes, Athanaſius, Nazianzenus, aliique Patres. Si eorum ſententias a P. Theophilo Raynaudo congeſtas in Lib. de Martyrio per Peſtem Par. 2. Cap. 5. n. 9. Parthenotimus nondum legit, integrum ei erit legere quum libebit.

Sed jam in arcem diſputationis hujus invadamus. Licere putat Parthenotimus Vitam impendere pro tutela Immaculatæ Conceptionis. Negat Lampridius. Primo ille ſtatuit Diſs. II. Cap. 5. n. 167. concipientes Votum Sanguinarium vovere Sanguinem & Vitam non pro tuenda *Veritate* aſſertionis de Præſervatione Deiparæ, ſed pro *Veritatis Pietate*, hoc eſt quia Pium eſt credere, Virginem Sanctiſſimam originalis maculæ immunem fuiſſe. Deinde Cap. 6. pergit docere, juſte ac licite Vitam noſtram dari poſſe non ſolum pro tutela Dogmatum Fidei, ſed etiam pro quacumque Virtute, atque opere Virtutis, dum referatur in Deum, & finem habeat Chriſtum. Tum num. 182. Syllogiſmum hunc inſtruit. *Communi Doctorum calculo, duce & auctore Angelico Præceptore, receptum eſt, quod honeſtum ſit mori pro quocumque Bono faciendo, ſeu pro actu Virtutis. Atqui tueri Immaculatam Deiparæ Conceptionem calamo & rationibus, cum vera Pietate conſonat* (uti Lampridius ipſe confeſſus eſt) *vera Pietas, & vera Virtus eſt. Ergo mori ob tutelam Immaculatæ Conceptionis Deiparæ honeſtum eſt. Ergo Votum ejuſmodi tutelæ eſt honeſtum*. Lege ac relege : ad hoc unum propugnaculum ſe recepit tota Parthenotimi ſpes atque induſtria, ut Votum Sanguinarium cenſuræ eripiat. Proinde is num. 192. nos docet, non ideo eſſe Pium tueri Sententiam Immaculatæ Conceptionis, *quia Affectus Pietatis præciſe reſpiciat Opinionem; ſed quia illa Sententia propugnans Mariæ Sanctitatem in primo inſtanti eſt eidem perhonorifica. Similiter Votum uſque ad Sanguinem non fertur in Sententiam, ſeu in Opinionem de Immaculata Conceptione, ut Opinio eſt; ſed, quia defert honorem Sanctiſſimæ Dei parenti, eſt Pietas, eſt Cultus, eſt Virtus; & pro Virtute licitum eſt, laudabile eſt mortem oppetere*. Sed ut contractas in unum accipias Parthenotimi de re iſta rationes, lege quæ is habet Cap. XI. n. 222. *Elicitur actus Intellectus, quo putetur immunis Deipara a labe originali; & huic concinit alter ejuſdem facultatis actus, quo judicatur, Deiparæ honorificum eſſe in illa hanc immunitatem agnoſcere & profiteri. Elicit etiam Voluntas actum, quo Intellectui imperat, ut ſentiat, Deiparam fuiſſe ſine noxa Originali conceptam. Et quia Voluntas ad id Imperandum movetur ab Honore, qui Deiparæ accederet ex illo judicio, Imperium illud ad Virtutem Pietatis ſpectare debet. Deinde eadem Voluntas vovet, ſeu Deo promittit, ut in poſterum ſemper ita de Immaculata SS. Dei Genitricis Conceptione ſentiat*. Eſſent heic tot ſub-

ſubtilia imaginationis Parthenomitanæ meditamenta ad examen revocanda, atque extricanda; ſed hæc aliorum judicio dimiſſa volo. Deinde is addit: *prior actus Intellectus, quo judicatur immunis a noxa originali Deipara, ex probatis in priore Diſſertatioae Saltem eſt Moraliter Certus:* quod *Saltem* interpoſitum videtur, ut Certus etiam de Fide credi is actus poſſit, quamquam Parthenotimus non uno in loco ſe fateatur ab ea credulitate alienum. Is autem Lampridio permittit, *quod ſit ſolum Probabilior;* attamen hoc etiam poſito, *Pietas & Virtus eſt tueri* Virginis Immunitatem, quando idem *Lampridius non renuit Sententiam de Immaculata Deiparæ Conceptione appellare Piam; & Pia eſſe nequit, niſi ab hoc actu Voluntatis. Ejuſmodi enim Votum primo & potiſſimum reſpicit actum Pium Voluntatis imperantem: quamquam duos alios Intellectus actus remote reſpiciat, videlicet actum, quo putetur, in laudem, obſequium, & honorem B. M. V. cedere, quod ita ſentiamus, & priorem actum, quo ita ſentimus.* Alibi vero indignatur Parthenotimus, quod a Lampridio in ea Sententia fuiſſe credatur, *licitum eſſe pro tuenda Opinione mortem ſubire:* id enim ipſe improbat, ſemper contendens, & potiſſimum Cap. XI. num. 229. Sanguinarium Votum concipi *pro actu Voluntatis*, in quo ſita eſt *Pietas, & Virtus, pro qua mori licitum eſt, neutiquam pro actu Intellectus, qui non ſit Fidei divinæ.* Habes, ut puto, expreſſam Parthenotimi mentem, ſimulque rationem, ob quam non ſolum a quacumque cenſura liberum ab eo credatur Votum Sanguinarium, ſed eriam honeſtum, laudabile, Deoque gratiſſimum ſit appellandum. An ſolida ſint ejus meditamenta, nunc nobis perpendendum reſtat.

Primo, non eſt mihi animus te conjicere in diſputationes Metaphyſicas de vi Intellectus in Voluntatem, & rurſus de Voluntatis vi in Intellectum. Scholis hæc dimiſſa volo. Illud tantummodo ſtatuendum eſt nobis, Voluntatem noſtram, aut velit, aut nolit, agat, aut non agat, pendere ab Intellectu indicante quid agendum, aut agendum non ſit. Si fallitur Intellectus, quod ex multis cauſſis contingere poteſt, & potiſſimum ſi perverſi Affectus hominis judicium perturbant, Voluntas quoque ad perverſas electiones & actiones rapi ſolet. Intellectus autem noſter non in humanis tantum rebus, ſed & in divinis, plurima noſcit judicio Certo ob earum evidentiam atque ob rationes ineluctabiles ex principiis minime dubiis Veritatis aut Bonitatis deductas; alia vero noſcit judicio tantum Probabili, quia rationes dumtaxat Probabiles, modo graviores, modo leviores occurrunt, quæ eidem Intellectui repræſentant in illa re Apparentiam Veritatis aut Bonitatis, modo majorem, modo minorem. Hominum autem vita non Certiſſimis tantummodo regitur rerum notionibus atque ideis, ſed etiam Probabilibus; ſæpe enim deſiderantur primæ;

mæ; & niſi alteræ in ſubſidium adhiberentur, in ſummam inertiam, incredibilemque confuſionem mortalium conditio prolaberetur. Quare ubi non deſit Prudentia, in iis etiam actionibus, quæ Probabilitate conſtant, recte judicare, recte agere poſſumus atque ſolemus. Dixi in divinis quoque rebus, & ad Religionem ſpectantibus, utrumque accidere. Sunt in ſanctiſſima Religione Principia & Dogmata complura Certiſſima, de quibus dubitare non licet, & præſertim quæ in Symbolo ac profeſſione Fidei continentur. Præter hæc multa habemus in Eccleſiaſtica Hiſtoria, minime quidem referenda in cenſum Veritatum cæleſtium, Certa tamen ex earum Evidentia. Rurſus innumera alia occurrunt, quæ ſive ad credulitatem, ſive ad actionem referantur, veri ſimilibus ſive Probabilibus tantum rationibus nituntur, & ad amplum Opinionis, ſimulque ad ampliſſimum Pietatis Regnum pertinent. *Pietas* autem, uti Virtus eſt, & concipitur uti aliquid a *Religione* diverſum (liceat mihi eam ita definire, ſive deſcribere) eſt Affectus Chriſtiani hominis tendens in Deum, ut ad Patrem, amorem ſuum filialem, atque obſequium erga illum oſtendere & comprobare cupiens cultu atque operibus, quæ ei grata ſciuntur, aut creduntur. Quum vero Sanctorum honor tendat etiam in Deum, utpote qui eos amat & glorificat: hinc eſt quod veneratio & invocatio Sanctorum, & præſertim Deiparæ Beatiſſimæ, præ ceteris Sanctis Deo caræ, ſine dubitatione intra ejuſdem *Pietatis* fines concluditur. Porro *Pietas vera* appellatur, tam quæ in Voluntatem noſtram influit ex motivis & rationibus a Revelatione Dei per Eccleſiam nobis propoſitis, & *Pietas Intrinſeca* a nobis appellatur; quam quæ eidem Voluntati proponitur ab Intellectu, inclinante in Veritatem non ex Fide Certam, ſed Probabilibus tantum argumentis Prudenter innixam, quam nos *Opinativam* dicimus, quia in Opinione fundata eſt. Idque ea, ut diximus, de cauſſa, quod mortalibus impervia eſt Veritas Certa innumeris in rebus, & ſatis eſt ad recte agendum Apparentia Veritatis, ex vi rationum Probabilium in iis rebus & actionibus perſpecta, & cum Prudentiæ legibus conſona. Proinde exempli cauſſa, etſi minime ex Revelatione Dei, neque ex Certitudine Evidentiæ habeamus, has illasve Reliquias pertinere ad Sanctos, quibus tribuuntur, quum tamen Prudens Probabilitas Intellectui noſtro hac de re adſit, *vera Pietate* iidem coluntur, & invocantur, eorumque Lipſanis honor merito habetur. Fieri quidem poteſt, ut in his Intellectus fallatur, neque enim is formidinem omnem erroris excludere hinc poteſt; ſed certe non fallitur Affectus ille tendens in Deum, in quo Pietatem ſitam eſſe prædiximus, quandoquidem rem Deo gratam tunc etiam Fidelis præſtare ſe putat, bonamque hanc Voluntatem Deus habet acceptam. Præterea etſi Error occurrere heic poſſit, nullum inde detrimen-

mentum redundare poteſt neque in Pium Errantem, neque in Eccleſiam, neque in Rempublicam. Quamobrem quamvis ex iis, quæ Lampridius, & nos antea diſſeruimus, Certa nequaquam appareat Pia Sententia de Immaculata Virginis Conceptione, dum Eccleſiæ judicium pendet: attamen quum Probabilem ipſam una cum univerſis pæne Fidelibus Lampridius, & nos quoque fateamur, immo contraria Probabiliorem Eccleſia agnoſcere & deprædicare videatur: certum eſt, *Veræ Pietatis* opus peragi in illius patrocinio, & proinde *Votum* de hujuſmodi Sententia voce & calamo tuenda laudabiliter, ac prudenter emitti, quum id Deo gratum, ac Deiparæ honorificum merito credatur, & nullum, etiamſi Error intercederet, in Voventem, aut in Eccleſiam detrimentum effluere poſſit.

Hactenus cum Parthenotimo concordes proceſſimus. At hiſce poſitis ita ille argumentatur. *Vera Pietas*, & vera *Virtus* eſt ex confeſſione Lampridii, tueri voce & calamo Immaculatam Virginis Conceptionem. Atqui ex Theologorum conſenſu habemus, honeſtum, licitum, & meritorium eſſe, pro Virtute Sanguinem vovere, Vitamque impendere. Ergo Votum de tuenda Pia Sententia vel cum Vitæ ſacrificio, honeſtum, licitum, & meritorium erit. Ita ille. Sed optandum erat, ut vir pius & doctus liberiori ingenio atque accuratius in hanc rem contraria argumenta expendiſſet. Faciam ego, & æquivocationes, falſaque ſuppoſita in Parthenotimi argumentationem incurrentia, ni fallor, a noſtra Quæſtione removebo. Prima æquivocatio eſt, Voventes mortis periculo ſeſe exponere pro *Pietate*, non vero pro tuenda *Veritate*, quam ineſſe in Pia Sententia credunt, ſive ſibi perſuadent. Singulos ita voventes interroga. Nullus erit, qui non reſpondeat, ſe ideo polliceri Vitæ ſuæ jacturam, ut Sanguine ſuo teſtetur, *Veram* eſſe Sententiam de Immaculata Virginis Conceptione. Hoc ipſum ex ejuſmodi Votorum Formulis, a Parthenotimo Diff. II. Cap. 5. n. 157. productis manifeſte elucet. Capitulum Panormitanæ Metropolitanæ Eccleſiæ Anno 1698. hiſce verbis vovit: *Profitemur, & affirmamus, Beatiſſimam Virginem Mariam Dei Genitricem abſque originalis peccati macula in primo inſtanti conceptam. Et hanc VERITATEM non modo numquam impugnaturos, ſed &c. propugnaturos juxta Decreta Summorum Pontificum jam edita, aut edenda; ac etiam ſi opus fuerit, uſque ad Sanguinis & Animæ effuſionem [Dei gratia cooperante] defenſuros ſpondemus, vovemus, & juramus.* Academiæ Granatenſis Votum accipe Anno 1618. emiſſum: *Voveo me perpetuo defenſurum Illibatæ Deiparæ Virginis Conceptionem ab originalis peccati labe divinitus præſervatam &c. Et pro hac piiſſima VERITATE Sanguinem, ſi oportuerit, profundere, & mortem ſubire non recuſabo.* Equites de Calatrava Anno 1652. vovebant, ſe *ſemper defenſuros ac propugnaturos, glorioſiſſimam*

Digitized by Google

nam Virginem Mariam Dominam noſtram abſque ulla originalis peccati macula fuiſſe conceptam &c. In qua CERTISSIMA VERITATE TUENDA ob honorem tantæ Virginis, Deo favente, uſque ad Mortem decertabimus. Equites etiam S. Jacobi : *Votum nuncuparunt D. O. M. &c. tenendi ac defendendi hanc VERITATEM animo, & ore, vita, & morte &c.* Qualis ergo ſit Voventium mens, habes. Scilicet Sanguinis ſui effuſione palam facere ac teſtari, Piam Sententiam Veram Certamque evaſiſſe. Quum vero Certitudinem ab hac Sententia, alioqui Probabili, abeſſe ipſa Romanorum Pontificum Decreta teſtentur : inde neceſſario conſequitur, *Vitam profundi pro tutela Opinionis* : quod ipſemet Parthenotimus illicitum non uno in loco fatetur, atque nos minime ferendum contendimus. Itaque illuditur Chriſtiano orbi, quum dicuntur Voti Sanguinarii aſſeclæ mortem eligere, non pro *Veritate*, ſed pro *Pietate* Sententiæ ſuæ.

Verum Parthenotimus in naufragio ad alteram ſe recipit tabulam contendens Diſſ. II. Cap. 9. num. 212. etiamſi ponamus, nondum e finibus Opinionis exceſſiſſe Piam Sententiam, *id tamen nihil officere, quominus ſit vera Pietas, ſit certe Pietas, ſive reſpiciat actum Opinativum, ſive reſpiciat actum Certum*. Conſequens igitur eſt ſecundum illum, honeſte Vitam impendi poſſe pro tutela Piæ Sententiæ, quamquam ipſa adhuc in Opinione verſetur ; nam, ut is ait num. 224. *Votum præcipue reſpicit actum Voluntatis imperantem: qui quidem actus eſt honeſtus, & certe honeſtus, quando etiam Certus non eſſet prior actus Intellectus, quo Vovens ſibi ſuadet, fuiſſe Deiparam ſine noxa Originali conceptam : quandoquidem ex doctrina Angelici Præceptoris, Virtutes appetitivæ non excludunt totaliter Falſum*. Ita ille, Concluſionem repetens, quam & Lampridius admiſit, ubi agatur de Pia Sententia voce tantum & calamo defendenda. Tunc enim etiamſi fallatur Intellectus, Deus tamen gratum habet Affectum filialem Chriſtiani putantis, ad honorem Virginis eamdem ſpectare Sententiam. At aliud eſt, exponere etiam velle vitam ſuam pro Pietate, quæ nitatur actu tantum Opinativo, ſive ut Parthenotimus ajebat pag. 18. prioris ſui Opuſculi, *pro Pietate, quæ certo ineſt actui Opinativo*. Voluntas enim imperare nequit, aut non debet Intellectui, ut Certum credat, quod ipſe Incertum ac Probabile dumtaxat apprehendit. Et quando etiam hoc imperet, uti aliquando accidit in ferventibus animi perturbationibus, tunc venit culpanda Voluntas, quam ex inſtitutione naturæ Intellectus regere debet, non vero ab ipſa regi, ac violenter perverti. Deinde quis umquam ferat hominem mori eligentem pro Pietate, quæ ab una Opinione pendeat? Idem tunc eſſet vitam impendere pro *Pietate*, atque pro *Opinione*: quod poſtremum ipſe Parthenotimus reprehendendum fate-

fatetur. Adeo verum eſt hoc, ut idem met pius Theologus in priore Opuſculo n. 43. ſcripſerit *: Qui vovet Virginis Immunitatem tueri, neceſſe eſt, ut perſuadeat ſibi, quod Re ipſa Virgo immunis fuerit a macula:* hoc eſt perſuadeat ſibi, Sententiam hanc non Probabilem tantummodo eſſe, ſed Certam: aliter enim agendo Imprudenter ac Temere vitam ſuam prodigeret. Quei ergo nunc nobis obtruditur, licere pro Pietate mori, quamquam hæc *reſpiciat actum Opinativum?* Suo autem loco oſtendam, *Perſuaſione* Certitudinis honeſtari non poſſe Votum Sanguinarium. Deinde unum da mihi ſani capitis, qui Sanguinem ſuum vovere velit pro Sententia Probabili, neque a formidine erroris exemta; quum enim hæc Apparentiam Veritatis ſolum, non vero ipſam Veritatem re ipſa exhibeat, dementis foret Certiſſimum & grande Bonum perdere velle pro umbra dumtaxat Veritatis. Et reapſe, ut vidimus, nemo ejuſmodi Votum emittit, qui non credat, hoc eſt ſibi perſuadeat, agi heic non de Sententia incerta & errori obnoxia, ſed quidem de Sententia, quæ *Veritatem* reipſa complecti creditur. Certam vero Veritatem a Scotiſtica Sententia abeſſe, jam diximus. Atque heic repetendum eſt, quod Lampridius antea Cap. VII. pag. 46. dixerat ſcribens: *Mori pro Pietate enormis eſt regula, & fallaciſſima doctrina, quæ aut ſtoliditatis, aut Superſtitionis, aut Fanaticiſmi dedecus ac reatum, aut ſaltem Imprudentiæ culpam SÆPE in nos derivare poſſit.* Error eſt, ſine ulla diſtinctione regulam generalem conſtituere aſſerendo, honeſtum *Semper* eſſe atque honeſtum Vitæ noſtræ ſacrificium pro tutela *Pietatis*. Si Pietas ad dandam Vitam impellitur ob tuenda Certiſſima Dogmata, Præcepta, & Conſilia a Revelatione Dei profecta, niſi obſtet materiæ parvitas in exercitatione ejuſdem Conſilii ſeu Præcepti: tunc rectiſſime, & ſine dubitatione datur, & danda eſt Vita pro tutela Veritatis, quæ certiſſime ineſt aut in Dogmate ſpeculativo, aut in Virtutis opere, deducta ex inconcuſſis principiis Religionis Catholicæ. At quoties *Pietas* ab Objecto tantum Probabili ac Opinativo movetur, tunc Sanguinis profuſio pro ejuſdem Opinativi Objecti incerta Veritate, aut ſtolidum, aut Superſtitioſum, aut Fanaticum; aut ſaltem Imprudentiæ facinus eſt. Statue tibi ante oculos tot Reliquias, tot Miracula, atque Hiſtorias Sanctorum, tot etiam Scholarum Opiniones: prudenti *Pietate* ad adjungendam fidem objectis hiſce Probabilibus movemur. At quis pro Objectis ejuſmodi, ſive pro *Pietate* reſpiciente *Actum Opinativum* de iſtis, vitam laudabiliter voveri, ac prudenter dari poſſe, nos umquam docuit, aut in poſterum doceat? Exempla hæc attulerat Lampridius. Munus Parthenotimi erat oſtendere, pro his quoque licere mortem oppetere; nam & qui pro iis vitam darent, eadem ratione facinus hoc juſtificare poſſent dicendo: Nos non pro *Veritate* illius ſacri Corpo-

ris, aut Miraculi mortem eligimus, ſed pro *Pietate*, quæ reſpicit actum Opinativum. Aſt ille ab hiſce exemplis atque ab hoc certamine abſtinuit, ſuoque ſilentio ſat indicavit, ſtare Lampridii ſententiam. Ad hæc Lampridius tradiderat Cap. XIII. pag. 95. aliam eſſe *Pietatem Intrinſecam*, aliam *Opinativam*; pro illa Vitam Merito, pro altera Immerito, atque Imprudenter dari. Verum Theologus Siculus *Pietatem* hanc *Opinativam* Diſs. II. Cap. X. aliiſque in locis explodit, quod eam in ſuorum Theologorum Libris hactenus non offenderit; immo eo progreditur num. 219. ut hanc *vocum novitatem* rem *plenam periculi* appellare non vereatur. Sed mirum eſt, viro tam pio & docto hæc excidiſſe, quando is philoſophari de rebus humanis ac divinis tamdiu didicit, atque vidit, quid ea voce ſignificaverit Lampridius; nempe *Pietatem*, *quæ actu Opinativo* dumtaxat nititur, ad differentiam *Intrinſecæ Pietatis*, quæ Revelatis a Deo nititur. Pietas, cujus objectum eſt Opinio, eadem eſt atque *Pietas Opinativa*. Hanc autem ſufficere, ut Chriſtianus homo honeſte ac prudenter Vitæ ſuæ jacturam ſubire velit, nondum ille, ut reor, evicit; & contra Lampridius ex nuper commemoratis exemplis eviciſſe ſe putat, nefas eſſe pro Pietate innixa *actu* dumtaxat *Opinativo* uſque ad Sanguinis & Vitæ effuſionem pugnare. Recole heic, quæ ſupra nobis edifferebat Parthenotimus, inquiens num. 192. non ideo eſſe Pium tueri Sententiam Immaculatæ Conceptionis, *quia Affectus Pietatis reſpiciat Opinionem*, *ſed quia Sententia propugnans Mariæ Sanctitatem in primo inſtanti*, *eſt eidem perhonorifica*. At hoc ipſum eſt *Opinari* & tueri *Opinionem*; neque enim a Scientia, neque ab Evidentia, neque a divina Fide habemus, *Honorem* hunc revera deberi Deiparæ, & Eccleſia liberum nobis relinquit contrarium credere, & *Sanctificationem* potius eidem tribuere. Rurſus ait Parthenotimus ibidem: *Votum uſque ad Sanguinem non fertur in Sententiam*, *ſeu in Opinionem de Immaculata Conceptione*, *ut Opinio eſt*; *ſed quia defert Honorem Sanctiſſimæ Dei Parenti*, *eſt Pietas*, *eſt Cultus*, *eſt Virtus*. Egregia profecto verborum involucra ad confundendam minus peritorum mentem. At animadverte: hoc ipſum *deferre Honorem* Virgini, nihil aliud eſt niſi *Opinio*; neque enim ulla Certitudine ducimur ad id credendum, ſed quidem a noſtra imaginatione, ſive ab Opinione Probabili, reputante id eveniſſe, quod fortaſſe ſecundum Dei voluntatem aliter accidiſſe potuit. Ergo ſemper eo recidit oratio, Voti Sanguinarii auctores vitam daturos fore pro tutela *Opinionis*. Quum vero Parthenotimus nobiſcum afferat, non licere pro *Opinionibus* mortem oppetere: is etiam damnet Votum Sanguinarium oportet.

Hactenus loquutus fuerat Romanus Abbas; quum vero conticuiſſet: At ſodes, ajebam ego, tu quidem vagatus hucuſque mihi viſus

Digitized by Google

ſus es; nullum namque reſponſum dediſti ad argumentum Parthenotimi primo loco propoſitum, quod peremtorium, ut fatear, putavi. Videlicet, *Virtutem* eſſe tueri voce & calamo Immaculatam Conceptionem; & quum pro *Virtute* mori honeſtum ac laudabile ſit, conſequens eſt etiam, rite pro ea tutela Sanguinarium Votum emitti, & ſi occaſio ferat, etiam impleri. Ad hæc ille: Minime hoc e mente mea fugit, ſed craſtino diei negotium hoc reſervatum volo. Ego vero domum regreſſus omnia literis conſignavi, atque ad te, mi Azevede, perferenda curavi. Vale.

Neapoli XIV. Kal. Febr. MDCCXLII.

Egregio Amico, & Domino ſemper colendo Gregorio Azevedo Ferdinandus Valdeſius S. P.

EPISTOLA DUODECIMA.

UBI illuxit, quamquam ſub placidiſſimo hoc Cælo præter conſuetum rigidus aer videretur, ad Romani Abbatis ædes me contuli, illumque rogavi, ut ſincere ediceret, an Parthenotimi Syllogiſmus in præcedenti colloquio propoſitus rimas ex aliqua parte contraheret; mihi enim fortiſſimus, & nullo ariete concutiendus videbatur. Repetamus, tunc ille ait, Parthenotimi argumentatum. *Communi Doctorum calculo honeſtum eſt mori pro quocumque Bono faciendo, ſeu pro actu Virtutis. Atqui* (Lampridio ipſo fatente) *tueri, Immaculatam Conceptionem voce & calamo cum vera Pietate concordat, ac propterea Vera Pietas, & vera Virtus eſt. Ergo mori pro tutela Immaculatæ Conceptionis honeſtum eſt, & per conſequens honeſtum eſt etiam Votum ejuſdem tutelæ.* Majorem diſtinguo: Honeſtum eſt mori pro quocumque Bono faciendo, ſeu pro actu Virtutis, *ſi fiat cum debitis circumſtantiis, & non contra Prudentiam, quæ forma eſt Virtutum Moralium*, uti Cajetanus ſcripſit in 2.2. quæſt. 124. art. 5. Concedo. Aliter nego. Vide Cap. IV. Lampridii, ubi exempla attulit, ex quibus conſtat, non ſemper licere pro Bono faciendo mortem oppetere. Minorem vero concedo, dum agatur de tuenda Pia Sententia rationibus, voce, & calamo: nam hoc Prudenter agitur. Ergo Mori etiam pro eadem Sententia honeſtum eſt: Nego conſequentiam, quia non amplius agitur de tuenda voce & calamo Immunitate Virginis, ſed Sanguine; tunc autem *contra Prudentiam* homo operatur. At quei fieri poteſt, ego tunc repoſui, ut actus *veræ Pietatis* ſit Immaculatam Conceptionem *voce & calamo* tueri, & non ſit etiam *morte noſtra* eamdem ei tutelam impendere? Quia, inquit Romanus, quæ *Virtus* erat antea, conſiſtente Pietate in rationum uſu, definit eſſe *Virtus*, quoties Sanguine eam Sententiam tuendam

dam ſuſcipis. Æquivocatio heic latet, quam, ut ſpero, facile intelliges, ac ſincere fateberis. Inter Defectum & Exceſſum (optime jam noſti) mediæ procedunt Virtutes Morales. Si ultra hoſce terminos & extremitates dilabuntur, deſinunt eſſe Virtutes, & Vitia evadunt. Ita *Fortitudo* in *Temeritatem* declinare poteſt; *Liberalitas* in *Prodigalitatem*; *Humilitas* in nimiam ſui *Dejectionem*. Certum pariter eſt, indigere Virtutes cunctas connexione & directione *Prudentiæ*, quæ circumſtantiis rite expenſis præſcribit agenda atque fugienda, ita ut hac ſublata aut contemta, non Virtus, ſed Vitium in humanis actibus occurrat. *Nulla Moralis Virtus poteſt eſſe ſine Prudentia*, ad quam ſpectat eligere quæ ſunt ad finem; & quum inter vitioſa extrema ſit Virtus, hoc *medium determinatur ſecundum rectam rationem Prudentiæ*, uti Sanctus Thomas, Ariſtoteles, ac innumeri alii docent. Nulla autem dubitatio eſt, quin & *Pietas*, uti Moralis Virtus, ſi Prudentiam ducem aut comitem habere nolit, rapi in vitioſos exceſſus, atque in ipſam tranſilire poſſit *Superſtitionem*. Idque neceſſarium in ipſius *Intrinſecæ*, nedum *Opinativæ* Pietatis exercitatione. Dogma Fidei eſt, placere Deo cultum & honorem Sanctorum, Imaginum piarum venerationem, ſacrarum ædium decorem. Si quis ad hoc opus conferret univerſas fortunas ſuas, ita ut Parentes & Filios ad mendicandum panem cogeret: vitioſa ejus foret Pietas, quia Prudentiæ ſuffragio deſtituta, & oblita Præceptum Dei & Naturæ de alendis Liberis ac Parentibus egenis. Imprudentem hujuſmodi Pietatem Vitii arguit ipſe Legiſlator noſter Chriſtus Matthæi Cap. XV. Ruiſus Orationi inſiſtere in Templo, ſanctum eſſe opus ex Fidei doctrina novimus. Si qua tamen Mater familias pervicaciter integrum ferme diem ibidem orando agat, quum interea Filiorum & Filiarum, ſine cuſtodia & vicariis relictorum, peſſum eat: ejus Pietas vitio laborat, atque eſt damnanda, quia a Prudentiæ regulis deviat, dum divinum Præceptum de Filiis educandis, ſtatui ſuo impoſitum, contemnit, & Conſilium Præcepto anteponit. Itidem a doctrina Fidei laudatur, nobiſque commendatur moderata Corporis caſtigatio, *quatenus non carnem, ſed vitia carnis occidat*, uti Gregorius Magnus docuit Lib. 30. Cap. 14. Moralium. Sed ubi intemperans mortificatio, neglecto aut ſpreto conſilio Prudentum, pervicaciter incurabiles plagas, ac mortem pariat: in exceſſum ea Virtus ruens, Virtus eſſe deſinit, & in Vitium & Peccatum convertitur ob ipſum Prudentiæ defectum, & ob læſum Præceptum Dei de Vitæ cuſtodia. Ab aliis exemplis, quæ multa adferri poſſent, abſtineo.

Age vero iterum fateamur, tueri Piam de Conceptione Deiparæ Sententiam cum *vera Pietate* conſentire, dum rationibus, voce, & calamo res peragatur. In eam, quamquam *Opinionis* fines non-

nondum ſupergreſſam, legitima Probabilitatis motiva, in eam Academiarum complurium calculus, in eam Apoſtolicæ Sedis favor concurrunt; nihil autem ex parte Religionis, aut ejuſdem Sanctæ Sedis obſtat illius patronis; immo laudem a Romanis Pontificibus, a doctis innumeris, & a Lampridio quoque, illius tutela reportat. Itaque Prudentiam comitem habens hujuſmodi *Pietas*, quamvis Opinativa, veræ Pietatis munere fungitur, uti & Votum de ea Sententia voce & calamo tuenda. Formidinem certe Falſi atque Erroris neutiquam excludit Probabilitas iſtius Sententiæ, quum adhuc pendeat, atque in ancipiti ſit judicium Eccleſiæ: attamen in ea talis Apparentia Veritatis eſt, ut quamdiu Veritas, aut Falſitas ignota ſint, Prudenter eidem Sententiæ patrocinium dicari poſſit, ac Votum concipi de illius tutela. Verum ubi velis non argumentis tantum, ac voce, & ſcriptis tueri Præſervationem Virginis a labe Originali, ſed etiam Sanguinem & Vitam pro ea tuenda vovere, & profundere: tunc (attentas aures præbe) non amplius vera Pietas, non Virtus eſt, ut in aliis colloquiis antea monui, ſed Vitium atque Peccatum, quod mihi videtur *Superſtitionis*, tibi vero *Imprudentiæ*, aut *Temeritatis*, aut alio aliquo nomine, certe Vitium indicante, deſignare liceat. Et quare? Quia tunc verificatur, quod Sanctus Iſidorus Lib. II. Sentent. Cap. 35. ſcribit inquiens: *Sæpe Virtutes in Vitia tranſire, dum ſuum modum excedunt.* Et profecto deſideratur *Prudentia* in hujuſmodi Voto, quia Præceptum Dei atque Naturæ violatur, quo conſervare certum ac pretioſum Vitæ noſtræ pignus jubemur; neque enim domini, ſed cuſtodes Vitæ conſtituti ſumus a Deo, eamque ob imaginationes noſtras, quamvis Pias, aut ad arbitrium noſtrum projicere nefas eſt. Jam vidiſti, contendere Parthenotimum, quamquam demus Piam Sententiam nondum ex Opinionis finibus exceſſiſſe, recte tamen impendi Vitam poſſe pro *Pietate certa*, quæ ineſt *actui Opinativo* adhuc incerto. At Pietas iſta, ſive hic filialis Affectus in Deiparam, ex quo Mortem vovet pro tutela iſtius actus Opinativi, in Vitium continuo degenerat; quippe contra Prudentiæ monita Certiſſimum Bonum vult perdere, ut Incertum aſſequatur. Gravius etiam Prudentiæ documenta læſa agnoſcas, dum conſideres, non dicam unius, ſed ne millium quidem hominum Sanguine fieri poſſe, ut quod Certum non erat, Certum evadat. Dicat quæſo pius iſte Theologus, an quidquam Certitudinis poſſit in Piam Sententiam derivari ex effuſo Sanguine ob ejus tutelam. Numquam is, ni fallor, iſtud affirmabit. Tantummodo is, ut arbitror, dicet, ſe nullo validiori experimento quam iſto teſtaturum ſuum filialem Affectum, ſive Pietatem ſuam erga Deiparam. Sed ſimul dicat oportet, ſe Imprudenter teſtaturum, dum Bonum tam pretioſum, quale Vita eſt, profundit, & ejus profuſione nihil conſequitur, unde Certa evadat

Sen-

Digitized by Google

Sententia, quam tuetur. Scilicet tunc ingens detrimentum, quo nullum majus inter Bona temporalia mihi oſtendas, in Voventem redundat; & contra Piæ Sententiæ nullus obvenit fructus. Aliquem propone tibi, qui regnantem nunc Chriſtianiſſimum Francorum Regem Ludovicum XV. recta linea deſcendentem opinetur, aut e Ferreolo, qui Anno Ch. 400. Præfecti Prætorio Galliarum munere fungebatur, aut a Sancto Arnulfo, aut a Meroveo Rege, aut a Carolo Magno, aut a Welfone Altorfii Comite, aut ab alia vetuſtiſſima ſtirpe. Dum voce & ſcriptis Probabiliorem ex hiſce Opinionibus tueatur, rem ipſi Regi gratam, aut ſaltem non ingratam peraget. Sin ita pertinaciter in ea Opinione hic perſiſteret, ut mortem pro illa tutanda ſe ſubiturum diceret, & revera ſubiret, cauſſatus ſe id facere ad teſtandum erga Regem ſingularem ſuum amorem: hominem hunc vel ipſe Rex Imprudentiæ, immo Dementiæ argueret. Exempli hujus vim certe Parthenotimus evitare ſe poſſe cenſeret dicendo, numquam in Opinionem quamcumque de Genealogia Francorum Regum concurrere poſſe tot motiva Credibilitatis, quot in Piam Sententiam confluunt. At quandoquidem Parthenotimus contendit, etiamſi Pia Sententia adhuc in Opinione verſetur, licitum eſſe Vitæ ſacrificium: in hoc ſuppoſito fateri opus eſt, tam pro Sententia iſta, quam pro illa, *Imprudenter* Sanguinem fundi; in utroque enim caſu verum eſt, per Sanguinis effuſionem Opinativum actum in Certitudinem minime poſſe converti, & Sanguinem ſine ullo emolumento Sententiæ, ac tantummodo cum graviſſimo morientis detrimento profundi. Quouſque igitur Pius iſte vir non evincat, Piam Sententiam eo progreſſam, ut Certitudinem adquiſierit præponendam Certitudini Vitæ noſtræ, numquam pro Bono hoc Incerto Prudenter commutabitur Bonum Certiſſimum Vitæ noſtræ, & piaculum erit commutare. Antea vero me oſtendiſſe ſatis mihi perſuadeo, neque ex Feſto, neque ex aliis Sedis Apoſtolicæ favoribus Certitudinem hanc erui poſſe, quum ipſi Summi Pontifices rem hactenus indeciſam fateantur, & contrariam Opinionem ſine ulla damnatione vigere ſinant.

Luculentius autem intelliges, in Sanguinario Voto Imprudentiam deprehendi, ubi animadvertas habere nos *Præceptum* naturale ac divinum de Vitæ noſtræ conſervatione, & Suicidii, hoc eſt Peccati gravis reum eſſe, quicumque illam ſine juſta cauſſa, pervicaci conſilio, atque Imprudenter prodigit. Hoc autem in caſu noſtro accidere, ſi nondum viſum eſt piiſſimo Parthenotimo, aliis ſine præoccupatione aliqua de hac re judicantibus patuit. Primo nullum exſiſtit Præceptum aut divinum, aut Eccleſiaſticum, de credenda & tuenda Immaculata Virginis Conceptione. Eam tueri Pius tantummodo Affectus eſt, perſuadentium ſibi, Sententiam hanc

hanc ad Honorem Deiparæ pertinere. Neque dicas, Præceptum haberi de defendenda Sanctitate Deiparæ, de ejus Honore vindicando. Præceptum hoc tantummodo reſpicit veram certamque illius Sanctitatem, atque Honorem a Fidei doctrina indicatum, cui derogare Peccatum revera atque Hæreſis foret. At quando agitur de Honore incerto, atque a pia tantum imaginatione noſtra excogitato, neque hactenus ab Eccleſia præſcripto: tunc nullum occurrit Præceptum. Et profecto neminem Eccleſia adigit ad Piæ Sententiæ profeſſionem; ejus quidem Cultum, ac tutelam laudat, non præcipit. Hoc poſito, Votum Sanguinarium perpende. Nullum extat Præceptum de afferenda Præſervatione Virginis; contra exſtat de Vitæ noſtræ conſervatione. Cuinam in concurſu iſto parendum eſt? Nonne Deo præcipienti, cujus mandata tranſgredi nefas eſt? Itaque Temere agat, neque a Peccato excuſandus erit, quicumque pervicaci animoſitate Opinionem, ſive imaginationem ſuam Præcepto Dei anteponere velit. Atque heic iterum vides, *Pietatem veram*, quam agnovimus in tuentibus voce & calamo Deiparæ Immunitatem, in manifeſtum Extremum, ſive Vitium deflectere. Quouſque Fidelis Chriſti credit, colit, tuetur rationibus Piam Sententiam, & tot Sanctorum Reliquias, Miracula, Hiſtorias, aliaſque Pias & Probabiles Opiniones: nullum is Præceptum Dei aut Eccleſiæ violat. Contra in caſu noſtro, nullum Peccatum eſt in deſiſtendo a tutela Immaculatæ Conceptionis; immo contrariæ Sententiæ adhærendo non peccatur ex Decreto Apoſtolicæ Sedis. Et ex adverſo, ubi Vitam pervicaciter dare velis pro hujuſmodi tutela, certiſſimum Dei Præceptum tranſgrederis, prodigendo Bonum, cujus te non dominum, ſed cuſtodem Deus ipſe fecit. Ergo non ſolum Imprudenter ac Temere tunc Vita prodigeretur, ſed etiam Peccati reus eam prodigens foret. Atque heic locum habet doctrina Angelici Doctoris 2. 2. quæſt. 121. art. 1. quam Parthenotimus memorat num. 210. *Pietas*, inquit, *eſt habitualis diſpoſitio animæ, quæ prompte mobilis eſt a Spiritu Sancto ad habendum filialem affectum ad Deum, ut Patrem, eumque colendum & amandum ea ratione, qua ipſe vult a nobis coli*. Oſtendendum igitur reſtat, an Filialis Affectus voventium Sanguine ſuo tutelam Præſervationis, Deum ac Virginem colat *ea ratione, qua Deus ipſe vult a nobis coli*, Eccleſia quidem, & Evangelium certos nos faciunt, recta ratione, ac Prudenter coli Deum, mortem ſubeundo pro Veritatibus Fidei, quas negare ſine omnium graviſſimo Peccato non poſſumus. At mortem oppetere velle pro tutela Opinionum, numquam fuit aut erit ratio, *qua Deus vult a nobis coli*, quando is jubet, ne temere vitam noſtram projiciamus. In eo caſu, rurſus ajo, Filialis Affectus noſter, ſive Pietas, in Vitium declinat, quia contra Prudentiam peccat. Neque licet dicere:

ego nunc *pro Pietate*, *pro Virtute* morior, quum *Pietas* appellanda amplius non ſit, contra Dei Præceptum abjicere velle vitam, ut Certum faciamus, quod Incertum eſt, neque ullam e Sanguinis noſtri effuſione Certitudinem conſequi umquam poterit.

Congerit autem Parthenotimus Diff. II. Cap. IX. multos Theologos concordes in aſſerendo, *Virtutes appetitivas non totaliter excludere falſam Opinionem de eo, circa quod agitur. Et poteſt aliquis ſecundum juſtitiam agere, habens falſam Opinionem de eo circa quod agit*. De hujus doctrinæ rectitudine & veritate nulla nobis eſt controverſia. Hanc & ego deoſculor, & de hoc ipſo alias egimus; ſed nullus dubito, quin doctus & pius iſte vir, majori attentione adhibita, agnoſcat, fruſtra illam in Quæſtionem noſtram pertrahi. Quotieſcumque homo agit ſecundum Dogma aliquod Fidei, ſive ſecundum Præceptum, aut grave Conſilium Dei, is recte agit, quamquam in applicatione hujus Dogmatis, Præcepti, ſive Conſilii falli poſſit, aut fallatur, quum a certo Religionis principio illius animus ad agendum moveatur, & in illa actione nullum aliud Dei Præceptum violetur, nullaque inde fluant incommoda in doctrinam Fidei, neque in Eccleſiam, neque in Rempublicam. Proinde, uti Suarez docuit de Fide Diſp. 3. Sect. 15. num. 1. atque alii tradunt, Recte ac Prudenter Fidelis Hoſtiam ad adorationem oblatam adorandam credit, & adorare debet, quamvis certa ſibi non ſit illius Hoſtiæ conſecratio. Præceptum quippe habemus & Dogma de adorando Chriſto Domino, quem Prudentiſſime præſentem in illa Hoſtia credimus. Danda etiam vita foret, ſi ad hujuſmodi Dogma negandum nos cogere quiſquam vellet. Verum Imprudentiæ hominem argueres, quotieſcumque is mortem eligeret, pervicaciter hoc unum aſſerendo, ſcilicet Hoſtiam illam eſſe conſecratam. Eadem ratione recte ac meritorie agit, ſtipem pro amore Dei dans ficto Pauperi, quia Certiſſimum Conſilium, & quandoque Præceptum de Eleemoſyna tunc ille ſequitur, & Virtus Intrinſeca, atque ad Fidem ſpectans, eſt Miſericordia in Pauperes. Bonæ huic Voluntati, tam firmo principio innixæ, nihil obeſt, nihil meriti detrahit, ſi forte fallatur in agnoſcenda Pauperis perſona. Similiter Judices juſte fures, homicidas, & ſceleſtos damnant, quia ex inſtitutione & debito muneris ſui ad id obligantur; & dum Prudentiæ legibus, quas complures Sapientes præſcripſerunt, faciant ſatis, in tuto eorum conſcientia eſt, quamquam contingere poſſit, ut aliquando fallantur in executione ex ignota malitia teſtium, aut ex alia ſibi incognita cauſſa. Exempla hæc Parthenotimus pro ſe laudat, ut dixi, Diff. II. Cap. IX. In iis, uti dixi, Prudenter agit Virtus, quum congruis modis in operando utatur; ſed ipſa definit eſſe Virtus, ubi

ubi utatur incongruis, atque a Prudentia improbatis. Veriſſimum ergo eſt, *Virtutes Appetitivas non excludere Falſum*; ſed ſimul verum eſt, Prudenter eas agere debere, ne in Vitium ruant: quo defectu ſive Vitio ſine dubitatione laborat illa Pietas, quæ mortem oppetere vult, ut Certum oſtendat id, quod Falſum eſſe poteſt, & Certum oſtendi per Vitæ jacturam numquam poterit, quum interea certum Dei Præceptum tranſgrediatur. Sed pergit Parthenotimus Cap. X. Diſſ. II. urgere exemplum obſequii & Pietatis, quam exercere Liberi debent erga Patrem, quamquam Probabili dumtaxat, non Certo judicio credant, virum illum eſſe Parentem ſuum. At hi ipſi a Præcepto Dei ac Naturæ obligantur ad amandum & colendum Patrem; & quum legitima præſumtio, aut rationes ſolidæ Probabilitatis, aut Certitudinis Moralis, concurrant ad perſuadendum, hunc eſſe verum Patrem ſuum: Prudentiſſime eum colunt, immo ad colendum obligantur; ita ut Imprudenter, temere, & non ſine Peccati gravis reatu a colendo abſtinerent, hanc unam excuſationem obtendentes, minime eſſe Certum, ſe ab eo generatos. Nunc autem animadvertendum eſt, tum in memoratis exemplis, tum in *objurgatione Vitiorum*, quam uti laudabilem Parthenotimus memorat num. 296. *quamvis objurganti non conſtet certo & evidenter de Vitio*, atque in ſimilibus aliis, quæ excogitari poſſunt, ideo honeſte recteque hominem ad actionem moveri, quia præcedit Præceptum Dei aut Conſilium Evangelicum, certo indicans, Virtutis opus eſſe illud, quod agitur; per accidens vero contingere poſſe, ut in praxi & applicatione hujus Præcepti, ſive Conſilii, is nolens fallatur. Prudenter enim homo ille operatur, meritumque ſibi apud Deum parat ita agendo, quia obtemperat Præcepto certiſſimo Dei, aut ejus Conſilia ſequitur. Prudenter, inquam, agit in exequendo Præceptum ſive Conſilium, quia Probabilibus rationibus ductus Verum exiſtimat Objectum ſibi propoſitum, quod tamen poteſt eſſe Falſum; in humanis autem actionibus Certitudinem Bonitatis aut Veritatis aſſequi neque facile, neque ſemper poſſumus, & ad Prudenter agendum in praxi ſufficit Probabilitas. In his autem dum Prudenter agatur, etſi per accidens fallatur homo, nullum incommodum redundat in operantem, aut in Rempublicam, aut in Eccleſiam. Rogarem nunc Parthenotimum, ſi adeſſet, quippe eum vel cum a Vero abludit, Veritatis cupidiſſimum cenſeo, ut ſerio animadvertat, nihil ſimile, immo contrarium deprehendi in Voto Sanguinario. Nihil in memoratis exemplis de Vita hominum agitur, uti in caſu noſtro. Duo autem in Sanguinarium Votum concurrunt. Alterum eſt Præceptum Dei & Naturæ de ſervanda neque prodigenda Vita noſtra. De hoc Præcepto nulla dubitatio eſt. Alterum eſt tutela Piæ Sentiæ, quam ex

ſuppoſito, per ipſum Parthenotimum nobis permiſſo, Certitudine carentem ſtatuimus, & Probabilibus tantum rationibus nixam, quæ formidinem Falſi nequaquam tollat. Juſtumne umquam, & Prudentiæ legibus conſonum eſſe poterit, Præceptum divinum certiſſimum abjicere atque violare, ut Probabilem tantummodo Sententiam, fallaciæ per conſequens obnoxiam, tuearis? Vitæ noſtræ tutelam præcipit Deus; non præcipit tutelam rerum, quæ in Opinione adhuc verſantur. Recte ac Prudenter agunt Fideles in exemplis nuper allatis, quia ex Præcepto aut Conſilio Dei operantur; in noſtro autem caſu non ex Præcepto aut Conſilio Dei agitur, immo contra manifeſtum Dei Præceptum homo operatur, ac proinde Imprudenter ac Temere. Neutiquam tibi Deus imputabit in Peccatum quod non credas, aut non tuearis Piam Sententiam; nam ex decreto Romanæ Eccleſiæ nemo peccat adhærendo contrariæ Opinioni, & nullo Præcepto adigimur ad illius tutelam. Imputabit quidem, quod tu Præceptum tibi notiſſimum tranſgrediaris, de quo dubitare non licet, ut Probabilia ſecteris, de quibus, uti diximus, non immerito dubitamus, & quæ ne Sanguine quidem tuo efficere Certa poteris.

Sed Parthenotimus Diſſ. II. Cap. XII. num. 233. duo adfert celeberrima exempla Sanctorum, qui mortem ſubiere non pro Fide, ſed pro Virtutis opere, nempe Sancti Johannis Baptiſtæ, & Sancti Thomæ Cantuarienſis. Johannes *non ex Certitudine Fidei* certum habebat *Adulterium Herodis, ſed a publica Fama, quæ facere nequit niſi ſummum judicium moraliter Certum*. Et nihilominus is pro reprehenſione Herodis, ſive pro Juſtitia aut Caritate occiſus, Martyr in Eccleſia habetur. Sanctus vero Thomas pro nulla re, *quæ certa eſſet Certitudine Fidei*, interemtus fuit, *ſed quia licitum, honeſtumque eſt fortiter mortem tolerare pro tutela Immunitatis Eccleſiaſticæ: quidquid revera ſit, an ſolum Probabile, an Probabilius, an moraliter Certum ſit, Eccleſiarum Vacantium fructus, non Regi, ſed Eccleſiæ deberi &c. Actus Virtutis eſt tueri Immunitatem Eccleſiaſticam, & pro hujus tutela mortis diſcrimini Vitam exponere & licitum eſt, & laudabile*. Quæ ego ad poſtremum caput reſpondiſſem, ingenioſe præoccupavit Parthenotimus ipſe, dum ſibi objicit, Sanctum Thomam ex vi ſui muneris obligatum fuiſſe ad cuſtodiendas leges Eccleſiaſticas; quum contra *nemo Fidelium teneatur tueri Immaculatam fuiſſe in ſuo Conceptu Deiparam*. Et profecto palmare eſt iſtud diſcrimen. Duo Præcepta in caſum Sancti Thomæ concurrunt, alterum de tuenda Immunitate Eccleſiaſtica, ad quam ex Lege miniſterii ſui, ex graviſſimis Eccleſiæ Legibus, & ex juramento obligantur Epiſcopi; alterum de Vitæ cuſtodia. In concurſu prævalere primum debet, quia Conſtantiam in non conſentiendo violatoribus Immunitatis Eccleſiaſticæ ipſa

ipſa Eccleſia recipit uti veram Virtutem, neque Opinativam, ſed Intrinſecam; atque inſuper docet, in caſibus a Prudentia præſcriptis præponendam eam eſſe Vitæ, & Martyrii lauream per iſtud adquiri, aut ſaltem laudabile eſſe eam præponere : id quod conſtat tum ex Thomæ Cantuarienſis exemplo , tum ex aliis , quæ congeſſit Eminentiſs. Cardinalis Lambertinus Lib. III. Cap. 19. de Serv. Dei Beatif. Pretium enim Intrinſecæ Virtutis pretium ſuperat Vitæ noſtræ . Simili ratione Johannes Baptiſta , miſſus a Deo , ut pœnitentiam prædicaret, & pararet viam Domino, quia ex ſui muneris obligatione Regem iniquum de ſcandalo monuit & arguit , Martyrii palmam eſt conſequutus. Manifeſtum omnibus erat ſcelus & ſcandalum Herodis , neque is factum redargutus negavit; manifeſta in Anglorum Rege fuit Immunitatis & Libertatis Eccleſiaſticæ violatio . Utrobique Præceptum gravius occurrit , quam Præceptum de Vita tuenda ; ac propterea utrobique jugulum honeſte , & cum ingenti merito apud Deum , ſicariis oblatum fuit . Toto autem cælo ab hiſce exemplis Sanguinarium Votum differt . Heic nullum Præceptum de tuenda Pia Sententia; heic nulla Certitudo , Honorem Virginis ab hac Sententia pendere ; potuit enim Deus aliter decreviſſe; ipſaque Eccleſia Anathemate ferit dicentem , eos peccare, qui contrariam fovent Sententiam. Neque illa umquam probavit mortem eligentes pro tutela hujuſmodi Sententiæ, ſive Pietatis Opinativæ . Contra ſolum in hoc Voto ſupereſt Præceptum naturale ac divinum de noſtra Vita non prodigenda. Hoc viget, hoc obſervandum eſt ; & qui illud ex arbitrio ſuo violat, Suicidii Peccatum excuſare non poteſt. Scribit quidem Parthenotimus num. 95. Votum & Juramentum de tuenda Pia Sententia eſſe licitum, honeſtum, & Pium ; & non eo tantum nomine, quia *Omne Votum*, *Omne Juramentum, quandoquidem ad Religionem attinet* , *non poteſt non eſſe Pium ; ſed illo etiam, quod verſatur circa Honorem Cultumque Dei*. Sed miror excidiſſe viro tam docto : *Omne Votum , ac Juramentum non poſſe non eſſe Pium*. Quænam quæſo Theologia ſine ulla diſtinctione & modificatione hoc tradit? Certe Votum Sanguinarium ab iſta univerſali Regula eſt excipiendum, uti & alia, de quibus Theologi loquuntur , Imprudenter nempe conceptis.

At ille pergit dicere in eadem Diſs. II. Cap. XII. num. 241. diſputari inter Theologos, *An Canonicæ Leges obligent cum periculo vitæ*; & nihilominus, ſublata etiam iſta obligatione , laudabiliter operari, *qui mortem oppetat ad ſervandum Conſilium* . Suarium præterea adducit hæc ſcribentem Lib. VI. Cap. 11. n. 14. de Defenſ. Fidei : *Non enim ſolum homo operatur Juſtitiam, quando obedit Præcepto, ſed etiam quando operatur propter Chriſtum, & Dei gloriam, licet tunc non obligetur. Ergo qui patitur, ne hanc Juſtitiam*

ut

Digitized by Google

ut ſic dicam, ideſt non neceſſariam hanc ex Præcepto, Deo autem gratam, & proximis utilem, omittat: revera propter Juſtitiam patitur. Ergo ſi interficiatur propter eamdem cauſam, vere occiditur propter cauſam Religionis. Ad Canonicas Leges quod attinet, dari poſſunt caſus, in quibus ex circumſtantiæ occurrant, ut non ſolum Prudenter poſſit, ſed neceſſario debeat impendi Catholici Præſulis Vita. Ejuſmodi fuit Sancti Thomæ Cantuarienſis. Præter Canones, & juramentum ab eo præſtitum de tuenda Libertate & Immunitate Eccleſiæ, particulari Præcepto Alexandri III. ſummi Pontificis, *& in virtute obedientiæ*, juſſus ille fuerat non conſentire Regi jura Eccleſiæ uſurpanti, uti conſtat ex ejuſdem Pontificis Epiſtola, a Cardinali Baronio ad Annum 1163. producta. Nihil ergo Prudentiæ deſideratum eſt in Sancto Thoma, tolerante ea occaſione mortem. Et quando Eccleſia ejus acta, & glorioſum exitum ſolenni Decreto probavit: de hoc nobis diſputandum nihil amplius ſupereſt. Alii autem permulti caſus contingere poſſunt, in quibus merito excuſantur Epiſcopi a tuenda Sanguine ſuo Immunitate Eccleſiaſtica; immo Temeritatis interdum ii forent arguendi, ſi pervicaciter vitam dare vellent, quando circumſtantiæ concurrant, in quibus Prudentia monet, parcendum eſſe vitæ. Ipſa hæc ergo obſervatio Parthenotimum potius perducere debuit ad agnoſcendum, quanta Votum Sanguinarium deformitate laboret. Tanti pretii eſt hominum Vita, ut quamvis Præcepta Eccleſiaſtica aliquid faciendum jubeant, attamen cum periculo Vitæ ſæpe non obligent; & qui non obligatus voluntarie mortem oppetere vellet, contemtis Prudentiæ documentis, arguendus, non laudandus foret. Præcepto & Lege Eccleſiaſtica (parce quæſo repetenti] jubemur audire Sacrum feſtis diebus, jejunare, & carnibus abſtinere certis aliis diebus. Ubi periculum vitæ occurrat aut ab inimicis, aut a latronibus, aut ob gravem ægritudinem, aut ob alterius cibi defectum: tunc Eccleſia docet, pluris eſſe faciendam noſtræ Vitæ conſervationem, quam Præceptum ſuum; & qui pervicaci conſilio ſecus operari vellet (ſecluſo ſemper contemtu Religionis, & Scandalo) Imprudentiæ ac Temeritatis culpam minime effugeret. Redi nunc ad Votum Sanguinarium. Ex conceſſione Parthenotimi ipſius, nulla divina aut Eccleſiaſtica Lex præcipit tutelam Piæ Sententiæ; non agitur heic de re Certa, neque de Pietate Intrinſeca, cujuſmodi eſt audire Sacrum, & Jejunare: & nihilo ſecius in mortem irruere quidam volunt pro hujuſmodi Sententia, ſive ut ajunt Pietate, quum fateri cogantur, nihil opus eſſe eamdem tueri, & contra Deus & Eccleſia nos doceant, opus eſſe Vitam noſtram conſervare atque tueri. *Prudentiam* indicet heic mihi Parthenotimus, ſi poteſt. *Temeritatem*, & *Peccatum* heic omnes deprehendent, qui ſine præjudiciis, ſine ſtudio partium de hac

hac re judicabunt. Fruſtra etiam is adhibet num. 290. exemplum Filii tuentis cum periculo vitæ ſuæ vitam Patris : quod certe licitum eſt. Nam præterquam quod uti Filius ex divino Præcepto obligatur ad obediendum ac honorem deferendum Patri, quamquam non ſit ab omni formidine erroris libera illius Paternitas : ita Prudenter illius vitam tueri poteſt ac debet. Adde tamen, tunc Filium defendere Bonum Certum Patris, ſive hominis illius, quicumque ſit, Vitam. Voti vero Sanguinarii profeſſores neque jubentur a Deo credere ac tueri Piam Sententiam; neque tuerentur Sanguine ſuo Honorem Certum Deiparæ; immo ita operando, Imprudentiſſime tuerentur, uti toties diximus, quum ineptus, ac improprius, & per conſequens Imprudens modus tuendæ Immunitatis Marianæ ſit Sanguinis humani effuſio.

Ceterum fruſtra doctus iſte vir præſidium ſibi ex optima Suarii doctrina conquirit. Agit eximius ille Theologus in loco ſupra memorato de Anglicanis Legibus *vetantibus actus exteriores BONOS, & ex FIDE & RELIGIONE CATHOLICA profeſſos, ut ſunt Sacra facere, ſeu Miſſas privatas dicere, abſolvere Pœnitentes, Catholicos exhortari &c.* Qui ob iniquarum hujuſmodi Legum tranſgreſſionem occumberet, merito Martyr eſſet habendus. Addit inſuper. *Licet talia opera Lege humana prohibita, poſſint aliquando omitti ſine tranſgreſſione Præcepti divini, vel quia ſunt tantum de Conſilio &c. vel quia ſi cadunt ſub affirmativum Præceptum Dei, vel Eccleſiæ, vel illud non obligat pro tali tempore, vel cum tot periculis &c. Nihilominus ſi quis propter zelum Fidei illos actus exerceat eo modo, quo ſibi licent, & judicat ad Dei gloriam, & utilitatem animarum expedire : ſi propterea occidatur, erit vere Martyr. Non enim ſolum homo operatur Juſtitiam* cum reliquis a Parthenotimo ſupra memoratis. Loquitur, uti vides, Suarius de faciente *Actus Bonos*, & *ex Fide & Religione Catholica profeſſos*, pro quibus mortem honeſte ſine dubitatione ſubit. Quid hæc, rogo, ad Quæſtionem noſtram, quum ipſe Parthenotimus ubique fateatur, Piam Sententiam nequaquam pertinere ad Fidem, & pag. 92. num. 51. prioris Opuſculi agnoverit ipſam non ſpectare ad *Religionem*, inquiens : *Non enim Religionem ſpectant Catholicam, quæ de Immaculata Virginis Conceptione inter Catholicos diſceptantur*. Hoc eſt *ad nullum certum Dogma, cum detur OMNIBUS facultas hinc inde diſceptandi*, uti is explicat num. 172. alterius ſui Libri. Ingenti hoc diſcrimine poſito, Suarius invitus heic in ſcænam educitur. Aſt idem Suarius, Parthenotimo monente eod. num. 241. ſcribit Lib. IV. de Legib. Cap. 30. num. 10. *Obſervandum eſt, aliud eſſe obligari ad obſervationem Legis humanæ, non obſtante mortis periculo ; aliud vero poſſe licite eam obſervare, eodem periculo non obſtante. Plus enim ad prius requiritur,*

ritur, quam ad poſterius. Licet enim ad utrumque neceſſaria ſit aliqua ratio valde gravis & juſta; quia non poteſt homo pro quacumque levi occaſione vitam prodigere: nihilominus multo major cauſa requiritur, ut ad hoc poſſit obligari per Legem, vel Præceptum Superioris humani, quam ut id poſſit homo ſua ſpontanea voluntate honeſte facere; quia non omnia honeſta poſſunt nobis præcipi, quando ſunt valde ardua, niſi ex ſpeciali neceſſitate, ſine qua nos poſſumus illa libere facere. Sed & iſta extra chorum. Poteſt interdum Magiſtratus Civilis Leges condere, ad Bonum commune Reipublicæ ſpectantes, quæ obligent etiam cum periculo vitæ; conſervatio enim, atque utilitas Reipublicæ inter Leges naturæ & ſocietatis humanæ refertur, & præponitur conſervationi vitæ privatorum. Aliæ autem ſunt Leges, ad quarum obſervantiam Cives tenentur, ſed cenſentur Legiſlatores non eos obligaſſe, quoties concurrat periculum vitæ. Attamen in caſu etiam, quo Lex non obliget ad hujuſmodi periculum, honeſte *propter utilitatem publicam poteſt aliquis aggredi opus cum magno periculo vitæ, etiamſi non ſit tanta neceſſitas Boni communis, in quo poſſet obligari.* Tempore belli, peſtis, ac ſeditionum, hæc potiſſimum contingere poſſunt. Qui pro ſalute aut utilitate Patriæ, ſive Reipublicæ, ſponte arduum quid, non temere, ſed prudenter aggreditur, quamvis mortem incurrat, honeſte ac licite incurrit, quia pro Virtute, non Opinativa, ſed Intrinſeca, qualis eſt Rempublicam ſuam tueri, & publicam utilitatem promovere, objecto certo ſibi propoſito, is periculum vitæ ſubit. In caſu autem noſtro aliter ſeſe res habet. An ad publicam Religionis utilitatem ſpectet tutela Piæ Sententiæ, res eſt adhuc diſputationi obnoxia, quia nondum certum eſt, an eadem Sententia Veritate nitatur. Sed hoc etiam ſuppoſito, nonne vides, Sanguinarium Votum nihil ad publicam Religionis utilitatem conferre poſſe, quando etiamſi mortem oppetas pro Immaculata Virginis Conceptione, Opinativa tua Pietas, tuaque mors nihil Piæ Sententiæ prodeſt; nulla enim inde in eam influere poteſt Certitudo, eademque Sententia reſtat qualis erat? Tantummodo ex Rationibus ab Eccleſia probatis, non vero e ſpontanea noſtri Sanguinis effuſione, reſultare poteſt illius Certitudo. Ut quid ergo perire vis, & Præceptum Dei ac Naturæ contemnis, quando nihil utilitatis in Religionem, neque in Sententiam ex morte tua conſequitur, & in diſpendium dumtaxat Reipublicæ ipſa mors tua convertitur?

Ad haſce regulas exige nunc Votum Sanguinarium. Ex Theologorum conſenſu Votum eſſe debet de meliori Bono; Votum nullum eſt, aut etiam Peccatum eſt, ſi ſit de re peccaminoſa. Quiſquis pacato animo hæc perpendat, nequit quin perſpiciat, nihil Boni, uti toties diximus, ſequi ex morte tolerata pro aſſertione

Ve-

Digitized by Google

Veritatis & Certitudinis perperam excogitatæ in Pia Sententia ; nihil enim Certitudinis ei ex hominum morte accedere poteſt. Contra nemo neget, quin Bonum grande ſit Vita hominis. Ergo in hoc caſu temere agis, Bonum nempe melius & majus prodigendo, ut minus, ſive nullum Bonum conſequaris. Rurſus peccat, qui Imprudenter & pertinaciter Vitam projicere vult, quia Præceptum Dei & Naturæ violat. Temere autem atque Imprudenter eum operari oſtendimus, qui ſine ullo Dei aut Eccleſiæ Præcepto de tuenda incerta Immunitate Virginis, Præceptum Dei certum tranſgreditur de cuſtodia Vitæ. Ergo Sanguinarium Votum, utpote de re peccaminoſa conceptum, nullum eſt, immo in pervicaciter vovente Peccatum eſt. His dictis, diſputationi ſuæ finem fecit Romanus Abbas, quam tibi, mi Azevede perſpectam volui. Perge tu interea me amare, ut facis, de meo erga te amore certus. Vale

Neapoli X. Kal. Febr. MDCCXLII.

Dilectiſſimo Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius S. P. D.

EPISTOLA DECIMATERTIA.

Elapſis a proxime præterita diſputatione quinque diebus, iterum convenimus Romanus Abbas, & ego. Hæc autem is dicere exorſus eſt. Una ſupereſt doctiſſimo Parthenotimo anchora ad eripiendum naufragio Votum Sanguinarium, *Perſuaſio* ſcilicet de Certitudine Piæ Sententiæ. Atque is profecto in priore Libro pag. 78. dixerat : *Qui vovet Virginis Immunitatem tueri, neceſſe eſt, ut perſuadeat ſibi, quod re ipſa Virgo immunis fuerit a macula*. Tum in altero Libro Diſſ. II. Cap. 6. num. 187. *Ponamus*, inquit, *quod plerique Cives Panormitani ſibi firmiter ſuaſerint, B. Virginem fuiſſe maculæ originalis expertem ; ſi a Tyranno interrogarentur, quænam ſit ipſorum mens circa Conceptionem B. M. Virginis : poſſentne contra mentem dicere, B. M. Virginem in peccato originali fuiſſe conceptam? Nequaquam. Vetarent id lex naturalis & divina; atque adeo ne mentirentur, deberent jugulum offerre carnifici*. Sed nullus erit in poſterum certamini huic finis, ſi argumenta jam refutata iterum prodeunt, nulla refutationis facta mentione. Cap. XIV. Lampridius hujuſmodi *Perſuaſionem* jam ex tritis Theologiæ principiis fallacem eſſe poſſe, atque interdum damnandam oſtenderat. Scilicet fieri quidem poſſe, ut Chriſtianus rudis credens Invincibili Ignorantia aliquid ad Dogma Fidei pertinere, quod non pertineat, immo quod contra ipſam Fidem militet, non ſolum licite poſſe, ſed ex Præcepto debere vitam dare pro falſo illo Dogmate; quia donec per-

durat Invincibilis ea Perſuaſio atque ignorantia, mortem perferens invincibiliter putat, ſe peccaturum, & Fidem negaturum, ſi Dogma illud neget. Hæc autem doctrina vim habet in diſcrimine vitæ, quoties neque locus, neque tempus adeſt conſulendi viros, ad quod rudis ille homo tenetur, ut ediſcat, an pro ſuppoſito illo Dogmate, opus ſit, aut liceat mortem oppetere. Edoctus de Veritate fac ut nihilominus pertinaciter is mori velit: tunc illum a graviſſimo Peccato nemo excuſare poterit. Idem de caſu noſtro dicas. Antequam Chriſtianus Votum Sanguinarium concipiat, & poſtquam etiam conceperit, obligatur a Caritatis & Prudentiæ Legibus ad ſedule inquirendum, an *Perſuaſio* hæc ſufficiat ad honeſtandum periculum ac detrimentum Vitæ, ideſt certi & eximii inter temporalia Boni, quod ſub pœna gravis Peccati cuſtodiendum nobis Deus dedit. Is facile reſcire poterit, & docti ignorare non poſſunt, ejuſmodi *Perſuaſionem* a Fallacia, ſive a formidine Falſi, liberam hactenus non eſſe, eamque a Probabilibus tantum rationibus ſuaderi, quum contra Opinio non ſit Vita hominum, & certis ac evidentibus rationibus nitatur Præceptum de eadem Vita ſervanda. Neque ullus *Invincibili Ignorantiæ* eſt heic locus, ex quo lis adhuc ſub Judice pendet, & Eccleſia contrariam Opinionem liberam ſinit, ac præcipit, ne eam *Erroris* & *Peccati* inſimulemus; & laudat quidem uti Piam & Probabilem, ſed Certam nequaquam agnoſcit Scotiſtarum Sententiam. Inconſultam ergo in hoc caſu, Imprudentem, ac temere agentem dicas Pietatem, immo Pietatem, quæ in Vitium degenerat, dum imperat Intellectui, ut Certum credat, quod nondum revera Certum eſt, & poſita fallaci hac *Perſuaſione* Vitæ jacturam ſponte ac pervicaciter eligit, hoc eſt eligit frangere Præceptum Dei, de cujus Certitudine & vi nulla eſt dubitatio, ut Sententiam tueatur Certitudine, uti diximus, carentem. Superfluum autem puto alia addere de frœnis *Perſuaſioni* noſtræ adhibendis, ſine quibus in multa incommoda errores & abuſus abripi poſſet Chriſti Fidelis. Quod ſi Parthenotimus num. 147. hæc Eminentiſs. Cardinalis Lambertini, nunc Sanctiſſimi Romani Pontificis BENEDICTI XIV. verba ex ejus Lib. III. Cap. 17. de Beatif. Serv. Dei adducit: *Qui renuit aliquid facere putans INVINCIBILITER id eſſe Peccatum, licet revera Peccatum non ſit, ſi ob hanc cauſſam moriatur, meritum ſane conſequitur, ſed Martyr nequaquam eſt*. Quibus hæc addit Parthenotimus: *Et non conſequitur ille meritum, qui moriatur Pietatis exercendæ cauſa in Deiparam?* Quis diſcrimen non videt in illo *Invincibiliter?* Redi ad ea, quæ nuper diximus, neque pluribus eſt opus.

Ad hoc ipſum argumentum referendum eſt, quod Lampridius Cap. VI. attulerat ex Alphonſo de Caſtro, & Gabriele Vaſquezio, contendentibus, *Hæreticum* eſſe cenſendum hominem *tam pertinaciter adhæren-*

hærentem alterutri Opinioni de Virginis Conceptione, ut illam putaret eſſe Fidem Catholicam, & quamquam admonitus, pro illa eſſet Mortem ſubire paratus. Quid ad hæc pius Scriptor Siculus? Diſſ. II. Cap. 15. num. 273. is Suarium adducit Tom. II. in 3. Part. qu. 27. art. 2. Diſp. 3. ſect. 6. *cui ſententia hæc non placet. Quia is non errat in iis, quæ Deus revelavit, nec Eccleſia dicit eſſe revelatum a Deo, aut eſſe de Fide, hoc eſſe Incertum. Sed ſolum docet ita eſſe ex ipſa rerum evidentia, præcipueque ita doceri ad ſcandala atque ſchiſmata vitanda. Eſſet ille Temerarius, & Inobediens, non tamen Hæreticus.* Pariter ex ſententia Bordoni in Manuali Conſult. ſect. 6. num. 89. hic *non eſſet Hæreticus, ſed Mendax, & Inobediens.* Fatetur autem Parthenotimus, ſe non habere Piam Sententiam pro re ſpectante ad Fidem divinam. Idem profeſſuros Voti Sanguinarii aſſeclas reor. Et nihilominus ii pro Sententia iſta ſunt *mortem ſubire parati*, hoc eſt ad actum venire, quo nullus major oſtendatur ad teſtandas Veritates Fidei; atque hoc pollicentur, quamquam, dante Parthenotimo, ſtatuamus in Opinione, & actu Opinative verſari Immunitatem Deiparæ. Nonne & in iſtos cadat ſaltem *Temeritatis* Cenſura, quando contra mentem Eccleſiæ effuſione Vitæ ſuæ Certum probare volunt, quod adhuc illa pro Certo non agnoſcit? Si non prodeſt in priori caſu dicere: Pium eſt, immo ad Fidem hoc ſpectare puto: nonne pari ratione damnandi, qui mortem eligunt, Perſuaſione ducti, Certitudinem ineſſe in Pia Sententia, quam tamen abeſſe Eccleſia ipſa hactenus ſat prodidit? Fieri forte poteſt, ut Siculi voventes, fidem adjunxerint, aut adjungant temerariis Gabrielis Saavedræ Concluſionibus, a Lampridio Cap. XII. confutatis, qui aſſerere auſus fuit, *ex eo quod Pia Sententia ſit Proxime definibilis ab Eccleſia, Neceſſario inferri, tum illam jam eſſe Revelatam a Deo, tum eſſe de Fide priori modo, quo illam explicuimus.* Rurſus, *ſi Pia Sententia eſt jam Revelata non eſt improbabile aſſerere, quod etiamſi non ſit ab Eccleſia definita, formaliter loquendo eſſe Fidei Objectum.* Si hoc voventes credunt, eos prælaudati Theologi jam damnarunt. Sin Moraliter Certam tantummodo reputant Piam Sententiam: fallax, uti vidimus, ſive a periculo Erroris nondum exemta eorum Perſuaſio eſt; ac damnandi ſunt, quod *Temere* ſint *mortem ſubire parati* pro Sententia, quam non ipſi, ſed dumtaxat Eccleſia Certam præſtare poteſt. Attulerat inſuper Lampridius Cap. XVI. pag. 129. Theophili Raynaudi Concluſionem ex Par. II. Cap. 3. num. 18. de Martyrio per Peſtem. *Statuendum eſt: Vitam Temere, nec abſque SCELERE, atque adeo ſine Martyrii fructibus, abjiciendam pro aſſertione alicujus Propoſitionis, cujus VERITAS non ſit in Eccleſia Prorſus rata, ita ut non ſit exploratum, quod ejus aſſenſus a FIDE exigatur.* Quam feliciter Parthenotimus telum hoc effugiat, aut eludat, animadverte. Ex præcedenti num. 12. is

hæc Raynaudi verba producit : *Si autem affirmant (Martinus de Magiſtris ; & Angeſtus) nefas eſſe pro vili boneſtate non violanda , aut boneſte captanda , mortem oppetere , & mortem pro ea boneſtatis indemnitate , vel boneſti ſtudio oppetitam , Martyrii decore vacare , non ſunt audiendi .* Quamobrem Parthenotimus Raynaudum *inter defenſores ſuæ Opinionis recenſet .* Sed bone Deus , quam facile nobis , noſtriſque Opinionibus aſſentamur ! quam facile in favorem noſtrum omnia interpretamur , quum enixe aliquid cupimus ! Pugnantem contra ſe ipſum Parthenotimus exhibet Raynaudum ; at ille nihil contra ſe , ſed unice contra Parthenotimum pugnat . Aliud eſt , aliquid ad honeſtatem & Virtutem ſpectans in ſe conſiderare ; aliud in exercitatione . Primum , quantumvis exile , vel cum periculo vitæ ſuſtinendum eſt . Recitare Salutationem Angelicam , ſive *Ave Maria* , Templum ingredi orandi cauſſa , candelas accendere ad Sanctorum Reliquias , honeſtum eſt , & Virtutis ſive Pietatis opus , ad Fidei doctrinam referendum . Si quis me adigere velit ad negandam honeſtatem hujuſmodi operum , mortem potius tolerare debeo , quam negare , etiamſi exile & minutum Virtutis opus hoc ſit dicendum , ne in grave Peccatum incurram . Majus eſt pretium cujuſcumque Veritatis ad Fidem ſpectantis , quam Vitæ noſtræ pretium . At ſepoſita conſideratione & negatione intrinſeci iſtorum pretii , & ad exercitationem tantummodo reſpiciendo , ſtultum ac temerarium foret Mortem potius eligere , quam ab iis actibus abſtinere . Ad primam partem quod attinet , apertam Raynaudi mentem ex his illius verbis intelliges . *Omnis* , ait num. 13. *Supernaturalis Honeſtas , quantumvis minuta , immo quævis Honeſtas Moralis , prout ſupernaturali Honeſtate conveſtita , & per FIDEM propoſita , ſi vel mors obeunda , vel honeſtatis illius diſpendium incurrendum cum Vitio ſit , poteſt idoneum motivum ad veri Martyrii acceptationem ſubminiſtrare &c.* Hiſce explicantur verba a Parthenotimo producta , & rectiſſime a Raynaudo ſtabilita . Quod eſt ad alteram partem ; ipſum Raynaudum iterum audi : *Subſcribendum* , inquit , *erit* , *ſi tantum affirment , ſtultum fore Vitam abjicere pro minuto Virtutis opere , cujus exercitatio nulla tunc lege præſcribatur , & abſque diſpendio omitti poſſit , ac denique ſit tale , ut Prudentia dictet , conſultius eſſe in eo rerum ſtatu tale opus prætermittere . Qui enim Imprudenter ac Temere diſcrimen mortis ultro adiret , ut tali operi intempeſtive daret operam , improbandus eſſet &c.* Itaque duo ſtatuit Raynaudus . Alterum eſt , *Vitam Temere , nec abſque ſcelere abjici pro aſſertione alicujus Propoſitionis , cujus Veritas non ſit in Eccleſia prorſus rata ; ita ut non ſit exploratum , quod ejus aſſenſus a Fide edicatur .* Alterum eſt , quamquam opus Virtutis ad Fidem pertineat , ſi tamen exile ac minutum ſit ; in exercitatione non careret *Temeritate* , ac *Stultus* foret , qui ne illud

omit-

omitteret, Mortem potius ſubire vellet. Hoc & Lampridius Cap. III. & IV. memoraverat, Parthenotimus vero negare non eſt auſus. Si ergo Imprudenter ac Temere vita interdum impenderetur vel pro ipſis operibus Pietatis Intrinſecæ, & quorum Honeſtas ad Fidem refertur: quanto Imprudentius, ac magis Temere vita profundatur pro tuenda Pia Sententia, quæ Probabilis tantum eſt, neque ad Fidem pertinet, & quam tueri a nulla Eccleſiæ Lege jubemur? Et quandoquidem ſtat Raynaudi ſententia, *non abſque Scelere* Vitam prodigi *pro aſsertione Propoſitionis, cujus Veritas non ſit in Eccleſia Prorſus rata &c.* Jam intelligis, quo in loco habendum ſit Votum Sanguinarium, eodem vitio patentiſſime ſcatens.

Ex his, quæ hactenus diſſeruimus, palam factum reor, plura quidem, ſed nihil revera Parthenotimum attuliſſe, quod idoneum ſit ad honeſtandam ejuſdem Voti deformitatem. Reſtat nunc diluenda ſpes etiam victoriæ, tum ab ipſo, tum ab aliis Lampridii adverſariis ſita, ut opinor, in conflanda quantum poſſunt eidem Lampridio invidia, quaſi is Decreta Romanorum Pontificum violaverit, & Piiſſimam & doctiſſimam Hiſpaniarum gentem ignominia oneraverit, Pietatem & Devotionem erga Sanctiſſimam Virginem Dei Matrem extenuarit. Inanium hujuſmodi accuſationum fragore dum Lector concutitur, averſum a Lampridio animum, mentemque ad dignoſcenda Voti Sanguinarii vitia imparem, fortaſſis ii ſe reddituros ſperant. Jam tibi in præcedentibus colloquiis oſtendiſſe me puto, quam injuſte hoc hominum genus in ejuſmodi accuſationes erumpat; quare ad paucula procedo, quæ in Parthenotimi Diſſertationibus ſparſa occurrunt, neque ſine animadverſione ſunt dimittenda. Agnoſcit ille Diſſ. I. Cap. 6. contra Piam Sententiam militare auctoritatem Sancti Bernardi. Si tamen is in vivis nunc eſſet, eidem faveret. Quare petis? Quia Sanctus ille vir *Romanæ Eccleſiæ judicio paratus erat emendare* judicium ſuum. Præterea pro *Sancto firmiſſime habebat Feſtum Nativitatis, & Aſſumtionis Beatæ Mariæ*, quia utrumque ab Eccleſia univerſali celebratum. Quum vero, inquit Siculus Theologus, *Conceptionis Feſtum hoc noſtra tempeſtate non ſolum poſſit, ſed debeat celebrari*: oporteret ut Bernardus emendationem promiſſam impleret. Somnia hæc in aliis colloquiis diſcuſſimus. Repetere liceat. Nulla mihi dubitatio eſt, quin Sanctus ille vir, ſi viveret, ſe conformaret Romanæ Eccleſiæ Magiſtræ noſtræ: & quod illa credit & docet, ipſe quoque crederet ac doceret. Romana vero Eccleſia num Certam credit Piam Sententiam, quam indeciſam relinquit; nonne eadem ſinit, ut contrariæ Opinioni adhærere liceat? Et ad Feſtum quod attinet, non ſemel oſtendimus, nihil inde Certitudinis emanaſſe in Piam Sententiam. Equidem video, a Lampridii adverſariis Feſtum hoc centies memorari, quod veluti Palladium Sententiæ

tentiæ ejuſdem ſuſpiciunt. Parthenotimus ipſe non uno in loco Palladium iſtud exerit, & potiſſimum num. 72. & num. 105. & ſequ. nihil recogitans, celebres viros Bellarminum, Suarium, Vaſquium, Valentiam, Raynaudum, e Feſto Conceptionis nullam deduxiſſe Certitudinem Piæ Sententiæ. Num. etiam 274. ſcribit: *Feſtum Conceptionis ſub nomine Sanctificationis celebrabant contrariæ Opinionis patroni. Hoc interdictum fuit primum a Gregorio XV. & poſtea ab Alexandro VII. cum declaraverint Feſtum Conceptionis non niſi ſub nomine Conceptionis eſſe celebrandum*. Paria is etiam tradit, alibi Pie ſentientes ita ratiocinantes inducendo: *Suaſi ſumus, re ipſa Deiparam fuiſſe ſine labe Conceptam, quod Romani Pontifices Feſtum inſtituere, & illud inſtituere ſub nomine Conceptionis juxta Piam Sententiam*. Sed quantopere heic hallucinentur Piæ Sententiæ patroni, in ſuperioribus colloquiis ſatis oſtendimus. *Conceptionis* nomen æque complectitur *Præſervationem*, & *Sanctificationem*. Laudantur ab Alexandro, qui ſub ſignificatione *Præſervationis* Feſtum illud celebrant; at nullo verbo vetantur alii idem celebrare ſub altera *Sanctificationis*. Nam aliam eſſe Pontificum mentem evincit Gregorii XV. Conſtitutio, quam Alexander VII. innovavit, ubi præcipit, *non alio quam Conceptionis nomine* utendum eſſe in Miſſa & Officio. Interdicentibus iis adjicere in ſacris nomen *Sanctificationis*, aut adjungere titulum *Immaculatæ* nomini *Conceptionis*: nonne patet, conſtrictum minime ab iis fuiſſe *Conceptionis* nomen ad unam ſignificationem, ſed extendi etiam ad alteram? Dolendum mehercle eſt, falſis hiſce ſuppoſitis ad perdendam Vitam ſuam incitari Chriſti Fideles. Mirum porro eſt, exſpatiari Parthenotimum quoque ibidem, ut oſtendat *Immaculatam* poſſe appellari Conceptionem Virginis. At ubinam Lampridii verbum id negantis? In ſacris dumtaxat eam appellare non licere *Immaculatam*, ex Gregorii XV. Conſtitutione manifeſte reſultat, & ex Clementis XI. uti Cardinalis Gottus ſcriptum reliquit. Quæ Cardinalis Bellarminus de Feſto Conceptionis dixerat, Parthenotimus denuo num. 69. inania noſtris temporibus tradit; ſed immerito, quum adhuc a Thomiſtis ſub *Sanctificationis* nomine Feſtum Conceptionis celebretur, uti jamdiu animadvertimus.

Auctoritatem quoque Angelici Doctoris Parthenotimus Diſſ. I. Cap. 7. atque alii adhibent ad comparandam Piæ Sententiæ Certitudinem, quædam ejus loca adducendo, & Manuſcriptos nonnullos Codices laudando. Supervacaneus labor foret in quæſtionem hanc ingredi. Salmaticenſes Theologi, Carmelitæ ſcilicet Excalceati, pro me reſponſum dabunt Tom. XIII. de Vitiis & Peccatis Diſp. 15. Dub. 5. num. 204. *Hæc autem loca*, ajunt, *ſincere conſiderantibus, ſive quæ idem S. Thomas juvenis ſuper Sententias, ſive quæ ſenior in Summa Theologiæ, aut aliis locis ſcripſit, ita pro Peccati contractione ſunt perſpi-*

perſpicua, & ſibi ipſis cohærentia, ut coram propria conſcientia non audeamus illa de ſolo Debito intelligere. Legimus ſæpe numero prædicta loca, ſeriem, verba, & apices attente meditati ſumus, ſummopere cupientes, & inquirentes viam, ut ſine Veritatis præjudicio enuntiare poſſemus, D. Thomam Piæ Sententiæ non refragari: illam tamen (quod non ſine animi dolore profitemur) uſque modo invenire non potuimus. Anno 1678. Venetiis iterum edita ſunt Salmaticenſium volumina, & pacifice per Italiam verſantur. Quam alienus fuerit à Certitudine Piæ Sententiæ Johannes Maldonatus celebris Theologus e Soc. Jeſu, Lampridius Cap. XII. pag. 85. ex Ricardo Simone indicaverat. Parthenotimus Diſſ. I. num. 48. auctor eſt, ipſum tantummodo contendiſſe, eam Sententiam non pertinere ad Fidem. Ita ſane; ſed noſtra intereſt meminiſſe, tunc Patres Societatis Jeſu contra Decretum Pariſienſis Facultatis de Conceptione Virginis certaſſe, & tunc Archiepiſcopum Pariſienſem Petrum Gondi ſtetiſſe pro Maldonato, ac decretum edidiſſe, quo ſaltem tacite improbabatur ſententia Pariſienſis Facultatis. Quod ſi eadem Sententia, quæ in languorem aut deſuetudinem poſtea abiiſſe videbatur, Anno 1736. renovata dicitur: nihil nobis de eorum decreto curandum eſt; immo iis iraſcendum, qui quum de honore Tridentini Concilii, & Romanæ Eccleſiæ ſolliciti eſſe debeant, auctoritatem non verentur extollere Concilii Baſileenſis; quamquam in Schiſma prolapſi, unanimes cum Pariſienſibus Doctoribus, qui noſtris præcipue temporibus illud exaltant, ut Sanctæ Romanæ Eccleſiæ auctoritatem, dignitatemque imminuant, ne dicam peſſumdent. Quod ſi Parthenotimus num. 97. monitos nos vult, *quantum Pariſienſis Academiæ valeat auctoritas*: noverit ille, magni a nobis fieri celeberrimæ illius Academiæ judicium, ubi cum Apoſtolicæ Sedis judicio concors pergit. At ubi adverſatur, quemadmodum evenit, dum Baſileenſis Synodi Schiſmaticæ decretum de Conceptione adverſus Sanctam Sedem tueri audet: nos cum ceteris Catholicis illius Academiæ conſilia averſamur.

Alibi, hoc eſt Diſſ. I. num. 60. Parthenotimus litem Lampridio intentat, quod pag. 105. *Componere viſus ſit Perſuaſionem, quam de Immaculato Virginis Conceptu omnes fere Catholici habent, cum Perſuaſione, quam retinent Lucenſes de vera Salvatoris e Cruce pendentis Imagine a Nicodemo efficta; cum Perſuaſione Meſſanenſium de Epiſtola ipſis a Sanctiſſima Dei Genitrice conſcripta &c.* Hoc ille miratur, quum Perſuaſio de Præſervatione Deiparæ nimium diſtet ab eorum Populorum Perſuaſione. Certe id nemo neget, neque parem Perſuaſionem Lampridius umquam ſomniavit. Somnia quidem hæc ſunt (veniam quæſo huic voci impertire) ipſius Parthenotimi, qui apertam Lampridii mentem confundit atque pervertit. Scri-

pſerat

ſerat idem Parthenotimus pag. 78. num. 43. prioris ſui Libri : *Qui vivet Virginis Immunitatem tueri , neceſſe eſt , ut Perſuadeat ſibi , quod re ipſa Virgo immunis fuerit a macula* . Lampridius autem, ut oſtendat *Perſuaſionem*, quamvis Pia ſit, nihil conferre, ut Sententia defendenda excludat formidinem Falſi , eamque in multos errores abripere poſſe hominem Chriſtianum , ſi Perſuaſione hac fretus Sanguinem ſuum pro aliqua Pia Opinione voveret : exempla nuper memorata adfert. Nulla heic comparatio. Iſtis tantummodo evincitur, *Perſuaſioni* generice ſumtæ non eſſe fidendum, ut quis Vitam ſuam obligare juſte poſſit pro tuendis , quæ adhuc ſub Opinione detinentur . Si argumenti hujus rectitudinem non aſſequitur Parthenotimus , aſſequentur quicumque ſine partium ſtudio de hiſce judicium inſtituunt. Lampridium ſcribentem : *Meſſanenſibus itidem perſuaſum eſt , apud ſe ſervari Epiſtolam a Sanctiſſima Dei Genitrice conſcriptam* , ſubinde ille eodem num. 60. aliis excipit , & refellit verbis , inquiens , *Autographum illarum Literarum* apud Meſſanenſes adſervari, neminem dixiſſe. At tu jam animadverteris , ne Lampridium quidem id aſſeruiſſe. Addit ille : *Hac de re cum Virum ſapientem ex illa nobili Urbe conſuluiſſem : mihi repoſuit , quod toti Orbi publicum facerem : Meſſanenſibus perſuaſum eſt, apud ſe non ſervari illam Epiſtolam*. Si Autographum ſignificare vult, concordes ſumus : neque enim Meſſanenſium ullus hoc ſibi tribuit . At Sole clarius eſt , Meſſanæ adſervari Epiſtolam ad eos, ut fertur, ſcriptam, & pendentem ab Imagine Deiparæ , & pueri Jeſu, quam a Sancto Luca nonnulli depictam ferunt . Non eſſe eam figmentum , ſed veram Mariæ Epiſtolam , ii ſibi *perſuadent*, atque alii longe antea ſibi *perſuaſerunt*, quorum ſcripta proſtant. In primis vero Melchior Inchofer e Soc. Jeſu eam ſibi protegendam ſuſcepit. Immo pro eadem Perſuaſione ac Traditione contra Rocchum Pirrum doctiſſimi quidam nobileſque ejus Urbis Cives, Libro edito in folio Anno 1740. certarunt, dum vetuſtas geminas Clavas illuſtrarent, in quibus ejuſdem Epiſtolæ mentio occurrit. Hæc ignorare nequit Parthenotimus, & nihilo ſecius ſcribit perſuaſum eſſe Meſſanenſibus, *apud ſe non ſervari illam Epiſtolam* . Autographum non ſervatur; ſed numquid negari poteſt , quin Epiſtola, quæ conſcripta creditur a Deipara , apud eos ſervetur ? A cavillationibus quæſo abſtineamus . Non de Autographo , ſed de *Perſuaſione* heic agitur.

Audias etiam velim Parthenotimum Diſs. II. Cap. 7. num. 195. & 196. exerentem exemplum Chriſtiani hominis mortem tolerantis, ut Virginitatem cuſtodiat : quod ſane laudandum. Et nihilominus nulla Lege jubentur Fideles ad eam ſervandam, quum Conſilium tantummodo ſpectet. Tum pergit dicere : *Idcirco etiamſi non obli-*

gentur

gentur Catholici tueri Virginem ſine Originali Conceptam: ſi eam tuentur, bujuſmodi tutelæ ad Leges Sanctiſſimas Conſiliorum ſpectans; ad quas item recte dicitur attinere ſpontanea mortis tolerantia pro confeſſione Fidei, & cuſtodia Virginitatis. Sed mira heic narrantur, neque diu immorandum eſt, ut quam diſpar ſit caſus intelligas. Virginitatem præferre Nuptiis ob amorem Chriſti, quamquam Conſilii res ſit, & non Præcepti, opus tamen Virtutis eſt ad Dogma Fidei ſpectans, ut omnes norunt. Proinde pro Certa & Intrinſeca Virtute, in quam formido Erroris, quod eſt ad objectum, non cadit; mortem oppeteret, qui ne violaret Virginitatis Votum, atque ut a gravi Peccato caveret, ſe occidendum potius ſineret. Immaculatam vero Conceptionem credere, atque tueri, laudandum ſane eſt, ſed nullum oſtendas Præceptum aut Conſilium Fidei de ea credenda ſive tuenda. Et quando etiam velis, non deeſſe Conſilium Eccleſiæ de hujuſmodi tutela: Conſilium hoc Eccleſiaſticum tantummodo eſt. Porro nos antea animadvertimus, ne ipſa quidem Præcepta Eccleſiæ plerumque eſſe obſervanda cum periculo Vitæ. Quanto ergo minus Conſilia? Objectum primi Voti in Conſilio & Dogmate Fidei fundatum eſt. Alterum in Conſilio Eccleſiaſtico, & Pietate Opinativa. Pro illo, hoc eſt pro Fidei opere, & pro vitando peccato, vitam dare licet; nequaquam pro altero, quod ab Opinione pendet. Dixerat Lampridius Cap. VII. pag. 51. ex decretis Apoſtolicæ Sedis *peccare Judicem ſequentem in judicando ſententiam Probabilem, contemta tutiore ac Probabiliore: uti & Medicum exhibentem ægro Pharmacum Probabile, quando alterum novit, ac præſto habet, Probabilius & tutius ad ſalutem ægrotanti adferendam.* Hinc ille inferebat, ratione pari damnandos, qui relicta Probabiliori ſententia Votum Sanguinarium concipiunt. Quid ad hæc Parthenotimus? Is in Diſs. II. num. 257. *duplicem propoſitionem contradictoriam* ſtatuit, ſcilicet: *Deipara in primo inſtanti ſuæ creationis Originale peccatum contraxit. Deipara in primo inſtanti ſuæ creationis Originale peccatum non contraxit.* Utra eſt Probabilior? Poſteriorem dicas. Ergo hæc in praxi ſequenda ab eo cenſetur. Iterum mira proferuntur. Non ita eſt efformanda argumentatio, uti quiſque dignoſcere poteſt. En geminas propoſitiones quales proferre opus erat. Videlicet: *Licet Sanguinem & Vitam vovere pro tuenda Pia Sententia. Non licet id vovere pro eadem Sententia.* Equidem Certam arbitror poſteriorem; eam ſaltem dabis altera tutiorem & Probabiliorem. Ubi vero agitur de humanæ vitæ evidenti periculo, tunc Probabilior ſententia Probabili dumtaxat eſt præferenda.

Contendit Parthenotimus num. 261. Probabilem appellari non poſſe Opinionem de *Sanctificatione*, cui Thomiſtæ adhærent. *Falſo enim Medina docet, Eccleſiam vel Pontifices tradere hanc Opinionem Valdeſii.* X *eſſe*

eſſe Probabilem. Numquam id hoc dicunt, ſed ſolum non eſſe Erroneam, neque eſſe Peccatum mortale illam aſſerere : quod valde diverſum eſt. Adde, quod uno tempore eſt Probabile, diſcurſu temporis poſſe Improbabile fieri. Sunt hæc poſtrema verba Suarii Tom.II. in 4. p. Diſp. 3. Sect. 6. quaſi Sixtus IV. non idem decreverit de Scotiſtica atque de Thomiſtica Sententia, damnans illos, *qui affirmare præſumerent, eos, qui crederent aut tenerent, eamdem Dei Genitricem ab Originalis peccati macula in ſua Conceptione præſervatam fuiſſe, propterea alicujus Hæreſis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare.* An autem aliquid rationum, aut monumentorum poſt Sixtum IV. adinventum fuerit, per quod Thomiſticæ Opinioni erepta fuerit ſua Probabilitas, meum non eſt inquirere. Tum Parthenotimus ſubdit *: Quid ſcriberet eximius Doctor* (Suarius) *poſt Bullam Alexandri? Profecto in Decreto Gregorii XV. pro Opinione Conceptionis hoc ſolum habetur : Per hujuſmodi tamen proviſionem Sanctitas ſua non intendit reprobare alteram Opinionem* (ſcilicet Thomiſtarum) *nec ei Ullum Præjudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu & terminis, in quibus de præſenti reperitur, præter quam ad ſupra diſpoſita.* Poſtrema hæc verba, ſcilicet *præterquam ad ſupra diſpoſita*, Parthenotimus a Lampridio omiſſa ait, *quia ſuæ Opinioni de macula neutiquam conducentia.* Inſulſis hiſce querelis puderet me reſpondere. Proſtant Bullæ. Tricas a Parthenotimo heic ſeri, nullo negotio unuſquiſque intelliget. Pergit deinde is ſcribere: *Quæ Clauſula eſt in Decreto Pauli V. ſed omiſſa in Bulla Alexandri VII. ut animadvertit Platelius*, cujus verba deinde profert. Sed rurſus dicere cogor, inconſulte hæc Parthenotimo excidiſſe, ſignaque dumtaxat eſſe nutantis cauſſæ. Rotundis Literis Alexander VII. in eadem Bulla ait *: Innovantes Pauli V. & Gregorii XV. ſuperius memoratas Conſtitutiones ſive Decreta.* Quid eſt, quod in mentem venit pio illi Theologo tradere omiſſam ab Alexandro Clauſulam illam? Qui integram Conſtitutionem Gregorii XV. *innovat*, manifeſtiſſime cuncta innovat, quæ in ea continentur. Quum ergo Romani Pontifices tam diſertis verbis in ſuis Conſtitutionibus Piæ Sententiæ faventibus, proteſtentur, ſe *non reprobare* Thomiſticam Sententiam, *nec ei Ullum Præjudicium inferre :* continuo intelligis, quam merito Lampridius pag. 112. ſcripſerit de iiſdem : *Ita vero unam* (Sententiam ſcilicet Scotiſticam) *commendarunt, ut alterius tamen jura non læſerint.* At Siculus Theologus inſurgit heic, & num.274. ait : *Qua veritate potuit Lampridius aſſerere, quod Romani Pontifices non læſerint jura Opinionis contrariæ? In ejus favorem nulla poteſt eſſe publica diſceptatio &c.* Ita ſane factum, & prudentiſſime, a ſummis Pontificibus, *ad evitanda ſcandala, diſſenſiones, & diſcordias in Populo Chriſtiano*, uti Gregorius XV. præcipue teſtatus fuit;

fuit; non vero ut Thomiſticæ Opinioni ſua Probabilitas eriperetur. Et potiſſimum quod idem Pontifex *ſub eiſdem Cenſuris* præceperit, ne Piæ Sententiæ patroni *aliam Opinionem impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent*. Si contrariam hanc prohibitionem ignoravit Parthenotimus, non levis incuriæ & omiſſionis arguendus eſt. Sin noverat, gravioris criminis reum habemus. Porro conſtat, numquam poſtea læſa fuiſſe jura Thomiſticæ Sententiæ, quum eamdem Gregorii XV. Conſtitutionem Alexander VII. *innovaverit*, & idem Gregorius confirmaverit Conſtitutionem Pii V. præcipientis, ne quiſquam *Erroris* damnet eorumdem Thomiſtarum Opinionem.

Adduxerat in priori Libro ſuo Parthenotimus exemplum Chriſtiani hominis, qui pro arcendis a Lauretano Virginis Templo hoſtibus, armis ſumtis periculo mortis ſeſe exponeret, ex ejuſmodi juſta ac honeſta tutela deducere ſe poſſe putans Voti Sanguinarii honeſtatem. Pag. 48. diſparitatem exempli indicarat Lampridius. Sed rurſus pugnam inſtaurat vir doctiſſimus num. 267. ſcribens: *Profecto Chriſtianus piuſque miles, qui ad arcendos hoſtes in ſacram Ædem Lauretanam irruentes viriliter pugnaret, & in bello fortiter occumberet: pro defenſione ſacræ Lauretanæ Ædis, pro Pietate in Deiparam cenſeretur occumbere, non pro virium robore, nec pro peritia artis militaris: quamquam virium robore, & artis militaris peritia quæreretur ea defenſio. Ergo ſimiliter Voventes Immaculatam Deiparæ Conceptionem, qui adverſus hoſtes illius Immaculati Myſterii decertarent, & decertando morerentur: pro defenſione Immaculatæ Conceptionis Marianæ, pro Pietate in Deiparam perhiberetur mori, non pro Opinione Scotiſtica, nec pro argumentis Scotiſticæ Opinionis, licet his defenſio Immaculatæ Conceptionis intenderetur*. Nihil horum omiſſum volui, ut denique perſpicias, reliquum eſſe nihil ſpei de perſuadenda hominibus quamquam doctiſſimis deformitate Voti Sanguinarii, quando pervicaciter adhuc inſiſtunt in uſu hujus exempli, cujus diſparitatem, uti Lampridius ajebat, nemo non videt. Sed hæc eſt deploranda Veritatis conditio. Fac ut alte animo quiſquam vir doctus Opinionem quampiam infigat, ne forcipibus quidem adhibitis eam avellas, & vel ipſa contraria argumenta quamvis fortiſſima, eidem ſtraminea apparebunt. Ex Phyſica & Morali Evidentia Certiſſimum eſt, præſertim Lauretanum Templum eſſe celebrem Pietatis Chriſtianæ locum, uti & copioſum adſervari ibi Theſaurum ad Deiparæ cultum & honorem. Heic etiam Fidei doctrina de Templis locum habet. Si licet domum ſuam, ſuaſque fortunas non levis pretii cum periculo vitæ ab injuſto aggreſſore tueri: quanto magis licebit Dei Domum, ac tantæ venerationis locum? Objectum tutelæ Certiſſimum eſt, a nemine revocari poteſt in dubium; ac tanti pretii, ut Prudenter ac juſte pro eo poſſit periculo vita pii militis

exponi. Pietas in caſu iſto a Certiſſimo Objecto commota, honeſte ac laudabiliter ad certamen erumpit. At in quæſtione noſtra millies diximus, deſiderari Certitudinem in Objecto Voti Sanguinarii. Deſtituta ejuſmodi Certitudine Pietas, Imprudens, Temeraria, vitioſaque ſit, ſi Vitam Certiſſimum Bonum commutare cum Incerto Bono velit. Idem de innumeris exemplis dicas, in quibus Pietas mortem eligeret pro Reliquiis, pro Miraculis, pro piis Hiſtoriis Certitudine carentibus. Addit Parthenotimus: *Sapientibus ſatis eſt perſpectum, quod carior Deiparæ ſit Immunitas ab Originali labe, ac proinde hujus tutela, quam ſacra Lauretana Ædes, & hujus defenſio*. Egregie ſane, quaſi hoc non ſit pro certo & conſtituto adſumere, quod adhuc in quæſtione eſt. Quis pio iſti Theologo revelavit, gratiorem eſſe Virgini tutelam Immunitatis, quam Templi? Si Deus aliter de illius Conceptione ſtatuiſſet (hoc autem obſcurum eſſe pergit) non ſolum gratior deſineret eſſe, ſed ne grata quidem foret temere ſuſcepta cum periculo vitæ Immunitatis tutela, quippe voluntati Dei oppoſita. Contra falli nemo poſſit in credendo, Lauretanum Templum Deo in honorem Virginis dedicatum, ipſique Deiparæ gratiſſimum eſſe, ſe coli in eodem ſacratiſſimo loco, ac proinde gratiſſimum quoque fore, ſi quiſquam armis & periculo vitæ certet, ne idem violetur, ac diripiatur.

Dixerat Lampridius, Sanguinarium Votum *cedere in Apoſtolicæ Sedis injuriam*. Contra Parthenotimus num. 277. *hoc intellectu difficile*, ait, poſtquam *Feſtum Conceptionis a Romana Eccleſia inſtitutum & præceptum celebratur. Hinc nulla eſt Apoſtolicæ Sedis injuria, cum potius Voventes eidem Apoſtolicæ Sedi præſtent obſequium*. Scotiſticum hoc Palladium ubique recurrere vides, quo tamen fulcro quam incaſſum nitantur Scotiſtæ, ut Certam præſtent Piam Sententiam, non ſemel animadvertimus. Laudat Romana Eccleſia Piam Sententiam; præcipit etiam Feſtum Conceptionis; ſed neminem cogit illud celebrare ſub ſignificatione *Præſervationis*; numquam vero in mentem venit Romanis Pontificibus probare Voventes Sanguinem ſuum pro tutela ejuſdem Sententiæ. Et quando ad ſupremum ejus Tribunal umquam præſens controverſia deferretur, male actum de Voto Sanguinario eſſet, ut mihi perſuadeo. Certe quod eſt ad Veritatem, quæ una tantum eſſe poteſt, nihil hactenus definivit Eccleſia de geminis hiſce Opinionibus, ac tam unam, quam alteram reliquit in ſtatu, in quo erant tempore Sixti IV. Nihilo tamen ſecius ſæpe audimus Populo nuntiantes, ad tantam Certitudinem fuiſſe evectam Piam Sententiam, ut nulla amplius de ea dubitatio ſuperſit; immo, ni fama ſit mendax, quidam Panormi *Hæreticos* appellare eos non verentur, qui aut hujuſmodi Certitudinem negant, aut contrariæ adhærent Sententiæ. Eſtne hoc præſtare obſequium Apoſtoli-

ſtolicæ Sedi, quæ ab hac Certitudine longe abeſt, & ſub Cenſuris vetuit, ne quis *Erroris*, nedum *Hæreſis* damnet contra ſentientes? Quod plus eſt, invexere illi Votum Sanguinarium; hoc autem quid aliud dicas, niſi hac de re judicandi poteſtatem uſurpare, quam ſummi Pontifices ſibi reſervarunt, quaſi tam ſublimem Certitudinis gradum aſſequuta fuerit Pia Sententia, ut non ſecus ac pro Dogmatis Fidei vita recte pro ea poſſit impendi? At iſtud pugnat contra Conſtitutiones & mentem Romanæ Eccleſiæ, atque adeo injuriam eidem inrogat. Profitetur quidem Parthenotimus num. 277. *non fuiſſe ab Eccleſia definitam de Fide Immaculatam Deiparæ Conceptionem*. Tum ſubdit: *Dixi, eum honeſte mori, qui pro tuendo primævo Virginis Candore moriendi periculo ſe objiceret, non ſecus ac qui moritur pro Fide. Sed hoc probat tutelam illius primævi Candoris eſſe opus Virtutis, non eſſe Fidei Catholicæ Dogma*. Ego vero jamdiu æquivocationem hanc ſuſtuliſſe me puto oſtendendo, non amplius eſſe opus *Virtutis*, ſed quidem *Temeritatis*, ac *Superſtitionis*, pro re Incerta jacturam velle pati vitæ, quod Bonum ab Opinione minime pendet; vitæ, inquam, nobis a Deo tantopere commendatæ: tunc enim Pietas in Vitium tranſit. Recriminantem vero audire juvat Parthenotimum, qui in hæc verba loquitur: *Videas Recentior, an ipſe ſit Apoſtolicæ Sedi injurius, ubi ait apertiſſimis verbis, non eſſe contra mentem Alexandri VII. Feſtum Conceptionis ſub alio, quam Conceptionis* nomine *celebrare. Affert argumenta, & ea relinquit inſoluta. Prærogativa Immaculatæ Conceptionis per ipſum eſt Probabilis, & ſimul dubia: dum interdicitur ab Alexandro, ne Pia Sententia revocetur in dubium*. En plura in paucis verbis accuſationum capita, quæ is etiam num. 283. refricat. Sed primo falſum eſt, ſomniaſſe umquam Lampridium, alio nomine quam *Conceptionis* celebrandum eſſe Feſtum Conceptionis. Is inhærens Pontificiis Decretis hoc unum contendit, ſub nomine Conceptionis in eo Feſto venire tum *Præſervationem*, tum *Sanctificationem*. Secundo ſi qua erant argumenta, quæ Lampridius inſoluta reliquiſſet, indicanda fuerant, neque ſine teſtibus erat inſtituenda accuſatio. Quod ſi is loquitur de argumentis a Lampridio propoſitis contra *Certitudinem* Piæ Sententiæ, hæc profecto ſolvenda non erant, neque ſolvi a Parthenotimo poſſe reor. Eccleſia *Piam* tantummodo & *Probabilem* nos agnoſcere jubet Scotiſticam Sententiam, qualem etiam Lampridius ipſe ubique fatetur. At quod pertinet ad *Certitudinem*, cum Eccleſia concors ille procedit; eam quippe Decreta Pontificia excludunt: & ſi quando a nonnullis temere invectam Eccleſia Romana animadvertet, ut ad ſubeundam mortem pro ea inducantur Fideles, ægre id latura credenda eſt. Tertio accuſatur Lampridius, quod pag. 102. *Probabilem*, *ſimulque Dubiam* dicat Piam Sententiam,

tiam. Idem repetit pius ille vir num. 283. At nonne idem eſt eſſe *Probabile*, ac *Dubium*? Quod enim nondum eſt Certum, Dubitationi locum relinquit; & quamvis Intellectus in unam partem inclinet, id cum formidine erroris faciat oportet. Verum ſubdit Parthenotimus, *interdictum fuiſſe ab Alexandro, ne Pia Sententia revocetur in dubium*. Sed quæ ſit Pontificis mens, e præcedentibus accipiendum eſt, ſcilicet non licere *eamdem Sententiam, Feſtum, ſeu Cultum in Diſputationem revocare*. Alioquin ſi ex Apoſtolicæ Sedis Decreto *revocari nequit in Dubium Pia Sententia*, eadem Certa erit, litemque deciderit Alexander, qui tamen diſerte proteſtatur, ſe eam noluiſſe decidere. Ad hæc quum Lampridius *Probabilem* fateatur Piam Sententiam, ſuo munere functus eſt; neque enim eam niſi uti *Probabilem* commendat, eique uti Probabili favet Eccleſia. Hoc eſt, in dubium revocat Certitudinem ei ſine bonis tabulis tributam, non vero Probabilitatem: quæ eſt mens Summorum Pontificum. Quod ſi Dubiam is etiam appellat, id ille eruit ex ſuppoſito, quod Parthenotimus ipſe heic amplecti non detrectat, dum ait, *Certum non eſſe, quod Maria fuerit Concepta ſine labe*. Si non eſt Certum, ſed tantummodo Probabile, conſequitur ex ſuppoſito vel ipſius Parthenotimi, Incertam reſtare ac Dubiam eamdem Sententiam. Sed quod omnino radices hujus accuſationis amputat, illud eſt, non impugnari, ſed laudari a Lampridio ubique Piam Sententiam, Feſtum ſecundam illam celebratum, & Votum ſine Sanguine pro ejus tutela conceptum. Unum ille perſequitur, ſcilicet improbandum eſſe *Votum Sanguinarium*. Quamobrem neceſſe fuit, imaginariam hanc *Certitudinem* eis eripere, atque oſtendere, *Probabilitatem* quidem in ea deprehendi, ſed dubitationi & formidini erroris adhuc obnoxiam eſſe eamdem Sententiam. Quis arguendus heic? num qui novam ac perniciofam invehit doctrinam, an qui ſecundum Eccleſiæ mentem falſam hance, ut ipſe arbitratur, doctrinam improbat?

Per Votum Sanguinarium *Doctrinam ac Prudentiam Eccleſiæ Catholicæ irridendam hoſtibus præberi*, ſcripſerat Lampridius, ſi quando ii viderent Catholicos pro Immaculata Conceptione Virginis jugulum carnifici offerre, quum Certa nondum ſit in Eccleſia Dei hæc Sententia. Siculus Theologus num. 279. nobis ante oculos ſtatuit exemplum Monialium, ac Religioſorum, qui mortem generoſe ſubirent, ne Votum cuſtodiendæ Caſtitatis effringerent. Immerito iſti deriderentur; ita & morientes pro Pia ſententia. *Opus enim Virtutis eſt perinde Votum Caſtitatis, atque Votum Immaculatæ Conceptionis*. O quot mira audire cogimur! Antea jam diluimus paritatem exempli, atque hanc diſparitatem nobis confeſtim objicerent hoſtes ipſi Eccleſiæ Catholicæ, dicendo: Secundum vos Dogma

ma Fidei eſt, præſtare Nuptiis cuſtodiam Virginitatis & Continentiæ, ſuſceptam ad honorem Chriſti; atque ad doctrinam Fidei Conſilium hac de re ſpectat. Igitur moriens pro Virginitate ſeu Continentia ſacrata Deo, vitam daret pro Opere Virtutis ad Fidem ſpectantis. Contra vos fatemini, indeciſam adhuc eſſe controverſiam de Conceptione Virginis; ac proinde tutela Immunitatis Marianæ ad Fidei doctrinam referri nequit a vobis; ſed eſt Opus Virtutis Opinativæ, ſive Pietatis ab Opinione pendentis. Nonne ergo irridenda eſt Eccleſia veſtra, in qua homines in mortem irruere volunt non pro Pietate nixa Dogmatis Fidei, ſed pro Pietate, cujus Objectum Opinio eſt, dum honorificum Deiparæ credunt, quod adhuc dubitationi obnoxium Eccleſia ipſa fatetur? Horrerent ejuſmodi carnificinam vel ipſi Catholici a Sanguinario Voto alieni, quod cernerent Imprudenter ac Temere eligi in caſu iſto mortem, ſine ullo pari exemplo; neque enim ullum Hiſtoria Eccleſiaſtica ſuppeditat; & ſine ſuffragio aliquo Romanæ Eccleſiæ, quæ Piam quidem laudat Sententiam, quippe nullum inde incommodum emanat in Eccleſiam, in doctrinam Fidei, neque in Rempublicam; ſed nullo umquam indicio probavit pro ejus tutela mortem oppetere volentes. Putat heic Parthenotimus amoliri ſe poſſe horrorem iſtius carnificinæ exemplo bellorum & prœliorum tam ſæpe occurrentium. *Non horrent animi*, inquit is num. 280. *quod plura hominum millia jam ſint cæſa* in bellis: horrerentne, ſi *ſolum amore Virtutis, atque Pietatis cauſa cædi poſſent*? Sed expectanda non erat a viro tam docto & pio id genus reſponſio. Itaque regerendum eſt, horrere etiam animos, quoties tot millia Fidelium Chriſti in prœliis cadunt. Sed hæc infelicia ſunt corruptæ Naturæ Mala, quibus mederi, & quæ avertere nulla ratione poſſumus. Ad hæc ingemiſcit Eccleſia, & concordiam quotidie curat, quotidie a Deo precatur inter Chriſtianos Principes. Plus ipſa præſtare non poteſt. Verum in caſu noſtro ſi Chriſti Fideles tormentis & ſecuribus expoſitos cerneremus, ſine ulla neceſſitate, ſine ſuffragio Eccleſiæ, pro Pietate, ut ajunt, ſed revera pro Opinione, ſive pro Pietate vitioſa: quis non horreret? Et quum in manu Eccleſiæ ſit inconſultum hoc Vitæ ſacrificium impedire, donec ipſa Quæſtionem dirimat: ſperandum eſt fore, ut ſcandalum hoc tamdem ipſa animadvertens, ſalubri Decreto hujuſmodi Imprudentiæ ac Temeritati proſpiciat. Interea a me minime expectes, ut refellam, quæ habet Parthenotimus Diſſ. II. Cap. 8. ubi oſtendendum ſuſcipit, *nec parvæ Neceſſitatis, nec parvæ Utilitatis eſſe Pietatem in Voto tuendi Immaculatam Deiparæ Conceptionem uſque ad Sanguinem*. Aerea quippe ejus argumenta facile unuſquiſque agnoſcat, innixa nempe falſo ſuppoſito, quod legitimum & laudandum *Pietatis* opus exerceat, qui pro ea Sententia moriatur; & acceptum eſſe Virgini ejuſ-

modi

modi ſacrificium, quum incertum adhuc ſit, an Deus Virginem præſervaverit, & quum ipſa Deipara probare non poſſit, nos una *Perſuaſione* ductos, quæ Erroris formidinem minime excludit, violare interea Certiſſimum Dei Præceptum de Vitæ cuſtodia. Denique parum Utilitatis, nihil Neceſſitatis eſſe in Quæſtione de Virginis Conceptione, ſatis Eccleſia prodidit, quum quæſtio hæc a tot Sæculis vigeat, eamque nondum ipſa Eccleſia dirimere voluerit. Sin autem vera ſunt, quæ Lampridius, & nos hactenus diſſeruimus, non ſolum nulla utilitas aut neceſſitas Voti Sanguinarii occurrit, ſed quidem utile ac neceſſarium Religioni Sanctiſſimæ foret, tam inconſultum Votum proſcribi. Horrorem quoque in nobis Parthenotimus num. 117. atque alii excitandum curant ex incurſu Peccati originalis. Quis tamen hoc in Virgine horruiſſet, aut horreret, ſi jamdiu apparuiſſet, aut appareret, aliam fuiſſe Deo voluntatem, quam quæ a patronis Piæ Sententiæ traditur? Neque heic horrorem concipiunt contrariæ Opinionis aſſeclæ, quamquam Devotione erga Deiparam nemini concedant, quia in ipſo eodem primo, aut ſaltem in ſecundo inſtanti *Sanctificatam* immediate a Deo Mariam credunt. Ceterum nolo mihi excidat laudare ſinceritatem Patris Candidi Parthenotimi, cujus ſunt hæc verba num. 286. *Ego numquam Votum ad Sanguinem uſque emiſi, licet quotannis, ſine illa clauſula, poſt profeſſionem Fidei conſueverim illud emittere. Et hæc eſt praxis in Academia Panormitana Societatis Jeſu omnium, qui Theologica, aut Philoſophica Laurea donantur, videlicet ſine clauſula ad Sanguinem uſque Votum illud emittere, nulla tamen obſtricti ſunt lege Academiæ aut ſcripta, aut tradita. Neminem ad illud Votum cum laudata clauſula emittendum hortatus ſum.* O utinam Prudentiam, & in operando circumſpectionem piiſſimi hujus Theologi, atque ejus ſodalium, omnes imitati fuiſſent, aut imitarentur; non vero illorum, qui Novitates periculoſas in Eccleſiam Dei invehendas interdum, & præſertim in caſu noſtro curant: Lampridio nulla fuiſſet cum eo diſputatio, nullaque neceſſitas inquirendi, ſitne, an non, conjuncta cum Probabili Pia Sententia Certitudo. Quod ſi in nobiliſſima Urbe Panormitana poſt litem motam ii novos Proſelytos ſollicito ſtudio ſibi quotidie conquirunt, & re ipſa ad ſe trahunt: hoc nihil mirum eſt, uti neque mirandum, vel ipſos piiſſimos Reges tam ſæpe eorum conſiliis adductos fuiſſe ad nihil omittendum, quo victoria ſibi in hoc certamine decernatur. Notum quippe eſt, quam nullo negotio in Fidelium corda invehantur, quæcumque ſpeciem Pietatis gerunt, & animoſa Eloquentia deprædicantur, & præcipue ſi una cum Pietate gloria Nationis, decus Ordinis ſui conjungatur. Panormitana autem Civitas laudanda profecto eſt, tum quod ſemper ſuis Regibus fideliſſima fuerit, tum etiam quod ſingulari erga Deiparam, atque erga Immaculatam illius Conceptionem,

Devo-

Devotione ferveat. Verum ubi pateat, a vera Devotione abeſſe, atque in Superſtitionem ferri, Vitam quoque vovere velle contra Prudentiæ regulas, & contra Eccleſiæ mentem, pro tuenda Pia eadem Sententia: ſperandum eſt fore, ut ab eo abſtineat, illudque tamdem execretur, & ſingularitate indiſcretæ Devotionis abjecta, tot Urbium & Provinciarum ab eo abhorrentium, aut abſtinentium, exempla ſequatur.

Unum reſtat, quod Parthenotimi venia refricandum reor. Adduxerat ille Granadum cenſentem, *poſſe divina Fide credi, quod Chriſtus ſit Filius Naturalis Dei, ſed non inde licitum eſſe inferre, quod ſit Hæreticus, qui illud negaret*. Sententiam hanc, & commemorantem illam, improbarat Lampridius Cap. XX. Parthenotimus vero ad eam tuendam aut excuſandam multa adfert Diſſ. II. Cap. 27. Fraſſenium, Gonetum, & paucos alios commemorans, qui aut Hæreſis incuſare non audent conſentientes cum Felice Orgellitano, & Elipando Toletano, aut aliquo modo illorum ſententiam honeſtandam ſuſcepere. Quod controverſia hæc ad illud, quod agimus, nihil pertineat, brevibus ab ea nos expediam. Primo fatetur Parthenotimus, excidiſſe ſibi in ea aſſertione diſtinctionem prorſus neceſſariam, quum non addiderit *ut Homo*. Jure propterea in aſſertionem illam invectus eſt Lampridius. Secundo patet, Communem eſſe in Scholis ſententiam, *Chriſtum, ut Homo eſt, non eſſe Filium Dei Adoptivum, ſed Naturalem*. Videndi in primis Suarius, Vaſquius, Petavius, Thomaſſinus &c. Gonetus ipſe, quem pro ſe Parthenotimus adfert, Tom. 12. Diſp. 23. Art. 2. hæc habet: *Chriſtum ut Hominem in ſenſu materiali & identico eſſe Filium Dei Naturalem, fatentur omnes Theologi, nec ab aliquo poteſt negari; eſt enim Veritas Fidei, eadem Certitudine tuenda, qua credimus Myſterium Incarnationis*. Scholaſticorum vero quorumdam ſubtilitas argumentum hoc verſans Dogma iſtud in ambages pertraxit, docens, *Chriſtum, in quantum Homo (ly in quantum reduplicante Humanitatem Verbo unitam) non eſſe Filium Naturalem Dei filiatione fundata in Humanitate, quatenus Verbo unita, aut in ſanctificatione Humanitatis a Verbo*. Hæc idem Gonetus, qui poſtea in hanc alteram Concluſionem definit: *Chriſtus in quantum Homo, per gratiam unionis eſt Filius Dei Naturalis formaliter, ly in quantum determinante in recto, non Naturam, ſed ſuppoſitum ut in illa ſubſiſtens, non reduplicative, ſed ſpecificative*. Quouſque proceſſerit Scholaſticorum ſubtilitas, manu tenes. At quid Catholicis agendum? Non haſce ſubtilitates novit Eccleſia. Eadem Felicem & Elipandum Hæreſis damnavit, quod *Chriſtum, ut Homo eſt, Adoptivum Dei Filium* prædicarent. Plenarium Francofordienſe Concilium, aliaque Concilia, Hadrianus I. Romanus Pontifex, Paulinus Aquilejenſis, Alcuinus,

nus, & alii anathema in eos pronuntiarunt. Felix ipſe in Romana Synodo errorem hunc abjuravit. Peto nunc ego: Romani Pontificis Infallibilitatem creditne, an non, Parthenotimus? Si credit: ecquando liceat auctoritati Hadriani Summi Pontificis, quocum concors pergit Communis Theologorum ſententia, paucos opponere Theologos, eoſque tanti momenti venditare, ut ab Hæreſi excuſari poſſint cum Felice & Elipando ſentientes? Si hæc licent, actum eſt pæne dixi, de doctrina Fidei. Sed inſurgit Parthenotimus num. 303. ſuſpicionem movens cum Binio de veritate Actorum Concilii Francofordienſis. Tum num. 305. Romanam Synodum in dubium revocat, atque in hæc verba definit: *Eadem huic Synodo (Si qua eſt) adhibetur reſponſio, quæ adhibita eſt Forojulienſi: nimirum non ſunt divina Fide credenda, quæ non definiuntur a Papa ex Cathedra docente, vel a Concilio Generali.* Equidem repeto, ſi ejuſmodi effugiis locus futurus eſt in ſacra Theologia, nimis multi in quæſtionibus Fidei doctrinam intemperantia ingenia pervertere, aut eludere poſſent. Certiſſimum eſt, proſcriptos fuiſſe variis in Conciliis errores Felicis & Elipandi. Concilii Ratiſponenſis, Romani, Francofordienſis meminere Hiſtorici, & Scriptores coævi. Summus Pontifex Hadrianus, uti conſtat ex ejus Literis, & ex ejus Legatis ad Francofordienſe Concilium miſſis, eamdem Hæreſim perculit; atque de ejus Romana Synodo teſtem habemus Poetam Saxonicum. Leo quoque III. Romanus Pontifex in altera Romana Synodo Anno 799. idem præſtitit. Vide Baronium, Natalem Alexandrum, Pagium &c. Quis nunc audeat dicere, Papam hæc minime decreviſſe *ex Cathedra docente?* Faveatne, an detrahet auctoritati Romanæ Eccleſiæ, qui ejus definitionem ex Cathedra negat in cauſſa Felicis & Elipandi, aliorum eſto judicium. Neque plura loquutus eſt Romanus Abbas, ſilendi veniam deprecatus. Quæ autem ille diſſeruerat, a me in commentarium conjecta, accipe mi Azevede, ac de iis tu quoque judicium tuum interſere. Vale.

Neapoli IV. Kal. Febr. MDCCXLII.

Doctiſſimo & amantiſſimo Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius S. P. D.

EPISTOLA DECIMAQUARTA.

Ultra duos menſes abeſſe Neapoli ſuis præpeditus negotiis coactus eſt Romanus Abbas. Quum vero fuiſſet regreſſus, ac ſatis otii nactus, ad ejus ædes me contuli, & conſueta humanitate exceptus, ab eo tamdem ſciſcitatus ſum, jure ne an injuria objecta a quibuſdam Lampridio fuerit Pontificiorum Decretorum transgreſſio, quan-

quando is Quæſtionem de Immaculata Conceptione Virginis jamdiu ſopitam excitavit, & Piam Sententiam tacite ſaltem, ſive indirecte, convellere niſus eſt. Ille vero manu in peram immiſſa aliquot folia utrinque ſcripta eduxit, iiſque mihi commonſtratis dixit: Nullus nunc erit hodie nobis labor, hunc enim ipſemet Lampridius præoccupavit. E publicis namque typis exiit Epiſtola Anonymi cujuſdam ad Anonymum *S. R. E. Cardinalem* Italice ſcripta adverſus Lampridium, cujus Auctorem ſi pæne a Furiis actum dicas, non injuria dicas. Suam proinde duxit Lampridius alteram reponere Epiſtolam, cujus exemplum nuper accepi & legi, legendumque tibi nunc exhibeo. Italico ſermone & iſta conſcripta fuerat, ſed minime typis data. Quod cenſerem tibi quoque, Azevede amantiſſime, gratiſſimum fore, eamdem habere perſpectam, in Latinum a me poſtea converſam nunc ad te mitto. Ita ergo Lampridius Apologiam ſuam contexit. "

„ Eminentiſſime Princeps.

„ Delata eſt ad me Epiſtola quædam *ad Cardinalem N. N.* exarata, prœloque commiſſa, cujus Auctor mihi ignotus nullum non movet lapidem, ut meum de *Voto Sanguinario* judicium non delirantis tantummodo, ſed impii etiam hominis fœtum oſtendat. Non diu poſt certo reſcivi, Eminentiam veſtram eam eſſe, cui me tam nigris coloribus nigrior ille Anonymus pingere non eſt veritus: quod mihi moleſtum in primis fuit. Nam etſi nulla umquam mei erga te, Eminentiſſime Princeps, obſequii profeſſione patrocinium gratiamque tuam paraverim, ab ampliſſimo tamen amico quodam viro monitus fueram, honeſtum aliquem locum in mentis tuæ ſacrario meo quoque nomini antea datum fuiſſe. Si bonam hanc de me opinionem, & falſis quidem accuſationibus, ab Eminentia veſtra averteret Anonymus, ſortem meam profecto dolerem. Sed quæ eſt Sapientia veſtra, aut nullam Declamator ille fidem in tribunali veſtro impetrarit, aut ſaltem quando unam ei aurem conceſſerit Eminentia veſtra, nullus dubito, quin alteram mihi quoque reſervaverit. Sit igitur mihi venia a benignitate veſtra, ut ea fidenter exeram, quæ tutela non minus Veritatis, quam Honoris mei in contentione iſta expoſcit. Quot gravibus contumeliis tum Anonymus ille, tum nonnulli ejus commilitones debacchati in me fuerint, perquam notum eſt: quæ an viros deceant Religioſos, viros Theologos, atque deprædicantes e ſacro ſuggeſtu Virtutes Chriſtiano homine dignas, ipſi viderint. Porro quod iidem Cenſores me ineruditum, indoctum appellent, & nihili me faciant, id me neutiquam angit, utpote qui reor, mecum eos liberaliter agere, qui me infimis, ſi tantum impetrare poſſum, Literarum cultoribus accenſeant, & vires niſi modicas ingenio

„ meo tribuere numquam conſuevi. Me quoque, prout vult, poſterior Declamator num. 68. *Senem capularem*, jamque in *Dementiam* ac *Deliria* prolapſum dictitet. An gravis hujuſmodi contumelia, in Evangelio ipſo damnata, excuſari poſſit, judicabunt ii, qui Librum ipſum *de Superſtitione vitanda* ſine affectu partium legerint. Fortaſis etiam deſuturi non ſunt, qui contumelioſo huic homini in mentem revocent antiquum adagium: *Bos laſſus fortius pede figit humum*. Hæc, inquam, me neutiquam perturbant; neque enim heic ſitum Honorem meum duco, ſed quidem in Honeſtate actionum, & in officiis Sanctiſſimæ Religionis, quam profitemur. Ubi me in his deficientem arguere juſte poſſint adverſarii mei, tunc non eos tantum, ſed & me ipſum mihi ſuccenſere æquum erit. Verum eos injuria agere, brevi, ut ſpero, Eminentia veſtra, intelliget. Atque utinam pacato animo refellere hæc poſſim, ita ut de me quoque dicere liceat, quæ Sanctus Auguſtinus ad Petilianum ſcribebat Lib. III. Cap. 1. *Si & ego tibi vellem pro maledictis maledicta rependere, quid aliud quam duo maledici eſſemus, ut ii, qui nos legerent, alii deteſtatos abjicerent ſana gravitate, alii ſuaviter haurirent malivola voluptate?*

„ Duo igitur conſideranda heic ſunt: alterum eſt controverſiæ noſtræ ſtatus; alterum accuſationes in me ab adverſariis inſtructæ ob ejuſmodi controverſiam. Ad primum quod attinet, en quid ego ſentiam. Pia eſt, & Probabilis Sententia aſſerens *Præſervationem* Deiparæ ab originali macula in ſua Conceptione. Probabilior etiam videtur, quam contraria. Eidem Catholicorum plerique ſavent, & præcipue Romani Pontifices, ac proinde laudandi, qui Devotionem erga Virginem Immaculate Conceptam laudant & promovent, Cultumque illius, & Feſtum ſub ea ſignificatione celebrant. Hanc ipſam Devotionem ego quoque commendo, ac ſemper Populo commendavi, & ſuaſi, nullique umquam ob eam moleſtus fui, neque ero, dum inde exceſſus abſint. Verum Sententia hæc inter Probabilitatis fines adhuc conſtricta eſt, & nondum ad Certitudinem evecta, qualia ſunt innumera in Religionis & Pietatis Regno. Mihi id affirmanti, aliiſque ſecus clamantibus, non eſt credendum. Magiſtram noſtram conſulamus Romanam Eccleſiam, cujus voce & exemplo tum noſtra Fides, tum noſtra Devotio regenda eſt, ne in errores prolabamur, & a qua diſcedere, aut impietas, aut res plena periculi eſt. Pontifices iidem, qui Piæ Sententiæ multum ſavoris ſunt impertiti, & quotidie impertiuntur, ipſi palam profitentur, etiam tenebris circumſeptam Veritatem intimam Immaculatæ Conceptionis. Nimirum Probabilitatem dumtaxat, ideſt Apparentiam Veritatis, in ea agnoſcunt, dum Quæſtionem inter Scotiſtas & Thomiſtas a tot Sæculis agitatam,

„ inde-

„ indeciſam adhuc relinquunt, ac Thomiſtas ſuæ Opinioni adhære-
„ re pacifice ſinunt, quamvis laudabili Diſciplinæ Eccleſiaſticæ con-
„ ſilio ad ſcandala & jurgia vitanda eorum vocem & calamos ad
„ ſilentium adegerint. Quum hoc ipſum ſilentium Thomiſtis Roma-
„ ni Pontifices indixere, proteſtati ſunt, ſe eorum Opinioni *nullum*
„ *Præjudicium inferre* velle, ut legitur in Bulla Gregorii XV. quam
„ *innovavit* Alexander VII. poſtremus ſcilicet eorum Pontificum,
„ qui frænos Thomiſtis impoſuit, ſed ſimul teſtatus, *ab Apoſtolica*
„ *Sede nondum deciſam fuiſſe Quæſtionem, prout ne ipſe quidem deci-*
„ *dere voluit*.

„ Ego heic judicium Eminentiæ veſtræ appello, ut audiat atque
„ perpendat, quid Anonymus nuper memoratus ſcripſerit pag. 4.
„ Epiſtolæ ſuæ. *La vera Teologia inſegna, che chi ammette nella*
„ *Vergine il reato originale, SI OPPONE alla mente del Sagro Con-*
„ *cilio di Trento*. Immo, ajo ego, Falſa tantum Theologia docere
„ hoc poteſt, uti mox oſtendam. Pergit ille, adferens Concilii ver-
„ ba Seſſ. V. ubi de Peccato originali actum eſt: *Declarat tamen*
„ *hæc ipſa Sancta Synodus, non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in*
„ *hoc Decreto, ubi de Peccato originali agitur, Beatam & Immacula-*
„ *tam Virginem Mariam Dei Genitricem. E qui rinova il Santo Con-*
„ *cilio le Coſtituzioni e le pene Eccleſiaſtiche di Siſto IV. contro gli*
„ *Oppoſitori dell' Immaculata Concezione &c. Che più vi vuole per*
„ *opporſi alla mente, all' intenzione del Concilio?* Ita ille, ingenti
„ contemtu Eminentiæ veſtræ, quem inſcium Veritatis, & facile
„ fallendum ſupponit, & cum graviſſima deceptione Populi Chri-
„ ſtiani, quem ad haſce ambages extricandas ineptum nemo neſcit.
„ Quidnam ignara gens de me non dixerit, quaſi in Deipara origi-
„ nalem reatum admiſerim, quod numquam feci; & quod pejus
„ eſt, contrariam Tridentini Concilii Decreto doctrinam tradide-
„ rim? Piget dicere: grandis flagitii rationem Deo, & Chriſtianæ
„ Reipublicæ redditurus eſt, qui talia publicis etiam typis tradere,
„ & quidem *Italico ſermone*, nihil veritus Suſpenſionis pœnam a
„ Pio V. P. M. ipſo facto ſibi inflictam, atque in ipſa media Ur-
„ be æterna, diſſeminare non erubeſcit. Poſt adducta verba legun-
„ tur hæc alia in Tridentino Concilio. *Sed obſervandas Conſtitutiones*
„ *felicis recordationis Sixti Papæ Quarti ſub pœnis in eis Conſtitu-*
„ *tionibus contentis, quas innovat.* Probe novit Eminentia veſtra
„ quid Sixtus decreverit. Is videlicet Anathemate perculit ſtatim
„ incurrendo, qui affirmare præſumeret, Piæ Sententiæ aſſertores
„ *alicujus Hæreſis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare.* Tum *ſi-*
„ *mili pœnæ ac Cenſuræ ſubjicit eos, qui auſi fuerint contrariam Opi-*
„ *nionem tenentes* (ſcilicet Thomiſtas) *Hæreſis crimen, vel pecca-*
„ *tum incurrere mortale, cum Nondum ſit a Romana Eccleſia & Apo-*
„ *ſtolica*

„ *ſtolica Sede deciſum*. Ergo Sixti Conſtitutionem innovante Con-
„ cilio Tridentino, numquam ejus mens fuit *Immunitatem* Virginis
„ ſtatuere, aut Opinioni de *Sanctificatione præjudicium* inferre.
„ Subſequuti Pontifices, in rei ſubſtantia nihil a Prædeceſſoribus di-
„ ſcordes, idem Sixti Decretum confirmarunt. Confirmavit etiam
„ poſtremus inter eos Alexander VII. Rurſus Theologia vera (di-
„ verſa ſane a Theologia iſtius Anonymi) docet, *Pontifices*, &
„ *Patres Concilii Tridentini*, *integrum Fidelibus reliquiſſe*, *ut quam*
„ *velint partem* (de Conceptione Virginis) *ſequantur*, uti inquit
„ Vaſquez Tom. II. in 3. P. qu. 27. Art. 2. Diſp. 117. Cap. 14.
„ quo cum concors pergit Suarez Tom. II. in 3. P. qu. 27. Art.
„ 2. Diſp. 3. Sect. 6. Gregorius de Valentia Tom. IV. Diſp. 2.
„ qu. 1. pun. 2. ut alios Theologos omittam. His poſitis, decer-
„ nat tamdem Eminentia veſtra, quam notam incurrerit, qui tam
„ enormi Sententia illudere ſe poſſe arbitratus eſt tum ipſi Emi-
„ nentiæ veſtræ, cujus eruditio perſpecta eſt, tum incautis Eccle-
„ ſiæ Catholicæ Fidelibus. Quum vero *Hæreſis* crimen a ſe amo-
„ liri non poſſit, qui Decretis & menti Concilii Tridentini in re
„ Dogmatica audeat adverſari; & quum in ipſos quoque Thomi-
„ ſtas contrariæ Opinioni adhærentes venenatum Anonymi telum
„ cadat: decernat etiam Eminentia veſtra, annon is demum in-
„ ſultaverit Pio V. aliiſque Romanis Pontificibus, ipſique Conci-
„ lio vetantibus, ne *Hæreſis*, immo ne *Erroris* quidem inſimulen-
„ tur ſectatores Thomiſticæ Sententiæ.

„ Neque ex Conceptionis Feſto ulla Certitudo in Piam Senten-
„ tiam redundat. Telum hoc veluti ineluctabile exeruerat doctiſſi-
„ mus Pater de Luca, ſuiſque commilitonibus ſuaſit, in eo potio-
„ rem victoriæ ſpem eſſe repoſitam. Eodem in veſtibulo ſuæ Epiſto-
„ læ utitur Anonymus Declamator, & Rhetoricis Figuris in me in-
„ vehitur, *Certam Certiſſimam* evaſiſſe ex eo Feſto Sententiam con-
„ tendens, quia Feſti hujus Objectum eſt primum inſtans *Præſerva-*
„ *tionis* Marianæ, & ſub ea ſignificatione Feſtum ab univerſa Ec-
„ cleſia eſt celebrandum. Neque perſpiciunt tam docti viri, ſe non
„ dicam Picininorum, aliorumque Hæreticorum, ſed Fidelium ip-
„ ſorum riſui exponere ejuſmodi commentis Apoſtolicam Sedem? Si
„ *Certam*, ac *Certiſſimam* per Feſti hujus inſtitutionem Romani Pon-
„ tifices decrevere Piam Sententiam, & *Errare nequit Eccleſia*,
„ uti Pater de Luca, & Anonymus Declamator num. 22. docue-
„ runt, *in præſcribendo publico cultu Sanctorum*: quid eſt quod ii-
„ dem ſemper proteſtati ſunt, ſe nolle dirimere controverſiam, li-
„ berumque unicuique dimittunt contrariæ etiam adhærere Opinio-
„ ni? Nonne hoc foret una manu deſtruere, quod altera ædificaſ-
„ ſet? Aut ergo Imprudentiæ, ſi Superis placet, damnandi ſunt
„ ſum-

„ ſummi Pontifices, aut in nubibus fabricata eſt Theologorum iſto-
„ rum argumentatio. Neque enim prodeſt dicere, non Certam de
„ Fide, ſed Certitudine abſoluta donatam jam fuiſſe Scotiſticam
„ Sententiam. Si enim tantam in ea Certitudinem deprehendiſſent
„ Pontifices Maximi, aut modicæ Devotionis ac Pietatis erga Dei-
„ param, aut alicujus alius parum laudabilis affectus incuſandi jam
„ forent, quod licet tot precibus piiſſimorum Regum pulſati ac fati-
„ gati, a contraria tamen Opinione damnanda, & Pia inter articu-
„ los Fidei referenda abſtinuerint. Poſita Certitudine alicujus Sen-
„ tentiæ, quæ definiri de Fide poſſit (cujuſmodi eſt utraque de Con-
„ ceptione Opinio) miniſterio ſuo defuiſſent Concilia & Pontifices, ſi
„ ejus Veritatem ſtatuere poſt tot Sæcula noluiſſent. Sed æquivoca-
„ tiones hinc removeamus. Volens Pius ad univerſam Eccleſiam
„ extendere Miſſam & Officium a ſe conſtituta, ita eadem compo-
„ ſuit, qualia nunc habemus, ut & qui alteram Opinionem ample-
„ ctuntur, Feſtum celebrarent ſine ejuſdem ſuæ Opinionis detrimen-
„ to. Qua ratione cum illi ſub ſignificatione *Præſervationis*, tum
„ iſti *Sanctificationis*, cultum Sanctiſſimæ Virgini præſtarent, uti
„ adhuc præſtant; propterea Gregorius XV. *præcepit, ut in ſacro-
„ ſancto Miſſæ Sacrificio, ac divino Officio celebrandis, tam publi-
„ ce quam private, non alio quam Conceptionis nomine uti debeant.*
„ Quibus verbis mirum eſt, quei nunc nonnulli ſibi perſuadeant,
„ Immaculatam tantummodo Conceptionem per illud Feſtum deſi-
„ gnari, quum contra manifeſtum ſit, cautum hac via fuiſſe, ut
„ utrique factioni Feſtum Conceptionis aptaretur, & unuſquiſque
„ ſecundum ſuam Opinionem illud celebraret. Nihil heic immuta-
„ vit Alexander VII. idque nemo non agnoſcat, illius Conſtitu-
„ tionem attente legens. Laudat ille tantummodo Pie credentes,
„ Virginem ſine labe fuiſſe Conceptam; laudat colentes eamdem
„ ſecundum hanc Piam Sententiam, eorumque Cultum numquam
„ immutatum a nemine impugnandum decernit. Sed falſum eſt,
„ unicum Feſti Objectum declarari ab eo *Immunitatem* Deiparæ.
„ Falſum, juberi univerſam Eccleſiam ſub ea ſignificatione celebra-
„ re Feſtum Conceptionis. De hoc nihil inde exſculpas. Qui ſecus
„ ſentiat, Romanum iſte quoque Pontificem incaute cachinnis ini-
„ micorum exponit, quaſi is ex una parte liberum ſinat Thomiſtis
„ in ſua hærere Sententia, & ex altera eos in celebrando Feſto co-
„ gat contrariam corde profiteri. Quamobrem Eminentia veſtra jam
„ videat, Anonymum, ejuſque conjuratos, falſis ſuppoſitis uſos,
„ Certitudinem numquam a ſummis Pontificibus in Feſto illo pro-
„ bando ſomniatam, voluiſſe nobis obtrudere. Superfluum porro
„ eſt alia addere ad oſtendendum, tot alia Feſta in Eccleſia Dei
„ celebrari, quorum non eſt Certum objectum; ſed quia ex Proba-
„ bi-

„ bilibus rationibus Apparentia Veritatis in eorum objecto elucet ; „ ſatis eſt id Prudentiæ Pontificum & Eccleſiæ , ut ea non ſolum „ permittant, ſed etiam laudent, & favore proſequantur . Denique „ inſignes Theologi Bellarminus, Suarius, Vaſquius , Valentia , & „ Raynaudus jamdiu tradiderant, nihil ad ſtatuendam Certitudinem „ Piæ Sententiæ conferre Feſtum Conceptionis; & nihil, ut dixi , „ immutatum in eo poſtea fuit ſub Alexandro VII. Sed quid pluri- „ bus moror Eminentiam veſtram , quando ipſi Piæ Sententiæ Pa- „ troni ante paucos annos ſupplici Libello a Clemente XII. P. M. „ petierunt, ut declararet Myſterium Immaculatæ Conceptionis vel „ *ut rei de Fide*, vel ut *Certa infra Fidem* , *ſed cum Certitudine* „ *Aliqua infallibilis Veritatis*. Ergo ipſi confeſſi ſunt , nondum ab „ Apoſtolica Sede Certitudinem agnoſci in Pia Sententia.

„ Ingentem Anonymus Declamator deinde congeriem Pontificia- „ rum Conſtitutionum exerit a num. 23. uſque ad 49. in quibus „ ſummi Pontifices laudarunt Piam Sententiam, Confraternitates , „ Ordines militares, Eccleſias, Monaſteria &c. ſecundum eamdem „ inſtituta Indulgentiis, aliiſque favoribus ſunt proſequuti . Sed in „ quem finem iſta? Si ut palam fiat, Romanam Eccleſiam favere „ Piæ Sententiæ, & Cultui ſecundum eam Deiparæ exhibito : jam „ concordes pergimus . Idem profeſſus fuerat Alexander VII. Sin „ Declamator putavit, emergere ex eis poſſe Certitudinem ejuſdem „ Sententiæ, male rationes iniit. Lauretano Templo , quod ibi „ conceptus credatur Chriſtus; Compoſtellano , quod ibi quieſcere „ feratur Jacobi majoris Apoſtoli Corpus, aliiſque innumeris locis, „ Reliquiis, Ordinibus Religioſis ſub aliqua particulari Devotione „ erga Virginem Sanctiſſimam inſtitutis , plurimos favores , Indul- „ gentias, Privilegia Romani Pontifices contulerunt . Certum ta- „ men numquam evaſit eorum Objectum, ſed inter Probabilitatis , „ & laudabilis Opinionis fines adhuc detinetur . Quamquam quid „ ajo? Poſtquam diſertiſſimis verbis tot ſummi Pontifices edixere , „ indeciſam ſe relinquere ſortem utriuſque Sententiæ , ſive Opinio- „ nis, atque in eo ſtatu eas adhuc verſari, in quo Sixti IV. ævo „ jacuere; & neminem peccare, qui Thomiſticam foveat : nihil a- „ liud agit, niſi contra mentem Romanæ Eccleſiæ certare , ejuſque „ auctoritatem deſpectam habere, quicumque *Certitudinem* in Piam „ Sententiam, invita & reluctante eadem Eccleſia , invehere niti- „ tur. Neque hæc expectanda ex Academiis pleriſque , eamdem „ Sententiam profitentibus ; neque enim illæ niſi Piam & Probabi- „ lem ipſam deprædicant, paratæ ſemper ſequi Apoſtolicæ Sedis De- „ creta ; atque ideo ad illam unam tuendam ſeſe adſtringunt, ut „ diffidia & ſcandala vitentur, libertate cuique relicta ſentiendi in „ corde ſuo, quod veritati magis conſonum credunt . Certe nulla

„ fer-

,, ferme ex iis Votum Sanguinarium concipit, de quo nunc contro-
,, verſia fervet; neque inter nos diſputatur, an Prudenter Academiæ
,, adhæreant Piæ Sententiæ; id enim Prudentiſſime ab iis factum
,, lubens & ego agnovi, rurſuſque agnoſco. Quod ſi Anonymus per-
,, trahit huc Facultatem Sorbonæ, quæ Anno 1736. Votum ſive
,, Decretum de Immaculata Virginis Conceptione renovavit: quæ-
,, rendum eſt, an Theologos deceat, atque hunc præſertim, qui ad
,, Eminentiſſimum S. R. E. Cardinalem ſcribit, exaltare Schiſmati-
,, ci Concilii, & Pariſienſis Facultatis hac de re Decreta, quamquam
,, manifeſtum ſit, illa Tridentino Concilio ab omnibus recepto, iſta
,, vero tum ejuſdem Concilii Decreto, tum Conſtitutionibus Sixti
,, IV. & ſubſequentium Pontificum apertiſſime adverſari. Notum
,, eſt, vel ipſum Johannem Launojum, quamvis ejuſdem Facultatis
,, membrum, circiter Annum 1677. in illa Baſileenſium & Pariſien-
,, ſium de Conceptione Decreta palam dimicaſſe, oſtendendo, ea-
,, dem contraria Scripturis divinis, Traditioni Patrum Eccleſiæ Ro-
,, manæ documentis, ipſiuſque Tridentinæ Synodi Decreto; atque
,, inſuper Pariſienſem Academiam receſſiſſe a ſententia Prædeceſſo-
,, rum ſuorum, quorum amplum Catalogum texit; illi quippe *Præ-
,, ſervationem* Virginis excluſerunt, *Sanctificationem* vero tantummo-
,, do ſunt amplexi. Exploratum pariter habemus, poſtremis hiſce
,, temporibus Pariſienſes (multis tamen reclamantibus) neglectum
,, illud Decretum reſtauraſſe, atque honorem Schiſmaticis Baſileen-
,, ſibus conciliandum curaſſe, ut ejus ope deinde uterentur ad im-
,, minuendas atque infringendas Apoſtolicæ Sedis prærogativas. Ni-
,, hilo tamen ſecius Theologos videmus, atque in ipſa Urbe Roma,
,, ad tuendas imaginationes ſuas ea inculcare, quaſi nemo, & ne-
,, que Eminentia veſtra, animadvertere poſſit, in quantum dedecus
,, Eccleſiæ Romanæ eadem vergant. Præterea ingenioſus Declama-
,, tor num. 18. *Sanctum Bernardum*, ſi nunc in vivis ageret, receſ-
,, ſurum ab Opinione contraria Immaculatæ Conceptioni contendit.
,, Quid facturus foret Sanctus ille Abbas, neque ego, neque Ano-
,, nymus novimus. Illud quidem certum mihi videtur, inſtitutio-
,, nem Feſti de Conceptione, qualis revera eſt, uti vidimus, & non
,, qualis falſo ſupponitur ab eodem Anonymo, non coacturam Ber-
,, nardum renuntiare præconceptæ Opinioni, quandoquidem ne ul-
,, lus quidem nunc ejuſdem Feſti cauſſa adhærere cogitur Piæ Sen-
,, tentiæ. Sanctum quoque *Thomam Aquinatem* a contraria Opinio-
,, ne abſuiſſe, quibuſdam memoratis Codicibus, ſe poſſe ſuadere il-
,, le arbitratur. Quaſi Scotiſticæ Sententiæ quidam addicti in de-
,, ſcribendis ante Typographiam ejus Libris non potuerint, quæ ip-
,, ſe numquam excogitavit ſupplere. Sed alii Codices ejus doctrinæ
,, teſtes ſuperſunt; cum illius principiis Scotiſtica pugnat; & in Pa-

„ riſienſibus Scholis illius ævo Communis erat contraria Piæ Sen-
„ tentiæ Opinio. Proinde ejus veſtigiis inſiſtentes diſcipuli ejus Fra-
„ tres Prædicatores eamdem tueri perrexerunt, ipſamque adhuc in
„ corde ſuo profitentur. Multos quidem ex eo Ordine commemorat
„ Anonymus a num. 50. usque ad 62. Piam Sententiam amplexos; im-
„ mo, ſi ei credimus, *uno de' più impegnati a favore della Conce-*
„ *zione Immaculata è ſtato il dottiſſimo, e del pari Santiſſimo Or-*
„ *dine Domenicano ſin dalla ſua prima Concezione. Voglio dire ſin*
„ *dal gran Patriarca S. Domenico &c.* Sed quam lepida ſit, quan-
„ tumque a veritate abſit aſſertio hæc, non eſt meum, neque hu-
„ jus loci oſtendere. Interrogentur ipſi Fratres Prædicatores, qui
„ etiam narrabunt, quot turbis ob hanc cauſſam obnoxii in Hiſpa-
„ nia fuerint, & quot Cathedris identidem ſpoliati; a multo enim
„ tempore violentia & humanæ artes in hujuſmodi controverſiam
„ pedem intulere. Quot autem ex ipſis Academiis, aliiſve Ordini-
„ bus Religioſis, doctiſque aliis viris, Thomiſticam etiam nunc fo-
„ veant de *Sanctificatione* Sententiam, quis dicere poſſit? Audimus
„ enim Scotiſticam aſſerentes, negantes audire non poſſumus.

„ Quum igitur nondum Pia Sententia ad ullum Certitudinis gra-
„ dum aſſurrexerit, præeunte heic nobis Romana Eccleſia Magiſtra
„ noſtra: quid tamen factum fuerit, animadvertendum nunc re-
„ ſtat. Poſtquam in Hiſpania emerſere nonnulla Chronica ſpuria,
„ ac Laminæ Granatenſes ſub finem Sæculi XVI. & principium ſe-
„ quentis, Novitas non una invehi cœpta eſt in laudabilem, ac cer-
„ te Piam atque Probabilem Scotiſtarum Sententiam de *Immunita-*
„ *te Deiparæ* a labe Originali. Antea apud Theologos ipſius *Præ-*
„ *ſervationis* patronos *Communis* Sententia fuerat, immunem qui-
„ dem fuiſſe Deiparam ab ea labe, non vero a *Debito* illius con-
„ trahendæ; neque enim alia commodior via occurrebat ad explican-
„ dos Sanctos Patres, Peccatum originale excludentes a Solo Chri-
„ ſto Domino. Invaleſcere nihilominus cœperunt, qui *Debitum* hoc
„ in Virgine inficiabantur. Creſcente deinde licentia, quod hiſcere
„ contra nemo auderet, quamquam ad veteres rationes nihil no-
„ vi acceſſiſſet, inventi ſunt, qui traderent, Piam Sententiam
„ *Certitudinis* faſtigium attigiſſe, atque ejus Certitudinis, ut pro
„ ea tuenda Sanguinem & vitam dare non ſolum liceret, ſed &
„ meritorium foret; atque inde natum *Votum Sanguinarium*. Nec
„ defuere, qui lauream quoque *Martyrii* hiſce occumbentibus pol-
„ licerentur. Ad poſtremum denique confidentiæ ſive licentiæ gra-
„ dum nonnulli poſtea proceſſere, ſcilicet Cuſentini, qui magnifi-
„ cum & heroicum facinus ſupra ceteros meditati, ſuæ vitæ pe-
„ riculo ſeſe obligarunt ad tuendam Immunitatem Virginis vel ab
„ ipſo *Debito* culpæ originalis. Tria igitur habemus Novitatis ca-

„ pita

„ pita poſtremis hiſce temporibus in Eccleſiam Dei confidentiſſime „ invecta, & quidem de graviſſimis rebus. Ex prima vero Opi„ nione pernicies imminere poteſt Doctrinæ Fidei, quando, ut po„ ſtea dicam, ſacra Patrum Traditio in diſcrimen per eam addu„ ceretur. In geminis ſubſequentibus Opinionibus non ſolum puri„ tati Doctrinæ Catholicæ detrimentum adferri poteſt, ſed etiam „ agitur de Temere prodigenda mortalium Vita: quod in huma„ nis rebus quanti momenti ac ponderis ſit, nemo non novit. „ Perſpectum Eminentiæ veſtræ eſt, quam periculoſa non raro ſit „ Novitas Opinionum in Fidei ac Morum doctrina, & Vincen„ tium Lirinenſem Cap. 21. Commonitorii execratum tamdiu fuiſ„ ſe eorum *Veſaniam*, *Impietatem*, *ac errandi Libidinem*, qui non „ contenti *tradita ſemel & accepta antiquitus credendi regula*, *No„ va ac Nova in diem quærunt*, *ſemperque geſtiunt Aliquid Reli„ gioni addere*, *mutare*, *detrahere*. Inter hoſce adnumerandos eſſe, „ qui tria illa Novitatis capita in Eccleſiam intulere, res ipſa „ clamat. Quod plus dolendum eſt, perniciosam doctrinam novæ „ eædem Opiniones complecti mihi videntur: idque me ſatis o„ ſtendiſſe in Opuſculo *de Superſtitione vitanda* mihi perſuadeo. „ Ad Sanguinarium quorumdam Siculorum Votum quod attinet, „ jam pro ejus tutela non unus prodiit Libellus, ac præcipue il„ lud honeſtandum altero Libro ſuſcepit doctus pius que vir P. „ Candidus Parthenotimus, non inſolenti Declamatione (hanc enim „ gloriam Saguas tantummodo, & Anonymus nuper memoratus „ ſibi quærunt] ſed moderato ſtylo uſus, qualis Theologum dece„ bat. Verum hæc ipſa diſceptatio, ut arbitror, majori in luce „ collocavit ejuſdem Voti deformitatem, poſtquam nihil aliud, „ præter quam æquivocationes & exempla diſſona, adlatum fuit, „ ut argumentis contra militantibus ſua vis eriperetur. Liceat „ mihi, Eminentiſſime Princeps, hæc paucis perſequi.

„ Quandoquidem animadvertit adverſantium acies, Sanguinario „ Voto præſidium non poſſe parari ex imaginaria *Certitudine* Piæ „ Sententiæ, ſincereque confeſſi ſunt, nefas eſſe pro Opinionibus „ quamtumvis Piis tutandis animam ſuam ponere: alium ex ar„ mamentario Granadi clypeum ſunt mutuati. Secundum eos non „ morerentur Voventes pro Objecto, ſive pro *actu Opinativo*, quod „ idem eſt ac dicere pro Opinione de Immunitate Virginis, ſed „ quidem pro *Pietate*, quæ certo habetur in illius Opinionis tu„ tela. Pium eſt amplecti, Pium tueri Immaculatam Deiparæ „ Conceptionem. Pietas Virtus eſt Voluntatis; mortem vero op„ petere pro Pietate, ſive pro actu Pietatis, ſive pro Virtute, ex „ omnium Theologorum ſententia non ſolum licet, ſed glorioſum „ eſt. Votum autem de tuenda voce & calamo Piam Sententiam

„ cum *vera Pietate* conſentire egomet confeſſus fueram : ergo i-
„ dem dicendum de Voto eamdem Sanguine quoque tueri volen-
„ tium. Sed mira in his æquivocatio eſt, quia falſum omnino eſt,
„ Vitam voveri pro *Pietate*, quum res ipſa clamet, Votum con-
„ cipi pro tuenda *Veritate*, quam voventes in ipſa Sententia ineſ-
„ ſe ſibi perperam perſuadent. Ad hæc exploratum habemus, *Pie-*
„ *tatem* ipſam, more ceterarum Virtutum, in Exceſſum & Vi-
„ tium ex defectu, aut contemtu Prudentiæ declinare poſſe; quo
„ caſu Virtus deſinit eſſe Virtus. Nam, uti ajebat Gregorius Magnus
„ Moral. Lib. 2. Cap. 46. *Niſi Virtutes ſapientiæ epulis repletæ*,
„ *ea quæ appetunt*, *Prudenter agant*, *Virtutes eſſe nequaquam poſ-*
„ *ſunt*. Nullo autem negotio apparebit, Exceſſum hunc deprehen-
„ di in Sanguinario Voto. Donec pius Fidelis Deiparam colit &
„ invocat uti in Conceptione Immaculatam, & Piæ Sententiæ
„ adhæret, eamque rationibus exornat & protegit: Prudentiæ ni-
„ hil in ejus credulitate & opere deſideratur; quia Probabilia
„ ſuppetunt motiva ita agendi; eique præſto eſt vox & exemplum
„ Romanæ Eccleſiæ hujuſmodi Pietatem probantis & commendan-
„ tis, dum pendet illius judicium de Veritate Sententiæ. Aſt ubi
„ Pietas iſta eo progreditur, ut Vitam quoque vovere velit pro
„ ejuſdem Sententiæ defenſione, in Exceſſum enormem & Vitium ipſa
„ prolabitur ex Prudentiæ defectu, & ex Temeritate aperta. Eſt enim
„ Imprudens ac Temeraria illa Pietas, quæ Certiſſimum Dei ac Natu-
„ ræ Præceptum de conſervanda Vita violare vult, ut rem Incertam
„ tueatur. Rurſus Imprudenter ac Temere agit iſta Pietas, quum San-
„ guinis profuſio numquam facere poſſit, ut Certum fiat quod Incertum
„ eſt. Quiſnam quæſo Imprudentiam non agnoſcat in homine, Cer-
„ tiſſimum ac pretioſum Vitæ Bonum perdente, quando numquam is
„ conſequi poſſit jactura Vitæ ſuæ id quod conſequendum ſibi propo-
„ nit? Ergo non amplius in iſto caſu verum eſt, Pium eſſe tueri Ho-
„ norem Virginis. Pium deſinit eſſe, quotieſcumque modum tutelæ
„ adhibet a Deo, a Natura, ab Eccleſia vetitum. Et quando etiam
„ daremus, tunc Voventem pro Pietate mori, is certe morietur pro
„ Imprudenti & vitioſa Pietate: quod minime ferendum eſt. Sed
„ quicumque Sanguinarium Votum intime perpendit, uti ajebam,
„ probe intelligit, Voventes ad vitam dandam paratos, ut *Verita-*
„ *tem*, quam Certo ineſſe in Pia Sententia imaginantur, Sanguine
„ ſuo teſtentur; ac propterea Parthenotimus *neceſſariam* ait in Vo-
„ ventibus *Perſuaſionem* de Certitudine Sententiæ. Hoc etiam ex eo-
„ rum Votis manifeſte colligitur. Quum vero, uti jam diximus,
„ Certitudo hæc abſit, & Honor Virginis in caſu noſtro *Opinativus*
„ tantummodo ſit, pro quo ipſi certare Sanguine ſuo profitentur: eo
„ ſemper res recidit, illos occumbere velle pro *Opinione*: quod vel ipſe

„ Par-

„ Parthenotimus non licere confeſſus eſt. Neque ullum hactenus exem-
„ plum prodiit, cujus ope & paritate honeſtari Sanguinarium Vo-
„ tum queat. Ut enim vita Prudenter, & non ſine merito apud
„ Deum detur, neceſſe eſt, ut præcedat Præceptum aut Conſilium
„ a doctrina Fidei propoſitum, aut graviſſimum Eccleſiæ mandatum,
„ quo innixus Fidelis mortem ſuſtineat: cujuſmodi ſunt exempla
„ Sanctorum Johannis Baptiſtæ, Thomæ Cantuarienſis, Johannis Ne-
„ pomuceni, aut eorum qui mortem pati mallent, quam ſacrum Vo-
„ tum Virginitatis violare. Quod vero pertinet ad caſum noſtrum,
„ divino quidem Præcepto jubemur Honorem verum Deiparæ, in-
„ ter Dogmata Fidei recenſitum, tueri; ac pro ejus tutela, ſi oc-
„ caſio ſe offerat, fortiter dandus eſt Sanguis. At nullum aut Dei,
„ aut Eccleſiæ Præceptum eſt de tuendo Honore Opinativo, ſive In-
„ certo ejuſdem Dei Genitricis. Et quando etiam velis, exſiſtere
„ de hoc Conſilium Eccleſiæ: laudandum ſane erit tueri voce & ca-
„ lamo Immaculatam ejus Conceptionem, non autem pro ea impen-
„ dere vitam. Non enim Conſilia Eccleſiæ ſolum, ſed & ipſa ejus
„ Præcepta plerumque ceſſant, quotieſcumque agitur de periculo vi-
„ tæ, immo & de incommodo gravi ſalutis, uti videmus in Præce-
„ ptis de jejunando, abſtinendo a carnibus, audiendo ſacrum. Ex-
„ cluſo contemtu Religionis & ſcandalo, Imprudens & ſtultus foret,
„ qui periculum vitæ pertinaciter incurrere vellet, ne hiſce Præce-
„ ptis deeſſet. Quanto ergo gravior Imprudentia illorum erit, qui
„ Conſilium Eccleſiæ, reſpiciens patrocinium Piæ Sententiæ, tan-
„ tummodo peragendum corde & rationibus, præponeret divino Præ-
„ cepto de noſtræ Vitæ cuſtodia? Innumera ſunt in Religione, quæ
„ Pie credimus, Pie colimus, laudandaque in his eſt Pietas noſtra;
„ neque enim ullum, etiamſi in Objecto falleremur, incommodum
„ in Religionem, nullum in Rempublicam effluere poteſt. Quis ve-
„ ro docere audeat, etiam Prudenter pro incertis iis Objectis ſubiri
„ mortem poſſe?

„ Pro Voto Sanguinario ſe nequaquam in aciem veniſſe nos mo-
„ net Anonymus Declamator. Attamen temperare ſibi non potuit
„ num. 9. quominus ſibi perſuaderet, unico brachii ſui ictu exter-
„ minari poſſe quæcumque adverſus ejuſmodi Votum ego diſſerueram:
„ *Non ceſſa*, inquit ille, *per tutto ciò di minacciar ferro e fuoco il
„ glorioſo Lampridio contro Coloro, che ſtendono fin' allo ſpargimento,
„ ove biſogni, del Sangue il Voto di difendere l'Immacolata Concezio-
„ ne. Non rifletſe il poverino, che qui trattaſi di difendere l'Onore
„ della Madre di Dio, e noſtra comune Padrona e Madre? Domando:
„ avrebbe egli difficoltà di difendere biſognando uſque ad Sanguinem
„ l'Onor di ſua Madre, qualora d'adulterio ſtata foſſe tentata, o in-
„ famata? Io voglio e debbo credere oneſtiſſima la Signora Madre Lam-*
„ *pridia*

„ *pridia: tuttavia, a dirla come ſta, l'oneſtà di eſſa non ha poi nè*
„ *tanta certezza, nè tanti Voti a ſuo favore, quanto l'Onore della*
„ *Madre di Dio &c. Non ſembri intanto a noi così ſtrano e barbarico*
„ *per l'Onore della Madre di Dio quel Voto, quel medeſimo Sacrificio*
„ *cruento della Madre di Dio, che l'onorato Lampridio accorderebbe*
„ *all'Onore della ſua illibata Signora Madre.* Certum eſt mihi, fieri
„ non potuiſſe, quin Eminentia veſtra hæc legens in iracundiam
„ eruperit adverſus hominem, qui contemnens Apoſtoli præceptum
„ ſcribentis Epheſ. V.4. *Nec nominetur in vobis ſtultiloquium, aut*
„ *ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinet*, in opprobrium ſanctiſſimæ
„ Religionis, & Inſtituti ſui tam pii ac celebris, ſcurriliter pertra-
„ ctat graviſſima Theologiæ & Religionis negotia; ac tam impro-
„ vide comparationem nobis obtrudit inter privatam Mulierculam,
„ & auguſtiſſimam Angelorum Reginam, ut re diligenter inſpecta
„ (pudeat ipſum) melior in hac parte dici poſſit abjectæ hujus mu-
„ lieris conditio, quam Sanctiſſimæ Dei Genitricis. Temere ſuſpica-
„ ri de fœmina quacumque honeſta, Peccatum eſt. Fatetur ipſe ſcri-
„ bens: *Io voglio e debbo credere oneſtiſſima la Signora &c.* At quan-
„ donam Fideles peccant, non ſolum ſuſpicando, ſed etiam creden-
„ do, immunem non fuiſſe Beatam Mariam ab originali macula?
„ Anathema jam indictum fuit audentibus inſimulare Peccati Tho-
„ miſticæ Opinioni addictos. Inſipientiam quoque Scriptoris hujus
„ animadvertat Eminentia veſtra, dum ille commendat Filium pu-
„ gnantem *uſque ad Sanguinem* contra ſtruentem calumniam ſuæ Ma-
„ tris Honori. Egregium hercle Theologum! Damnavit Innocen-
„ tius Papa XI. Propoſ. 30. aſſerentes, *fas eſſe viro honorato invaſo-*
„ *rem occidere, qui nititur calumniam inferre.* Idem dicendum de eo,
„ qui arreptis armis, ut calumniam ſibi aut Matri inlatam depellat,
„ periculo necis vitam ſuam exponat. Imprudens, illegitimus eſt hic
„ modus ad Honorem læſæ mulieris farciendum, & in deteſtabili
„ Duellantium ſchola tantummodo probatus. Neque enim tollitur
„ calumniæ vis, quod cadat Calumniator, aut Tutor. Principes ſunt
„ nobis, ſunt & Judices, ad quos in ejuſmodi caſibus recurrendum
„ eſt, non vero ad ſanguinariam pugnam. Quare videat Eminentia
„ veſtra, quam inani & damnabili exemplo utatur Declamator iſte,
„ ut Sanguinarium Votum de Conceptione Virginis minime impro-
„ bandum oſtendat; & quam egregiis Theologis commendata fue-
„ rit illius Voti tutela. Quod ſi ille paſſim *Honorem* Deiparæ cre-
„ pat, id pro certo ſtatuens, quod adhuc in quæſtione eſt: repete-
„ re liceat, pro Honore Virginis Certo ex Fide, lubentiſſime dan-
„ dam eſſe vitam; at eam dare pro Honore Opinativo, qui demum
„ in Opinionem reſolvitur, Imprudentiæ ac Temeritatis facinus eſ-
„ ſe. Neque *Perſuaſioni* de Certitudine Piæ Sententiæ, quam Par-
„ theno-

„ thenotimus in præſidium ſuum adduxit, ea vis eſſe in caſu noſtro
„ poteſt, ut Vitæ ſacrificium Temeritate abſolvamus. Poteſt illa
„ quidem in improviſo caſu, & concurrente *Ignorantia Invincibili*,
„ honeſtare mortem hominis credentis de Fide id, quod minime ad
„ eam ſpectat, immo & quod contra eam militat. Sed quum ſuper-
„ eſt tempus aptum ad conſulendos Sapientes, quiſquis nolit eos
„ conſulere, & pervicaciter mortem, malorum temporalium maxi-
„ mum pro male concepta *Perſuaſione* ſua oppetere velit, is temere,
„ & non ſine Peccato, ſe ſinet occidi. Habemus Conſtitutiones Ro-
„ manorum Pontificum de Conceptione Deiparæ. Eæ conſulendæ,
„ eæ auſcultandæ, non vero privatorum hominum Phantaſia. Et
„ quandoquidem ex iis reſultat, carere adhuc Certitudine Piam Sen-
„ tentiam, quicumque contraria fallaci Perſuaſione, atque Igno-
„ rantia Vincibili, pro ea tuenda jacturam ſuæ vitæ eligat, non
„ Pietatis Prudentis laudem, ſed Pietatis Temerariæ ac Vitioſæ cri-
„ men incurret.

„ Reſtant geminæ aliæ Novitates, quas ſupra memoravi, altera
„ de Immunitate Dei Genitricis a *Debito* culpæ originalis, altera de
„ *Voto Sanguinario* pro iſtius etiam Opinionis tutela a paucis emiſſo.
„ Unus Saguas, velitatione tantum facta, pro prima dimicare vi-
„ ſus fuit; nemo tamen hactenus conferre ſigna eſt auſus. Illud cer-
„ tum eſt, uſque ad finem Sæculi XVI. *Communem* fuiſſe Sententiam
„ Theologorum, atque eorum præſertim, qui Præſervationem Vir-
„ ginis tuentur, ejuſmodi *Debito* Virginem fuiſſe conſtrictam. Et
„ quamquam aliquis ante id tempus aliter ſenſiſſe videri poſſit, aut
„ is obiter de hac re loquutus fuit, aut revera cum reliquis ſenſiſſe
„ deprehenditur. Neque credendum imperterrito Saguas, aliquot
„ vetuſtiores pro ea Opinione commemoranti, qui tamen plerique ali-
„ ter docuere, uti eorum Libri teſtantur. Ejuſmodi vero Novato-
„ rum licentiam minime ferendam eſſe eo tantum titulo, quod *Com-
„ munem* Theologorum Sententiam evertere conata fuerit, facile
„ quiſquis intelligit; non enim res ad Religionem ſpectantes fas eſt
„ ea licentia ſuſque deque miſcere, & nova quotidie invehere,
„ quam ſibi tribuunt Phyſicæ, & Juri Civili operam dantes. Acce-
„ dit, quod nulla divinorum Librorum, Sanctorumve Patrum au-
„ ctoritate nova hæc Opinio nitatur, ſitaque tantum ſit in piis illo-
„ rum Phantaſmatis, dum in penetralia Divinitatis irrumpentes,
„ Decreta ſibi fingunt, eaque poſtea venditant tamquam ſuæ Opinio-
„ nis firma fundamenta, quæ tamen nihil aliud ſunt, niſi unius ſuæ
„ imaginationis figmenta. Quod tamen gravius eſt, excluſo a Dei-
„ paræ *Debito*, nulla honeſta ſive commoda ratio ſupereſt explican-
„ di tot Sanctorum Patrum loca, quæ *Præſervationem* ipſam aut ne-
„ gaſſe, aut minime agnoviſſe videntur. Ad hæc Fidei doctrina eſt,
„ Dei-

,, Deiparam ipſam *Redemtione* indiguiſſe. Si non ſolum *Culpa*, ſed
,, etiam *Debitum* ab ea tollatur, inanes tantum ratiunculæ adhibe-
,, ri poterunt, ut eam *Redemtam Vere* oſtendamus, & damnationem
,, minime effugiet, quicumque pro Apoſtolicæ Sedis, & Sanctorum
,, Patrum Traditione, imaginationes ſuas Chriſtiano Populo propi-
,, nat. Jam Suarius, Vaſquius, & alii, memorarunt prægnantia Zo-
,, ſimi Romani Pontificis verba, a Sancto Auguſtino in Epiſtola 190.
,, olim 157. adducta, ſcilicet: *Nullus enim, niſi qui Peccati ſervus*
,, *eſt, Liber efficitur, nec Redemtus dici poteſt, niſi qui VERE per*
,, *Peccatum fuerit ante CAPTIVUS, ſicut ſcriptum eſt: Si vos Fi-*
,, *lius liberaverit, Vere Liberi eritis*. Subdit Auguſtinus: *In his ver-*
,, *bis Apoſtolicæ Sedis tam Antiqua, atque Fundata, Certa, & Cla-*
,, *ra eſt Catholica Fides, ut Nefas ſit de illa dubitare*. Porro multis
,, aliis in locis idem ab ipſo Auguſtino confirmatur, ac potiſſimum
,, in Pſ. 70. Conc. 2. inquiens: *Ipſa Redemptio clamat Captivitatem*
,, *noſtram. Unde Redempti, ſi non antea Captivi?* Et Lib. XX. Cap.
,, *6.* de de Civ. Dei: *Omnes itaque mortui ſunt in Peccatis* (ideſt
,, peccaverunt) *Nemine excepto, ſive Originalibus, ſive Actualibus,*
,, *& pro Omnibus Chriſtus mortuus eſt*. Accedat & Sanctus Leo Ma-
,, gnus, qui Serm. *62.* de Paſs. Dom. Cap. 1. hæc habet: *Liberta-*
,, *tem itaque innocentiæ naturalis, quam primorum parentum præva-*
,, *ricatione perdidimus, Nulla per ſe Sanctorum præcedentium meri-*
,, *ta receperunt; quia lata in tranſgreſſores ſententia Omnem proge-*
,, *niem Captivæ poſteritatis obſtrinxit, & Nemo exſtitit exors a Dam-*
,, *natione, quia Nullus fuit Liber a Crimine. Sed Redemtio Salva-*
,, *toris deſtruens opus Diaboli, & rumpens Vincula Peccatorum, ita*
,, *magnæ Pietatis ſuæ diſpoſuit ſacramentum &c.* Magnus quoque Gre-
,, gorius Pontifex Romanus Lib. 18. Cap. 40. edit. Benedict. paria tra-
,, didit ſcribens: *Omnis namque qui Redimitur, ex aliqua procul du-*
,, *bio Captivitate Liberatur. Unde ergo quilibet iſte Redemtus eſt, ſi*
,, *prius non fuit ſub Culpa Captivus?* Neque aliter S. Hieronymus
,, in Cap. 1. Epiſt. ad Epheſ. ad verba illa: *In quo habemus Redem-*
,, *tionem per Sanguinem ipſius, Remiſſionem peccatorum*, ait: *Ille*
,, *Redimitur, qui Captivus eſt, & in hoſtium veniens poteſtatem Li-*
,, *ber eſſe deſivit*. Theophylactus in I. ad Cor. I. 30. de Chriſto Do-
,, mino ſcribit: *Nos liberos fecit. Hoc enim eſt Redemtio, nempe Re-*
,, *vocatio a Captivitate*. Bernardus in Tract. de Error. Abaelardi Cap.
,, 8. vim *Redemtionis* expendens, *Ubi*, inquit, *Reconciliatio, ibi*
,, *Remiſſio Peccatorum. Et quid ipſa, niſi Juſtificatio? ſive igitur*
,, *Reconciliatio, ſive Remiſſio Peccatorum, ſive Juſtificatio ſit, ſive*
,, *etiam Redemtio, vel Liberatio de vinculis Diaboli, a quo Captivi*
,, *tenebamur ad ipſius voluntatem; intercedente morte Unigeniti obti-*
,, *nemus, juſtificati gratis in ſanguine ipſius, In quo, ſicut ipſe dicit*

,, (ad

„ (ad Epheſ. I. 7.) *habemus Redemtionem per Sanguinem ejus*, *& Re-
„ miſſionem Peccatorum ſecundum divitias gratiæ ejus*. Si vero *Redem-
„ tionis* idea actualem ſupponit Captivitatem & Servitutem Pecca-
„ ti, ipſaque Beata Virgo Redemtione indiguiſſe creditur: quid eſt
„ quod contra luculentam Traditionem Patrum labente Sæculo XVI.
„ erupere Theologi, qui non contenti actualem Captivitatem exclu-
„ ſiſſe a Virgine Beatiſſima, ipſam quoque exemerunt a *Debito
„ Captivitatis*, nullum in ea relinquentes *Redemtionis veræ* veſti-
„ gium? Hæc tam prægnantia Pontificum & Patrum loca ſola *De-
„ biti* confeſſione poſſe temperari, ne Piæ Sententiæ officiant, cen-
„ ſuerunt antea complures doctiſſimi viri. Tum quaſi parum hoc eſ-
„ ſet, inventi ſunt alii, Cuſentini ſcilicet, qui pro hac fallaci,
„ minimeque ferenda Opinione Sanguinem ſuum obligarunt, &
„ alii, qui uti *magnanimum* hoc ipſum Votum deforme venditare
„ ſunt auſi.

„ Quo ergo progreſſa fuerit quorumdam Theologorum Novitas,
„ ac intoleranda licentia, jam tenet Eminentia veſtra, & quouſque
„ etiam progredi poſſit, niſi eos Eccleſia compeſcat, imaginari fas
„ eſt. Sunt enim, qui ex fervore ſincero Devotionis erga Deiparam
„ nova ſemper excogitant, neque perſpiciunt, ſe in Exceſſus inter-
„ dum rapi. Sunt & alii, qui novare non deſinunt, ut ſe Ingenio,
„ ſimulque Pietate in Virginem Sanctiſſimam præſtare ceteris oſten-
„ dant, & veluti pro aris ac focis pro novis Opinionibus ſuis decer-
„ tant; & ſi quando eos rationes deficiunt, præſto eis ſemper ſunt
„ convicia, atque ars conflandi invidiam ſibi adverſantibus, & de-
„ clamandi ad raucedinem, quo fiat ut imperita gens a dignoſcen-
„ do Veritatis aſpectu abſtracta, vera incaute credat, quæ tanto
„ verborum æſtu ab iis propugnata animadvertit. Expendat, rogo,
„ Eminentia veſtra, an ullo cum pudore adverſus me uſurpata fue-
„ rit poſtrema hæc ratio pugnandi, quam non Chriſtiana, ſed So-
„ phiſtica Schola docet, videlicet concitando in me invidiam &
„ odium indoctæ gentis, Libellis etiam Italico ſermone conſcriptis:
„ quod, uti jam animadverti, contra manifeſtum Pii V. præceptum
„ audent. Si eos audimus, ac præcipue Anonymum, contra Imma-
„ culatam Conceptionem a me adferuntur argumenta, eaque inſolu-
„ ta relinquuntur. Immo Anonymus idem num. *64*. ait: *Si produ-
„ cono ſenza ſciorſi gli argomenti Quanti mai ve n' ebbe contrarj all'
„ Immacolata Concezione*. Sed Theologum iſtum, numquamne mor-
„ det conſcientia ſua, dum hæc tam aliena a veritate ad Eminentiam
„ veſtram ſcribit, immo ad univerſos Chriſti Fideles? Dixerat et-
„ iam ille num. 5. brevi palam faciendum, Lampridium valedixiſſe
„ honeſtati & bonæ fidei *con falſare, o mutilare le Bolle Papali, e
„ quaſi tutti i teſti de' Santi Padri*. Horribilia hæc ſunt. Verum ubi
Valdeſii. Aa „ quæ

„ quæ is minitatur, publicis typis intra diſcretum tempus non con-
„ firmentur (quod numquam fieri poterit, niſi mendacia mendaciis
„ aggregando) nemo non intelligat, quam gravis flagitii ſit reus,
„ qui me adeo atroci calumnia onerat, & Chriſtiano Populo tam
„ audaci ac falſa oſtentatione grande mendacium divenditat. Præte-
„ rea me injurium piiſſimæ genti Hiſpanicæ venditant, quod impo-
„ ſturas quaſdam famoſas, apud eos natas pro ſtabilienda Veritate
„ Piæ Sententiæ, in ſcænam pertraxerim: quaſi rem vulgatiſſimam
„ non adhibuerim, & uſus non fuerim auctoritate inſignium duorum
„ Scriptorum, quos Hiſpania protulit, & maxime commendat, ſci-
„ licet Nicolai Antonii, & Cardinalis de Aguirre. Denique me con-
„ temſiſſe ajunt Decreta ſummorum Pontificum, qui unicuique in-
„ terdixere Piam Sententiam directe vel indirecte impugnare, me-
„ que detrahere Honori Sanctiſſimæ Virginis, atque in Devotione
„ erga illam cæſpitare. Habet Eminentia veſtra accuſationes, qui-
„ bus tamen, ut ipſa probe intelligit, nihil juvatur Sanguinarii Vo-
„ ti temeritas, ſed mea tantum perſona impetitur. Ut æquas etiam
„ aures mihi det, demiſſe nunc rogo.

„ In Quæſtione hac tria conſideranda mihi videntur, ſcilicet Ho-
„ nor Beatiſſimæ Dei Genitricis, Dignitas Apoſtolicæ Sedis, & Ca-
„ tholicæ Eccleſiæ firmitas. Nihil horum lædendum eſt, omnia ami-
„ cabili nexu jungenda, ac defendenda ſunt homini Catholicam
„ Religionem profitenti. Quod eſt ad *Honorem Deiparæ*, ineptior &
„ iniquior accuſatio adverſus me inſtitui non poterat; eamque ma-
„ ture præoccupavi, commendata quibus potui viribus Devotione
„ erga illam, deprædicatis ineffabilibus ejus meritis, Anathemate
„ etiam pronuntiato in eos, qui *Devotionem ac Pietatem veram er-*
„ *ga Deiparam & Sanctos improbant, aut minuunt*. Hæc patent ex
„ Cap. 2. pag. 14. & 16. & Cap. 7. pag. 43. & Cap. 14. pag. 100.
„ & 103. Quod autem verbis proteſtatus ſum, operibus etiam ſem-
„ per complevi. Proſtant innumeræ perſonæ, quibus palam ac pri-
„ vatim Devotionem hanc ſupra ceteras Sanctorum commendavi,
„ & ad tantæ Virginis imitationem, immo & ad ipſam Immacula-
„ tam illius Conceptionem colendam excitavi. Et quamquam ego
„ Virtutibus unicuique concedam, in obſequio tamen erga Sanctiſſi-
„ mam Domini noſtri Parentem me infimum non tenere locum ar-
„ bitror. Quod eſt etiam ad Honorem Opinativum ejuſdem, hoc eſt
„ ad Piam Sententiam, norunt omnes, ſæpe illam in Opuſculo meo
„ fuiſſe laudatam, & commendatam eorum Pietatem, qui ſecundum
„ ipſam cultum Virgini exhibent, Piamque & Probabilem numquam
„ negavi. Quid eſt ergo, quod Parthenotimus, ejuſque gregarii ob-
„ jectare mihi non deſinunt *Monita ſalutaria B. V. Mariæ ad ſuos cul-*
„ *tores indiſcretos*, a Sancta Sede proſcripta, quorum Auctor Fide-

„ les

„ les a Devotione erga Deiparam dehortari videtur, ipſamque De„ votionem, Parthenotimo monente, uti *Vanam* depingit? Ubinam „ talia a me quiſquam accepit, quum contrarium diſerte non uno in „ loco deprædicaverim? Aſt, inquiunt, Honorem *Opinativum* ap„ pellas, atque adeo Piam Sententiam minime Certam, neque e fi„ nibus Opinionis egreſſam contendis. Ita ſane contendo, immo non „ aliter ſentiendum reor, quando ipſi Romani Pontifices indeciſam, „ incertamque adhuc controverſiam fatentur, neque libertatem ali„ ter ſentiendi cuiquam adimunt, immo impugnandam contrariam „ Thomiſtarum Opinionem, & *Erroris*, & *Peccati* arguendam ve„ tuerunt. Romanæ Eccleſiæ vox audienda, quam ſequentes falli „ non poſſumus, non clamores eorum, qui ſibi perſuadentes, jam „ *Certam ac Certiſſimam* evaſiſſe Piam Sententiam, uti Declamator „ jactitat, atque in ea ſitum eſſe pæne dixi præcipuum Deiparæ „ Honorem, in furias aguntur, & ſpernentes, immo conculcantes „ patentia ſummorum Pontificum Præcepta, *Impietatis* crimen, aut „ Devotionis erga Deiparam contemtum impingunt, ſi quis eamdem „ Sententiam adhuc Certitudine deſtitutam tradit. Quid eſt quod ii „ pro Certo adſumunt, quod adhuc Incertum eſt, & formidinem „ erroris involvit? Neque animadvertunt, non in me unum, ſed „ in quoſque Thomiſticæ Opinioni addictos intolerandas eorum „ accuſationes converti? Equidem numquam inficiatus ſum, quin „ Sanctiſſima Dei Genitrix immunis ab originali labe fuiſſe potue„ rit, neque negavi, quin fuerit. Id Incertum tantummodo ſta„ tui; atque hoc unum ſatis eſt, ut inique adverſus me digno„ ſcatur tentata accuſatio. Verum tot alii ſunt, qui contrariæ Opi„ nioni omnino adhærent. Hos temere, & contra Apoſtolicæ Se„ dis decreta, dicas derogare Honori Virginis, eiſdemque *Monita* „ *ſalutaria* calumnioſe objicias. Parum dixi. Si a Pia Sententia „ Honor Deiparæ pendet, cenſuram ne ipſi quidem effugient San„ ctiſſimi viri complures. Quanto amore, quanta Devotione erga „ Dei Matrem ferverent Anſelmus, Bernardus, Bonaventura, Tho„ mas Aquinas, Antoninus, aliique in Eccleſia Dei inſignes San„ cti, exploratum eſt. Ii tamen minime præſervatam credidere Dei„ param, ut prætermittam Sanctos Leonem Magnum, Gregorium, „ alioſque Romanos Pontifices, Auguſtinum, alioſque Patres, aut „ Theologos celebres, qui paria ſenſiſſe videntur, aut revera ſenſe„ runt. *Numquid* (dicam cum Sancto Bernardo in Epiſtola ad Can. „ Lugd.) *Patribus doctiores, aut devotiores ſumus? Periculoſe præſu*„ *mimus quidquid ipſorum in talibus Prudentia præterivit*. Supereſt „ ergo, ut pendente judicio Eccleſiæ, Honori Virginis, ac Devo„ tioni erga illam nihil detrahant amplectentes Thomiſticam de „ *Sanctificatione* ſententiam; eoque minus (ut ego feci) *Certitudi*-

,, *nem* tantummodo non agnoſcentes in contraria Scotiſtarum. At-
,, que his poſitis, Honorem verum ipſius Deiparæ nihil lædi in im-
,, pugnando Sanguinario Voto, Eminentia veſtra probe intelligit,
,, & fucum fieri Populo Chriſtiano inanibus hac de re adverſariorum
,, querelis atque calumnioſis declamationibus. Utrum vero ſollicite
,, curent ipſi adverſarii, curem & ego, Dignitatem Apoſtolicæ Se-
,, dis, & Eccleſiæ Catholicæ Honorem & firmitatem, perpenden-
,, dum reſtat.

,, Nulla dubitatio eſt, quin obtemperandum nobis ſit præceptis
,, Romanorum Pontificum, quorum Prudentia potiſſimum regitur
,, Eccleſia Dei. Præ ceteris Alexander VII. inhibuit quamcumque
,, diſputationem adverſantem Piæ Sententiæ, Feſto, cultui, & fa-
,, voribus in eam a Sancta Sede conlatis. Hoc autem in Opuſcu-
,, lo meo me præſtitiſſe confido; Probabilitatem namque ejuſdem
,, Piæ Sententiæ, ac Pietatem tot in locis confeſſus, Feſtum, Cul-
,, tumque pium ſecundum eam Deiparæ exhibitum ſæpiſſime com-
,, mendavi. Quod unice demonſtrandum ego ſuſcepi, uti ajebam,
,, in eo ſitum ſuit, nempe *Certitudinem* in Pia Sententia deſidera-
,, ri, atque hanc neque ex inſtitutione Feſti, neque ex Academiis,
,, aliiſve a Parthenotimo argumentis adhibitis poſſe deduci. Indicet
,, mihi, ſi potis eſt, quiſquam, ubinam Romani Pontifices præci-
,, piant, ut *Certitudinem* eidem Sententiæ tribuamus; aut vetent,
,, ne Incertam dicamus. Quid a Clemente XII. paucos ante annos
,, petierint illius patroni, ſupra indicavi. Alexander vero Septimus
,, *Pietatem* Fidelium ei adhærentium, Feſtumque ſub ea ſignificatio-
,, ne celebrantium tantummodo laudat; hoc eſt qui *Pie credunt*,
,, qui *Pie colunt* Virginem Sanctiſſimam ſine labe Conceptam. Quod
,, quum & ego præſtiterim, præceptis ac menti Sanctæ Romanæ
,, Eccleſiæ ſatis me feciſſe mihi perſuadeo. Contra ii cenſendi
,, ſunt illius mentem atque intentionem fraudati, & mandata ſpre-
,, viſſe qui *Certitudinem*, repugnante ipſa Eccleſia, in Piam Sen-
,, tentiam obtrudere nituntur, & contrariam Opinionem conſequen-
,, ter ita deprimunt, ut non Probabilitate dumtaxat carentem, ſed
,, *Erroneam* appellare non vereantur; & *jampridem enectam & pro-
,, fligatam* (quod Pater de Luca, ut alia illius dicteria omittam,
,, auſus eſt dicere) & *ſpallata*, uti eam Declamator nominat, &
,, *malviventi*, *o malcredenti*, qui Piæ Sententiæ non adhærent,
,, uti eos num. *69*. idem effræni temeritate pronuntiat: quum tamen
,, Sanctus Pius V. in ſua Conſtitutione præceperit, ut pendente
,, judicio Eccleſiæ, *neutra pars Quæſtionis hujus veluti Erronea præ-
,, dicetur*. Quod repetitum videas a Gregorio XV. ſcribente: *Dum
,, tamen neutra veluti Erronea aut Hæretica damnetur*. Gregorii
,, vero XV. Decretum poſtea innovavit Alexander VII. Jam ergo
,, mani-

„ manifeſte læſam ab iis tenemus auctoritatem ſummorum Pontifi„ cum. Ad hæc idem Declamator, & Parthenotimus, atque alii, „ ductore Patre de Luca, *Certam Certiſſimam* evaſiſſe Sententiam „ Piam, quamquam nondum de Fide, ex inſtitutione Feſti gran„ dibus buccis tradunt; atque adeo Certam volunt, ut inde formi„ do Erroris ſit omnino ſublata, quum in præſcribendo Feſto & Cul„ tu Sanctorum *Eccleſia errare non poſſit*. Hoc autem nihil aliud „ eſt, niſi irridendam dimittere Apoſtolicam Sedem Hæreticis, quaſi „ hæc *deciderit*, *& non deciderit controverſiam*, ut illi ajunt; ſi„ mulque Catholicis illudere, dum ex timore Anathematum fingi„ tur nondum *de Fide* Sententia eadem definita, quum tamen, po„ ſito quod Eccleſia id ſtatuerit, *in quo errare non poſſit*, oporteat „ illud credere *de Fide*: certe enim ea ſpectant ad Fidem, in qui„ bus ſtabiliendis immunitatem ab Errore Chriſtus Dominus Eccle„ ſiæ ſuæ pollicitus fuit. Num his curæ eſt Dignitas Apoſtolicæ Se„ dis, qui eamdem norunt proteſtantem, ſe noluiſſe decidere con„ troverſiam, & nihil, quod eſt ad ſubſtantiam, detraxiſſe Thomi„ ſtarum Opinioni; & nihilominus eam exhibent veluti ſui oblitam „ quaſi in inſtitutione Feſti Certiſſimam pronuntiarit Scotiſtarum „ Sententiam? Sed poſtquam de hoc Feſto ſupra egi, falſaque con„ ſectaria inde ab adverſariis ducta repuli, nihil ultra addendum „ eſt.

„ Perpendamus potius, num hiſce Theologis multum curæ fuerit „ de Honore Catholicæ Religionis. Si vera, ſi firma ſunt, quæ plu„ ribus ego diſſerui de Imprudentia ac Temeritate Voti Sanguinarii „ Siculi, eoque magis Cuſentini: nemo non videt, quale lollium „ in doctrinam Sanctiſſimæ Religionis noſtræ importare, atque in „ dies dilatare improvida iſtorum Devotio ſatagat. Gloriatur ipſe„ met Declamator num. *69.* multos nuper ad illud emittendum ad„ ductos, ac propterea *augeri quotidie triumphos & gloriam Im„ maculatæ ſemper Virginis*. Sed quando ſtent meæ rationes, latius „ propagari dicenda eſt Pietas vitioſa, & inconſultus atque damna„ bilis Deiparæ colendæ modus. In abſurdum hoc Votum me inſur„ rexiſſe, ægerrime tulerunt illius patroni, atque huc pertrahunt „ Sedis Apoſtolicæ Decreta de non impugnanda *directe vel indirecte* „ Pia Sententia. Verum non ego, ut dixi, adverſus eam Senten„ tiam certavi, ſed quidem contra perniciosam Novitatem, & con„ tra additamentum pravum eidem Sententiæ factum ab intempe„ ranti nonnullorum Pietate, numquam ab Apoſtolica Sede proba„ tum, & ſecundum veræ Theologiæ principia improbandum. O„ pus autem fuit ad detegendum ejuſdem Voti vitium, oſtendere, „ abeſſe a Pia Sententia *Certitudinem*, eamque contra Romanæ Ec„ cleſiæ mentem ſtatui, hoc eſt dejicere fundamentum, ſupra quod fa-

„ brica-

„ bricatum fuit Votum; ac nimium falli, qui quamquam concedant,
„ Sententiam illam intra poemerium Probabilitatis & Opinionis adhuc
„ concluſam, licite nihilominus poſſe concipi Votum Sanguinarium
„ arbitrantur. Quum Sancta Sedes Thomiſticæ Opinionis profeſſo-
„ ribus ſilentium indixit, num cenſenda eſt liberum quoque feciſſe
„ Piæ Sententiæ aſſeclis alias comminiſci Opiniones, quæ in perni-
„ ciem doctrinæ Catholicæ, atque in ſuum ipſius dedecus verteren-
„ tur? Quotieſcumque læditur doctrina Eccleſiæ, jus unicuique eſt
„ in arma pro ea proſilire. Si ii pro incerto Honore Deiparæ puta-
„ tivæ Matris noſtræ tanto fervore decertant : nonne & Eccleſia
„ Dei Mater noſtra ſpiritualis eſt, & quidem propria ac vera? Non-
„ ne pro certo illius Honore, ſi occaſio poſcit, decertandum eſt?
„ Jam Sanctitati inſigni Virginis Beatiſſimæ nihil detractum, neque
„ derogatum vidimus, etiamſi Piæ Sententiæ non accedat Fidelis.
„ At certum eſt, candori Eccleſiæ illos inſidiari, qui perverſas O-
„ piniones procudunt, atque diſſeminant; ac propterea ejuſdem Ec-
„ cleſiæ magni intereſſe, Filios pro tutela Sanctiſſimæ ſuæ Matris
„ inſurgere. Imputent ergo ſibi auctores & patroni Voti Sanguina-
„ rii, ſi abutentes ſilentio Thomiſtis indicto, novas poſtremis hiſce
„ temporibus Opiniones procuderunt, & confidentiſſime diſſeminare
„ non ceſſant : quæ ſi Dogmatis Eccleſiæ Catholicæ adverſentur, ut
„ ego me eviciſſe reor, numquam excogitandum eſt, eidem Eccle-
„ ſiæ diſplicere poſſe; immo cenſendum Deo & Eccleſiæ gratiſſimum
„ eſſe, uti in tot aliis caſibus, ita in iſto quoque, certamen initum
„ pro tuenda puritate doctrinæ, quam Catholici profitentur. *Privi-*
„ *legium omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur pote-*
„ *ſtate*, uti habemus ex c. *Privilegium* 11. q. 3. & ex Legibus e-
„ tiam civilibus, quas omitto. Quod ſi Politicis quibuſdam, quo-
„ rum numquam inopia eſt, forte videatur, ſatius fuiſſe ſinere, ut
„ quiſque abundet in ſenſu ſuo, neque laudandos, qui turbas mo-
„ vent : ſerio perpendant quæſo, non agi heic de Opinionibus, e
„ quarum diſputatione nullum in Fidem, nullum in Eccleſiam, &
„ Rempublicam detrimentum formidari poteſt : quales quampluri-
„ mæ in Scholis doctorum hominum ingenium exercent. Agitur de
„ re ſummi momenti, nempe de Vita hominum, temporalium bo-
„ norum maximo, cujus cuſtodiam Deus imperat, & quam Rei-
„ publicæ ſummopere intereſt, ne nos temere perdamus. Agitur de
„ inferenda in Eccleſiam inaudita & pernicioſa Opinione, ſcilicet li-
„ cere occumbere pro Opinionibus quamquam Piis, e quarum ſane
„ regno nondum exilivit Pia Scotiſtarum Sententia. Si hæc levis
„ aut nullius momenti Politicis videntur, ac toleranda creduntur:
„ illi hercle (dicenti ignoſcant, rogo) neque Eccleſiam, neque Rem-
„ publicam amant, quarum Honor & conſervatio tam parum cor-

„ di

„ di ſibi eſt. Aliter profecto judicabunt meliores. Ex eorum ſen-
„ tentia ſi Votum Sanguinarium licitum atque laudandum demon-
„ ſtretur, ero ego damnandus. Sin illud temere conceptum atque
„ damnandum appareat, laudanda erit tutela a me ſuſcepta Eccle-
„ ſiæ, ſimulque Reipublicæ in re tanti momenti. Neque expectan-
„ dus Tyrannus, qui hoc hominum genus ad melius ſapiendum, &
„ ad perſpiciendam deformitatem Voti adducat. Si non liceret mo-
„ ri pro aſſerenda Præſervatione Virginis, ne nunc quidem licet
„ Votum illud emittere; ac proinde præſenti errori proſpiciendum,
„ ne pejora aliquando ſuccedant.

„ Omiſſam heic nolo alteram adverſariorum querelam, nimirum
„ me multa Sanctorum Patrum loca protuliſſe, quæ adverſus Piam
„ Sententiam militare videntur. Eadem profecto protuli, non ut
„ officerem Piæ Sententiæ, ſed ut evincerem, ab ejus patronis exi-
„ mi non poſſe Deiparam a *Debito* contrahendæ maculæ originalis,
„ quemadmodum fecere Theologi Salmaticenſes Carmelitæ Excal-
„ ceati in Tom. IV. Diſp. XV. Curſus Theologici, ubi *de Vitiis &*
„ *peccatis*. Eorum Libris ſuus eſt honor in Hiſpania, neque minor
„ in Italia, ubi Anno 1678. Venetiis recuſi fuere. Nemini autem
„ interdictum hucuſque fuit impugnare Opinionem negantium in
„ Deipara *Debitum* illud. Eoque juſtius in eam arma fuerunt &
„ ſunt arripienda, poſtquam Novatorum inverecunda licentia eo uſ-
„ que progreſſa eſt, ut Votum Sanguinarium emiſerit pro hac etiam
„ Opinione tuenda, quamvis adverſus eam ſtet Communis Theolo-
„ gorum ſententia, ipſamque graviſſimi viri, Piæ Sententiæ culto-
„ res, ſuſtineri non poſſe ſine *Errore* affirment. Et potiſſimum quod
„ ſine *Debiti* aſſertione tot Sanctorum Patrum loca nemo tolerabili
„ ratione poterit conciliare cum Pia Sententia. Exploratum porro
„ eſt, duo eſſe Dogmatum Catholicorum fundamenta, divinas ni-
„ mirum Scripturas, & legitimam Sanctorum Patrum Traditionem.
„ Si in Scholaſticis Opinionibus cuiquam liceret contemnere ejuſmo-
„ di Traditionem, aut ſolis argutiis & ſomniatis ratiunculis eam-
„ dem eludere: næ is, quantum in ipſo eſt, Religionem, & Ec-
„ cleſiam prorſus proſterneret. Et qui id faceret, ut Opinionem fal-
„ ſam aut fallacem promoveret, quam Deiparæ honorificam & gra-
„ tam crederet, in Eccleſiæ ruina ipſam quoque involveret Dei Ge-
„ nitricem Sanctiſſimam. Nam ſi in uno dumtaxat Dogmate Eccle-
„ ſia Dei a concordi Traditione Patrum diſcederet (quod ex pro-
„ miſſione Chriſti nunquam fiet) actum eſſet de Infallibilitate Eccle-
„ ſiæ; & non tantum Hæretici, ſed & ipſi Catholici de aliis quo-
„ que Eccleſiæ Dogmatis in poſterum dubitare, aut licentia ſimili
„ oppugnare eadem poſſent. Itaque de Virgine Beatiſſima male me-
„ reri dicendi ſunt Cuſentini, qui ut Honorem Opinativum eidem
„ tri-

„ tribuant, religioni ſibi minime ducunt imaginationes ſuas præpo-
„ nere Patrum Traditioni, & incaute fundamenta Eccleſiæ Catho-
„ licæ contemnere, minime animadvertentes, quid ſcriptum reliquerit, teſtibus ipſis Salmaticenſibus, Laurentius a Ponte, cujus verba ſunt: *Non ſic Honori Mariæ Sanctiſſimæ addicti eſſe debemus, ut ſplendorem & majeſtatem Sanctorum Patrum denigremus &c. Sic nos Virginem Sanctiſſimam defendamus, ut ſemper ſarta tectaque ſit Sanctorum auctoritas.*

„ Inſtant tamen Piæ Sententiæ patroni, contendentes, exerenda
„ non fuiſſe mihi ea Patrum loca ſine ſolutione, ne Lectoribus dubitatio crearetur de veritate Piæ Sententiæ. At quandonam inſoluta dimiſi, poſtquam Cap. 25. pag. 203. diſertiſſime Lectorem monui, attribuendo *Debitum* Virgini, curare Scotiſtas, ut hæc minime Sententiæ ſuæ adverſantia oſtendant? Eos præterea urit, me ſubdidiſſe: *An autem ſit hæc revera mens Literarum ſacrarum, & an ſufficiat interpretatio iſta, ad rite explicanda tot loca Patrum, ac veterum Theologorum, erit Apoſtolicæ Sedis nos infallibili judicio edocere, ſi quando controverſiam a tot Sæculis inter Scotiſtas & Thomiſtas ferventem, ad accuratum examen deducere, & quid firmiſſime de ea credendum ſit, edicere voluerit.* En ut apud delicatos hoſce Theologos crimen evaſit vel ipſa mentio reſervati ſibi ab Apoſtoliea Sede hac de re judicii: quod a Romanis Pontificibus toties repetitum videmus. An ferenda ſit hujuſmodi querela, quiſque facile intelligit. Erumpit heic Declamator, minitans num. 22. *In breve ſi vedrà, come di Secolo in Secolo i Santi Padri o non parlano del Miſtero, quando ancora non agitavaſi, o ne parlano a favore &c. Certamente i Santi Padri, come regolati dal medeſimo Spirito della Chieſa di Dio, ſon ſempre ſtati uniſoni, labii unius, con la Chieſa di Criſto.* Atque utinam magnifica iſthæc promiſſa completa aliquando videremus, neque ſpuria, neque dubia, neque inania proferrentur: quod hactenus a compluribus factum fuit, uti Petavius vir Clariſſimus antea monuit. Equidem fateor, me ſincero amore veritatis exquiſiviſſe in ſcriniis Patrum, quænam hac de re fuerit eorum ſententia, ſummopere apud eos invenire cupiens decantatum hoc Deiparæ Privilegium: quis enim niſi perdite malignus & impius Sanctæ Dei Genitrici Honorem hunc invideat, ſi certa ratione conſtare poſſit, illud a Patribus eiſdem fuiſſe tributum? Mœrens dico: ne unum quidem reperi: quod & antea contigerat prælaudato immortalis nominis viro Dionyſio Petavio. Aut Privilegium iſtud ſe ignoraſſe ii produnt, aut etiam negaſſe videntur. Eorum autem verba tametſi Probabilitatem non adimant Piæ Sententiæ, quippe ad ea explicanda Probabiles interpretationes ab il-
„ lius

„ lius patronis adhibentur : attamen a Certitudine detegenda in ea„ dem Sententia nos avertunt. Niſi hoc obſtitiſſet, Eccleſia de cul„ tu ac honore Sanctiſſimæ Matris Dei ſollicita, jamdiu litem ſu„ ſtuliſſet. Sed quia nondum poſt tot annos a Sixto IV. uſque ad „ tempora noſtra excluſa eſt formido, ne Traditio, neceſſarium in „ Eccleſia Dei Veritatis fundamentum, aut deſit, aut obſtet : pro„ pterea Romanæ Eccleſiæ vigilantiſſima Prudentia a finali ſententia „ hactenus abſtinuit, & *liberam cuique facultatem reliquit opinandi* „ *bujus controverſiæ quamlibet partem, prout vel magis Pium, vel* „ *magis Probabile eſſe judicaverit*, uti ſtatuit Sanctus Pius V. Hoc „ idem animadverterunt Salmaticenſes Theologi ſupra laudati Tract. „ 13. de vitiis & peccatis Diſp. 15. Dub. 5. num. 211. ſcribentes : „ *Sane cum videamus, Sedem Apoſtolicam fere ab hinc ducentis an*„ *nis pro hujus articuli* (ſcilicet de Conceptione Immaculata) *de*„ *clarationem iterum atque iterum ſummis precibus exoratam, nihilomi*„ *nus eam ſuſpendere : expectare credenda eſt, ut ea quæ ex Scriptu*„ *ris & Patribus difficultatem ingerunt, ſufficienti Probabilitate om*„ *nino evincantur*. Ita illi, quamquam addictiſſimi Piæ Sententiæ. „ Certe, ſi Sancti Patres, uti venditat Declamator, uniſoni hac in „ re forent cum Eccleſia : nemo non intelligit, nos jamdiu habitu„ ros fuiſſe peremtorium de Pia Sententia Eccleſiæ ipſius judicium ; „ & nunc Apoſtolicam Sedem aut ſupinæ negligentiæ, aut cæcitatis „ tacite argui, quæ concordiam hanc Sanctorum Patrum in affe„ renda Pia Sententia poſt tot Sæcula nondum perſpexerit.

„ Quapropter quum idem Declamator Eminentiæ veſtræ gratias „ agit, quod auctor nuper fuerit Sanctiſſimo D. N. BENEDICTO „ XIV. Pontifici Maximo de *Nihil innovando* in hac re, is fortaſſe „ fallitur, ſibique facile eſt adulatus. Nemo litem movet Piæ Sen„ tentiæ ; nemo optat, eoque minus ſuadet, ut de ea quidquam no„ vetur. Fruatur illa ſuis Privilegiis, favoribus Eccleſiæ Romanæ, „ amplitudine ſua. Eam ego ſemper laudavi, & dummodo a teme„ ritate *Sanguinarii Voti* ſeparetur, me ſemper atque alios laudato„ res habebit. Pro tuendo eo Voto, quod cauſſam controverſiæ, in„ ter me, & Parthenotimum virum doctum & pium agitatæ, dedit, „ nihil fere Declamator adfert. Is unice furentem ſtilum (nemini, „ ut puto, probandum) exercet pro tutela Piæ Sententiæ, aerem „ verberans, atque Eminentiæ veſtræ falſo ſupponens, me ejus Pro„ babilitatem, aut Pietatem eidem adhærentium impugnandam ſu„ ſcepiſſe. Fretus decretis Romanorum Pontificum (centies repetam) „ *Certitudinem* illi tributam dumtaxat negavi ; idque neceſſitate du„ ctus, ut vitioſam Pietatem, ac Votum ſuper ea ſtructum in dede„ cus doctrinæ Catholicæ, & perniciem Reipublicæ, minime feren„ dum demonſtrarem. Quum vero diverſa duo omnino ſint, *Pia*

„ *Sententia*, ac *Votum Sanguinarium* : meridiano Sole clarius eſt ,
„ intacta Sententia , poſſe abrogari, atque damnari Votum. Quod
„ ubi accideret, nihil de Pia Sententia novaretur, ſed improbanda
„ tantummodo Novitas Voti illius auferretur . Veri igitur ſimilius
„ multis eſt viſum , numquam cogitaſſe Eminentiam veſtram de
„ commendando *Nihil innovari*, quaſi ullum Piæ Sententiæ pericu-
„ lum immineret, ſed ut obviaret periculis ipſius Sanctæ Sedis. In-
„ valuerat enim , & adhuc perdurat vox , cælum & terram , &
„ præſertim piiſſimos Reges commovendos, ut a Sanctiſſimo Ponti-
„ fice , qui bono Reipublicæ Chriſtianæ natus nunc regnat, enixius
„ quam antea petatur atque impetretur decretum, per quod ad Cer-
„ titudinem , qua adhuc caret, Pia Sententia evehatur. Igitur ſol-
„ licita Eminentia veſtra de Honore Romanæ Eccleſiæ , ac de tu-
„ tela ſacræ Traditionis, conſiliaſſe creditur, ne hac in re *Novita-*
„ *tis* quidquam fiat; & quod complures Sanctiſsimi Pontifices poſt
„ natam de Conceptione Virginis controverſiam , & ipſius Triden-
„ tini Concilii Patres, ſibi faciendum minime duxerunt , & quod
„ antea doctiſsimi & inſignes S. R. E. Cardinales in conſilium to-
„ ties adhibiti , faciendum negarunt , ne noſtris quidem temporibus
„ fiat , quum nihil rationum additum hucuſque fuerit, ob quas a
„ prudentibus Prædeceſſorum Pontificum Conſtitutionibus ſit rece-
„ dendum. Quod certum eſt, ante paucos annos ſub Clemente XII.
„ P. M. Piæ Sententiæ patroni, teſte Patre de Luca , nervos om-
„ nes intenderunt, ut Romanam Eccleſiam ad *Novitatem* in Quæ-
„ ſtione iſta pertraherent : id quod eis non bene ceſſit . Gratulan-
„ dum eſt, quod iidem contrariis precibus ac votis *Nihil innovari*
„ nunc cupiunt, reliquis concordes, qui nullo partium ſtudio per-
„ turbati, quanti momenti ſit cauſſa hæc, intelligunt.

„ Verum quod eſt ad *Votum Sanguinarium*, nihil obſtat , quomi-
„ nus ad ejus Cenſuram procedi poſſit ac debeat, ſi a doctrina Ca-
„ tholica alienum, ut ego puto, deprehendatur. Intereſt enim Ca-
„ tholicæ Eccleſiæ, amoveri quidquid contra Sanctiſſimæ Religio-
„ nis principia pugnat, & vitas hominum temere in diſcrimen ad-
„ ducit. Exceſſus autem irrepere poſſe in nobilem Virtutem Pieta-
„ tis, unuſquiſque fatetur. Nam, uti ajebat, ſumme pius Cardina-
„ lis Bona Lib. II. Cap. 17. n. 7. Rer. Liturg. *Perpetuæ mutationi*
„ *obnoxiæ ſunt res humanæ, nec quidpiam tam ſancte inſtitutum eſt ,*
„ *quin aliquando in SUPERSTITIONEM & pravos uſus degeneret.*
„ Si ex his unus ſit ejuſmodi Votum, cur diutius ferendum eſt? cur
„ ſinendum ut latius dilatetur: quod nunc tentari, & feliciter ſucce-
„ dere, teſtatus eſt idem Declamator? Nihil enim facilius, quam indo-
„ cto Populo perſuadere, quæcumque lineamenta Pietatis gerunt. Immo
„ vel docti viri a fallacibus hiſce umbris non ſatis interdum ſibi cavent:

„ quod

„ quod antea monuit ipſemet Sanctus Pius V. de Quæſtione hac in ſua „ Conſtitutione loquens, dum eos arguit, *qui ſtultas & ſine diſciplina quæſtiones movent, quæ generant lites, quas nec frequens multitudo intelligere, nec Viri Sapientes, qui capiunt, utiliter percipere valeant: præſertim quoniam, ut experimento didicimus, ipſorum Concionatorum, qui ad Quæſtiones hujuſmodi proponendas facilius erumpere ſolent, Major Numerus Difficultatem Prorſus Ignorantes, neque Intelligentes quæ loquuntur, aut de quibus affirmant, Simplicium animos Indiſcretæ Devotionis obtentu, vel potius loquacitatis & oſtentationis affectu, ad tumultus & ſimultates concitant &c.* „ Quod mirari ſubit, iidem ſe poſſe fucum facere confidunt vel Eminentiæ veſtræ, cujus tanta eſt perſpicacia mentis, tanta Catholicæ doctrinæ peritia. Habeo Declamatorem, qui in calce Epiſtolæ ſuæ certum Deiparæ patrocinium Eminentiæ veſtræ in hora mortis pollicetur, exemplum *Judithæ* proferendo, & ſupponendo de Virgine Sanctiſſima pronuntiatum: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt*: Gemmæ iſtæ ſunt rudi populo ſervandæ; non autem Eminentiæ veſtræ, cui perſpectiſſimum eſt, nihil ad hanc rem conferre Judithæ exemplum; neque ad Deiparam proprie pertinere illa Eccleſiaſtici verba, uti jam innui Cap. II. circa finem de Superſt. Vit. Divinus enim Eccleſiaſtici Auctor, uti ſacri Expoſitores docent, eos tantum laudat, qui præcepta Sapientiæ explicant, ſuiſque diſcipulis tradunt: cui Sancto operi ſpes & præmium vitæ æternæ promittitur. Denique, uti diximus, agitur heic de Honore hactenus incerto Deiparæ; proptereaque ſine certis tabulis offerri heic nequit a Declamatore Certitudo *Vitæ æternæ*. Et potiſſimum in caſu noſtro, in quo quis audeat patrocinium Virginis negare tuentibus contrariam Opinionem, quod *Sanctificationem* putent (an jure ipſi videant) Traditioni ſacræ magis conſonam, ac Virgini, ſi talis ſit, gratiorem? Certe Devotio erga Beatiſſimam Dei Matrem, uti juſtiſſima, & a doctrina Fidei commendata, laudanda eſt, promovenda eſt; plus enim ex ejus interceſſione, quam reliquorum Sanctorum, nobis ſperandum eſt. Sed ab hujuſmodi Devotione exceſſum omnem removendum, Eccleſia ipſa nos docet. Neque id ſatis inculcari poteſt a zelatoribus puræ doctrinæ (quam prærogativam in Eminentia quoque veſtra omnes agnoſcunt, atque ſuſpiciunt) quando videmus propugnatores Voti Sanguinarii neque illius exceſſum diſcernere, & alios in exceſſus ruere, atque incauto Populo intoleranda axiomata nunc etiam propinare. Audiat Eminentia veſtra, quid alter ex iis, Panormitanus nempe Saguas, in Epiſtola adverſus me typis tradita pag. 12. ſcripſerit, inquiens: *Eh via perſuadetevi, che non è Ec-*

„ *ceſſo dir , che Dio abbia dato alla ſua Madre la chiave de' ſuoi*
„ *Teſori , ſicchè a ſua richieſta ſi concedan le divine Miſericordie* :
„ ita ut ſuperfluum futurum ſit deinceps ad reliquos Sanctos confu-
„ gere, ut orent Deum pro nobis , & nihil nobis ſperandum ſit a
„ Deo per Jeſum Chriſtum , niſi accedat Matris interceſſio . Hæcci-
„ ne ferenda ſunt in Eccleſia Dei ? Ille tamen hoc perſuadere ſe no-
„ bis poſſe arbitratur ex Sancto Bernardo ſcribente : *Omnia nos ba-*
„ *bere voluit per Mariam* : quæ egregie dicta ſunt, quum Deus non
„ niſi per Mariam nobis dederit Chriſtum , auctorem gratiæ , at-
„ que omnis Boni ſpiritualis, non vero quod ex unius Deiparæ in-
„ terceſſione omnia in nobis identidem cæleſtia beneficia emanatura
„ ſint. Subdit Saguas hæc alia verba , quæ Sancto Thomæ Aquina-
„ ti tribuit. *Virgo Beata dimidiam Partem Regni Dei impetravit*, *ut*
„ *ipſa ſit Regina Miſericordiæ* , *cujus Filius eſt Rex Juſtitiæ* . Ubi-
„ nam Thomas hæc dixerit , non prodit ille , Roſignolium Aſceti-
„ cum Scriptorem tantummodo memorans teſtem hujus dicti , quod
„ quantum abſit ab incomparabilis Sancti illius viri mente & circum-
„ ſpecta Theologia , quiſque Theologus continuo intelligit . Si col-
„ lecti in unum heic forent omnes Catholicæ Eccleſiæ Theologi ,
„ provolutus ego ad eorum pedes unumquemque precarer , ut edi-
„ cerent, quid de Propoſitione hac ad Lydium veræ Theologiæ la-
„ pidem exacta ſentiendum ſit. Nonne omnem Temeritatis gradum
„ excedit, tantam rem proponere Populo Chriſtiano ſine ullo divi-
„ narum Literarum, ſacræque Traditionis ſuffragio , immo contra
„ patentia illarum Dogmata ? Certe nullus dubito , quin Theologi
„ omnes una voce teſtarentur , recte in Deiparam conlatum fuiſſe
„ titulum *Matris Miſericordiæ* ; nam confluentibus in eam cunctis
„ Virtutibus, hanc præ ceteris habuiſſe, & adhuc exercere creden-
„ da eſt. Verum ii continuo adderent , ita ei tribuere velle veluti
„ proprium ac peculiare illius munus *Miſericordiam*, ut divino ejus
„ Filio tribuatur tantummodo munus *Juſtitiæ* ; & unum dimidium
„ Regni Deiparæ aſſignare , alterum Chriſto Domino ; neque nos
„ niſi per invocationem Sanctæ Mariæ ullas ſperare poſſe gratias ac
„ dona a Deo ; idque aſſerere in Libello Dogmatico : eſſe Theo-
„ logi nondum ſcientis, quis ſit Redemtor noſter, aut a ſuis affecti-
„ bus in nimis abrupta prærepti . Certe non ſine horrore Propo-
„ ſitio hæc audiri poteſt ; utpote quæ nimium derogat honori ac
„ dignitati Mediatoris noſtri Jeſu Chriſti , & Spei Confidentiæque
„ noſtræ in ipſum , quaſi non & ille ſit *Pater Miſericordiarum* ,
„ qualis ab Apoſtolo conſubſtantialis ejus Pater appellatur ; quaſi
„ Miſericordia non eum traxerit e Cælo ; quaſi non adhuc quæ-
„ rere & ad ſe invitare pergat peccatores ; & quaſi poſt mortem

„ pro

„ pro nobis miſericorditer toleratam , ineffabili Miſericordiæ &
„ amoris ſui invento quotidie nobiſcum non verſetur in Altaris Sa-
„ cramento. Uno verbo, nonne Chriſtianus quiſque videt , ab ejus
„ Corona abſtrahi omnium ſpecioſiſſimam gemmam , ſi *Juſtitiam* ei
„ tantum tribuimus, *Miſericordiam* negamus ; ſive hanc ei adſcri-
„ bimus non uti proprium illius Attributum , ſed a Matris precibus
„ dependens? Nonne aſſertionis hujus deformitatem unuſquiſque Sa-
„ cerdos ſentit, dum ferme quotidie in Horis Canonicis ab Eccleſia
„ hæc dicere jubetur : *Ipſius Pietas & Miſericordia nos adjuvet ,*
„ *qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat* , & in incruento
„ Sacrificio, ubi toties ipſius Filii Dei *Miſericordiam* imploramus ?
„ Sed pluribus opus non eſt , ut Eminentiæ veſtræ graviſſima con-
„ ſectaria Propoſitionis hujus ediſſeram, quando ipſamet melius quam
„ ego eadem ſtatim perſpexit, & ſine monitore ullo intelligit, non
„ parcendum ejuſmodi exceſſibus Pietatis , quibus Catholicæ Eccle-
„ ſiæ puriſſima doctrina infici poteſt , & perverſis dogmatis miſer
„ Populus imbuitur , niſi eiſdem obſiſtatur . Panormitani vel hinc
„ ediſcere poſſunt , quam infidis ducibus ſe commiſerint in ample-
„ ctendo Voto Sanguinario . Quod profecto ſi inter Exceſſus into-
„ lerandos connumerandum eſt , uti mihi videtur , quum hoc ſit
„ grandis momenti facinus, quia de hominum vita agitur : ſperan-
„ dum eſt fore , ut ad illud exſcindendum zelum ſuum Eminentia
„ quoque veſtra armet, prout poſtulat munus ampliſſimæ Dignitatis
„ ſuæ, & ſacrum Tridentinum Concilium jamdiu mandavit . Alio-
„ qui nobis inſultabunt Heterodoxi, quod apud nos non ſolum tole-
„ remus , ſed & amplificari ſinamus Opinionem & Votum de Vita
„ hominum Temere prodigenda, quum hæc nos ipſi fateri cogamur
„ a Sanctiſſimæ Religionis doctrina abhorrere . Ceterum pergat
„ Eminentia veſtra ſovere, tueri, commendare Piam de Conceptio-
„ ne Virginis Sententiam. Bona eſt cauſſa , laudabilis hæc Pietas .
„ Verum Declamatori non credat, quum *Certam ac Certiſſimam* ex
„ falſis ſuppoſitis deprædicat eamdem Sententiam ; hoc enim eſt vel-
„ le ſapere plus quam ſapiat Romana Eccleſia noſtra Magiſtra , &
„ in dedecus vergit tot ſummorum Pontificum, eos culpando, quod
„ aut Certitudinem hanc præ ignorantia (ſi Superis placet) nondum
„ animadverterint, aut animadvertentes, præ languida erga Deipa-
„ ram Devotiooe nondum controverſiam dirimere voluerint. Tunc
„ ſolum nobis Certa ac Certiſſima eſſe incipiet Pia Sententia, quum
„ Romanus Pontifex, aut Concilium una cum eo, ſatis proſpectum
„ credens divinorum Librorum, & ſacræ Traditionis veritati , defi-
„ nitivum hac de re judicium pronuntiabit . Ego interea ſingulare
„ meum erga Eminentiam veſtram obſequium profeſſus , & ſa-

„ cram

„ cram Purpuram deoſculatus, enixis precibus me illius gratiæ com-
„ mendo.

Dabam Mutinæ X. Kal. Martii MDCCXLII.

„ Eminentiæ veſtræ

Humillimus & Obſequentiſſimus Famulus
Antonius Lampridius.

Quid poſt hujus Epiſtolæ lectionem, mi Azevede, colloquuti fuerimus Romanus Abbas, & ego, nihil eſt quod memorem. Ego certe in Lampridii ſententiam ambobus pedibus abii. An tu idem ſis præſtiturus, incompertum habeo. Si quid novi in poſterum prodibit, labori non parcam, ut tu quoque conſcius fias. Vale.

Neapoli VI. Kal. Majas MDCCXLII.

Præclariſſimo viro Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius S.P.

EPISTOLA DECIMAQUINTA.

ANTE complures dies, Azevede amantiſſime, vulgatum fuit in ampliſſima hac Urbe, ad clementiſſimum hunc Regem Carolum Panormo advectum fuiſſe Librum laureatum, Phrygioque opere mire exornatum. Innotuit tamdem, Libro huic, ſub finem proxime præteriti Anni 1741. edito, hunc eſſe titulum: *Lampridius detectus & caſtigatus, Auctore Laurentio Migliaccio Panormitanæ Eccleſiæ Canonico.* Liber ipſe Regi dicatus, & grandi voce in Epiſtola ipſa ad Regem memoratur *Mariani Conceptus propugnandi, vel uſque ad Sanguinem, Magnanimum Votum, quod Pietatis Hiſpanicæ Præcipuum Decus eſt, atque ornamentum.* Numquam conquievit Romanus Abbas, quocum mihi arcta & dulcior in dies eſt familiaritas, quouſque ejus Libri exemplo potitus fuit; neque is mihi, quale foret ſuum de eo judicium, revelare umquam voluit, niſi & ego eum antea legiſſem. Equidem commodatum ab eo legi, ſed fateor, per ſaltus potius, quam continuata lectione legi, tædium nempe perpeſſus, ſive quod Logodiarrhoeam in eo deprehendere mihi viderer, ſive quod inhoneſta nimis appareret obſervata ab eo pugnandi ratio adverſus Lampridium. Dubius tamen quum eſſem, an aliquo præoccupatus affectu de hoc Libro judicaſſem, quum primum adii Romanum Abbatem, quid ipſe ſentiret, ſum percontatus. Tum ille: Tibi nulla dubitatio futura eſt, quin ii, quibus piperata ſcripta præ ceteris palatum mulcent, & potiſſimum qui Scotiſticæ factioni nomen dedere, in Migliaccii Libro bellaria ſint deprehenſuri; ſed aliud eorum, qui medii ſtant, judicium futurum eſſe arbitor. Ec-

quan-

quando enim graviſſimæ res Theologicæ ſcurriliter ac mimice ſunt pertractandæ: quod factum in Migliaccii Libro vidiſti? Sanctum profecto Hieronymum is in Præfatione exemplum ſibi ſtatuit, qui *apologetico jure liberalius eſt uſus: nec propterea Chriſtianam Caritatem neglexit, aut Literati viri officio defuit*, poſtea adtexens: *Quanto igitur potiori jure integrum nobis eſſe debuerat, qui ſemel atque iterum provocati illatas nobis injurias, neque illas leves, feſtivis dumtaxat ſalibus propulſavimus? Nam ut notavit Horatius,*

. . . . ridiculum acri

Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.

Injuriarum poſtulat Migliaccius Lampridium, quod Sanguinarium Votum antea a paucis Panormitanis conceptum improbarit; reliquos omnes interea Panormitanos, quorum ingenia ſemper ſuſpexit, & erga quos ſuum ſemper teſtatus eſt obſequium, ab hujuſmodi prava, ut is putat, Opinione avertere contendens. En *injurias, neque illas leves*, Opinionibus diffidere ab aliis; & crimen hoc multandum *feſtivis ſalibus*, ideſt inhoneſta ac perpetua irriſione, quamvis inſulſa, in qua *Caritatem Chriſtianam* omnino contemtam agnoſcis, ipſaque Theologia gravius, quam Lampridius, læſa dicenda eſt, dum e gravitate & majeſtate, quæ ipſam decet, in pueriles nugas & probra conjicitur. An ferendum ſit hoc prœliandi genus, ſive cacoethes, in Grammaticis, in Poetis, aliiſque de humanis Literis inter ſe contendentibus, nolo in præſentia inquirere. Certe in Theologo homine, atque in novo iſto Hieronymo, damnes, quem argumenti ſublimis, & ad Religionem ſpectantis dignitas in officio continere debuit, & a ludicris abſtinere jubebat, ita ut quemadmodum Apoſtolus præſcripſit II. ad Tim. II. 25. *cum modeſtia corriperet* eos, quos *veritati reſiſtere* credebat, & Opiniones, quas pravas arbitrabatur, inſectaretur, non vero fratrum perſonas conviciis & dicteriis proſcinderet. Eoque minus ferendus hic Scriptor, quod ubique ingenio ſuo mirum in modum blandiatur. Is Theologiæ ad oſtentationem peritus; in ea Lampridius infans. Is in Dialectica Hercules; Lampridius pumilio. Eo quoque progreſſa eſt hominis iſtius intemperantia Diſs. VI. pag. 161. ut cachinnis minime temperaverit, quod unum offenderit locum in Lampridii Libro, a Grammaticæ ſuæ regulis diſcordem. Dixerat Lampridius Cap. 14. fol. 102. *Per me ſane liceat Parthenotimo, & cuicumque Sententiam Scotiſticam propugnanti, perſuadere ſibi certam ex illius tutela laudem relaturum, dum tutela in verbis, & in ſcriptis conſiſtat. Sub iſta conditione, cuiquam moleſtum eſſe nolo.* Quid ad hæc Migliaccius? *Ita enim*, inquit, *Latine loqui amas Moderator ingeniorum.* Quanta ſit prurigo cenſoria Scriptoris hujus, hinc habes. Certe, ſi ei animus fuit cenſoriam virgam heic agere, eratne, quæſo, honeſto homini

juſta

juſta cauſſa inſultandi, quaſi Lampridius ex hoc uno ne Latini quidem ſermonis gnarus ſit habendus? Quando hic in integro hoc Libro, atque in aliis, ſi non elegantiam, certe regulas Latinæ Linguæ probe ſe tenere oſtendit: poſcebat honeſtas, ut hoc potius in Typographi incuriam, quam in Auctoris ſphalma refunderetur. Hoc idem profecto præſtitit honeſtiſſimus Theologus Pater Parthenotimus, dum hunc ipſum Lampridii locum memorans, *moleſtus* pro *moleſtum* ſcripſit, nullo addito epiphonemate, quo inſultaret adverſanti Lampridio. Sed quid ſi ridendus hanc ob cauſſam foret non jam Lampridius, ſed ſciolus ipſe Cenſor? Parce tantiſper tricis hiſce immoranti, ab argumento noſtro perquam nimium alienis. Franciſcus Sanctius, quem inter Grammaticæ Latinæ Auctores pluris certe facias, quam Migliaccium, hæc habet Lib. IV. Cap. 12. Minervæ ſuæ: *Cupio eſſe clemens. Laboras videri doctus, ita tritus eſt Helleniſmus, ut Grammatici Latini regulam conſtituerint, quam non intelligunt. REGULA VERA eſt, ut ſemper poſt hujuſmodi Infinita ſequatur Accuſativus, ut Cupio dici doctum.* Ita quoque Voſſius de Arte Gram. Lib. VII. Cap. 20. ita Budæus & alii. En exempla. Plautus in Ciſtell. ſc. 1. *Quia ego Nolo meretricem dicier.* Et Mere. Act. 1. ſc. 2. *Vin' tu te mihi eſſe obſequentem?* Epid. Act. 1. ſc. 2. *Sed operam Epidici nunc me emere pretio pretioſo velim.* Ita Lucretius Lib. 1. *Quippe etenim quam multa tibi me fingere poſſum ſomnia.* Aliis exemplis parco, neque enim pluribus opus eſt ad retundendam Cenſoris hujus puerilem jactantiam.

Quod potiſſimum noſtra intereſt, quærendum reſtat, num ad Votum Sanguinarium cenſuræ eripiendum Migliaccius ſatis rationum atque argumentorum attulerit, contrariaque rite disjecerit. Is profecto ſibi palmam atque triumphum hac in re non ſemel decrevit. Merito ne, an immerito, æquum minime eſt, nos pari facilitate ſtatuere. Doctorum hominum, nulli factioni addictorum, erit hoc ſuo tempore judicium. Interea conſtare arbitror, quidquid rationum alicujus ponderis a Migliaccio ad cauſſam iſtam adductum fuit, ex Parthenotimi armamentario fuiſſe deſumtum, atque aliis verbis in aciem deductum. Igitur ſi quæ nos antea adverſus Parthenotimum diſſeruimus, bene compacta & ſolida appareant, cum Parthenotimi, tum Canonici ipſius fundamenta collapſa dicenda jam erunt. Ulteriori proinde pugna ſuperſedere poſſemus; ſed juvat levi ſaltem brachio nonnulla excutere, quæ peculiari conatu aut ab aliis Migliaccius in hoc certamen derivavit, aut in cerebro ſuo conſtruxit. Reliquas ejus phaleras dimiſſas volo hominibus, quos terere tempus delectat. Is ergo Diſs. III. Cap. 4. exemplum *Cultus ſacrarum Imaginum* urget. Si ei fides, Patribus Concilii VII. Oecumenici, dum earumdem venerationem conſtituerunt, non ſolum nulla clara Traditio

ditio Patrum adfuit, ſed etiam contraria Traditio obſtabat: quam in rem teſtes profert Minucium Felicem, Tertullianum, Concilium Illiberitanum, ac Serenum Epiſcopum temporibus Gregorii Magni Romani Pontificis. Et nihilominus in eo Concilio ſancita fuit ſacrarum Imaginum veneratio. Ex quo deinde infert, nihil obſtare debere *Traditionis* defectum ad referendam in Dogmata Catholica Piam Scotiſtarum Sententiam. Sed homini iſti, Hæreticorum hac de re calumnias adverſus Catholicam Eccleſiam juvanti, & illudenti Catholicis, dum fingit, *Dogma iſtud de Imaginibus cum Eccleſia natum, ſed occulte alitum*, ac poſtea Patres ab ea ſententia averſos ſupponit, negatque *Traditionem* Dogmatis hujus: nihil aliud reſpondendum, niſi quod Bellarminus Lib. II. Cap. *6.* de Imagin. Sanctor. repoſuit Alphonſo de Caſtro ſcribenti, *Serenum & Epiphanium excuſari ab hæreſi, quia res nondum erat determinata. Satis res*, inquit Bellarminus, *determinata erat uſu totius Eccleſiæ; ſed nihil iſti contra Fidem aut Veritatem egerunt, vel docuerunt. Ac præſertim Epiphanius, qui purgatur ab omni ſuſpicione erroris circa Imagines in VII. Synodo. Et certe non ſine TEMERITATE, & PRÆJUDICIO Catholicæ Fidei, tam craſſi errores tam magnis viris tribuuntur*. Certe vel primis Eccleſiæ Sæculis ſacræ Imagines in uſu ac veneratione fuerunt, quod præter alios evincunt Aringhius, Bonarota, Boldettus, atque alii, qui de Romanis Cœmeteriis egere. Earum uſum, utilitatem, ac honorem Eccleſia probabat, uti conſtat ex multis Patribus, & præſtandum hunc honorem ſolidæ rationes perſuadebant. Quare ubi Iconomachi in eas ſævire cœperunt, Orthodoxi omnes pro iis continuo ſteterunt, ac Traditionem hoſtibus opponentes, legitime ſui etiam Sanguinis profuſione certarunt. Sed ſuperfluis hèic te detinere nolo. Hæc nihil ad rem noſtram. A quinque Sæculis in diſputatione eſt Deiparæ Conceptio. Numquam Eccleſia improbavit oppoſitam Scotiſtis Thomiſtarum Opinionem, immo a duobus & ultra Sæculis interdixit, ne quiſquam ei *Impietatem* aut *Errorem* objiceret, neve *Peccati* ejuſdem profeſſores argueret. Quid ſimile umquam excogitet Migliaccius cum ſacris Imaginibus, ita ut ſibi licere putet pro Pia Sententia mortem obire?

Porro ſi exſpatiari luberet, atque ad ſtateram appendere, quæ idem Cenſor Diſs. III. Cap. 3. pro ſua eruditione profert, quaſi integrum Eccleſiæ ſit Dogmata ſtatuere, *Traditione Patrum* inconſulta, immo eadem etiam repugnante, quum in his ei ſatis ſit *Prudentia* ſua uti: facile mihi foret oſtendere, quam falſas merces novus hic Theologus ad mercatum adducat. Unum dicam. Quicumque talia venditat, nihil aliud agit, quam Eccleſiæ ipſius fundamenta convellere. Certum quippe eſt, numquam ab Eccleſia disjungi, neque

eſſe disjungendum Prudentiæ præſidium, ſive Dogmata ſpeculativa aut moralia ſtatuat, ſive Diſciplinæ capita præſcribat. Ad Diſciplinam ſtatuendam ſatis eſt ei unam plerumque Prudentiam adhibere in conſilium. Verum in Dogmatis ſtabiliendis tum Prudentia ſuadet, tum Regula Fidei præcipit, ut non cujuſquam arbitrio, ſed Revelatione Dei decreta nitantur. Hæc autem Revelatio non aliunde haurienda eſt, niſi e Libris divinis ſecundum interpretationem Sanctorum Patrum explicatis, aut ex Traditione eorumdem Patrum, qui Revelationem non ſcriptam nobis conſervarunt, aut ex utriſque fontibus deducendo per legitima certaque conſectaria ſententias. A mente, atque ab uſu perpetuo Eccleſiæ aberrat, ſi quis aliter docet. Neque nodi iſti ſecantur lepidis iis depromtis e Tirocinio Eloquentiæ figuris, aut verſibus, quibus orationem ſuam veluti floſculis exornat Migliaccius, dum exempli cauſſa eodem Cap. III. Diſſ. 3. pag. 71. in Tulliana hæc verba erumpit: *At quouſque tamdem abutere patientia noſtra Lampridi?* Theologorum nemo haſce ineptias invideat novitio iſti Theologo, quæ imberbem juvenem in ludo literario garrientem, non virum gravem decent. Lectoribus deinde imponit illius Eloquentia Diſſ. III. Cap. 4. ubi fingit, a Lampridio generali ſententia contemni Populorum Fidelium conſenſum & Traditionem: quod ille numquam ſomniavit. Immo non levis habita ratio fuit hujuſmodi ſuffragii contra Arianorum peſtem, atque Iconomachorum furorem. Hoc ille tantummodo ait de Populorum conſenſu in Piam Sententiam; neque enim *Traditionis* nomen tribuas doctrinæ, cujus exordium poſt mille annos a condita Eccleſia unuſquiſque fateri cogitur; & Populus Chriſtianus ex frequenti prædicatione illius, & ex Probabilibus lineamentis Pietatis ad eam amplectendam adductus deinde fuit. Quærimus heic Traditionem Sanctorum Patrum, qui ſex primis Eccleſiæ Sæculis floruerunt, non Traditionem, ut ita dicam, heri natam. Quamquam quid ajo? Inſurgit heic eloquentiſſimus Canonicus, & pag. 93. longe alia bonam gentem docet, ſcribens: *Populorum iſte confluxus in Piam Sententiam non ab heri, aut nudius tertius coortus eſt, ſed POST HOMINES NATOS vetuſtiſſimus eſt. Argumento eſt igitur hanc SEMPER Traditionem viguiſſe in Eccleſia, cujus plerumque ſimplicitas Populorum fidelior cuſtos eſt, quam Theologorum factioſæ contentiones.* Niſi hinc agnoſcas, quale ſit pugilis hujus ingenium felix, locuples doctrina, obtuſam mentis tuæ aciem cave ne dicam. Hactenus ſacræ Theologiæ, ſive Theologorum Scholis grandis honor eſt habitus. Fallebamur; neque enim a Theologis, qui veritatem ſuis *contentionibus* proſcindunt, ſed *PLERUMQUE a ſimplicitate Populorum* vera Eccleſiæ doctrina expetenda eſt. An toleranda hæc monſtra ſint in Eccleſia Dei aliorum erit decernere. Deinde fallorne ego, an recte interpretor voces illas

poſt homines natos, ideſt *a creatione Mundi*? Ergo, ſi Theologum hunc auſcultamus, nata eſt una cum primis hominibus Traditio de Immaculata Virginis Conceptione, eaque in poſteros propagata per tot Sæcula, felici curſu ad noſtros uſque dies inconcuſſa pervenit. Quin & hoc monſtri ſimile omnibus rei iſtius gnaris videri poſſit, nullus dubito. Quid ergo non expectandum ab homine, qui aliena adeo a veritate tam placide confingit, atque aliis vult perſuadere? Hæc quæſo perpende, ac de hujuſmodi capite quæ tua ſit ſententia, mihi revelabis.

Totus deinde eſt eruditus Canonicus Diſſ. IV. & V. in oſtendendo nihil officere Piæ Sententiæ loca Patrum, quæ Lampridius produxerat ad refellendam *Debiti* exemtionem, quam Virgini tribuunt quidam poſteriorum temporum Theologi. Utinam id illi bene cedat. Tum loca congerit Scripturarum, Sanctorum Patrum, ac Theologorum, ab Apoſtolorum temporibus exordio ducto, ut evincat, minime deeſſe vetuſtiſſimam eidem Piæ Sententiæ Traditionem. Ejus conſilium probo, conatum laudo; & quoties ei animus ſit conciliare dumtaxat aut augere Piæ ipſius Sententiæ *Probabilitatem*, ego quoque lubenti animo fateor recte uſurpatum in eum finem tantæ Eruditionis cumulum. Verum ubi quiſquam contenderet, per ea poſſe etiam ſuaderi *Certitudinem* ejuſdem Sententiæ, & Voti Sanguinarii auctoribus animos hinc eſſe addendos: auctor ei forem, ut ipſum Migliaccium adiens, ab eo clam ſciſcitaretur, ipſene umquam hujuſmodi *Certitudinem* ſibi perſuaſerit, an more Legulejorum cauſſæ aliorum ſerviens ea coacervaverit, quæ ipſemet inepta ad eam Certitudinem ſtatuendam in corde ſuo probe agnoſcat. Is certe pag. 4. ſe quidem profeſſus eſt Voto obſtrictum de tuenda Pia Sententia, addens tamen: *Fateor vero, non hactenus uſque ad Sanguinem*: quod non perfunctorie dictum, nobiſque præſertim notandum eſt. Fieri poteſt, ut reliqua etiam amico petenti fateatur. Scilicet ſe, uti ad Lectorem ait, *impar ſuis viribus opus* aggreſſum fuiſſe, ut votis obſecundaret Alphonſi Fernandez de Medrano eximii viri, atque ut paucorum qui Sanguinarium Votum concipiunt, conſcientiæ pro ſua etiam virili parte ſolatio eſſet. Sed quidem aggregaſſe ea Patrum loca (quod & P. Ferdinandus de Salazar Anno 1622. aliique antea præſtiterant) non quod ullam Piæ Sententiæ *Certitudinem* accedere poſſe ex iis locis arbitraretur: quando Romana Eccleſia vel poſt illorum aciem productam perrexit eſſe conſtans in relinquendo indeciſam atque incertam hujuſmodi controverſiam; ſed ut Thomiſtis demonſtraret, ne in vetuſtis quidem Sæculis deſiderari, qui Immaculatæ Conceptioni faviſſe videantur. Ceterum non ſe adeo in Eruditione & Critica Arte hoſpitem eſſe, quin ſubodorarit, ad Apoſtolica tempora minime pertinere Acta Paſſionis *Sancti Andreæ*; atque

ex *Immaculatæ*, *Impollutæ*, aliiſque hujuſmodi titulis a Græcis aut Latinis Scriptoribus Deiparæ tributis, nihil certi extundi poſſe, ut *Immaculata* etiam credatur illius Conceptio. *Sancti Irenæi* verba fortaſſe fateretur a ſe producta, ut apparatus creſceret, quamquam conſcius foret, nullum eis locum eſſe in præſenti controverſia. Nimis ſero ſe animadvertiſſe, adulteratam a ſe incaute fuiſſe *Tertulliani* ſententiam, quaſi is ſcripſerit de Eva: *Ut abjecta pareret, & in doloribus pareret Verbum, Diaboli ſemen illi fuit*, quum ille hæc habeat: *Ut abjecta pareret, & in doloribus pareret, verbum Diaboli ſemen illi fuit*. Scilicet ibi comparatio inſtituitur inter verbum Serpentis, ſive Diaboli ad Evam, & verbum Angeli ad Mariam. *Crediderat Eva Serpenti, credidit Maria Gabrieli*; ac proinde ſe vigilantem ſomniaſſe, dictum a Tertulliano, *Mariam non habuiſſe in carne antiqui feminis ſemen antiquum*; quibus verbis, *peccatum originis utique Evidenter excludit, hoc enim eſt Tertulliano ſemen Diaboli*. Præterea in Homilia tributa *Origeni* eamdem dumtaxat occurrere comparationem inter Evam Serpenti credentem, & Mariam Angelo credentem. Se profecto non ignoraſſe, Librum de Cardinalibus Chriſti operibus fœtum eſſe *Arnoldi Abbatis Bonæ Vallis*, qui Sancti Bernardi ævo floruit; attamen ſe id diſſimulaſſe, ſperando futuros, qui *Sanctum Cyprianum* adhuc crederent ejuſdem Libri Auctorem. Hæc atque alia horum ſimilia, quæ prætereo, dicturus ille fortaſſis eſt.

Quod ſi æſtuantem eum deprehendimus pag. 151. in Lampridium, quod hic negarit, ex Libro contra quinque Hæreſes, Præſervationem Virginis certo deduci poſſe: ille fortaſſis re melius perſpecta in aliam poſtea ſententiam conceſſurus credendus eſt. Et certe mirari cogeremur, quei homines docti iis utantur locis, quæ non ſolum a Sententia ſua abhorrent, eamque lædunt, ſed etiam doctrinæ Eccleſiæ adverſari videntur: niſi notum foret, quouſque abripere ingenium hominum poſſit præconceptus cordis vehemens affectus. Hæc ſunt de Chriſto Domino antiqui Auctoris verba contra Manichæum. *Quid eſt, quod te promovet in mea Nativitate? Non ſum Libidinis conceptus cupiditate. Ego Matrem, a qua naſcerer, feci; ego viam meo itineri præparavi, atque MUNDAVI*. Hoc eſt Spiritu Sancto obumbrante eam, ab omni inquinamento purgavi, quum Matrem meam feci, atque in ea conceptus fui. *Hanc, quam deſpicis Manichæe, Mater mea eſt, ſed manu fabricata eſt mea. Si potui inquinari, cum eam facerem* (ideſt cum eam facerem Matrem) *potui inquinari, cum ex ea naſcerer. Sicut tranſitu meo illius non eſt corrupta virginitas, ſic mea ibi non eſt maculata majeſtas. Si Solis radius cloacarum ſordes deſiccare novit, eis inquinari non novit: quanto magis ſplendor lucis æternæ, in quo nihil inquinamenti in-*

cur-

Digitized by Google

currit, quocumque radiaverit, MUNDARE poteſt, ipſe polluti non poteſt? Stulte, unde ſordes in Virgine, ubi non eſt concubitus cum homine patre? Unde ſordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo eſt paſſa dolorem? &c. *Sicut ille natus eſt SOLUS, inter mortuos Liber: ſic iſtius, ex qua natus eſt, Matris pudor Solus eſt integer. Eva inobediens meruit pœnam, Maria obediendo conſecuta eſt Gratiam. Illa guſtando prohibitum maledicta; hæc credendo Angelo eſt benedicta.* Hæc omnia attente perpendantur. Nihil aliud inde exſculpere poſſis, niſi Beatam Mariam in Conceptione Chriſti ab omni ſorde fuiſſe *Mundatam:* quam ſententiam tradidiſſe videtur & Nazianzenus in Orat. 38. de Chriſti Nativitate, ubi ſic de Chriſto ait: *Humana omnia, excepto peccato, ſuſcepit: conceptus quidem ex Virgine, corpore & animo præpurgata.* Idem quoque tradiderunt alii, quos memorat Ferdinandus Salazar Argum. XII. Cap. 41. Can. 4. Paria inſuper inſinuaſſe videtur nuper memoratus Arnoldus Abbas Bonæ Vallis in verbis ab ipſo Migliaccio ſub Cypriani nomine productis, ubi Deipara dicitur poſt partum ſatisfeciſſe Legi Purificationis, *quaſi cum aliis mulieribus eſſet ei in hoc opere ratio ſimilis*, quum ipſa in Conceptione Chriſti caruerit voluptate. Propterea ſubdit: *Nihil in hac re petiit ultio, nec præcedens delectatio expetiit pœnarum uſum. Spiritu Sancto obumbrante, Incendium originale extinctum eſt; ideoque innoxiam affligi non decuit; nec ſuſtinebat juſtitia, ut illud vas electionis communibus laſſaretur injuriis, quoniam plurimum a ceteris differens, natura communicabat, non culpa.* Quæ heic *Culpa* dicitur, non eſt originalis, ſed quidem Puerperarum, uti Scriptura loquitur, *Peccatum*, præcipiente Domino Levit. XII. *6.* ut *expletis diebus purificationis deferant agnum anniculum in holocauſtum, & pullum columbarum, ſive turturem pro Peccato.* Redeo ad Auctorem Libri contra quinque Hæreſes. Objiciebat Manichæus, indignum eſſe Deo naſci ex Muliere, & inquinari ſordibus, quibus tum in libidinoſa conceptione, tum in partu fœmina obnoxia eſt. Nihil horum accidiſſe ait Chriſtianus Scriptor; nam Chriſtus Mariam *Gratia* præoccupaverat, quam *Gratiam obediendo* Dei mandatis per Angelum nuntiatis ipſa *conſecuta eſt*; eaque ratione *viam ſuo itineri præparaverat, atque Mundarat.* Neque is *Libidinis conceptus fuit cupiditate.* Neque in partu ullæ ſordes fuerunt; quippe Maria intacta virginitate Chriſtum peperit. Quando etiam daremus, referendum eſſe *fabricata* ad tempus, quo Maria concepta fuit, aditum huc non haberet *Præſervatio*, ſed quidem *Sanctificatio;* inquit enim *Mundavi*, & *Mundare* potui; nihil autem *Mundatur*, niſi quod antea inquinatum erat. Propior tamen ſenſui illius Auctoris eſt dicere, Matrem Domini fabricatam, & præparatam fuiſſe, non quando Maria concepta fuit in utero Sanctæ An-

næ,

næ, ſed quando ad eam miſſus eſt Gabriel; tunc enim illam fecit Matrem ſuam, quum illam *Mundavit* per *Gratiam*, quam *Maria* tunc ſolum *obediendo conſecuta eſt, & credendo Angelo* facta *eſt benedicta*. Porro omnem ambiguitatem deinde tollunt ea verba de Chriſto, qui *natus eſt Solus inter mortuos Liber*, ideſt Solus a Peccato Liber: quod tot alii Patres antea & poſt tradiderunt. Quo ergo abeant petulantia in Lampridium Migliaccii dicteria ad hunc locum, & quid de eo dicendum ſit, dum poſtrema ea verba diſſimulat, ſatis intelligis. Sed quia hinc aliquis inferre poſſet, inquinatam fuiſſe Virginem, quo tempore nuntius ad eam miſſus eſt Angelus Gabriel, factaque fuit Mater Filii Dei, locum heic habitura eſt doctrina Sancti Thomæ, cujus ſunt verba 3. p. Qu. 27. Art. 3. ad 3. *Dicendum, quod Spiritus Sanctus in Beata Virgine duplicem Purgationem fecit. Unam quidem quaſi præparatoriam ad Chriſti Conceptionem, quæ non fuit ab aliqua impuritate culpæ vel fomitis, ſed mentem ejus magis in unum colligens, & a multitudine ſuſtollens. Nam & Angeli purgari dicuntur, in quibus nulla impuritas invenitur, ut Dionyſius dicit 6. c. Eccleſ. Hierarch. Aliam vero purgationem operatus eſt in ea Spiritus Sanctus mediante Conceptione Chriſti, quæ eſt Spiritus Sancti opus. Et ſecundum hanc poteſt dici, quod purgavit eam totaliter a fomite.*

Locum ab omnibus laudatum ex Oratione Sancti Joannis Damaſceni de Nativitate Virginis etiam Migliaccius profert, nempe: *Natura Gratiæ fœtum antevertere minime auſa eſt; verum tantiſper expectavit, dum Gratia fructum ſuum produxiſſet. Siquidem oportebat eam Primogenitam in lucem edi, quæ rerum omnium conditarum Primogenitum, in quo omnia coagmentata ſunt, paritura erat.* Subdit Canonicus: *Quid clarius pro Pia Sententia deſiderari poſſit, penitus ignoro.* Sed quamvis & iſta ad *Probabilitatem* Piæ Sententiæ conciliandam merito adhibeantur, nullam tamen *Certitudinem* præſtare poſſunt. Nam ſi in his Migliaccius tam clare expreſſam videt *Præſervationem* Virginis, clare alii, & fortaſſe clarius, *Sanctificationem* deprehendent. Quotieſcumque enim imaginemur, loqui Damaſcenum de Conceptione Virginis, ejus loci ſenſus hic erit: Natura non auſa eſt efformare aut animare fœtum Mariæ, niſi poſtquam Gratia Mariam produxit. Nonne heic habes hircocervum? Nondum naturaliter exſiſtebat Maria, & nihilominus in Mariam Gratia illapſa erat. Imaginationem hanc antea explosit Sanctus Thomas in 3. diſt. 3. qu. 1. art. 1. negando, *Beatam Virginem ante animationem fuiſſe ſanctificatam*, eique adſtipulantur Suarius, aliique Theologi. Mitto inquirere, an ad Naturam referri poſſit animatio, quum Anima a Deo creata inferatur in Corpus. Quænam ergo Damaſceni mens? Mariam fuiſſe in utero *Sanctificatam*,

tam, antequam naſceretur; non enim auſa eſt Natura eam in lucem edere, niſi Gratia eamdem antea ſanctificaſſet. Et certe de *Nativitate* Virginis eſt titulus Homiliæ, atque de ea, non vero de Conceptione, eſt ibi ſermo. *Quoniam*, inquit Damaſcenus, *futurum erat, ut Dei Genitrix Virgo ex Anna Naſceretur, Natura Gratiæ germen antevertere non auſa eſt &c. Siquidem oportebat, eam Primogenitam in lucem edi*, ſive *Naſci*. Non ergo de *Conceptione*, ſed quidem de *Nativitate* Virginis, heic agitur; & Sanctificata per *Gratiam* dicitur Virgo, antequam Natura eam in lucem ederet. Luculentius autem apparet, non aliam fuiſſe Damaſceno mentem, quando cum aliis Sanctis Patribus concors & ipſe ſcripſerit Homil. in Sabbatum Sanctum Cap. 20. *Deus quippe Verbum, ipſe noſtri conditor, omnia noſtra noſtri cauſſa in ſe ſuſcipiens, noſtraſque ægritudines expertus, cum ſimilis nobis exſiſteret ſine Peccato, Legem implevit, SOLUS inter homines a Peccato Liber, ac proinde nec morti obnoxius*. Hiſce verbis ſubtexenda ſunt, quæ idem Sanctus vir habet Hom. II. in Dormitionem B. Mariæ Virginis, ubi ait: *Nam quæ veram vitam cunctis protulit, quei tamdem morti ſubdita fuiſſet? Sed cedit Legi ab eo latæ, quem genuit; & ut Filia veteris Adam, Paternam Sententiam ſubiit*. Reliqua a Migliaccio adducta non attingo, quæ emunctioris naris viri expendent, ſi quando hac de re judicium ſolenne inſtituatur. Prætereundum tamen non eſt, eumdem Canonicum fortaſſis agniturum, ſe ludum luſiſſe, quum pag. 140. Æditorum Panormitanæ Eccleſiæ lepide in ſcænam traxit, quaſi ii eludere ſe poſſe putarint auctoritatem Sanctorum Patrum, qui *Solum* Chriſtum Dominum originalis labis expertem agnovere: ex eo quod idem Chriſtus dicatur in Hymno Angelico *Tu Solus Sanctus*, quum tamen & *Sancti* appellentur homines conſummatæ virtutis; ille *per eſſentiam*, iſti *per gratiam*; & *Soli Deo bonor & gloria* exhibenda ſit, quum tamen & *Sanctis* honor exhibeatur. Nam is jamdiu novit, & pro comperto habet, hiſce nihil evinci poſſe in præſenti controverſia, quando Patres diſerte cauſſam memorant, cur *Solus* Filius Dei nullam in ſua Conceptione maculam contraxerit; nempe quia non ex virili ſemine, non ex concupiſcentia carnis, ſed obumbrante Spiritu Sancto, Unus & Solus in Virginis utero conceptus fuit. *Nulla voluptate carnalis concupiſcentiæ ſeminatus ſive conceptus, & ideo nullum peccatum originale trabens*, inquit de eo Sanctus Auguſtinus in Enchiridio de Fide Cap. 41. addens infra Cap. 48. *Solus potuit ita naſci, ut ei non opus eſſet renaſci*. Idem ille repetit in aliis compluribus locis. Quam doctrinam Sancti quoque Ambroſius, Leo Magnus, Gregorius Magnus, atque alii Patres, & Thomas Aquinas tradiderunt, ac præcipue Sanctus Fulgentius docuit num. 16. & 17. in Lib. de Fide ad Petrum, qui olim Auguſtino tribueba-

buebatur. Sunt etiam ejuſdem Fulgentii verba num. *69. Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum originali peccato naſci, impietati ſubditum, mortique ſubjectum &c. A qua ira nullus liberatur, niſi per fidem Mediatoris &c. qui ſine peccato conceptus, ſine peccato natus, ſine peccato mortuus &c.* Quare non a ludente Migliaccio ſubſidium heic petant Piæ Sententiæ aſſertores, ſed quidem a Salazario in Defenſ. Immac. Concept. Cap. 41. n. 36. a Porrecta in Comment. ad 1. 2. S. Thomæ qu. 81. art. 3. atque ab aliis Theologis, qui probabilem ſolutionem adhibent ad hujuſmodi SS. Patrum loca.

Ad *Votum Sanguinarium* (a ſe tamen numquam emiſſum) progreditur tamdem Canonicus Siculus Diſs. VII. Sed nobis heic neutiquam immorandum, poſtquam ille nihil aliud præſtitit, niſi quæ in hanc rem doctiſſimus vir Parthenotimus Theologica gravitate diſſeruerat, in aciem rurſus declamatoria levitate educere, iiſque addere ornamenti loco quæcumque in os incurrerunt dicteria, ſarcaſmos, atque convicia. Disjecta, ut reor, Parthenotimi mole, Migliaccianam quoque proſtratam mihi perſuadeo. Quare tantum ſupereſt, ut pauca, quæ peculiaria excogitavit Migliaccius, ad examen adducamus. Ejuſdem Diſſertationis VII. Cap. 2. *nobis exhibetur impius Tyrannus, qui in odium cultus Deiparæ per Piam Sententiam exhibiti, eamdem juberet a Fideli quopiam improbari, ſcilicet ægerrime ferens, tanto Chriſtiani Populi plauſu id Myſterium frequentari. Eo caſu nemini dubium, quin Fidei Præceptum publice profitendæ nos urgeat, ut dura quæque ſuſtineamus, ne Piam Sententiam improbemus, in quo Martyrio perferendo, quamvis laus præcipua Fidei in Martyre eſſet, ſuas tamen partes obiret etiam Pietas, qua nec vellet, vel ubi cetera deſint, Deiparæ Cultum deprimi, vel labefactari.* Sed quid ait inſignis iſte Theologus: *Nemini dubium?* Immo id ſolum nemini dubium futurum eſt, male hæc omnia efferri, quippe ſine ulla diſtinctione, immo ea confuſione, ut Chriſti Fideles rapi in errorem poſſint. Primo: ſi quiſquam] adigere nos velit ad affirmandum, non deberi Cultum Hyperduliæ Beatiſſimæ Virgini, neque utile atque laudabile eſſe ad illius interceſſionem confugere: danda eſt potius vita, quum ejuſmodi Cultus & Invocatio ad Fidei Dogmata ſpectent, & pro iſta cauſſa moriens, *Martyr* erit dicendus. Secundo: ubi quis velit, me Impiam aut Hæreticam appellare Piam Sententiam, tunc, uti animadvertit Lampridius Cap. XVII. pag. 130. videtur mors potius eligenda. Præſtaret tamen conſulere prius Apoſtolicam Sedem, quando mors etiam toleranda videtur, ne *Impia* aut *Hæretica* dicatur contraria Thomiſtarum de *Sanctificatione* Sententia. Tertio: ſi tantummodo Tyrannus mortem comminaretur ſuſtinenti Piam de *Præſervatione* Sententiam Veram, aut Certam eſſe, & Virginem

ſub

ſub ea ſignificatione publice colere non ceſſanti : graviſſime fallitur Migliaccius, dum ſpem *Martyrii* facit pro ea Veritate aut Certitudine occumbere volentibus. Vide Eminentiſs. Lambertinum, qui Lib. III. Cap. 19. num. 12. & ſequ. de ſerv. Dei Canon. docet, *Martyrem non eſſe, qui moritur pro Opinione aut Sententia adbuc ab Eccleſia non definita*. Tum num. 14. addit, *quod, uſquequo controverſia ab Eccleſia definita non eſt, ille, qui tuetur Beatiſſimæ Virginis ſervationem a Peccato originali in ſua Conceptione, non poteſt non habere, Immo TENETUR habere formidinem de oppoſita Sententia : ex quo nimirum infertur, morientem ob dictam cauſam Martyrum Catalogo non eſſe adſcribendum, uti late Hurtado &c.* Addendum eſt, Theophilo Raynaudo præceptum fuiſſe, ut expungeret id, quod ſcripſerat, ſcilicet : *eum futurum Martyrem, cui mors intentaretur, niſi Piam Sententiam de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis Immaculata improbaret*. Animadverte illud *Improbaret*: Caveant ergo ab hujuſmodi Doctore Siculi.

Eoque magis cavendum eſt eis, nam ſi vera ac ſolida ſunt, ut mihi perſuadeo, quæ Lampridius, & ego in præteritis colloquiis ſtatuimus, qui pro Piæ iſtius Sententiæ tutela moreretur, non ſolum Martyribus adjungendus non eſſet, ſed etiam Imprudentiæ & Peccati reus foret habendus. Nihil aliud ſane eam dicas niſi *Sententiam*, ſive *Opinionem*, quæ *formidinem Erroris* minime excludit. Exploratum autem puto, non Licere pro Opinionum tutela mortem oppetere; & Pietatem in Vitium deflectere, ubi Piam Sententiam tueri velit Sanguinis profuſione. At inquit Migliaccius pag. 205. *Conſtat autem per Fidem, Deo gratum eſſe Cultum erga Deiparam, erga Deiparam, inquam, peccati originalis expertem. Id juxta Decreta Pontificum ab ipſo Lampridio non ſemel didicimus*. Caveant, rurſus ajo, Siculi ab hujuſmodi Doctore, qui ab affectibus ſuis ſeductus ad ſuam gentem decipiendam præcipiti curſu fertur. Neque *Conſtat per Fidem*, Deo gratum eſſe Cultum erga Deiparam uti peccati originalis expertem ; neque id uſpiam Lampridius affirmavit : aliter nulla amplius reſtaret de hac re diſputatio. Tunc per Fidem conſtabit, ejuſmodi Cultum Deo gratum eſſe, ſi Apoſtolica Sedes definiendo controverſiam, pro Pia Sententia pronuntiet. Interea Cultus eſt Opinativus, Pietas Opinativa : hoc eſt, tot motiva Probabilitatis in Piam Sententiam confluunt, ut Prudentia Eccleſiæ laudabilem putet ejuſmodi Pietatem, & commendet Cultum ſecundum eam Sententiam Virgini exhibitum. Nos autem recte Opinamur, non vero ex Fide credimus, Cultum ejuſmodi Deo placere. Sed nihil refert funem contentionis longius producere cum Theologo, qui tanta cum petulantia & oſtentatione ingenii iſta pertractat, neque hactenus didicit, innumera eſſe, quæ in Eccleſia Dei ad Pietatem ac Religionem ſpectant, dum Sanctos, eorumque Imagines & Reliquias colimus, neque tamen ad

2 Fidei doctrinam referuntur, neque pro iis fas eſt Sanguinem noſtrum impendere.

Subdit ille deinde Cap. III. pag. 208. occurrere poſſe circumſtantias, *in quibus Piæ Sententiæ Certitudinem Fidelium pæne omnium mentibus alte defixam Improbare, aut cavillis laceſſere, grave Puſillis mentibus Scandalum pariat*. In hiſce caſibus, inquit, & Caritas & Pietas poſtulant, ut jugulum Lictoribus offeratur. Sed nugas ille nobis deprædicat. Nullum occurrere heic poteſt Scandalum, quando non probans Piam Sententiam dicat, ſe neſcire, verane ſit, an falſa, quum ipſa Romanorum Pontificum Decreta allegando, oſtendi poſſit, in Incertitudine adhuc eamdem Sententiam verſari. Immo neque Scandalum accidet, ſi adactus coram Tyranno Fidelis proteſtetur, ſe credere non *Præſervationem*, ſed contrariam de *Sanctificatione* Opinionem, quando ipſa Romana Eccleſia interdixit, ne Impietatis aut Erroris altera hæc Opinio accuſetur, aut ejus ſectatoribus Peccatum objiciatur. Præterea, ut vitetur Puſillorum Scandalum, nemo tenetur ad nimis ardua, quale foret facere vitæ aut fortunarum jacturam. Immo Gregorius Magnus in Homilia 7. ſuper Ezechiel. ſcribit: *In quantum ſine Peccato poſſumus, vitare proximorum Scandalum debemus*. Peccatum vero foret, vitam, cujus domini non ſumus, ob ſtultas tantummodo Puſillorum imaginationes velle prodigere. Pergit Migliaccius Cap. IV. contendere: *Poſſe licite & cum laude ſanguinem fundi pro tuendo Feſto ab Eccleſia indicto ſecundum Piam de Intemerata Conceptione Sententiam. Immo inſtanti Tyranno, ut Feſtum ejuſmodi reprobemus, præſtare millies mori, quam morem gerere*. Ut hoc oſtendat, in longam diſputationem ſe conjicit a Theologis diverſo ſtudio agitatam, an Lex humana obliget cum vitæ diſcrimine. Verba ſerere non heic eſt mihi animus. Id unum habeto. Si Tyrannus ſecures minetur, niſi improbes Cultum ex Fidei decretis debitum Deiparæ, aut neges tributam Eccleſiæ a Deo auctoritatem indicendi Feſtivitates ſacras: tunc tibi mors potius eligenda. Sin ille hoc tantum velit, non celebrandum eſſe Feſtum Conceptionis, quia Sententiam Piam ille improbat, & a te aperte aut tacite improbandam jubet: tunc violentiæ cedendum eſt, & Prudentia expoſcit, ut a Feſto illo celebrando abſtineas, ſerveſque vitam tuam. Nam Eccleſiaſtica Præcepta, uti toties diximus, quum mortis periculum imminet, plerumque non ſolum non obligant, ſed etiam vetant, ne cum tanto Fidelium detrimento obſerventur. Eoque minus in caſu iſto mors eſt eligenda; nam Devotioni tuæ erga Immaculatam Virginis Conceptionem tu alia ratione conſulere potes. Ad hæc falſum eſt, ab Eccleſia præcipi peragendum ab omnibus Chriſti Fidelibus Feſtum Conceptionis ſecundum Piam Sententiam. Licet adhuc illud celebrare ſub ſignificatione *Sanctificationis*; pro-

propterea.

ptereaque non te adigit Eccleſia ad probandum Objectum hujus Feſti ad Scotiſticæ Sententiæ normam; ſed quidem poſtulat, ut tempori & violentiæ cedens, vitam tuam imprudenter non projicias. Audiendus eſt etiam Migliaccius, quum Diſs. VIII. Cap. 1. Patronum producit Pupilli & Viduæ *vitam & bona omnia in judicio tuentem. Fac*, inquit, *ut de maximi momenti rebus, vita ſcilicet, & bonis omnibus clientum in judicio diſceptetur, & præpotens Adverſarius Patronum ab eorum patrocinio ſuſcipiendo mortis comminatione deterreat. Quotuſquiſque ſummam ejus Caritatem laudibus non extolleret, qui ſe interim potius ſineret, quam Pupilli aut Viduæ tam grandis aleæ cauſam deſerere?* Panormitanos ingenioſiſſimos viros fungorum loco habeat Theologus iſte neceſſe eſt, quando eis ejuſmodi doctrinam propinat. Si comminatio iſta accideret, deſerenda ſane non eſt Patrono tutela Pupilli & Viduæ, ſive cujuſcumque alterius perſonæ; ſed is confugere ad Principem debet, qui injuſtum adverſarium ſevera animadverſione comprimet, periculoque Patronum eripiet. Sin Princeps muneri ſuo heic deſit, aut Tyrannus ejus preces & querelas contemnat: tunc Patronus ille, dum Prudens ſit, patrocinio renuntiare debet; & ubi pervicaciter tueri pergens clientes, Vitæ potius jacturam pati velit, non Prudens, non laudandus, ſed Demens dicendus erit, & ex evidenti quidem ratione. Jam ex ejus morte nihilo melior fieret clientum cauſſa, atque is interea omnium maximum detrimentum ſibi conſciſceret ſine ullo clientum fructu.

Hæc habes reponenda Migliaccio; cetera enim, ut dixi, quæ is longa oratione perſequitur, petita ſunt e gazophylacio P. Parthenotimi, & enormi dicacitate, miroque faſtu propoſita, confutatione non amplius indigent. Miratus autem fuiſſem, ſi ab eloquentiſſimo iſto Theologo prætermiſſum vidiſſem locum illum topicum, ad quem quiſque Voti Sanguinarii patronus hactenus declinavit, objiciens Lampridio aut nullam, aut exilem Devotionem & Pietatem erga Beatiſſimam Dei Matrem. Ejuſmodi calumniæ ſciat ſeſe obnoxium eſſe, quicumque Exceſſus in cultum & invocationem Sanctorum irrepentes vel levi brachio attingere velit. Quot & quanta Lampridius præmiſerit in laudem Deiparæ, Cultuſque, & Devotionis erga illam, jam non ſemel audiſti. Quam inique nihilominus in eum declamarint Cenſores, memineris. Unum reſtabat jaculum, quod unus Migliaccius ſibi intorquendum ſumſit. Videlicet a Muratorio in Spiritualibus Exercitationibus pronuntiatum: *La Divozion di Maria Vergine non è già neceſſaria, nè d'obbligo. Quæ propoſitio*, inquit ille, *ſi coram Theologis proferatur, fateor, nigrum utique theta, ſed non imprudentiæ, languentis atque ſuſpectæ pietatis notam effugiet.* Sed quid ſi Theologi ipſi ſtatuant, non aliunde, quam e Synagoga

malignantium & deſipientium prodiiſſe ejuſmodi cenſuram? Photius in Bibliotheca num. 225. Beati Eulogii Epiſcopi Alexandrini Librum contra Severum & Timotheum Hæreticos referens, Canonem hunc ab eo ſtatutum ait, ſcilicet: *Scripta dijudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam ſumendo, ex his de tota Scriptoris mente judicium ferendum*. Calumniatoribus hoc familiare eſſe, addebat Euſtathius Antiochenus Epiſcopus Lib. *6.* adverſus Arianos. Idem quoque Sanctus Baſilius cavendum mandavit, ſcribens: *Non decere per aliquot fragmenta & divulſiones Scriptoris Pietatem judicare*. Quin hanc æquitatis legem conculcaverit Siculus Cenſor, neutiquam dubitabis, dum animadvertas, quæ ille divulſit ex Muratorii textu, & quæ diſſimulavit, ut color aliquis eſſet calumnioſæ cenſuræ. En integrum Muratorii textum. *Ogni Criſtiano Cattolico profeſſa Divozione a qualche Santo ſuo Avvocato, e ſpezialmente alla Vergine Santiſſima, che più de gli altri Santi è cara all' Altiſſimo. Tutto bene: ma ci ha da ſtar davanti una gran verità, inſegnata a noi dalla Chieſa Santa, noſtra buona Madre ed infallibil Maeſtra. Cioè che è utile e lodevole la Divozion de i Santi, e Maſſimamente di Maria Santiſſima; ma queſta Divozione non è già neceſſaria, nè d' obbligo. Senza un tale ajuto ſi può tanto e tanto ſalvare. All'incontro non ſolamente è utile e lodevole la Divozione alla Sacroſanta perſona di Gesù Criſto, ma è anche neceſſaria, e d' obbligo ad ogni Criſtiano &c.* Appello nunc Theologos omnes, & Panormitanos potiſſimum, e quibus plerique recte ſentiunt, & recta docent, ut dicant, an non in Siculum accuſatorem merito vertenda ſint verba Vigilii Tapſenſis Lib. IV. contra Eutychen, ubi ait: *Quæ cum ita ſint, inhoneſto uteris officio; Religioſis callide inſidiaris, ut ſuperiora demendo, ac ſequentia non addendo, ita media eligis, ut verba ſententiis exuens, de eorum nuditate pro arbitrio ludas. Redde igitur ſuis omnia locis, & propria ſententiis indumenta reſtituas; & noli inſidioſis fraudibus calumnias innectere*. Dicant etiam, rogo, an non juſto omnium Judici rationem redditurus ſit accuſator, qui pauca ab eo textu diſtraxit, & reliqua diſſimulavit, ut proximo ſuo apud incautos & ignaros imprudentiæ & ſuſpectæ Pietatis notam deteſtanda hac arte inureret? Denique dicant, an inſipientiæ & malignitatis notam effugere poſſit, qui ſuſpectæ Pietatis arguit fratrem ſuum ex eo ipſo loco, in quo is Pietatem ipſam erga Sanctos, & *Potiſſimum* erga Beatiſſimam Virginem, commendat, *utilemque* & *laudabilem* profitetur? Prope eſt ut dicam, niſi in mentem parum ſui compotem cadere hæc non poſſe.

Neque is profecto negare auſus eſt, quin orthodoxa ſit Muratorii ſententia; eam tamen ad Populum deferri, Imprudentiæ facinus putat. Immo Chriſtianæ Reipublicæ intereſt hæc vulgari, ut populus Chri-

Chriſtianus, dum commendari audit Devotionem erga Beatos Dei Servos, & Præcipue erga Mariam Sanctorum Reginam, ſimul addiſcat quid differentiæ intercedat inter illam Utilem atque Laudabilem, atque alteram Neceſſariam, quam Eccleſia habendam docet omnium Salvatori Chriſto Jeſu. Immo Imprudentiæ arguendus, qui Concilii Tridentini doctrinam deprædicandam negat, atque Heterodoxis novas oblatrandi in nos cauſſas miniſtrat. Obſtruxerant eis ora Tridentini Patres, ſententiam Eccleſiæ antiquiſſimam & puram de Sanctorum interceſſione, invocatione, & cultu proponentes, & *bonum atque utile eſſe ſuppliciter eos invocare* tantummodo ſtatuentes. Quid Hæretici dicerent, immo quid non dicerent, Theologum Catholicum nunc offendentes, qui ejuſmodi doctrinam evulgandam negat, & evulgantem imprudentiæ & ſuſpectæ Pietatis inſimulat? Et potiſſimum quando tot magni nominis Theologi laudarunt quidem cultum & invocationem Sanctorum (quod & Muratorius fecit) nullum tamen commune Præceptum ſive obligationem jamdiu agnoverunt in hac Religionis parte, & libere id etiam prædicarunt. En quos ego novi, Jacobus Maſenius, Franciſcus Suarez, Martinus Becanus, & Dionyſius Petavius, inſignes Theologi e Societate Jeſu. Idem publicis typis proteſtati ſunt Adrianus & Petrus Walemburchii fratres, Natalis Alexander, Johannes Pontas, Boſſuetus Epiſcopus Meldenſis, Johannes Viguerius, Johannes Baptiſta du Hamel, & Cardinalis Gottus in Italico celebri Opere adverſus Picininum Hæreticum, & nuper P. D. Johannes Chryſoſtomus Trombelli Bononienſis Abbas Canonicorum Regularium Salvatoris in Libris de cultu Sanctorum. Num hi Imprudentes, an qui Dogma hoc occultum vellet, ut cum Siculo Saguas, cujus anomalias antea excuſſimus, alienam a Tridentino Concilio doctrinam, ac propoſitiones quaſdam piorum virorum emolliendas, non exaltandas, miſero Populo inculcare pergat? Evangelium certe, puramque Eccleſiæ doctrinam erubeſcere nemo debet. Hanc ii tantummodo erubeſcunt, & evulgatam ægre ferunt, qui ab ea diſcedunt. Neque ullum puſillis Scandalum timendum unquam erit, ubi commendatam audiant *Devotionem erga Sanctos, & Præſertim erga Sanctiſſimam Dei Genitricem;* ſed quidem ſperandum fore, ut enixius ſtudeant Neceſſariæ Devotioni erga Jeſum Chriſtum, qui eſt ſuprema Spes noſtra; *non enim eſt*, ut Apoſtolorum Princeps nos docuit Act. IV. 12. *in alio aliquo ſalus; nec aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*. Si Muratorius Tridentinum Concilium ſequitur, ſi Lampridius Romanorum Pontificum Decretis innititur in Quæſtione de Virginis Conceptione: quæ ſors futura ſit contrariæ Migliaccii, ejuſque commilitonum Sententiæ, tot dicteriis ſaturatæ, non incongruum erit conjicere. Unum reſtat, quod ſolatio eſſe poſſit Lamprido,

dio, conſideranti, non tantummodo in ſe ipſum Literatorum poſtremum, ſed & in ipſos rei Literariæ Antiſtites Migliaccium debacchari. Dixerat Lampridius Cap. XXI. pag. 161. ab Hiſpanica Inquiſitione proſcriptum fuiſſe temporibus noſtris eximium Opus, & celebre Eruditionis Eccleſiaſticæ promtuarium, ſcilicet Acta Sanctorum a P. Bollando Soc. Jeſu, ejuſque Succeſſoribus collecta & illuſtrata quam plurimis Tomis, ſed ſubinde priſtino honori reſtituta. Quid ad hæc Migliaccius? *Perinde*, is ait Diſſ. VIII. Cap. 4. pag. 266. *quaſi grande piaculum admiſerit Inquiſitio Hiſpanica præſcribendo* (is *proſcribendo* ſcripſerit) *Antuerpienſium Opus, quod deinde emendatum permiſit, cum Neminem Eruditorum lateat, quot lacunæ, quot INEPTIÆ, quæ Intemperationis Criticæ Exorbitantiæ Opus illud Inficiant. Paucis ab hinc annis, quum Romæ eſſem, ad manus habui quædam folia incerti Auctoris, e prælo adhuc recentia, quibus amariori ſtylo hujuſmodi Eruditorum nonnulli errores & nugæ proſcindebantur: quæ ſi quis legerit, ſerium certe ridebit, & dicet:*

Sunt apinæ, tricæque, & ſi quid vilius iſtit.

Sed *Nemo Eruditorum* erit, qui non in hoc homine multum inſcitiæ certe parum verecundiæ, offendat, quando is tam claros doctiſſimoſque viros, eorumque volumina ob ſaniorem Criticam, atque ob Eruditionem uberrimam a melioribus quibuſque probata, cachinnis excipit, ac temere proſcindit. Levium profecto ingeniorum eſt, eos non ferre, qui Populum erroribus ab Eccleſia improbatis, Hiſtoriam Eccleſiaſticam fabulis liberare contendunt. Et immani quidem cenſura adverſus eadem Acta Sanctorum inſurrexit. P. Sebaſtianus a S. Paulo; ſed rogandus eſt Migliaccius, ut legat *Reſponſionem* Cl. P. Papebrochii; tunc enim, ſi ſapit, fortaſſis eum pudebit intemperantiæ ſuæ, ac diſcet, Eccleſiæ Catholicæ deceptores & deſtructores non tantum eſſe, qui fabulas, & potiſſimum qui ſententias veræ doctrinæ adverſantes ſpargunt, ſed etiam qui ſparſas refellendas & eradicandas negant. Neque ultra loquutus eſt Romanus Abbas, cujus ſenſa & argumenta literis Latinis a me mandata, mi Azevede, jam tenes. Vale.

Neapoli V. Non. Majas MDCCXLII.

Aze-

Azevedo ſuo Ferdinandus Valdeſius P. S.

EPISTOLA DECIMASEXTA.

OPportune accidit, Azevede amantiſſime, ut dum noviſſimæ literæ tuæ aliquid novi a me peterent de Voto Sanguinario, non mihi longe quærendum fuerit, quo tuis votis obſecundarem. Ante aliquot dies amicus meus Romanus Abbas legendum mihi tradiderat Opuſculum Italica Lingua conſcriptum, & ex Panormitana typographia emiſſum, cui titulus: *La Riſpoſta ſenza Maſchera al Signore Lodovico Antonio Muratori del P. Attardi Agoſtiniano*. Auctor Libelli vir Clariſſimus, utpote qui ex aliis Libris illuſtre ſibi nomen antea quæſierat; immo is Siculorum omnium doctiſſimus, uti fidem faciunt Epigrammata in ejus laudem compoſita, ibique edita, quippe ibi legitur:

Tu il maggior dotto ſei del noſtro Regno.

Feſtivum illius ſtilum dicas, urbanitatem quoque præfert adhibita ab illo pugnandi ratio. Poſt Opuſculi lectionem eumdem Romanum Abbatem adii, ut quæ mea de illo ſententia foret, exponerem; ſeu potius quid ipſe ſentiret, acciperem. Sed ille hiſce me verbis præoccupavit: Agitur heic, mi Valdeſi, de egregio viro, quo cum mihi ab ineunte ætate arcta intercedit amicitia, immo & ſumma neceſſitudo. Is uti ceteros Libros ſuos, ita & hunc ad me miſit, meumque pro ſua humanitate de illo judicium popoſcit. Quid ego reſcripſerim, quum voles, non te celabo. Me tunc rogante, ut ſine mora voluptatis hujus compotem me faceret, is Epiſtolam ſuam exeruit, neque tantummodo legendam dedit, ſed etiam deſcribendam, ſi vellem, permiſit. En ergo illius exemplum.

Clariſſimo Patri Bonaventuræ Attardo Ordin. S. Auguſtini N. N. bene omnia agere.

„ PRope fuit, ut de diurno ſilentio tuo conquererer, celeberri-
„ me Attarde, quum anxietatem omnem mihi eripuerunt li-
„ teræ tuæ noviſſime ad me datæ Gratiſſimæ eæ quidem, ſed gra-
„ tiores, quod una cum eis Opuſculum nuper a te compoſitum ac-
„ ceperim. Quod ſolum dolui, primus legere non potui; alia quip-
„ pe exempla huc delata quam citiſſime fuerant, certantibus qui-
„ buſque tua legere, tua mirari. Et quandoquidem judicium meum
„ conſueta ſinceritate, qua ſemper uſus ſum, pæne extorques, quid
„ mihi acciderit, fortaſſis legere non te pigebit.

„ Dum

,, Dum die quadam cum doctiſſimis quibuſdam amicis meis ver-
,, ſarer, in Libellum a te pro Voto Sanguinario conſcriptum ſermo
,, deflexit. Erant, qui non una laude dignum aſſerebant; alii con-
,, tra mirabantur, te, quem alioqui magni faciunt, & inſtituto &
,, doctrina Sancti Auguſtini filium, in hujuſmodi agone ab eo de-
,, feciſſe, quaſi non omnia perſpecta habeas, quæ tantus Doctor tot
,, in locis de hoc argumento ſcripta reliquit. Equidem jocandi cauſ-
,, ſa reponebam: Putatiſne, P. Attardum, tantæ eruditionis vi-
,, rum, heic ſerio egiſſe? Mihi certe aliter videtur. Ad me quippe
,, is ſcripſit, ſe ab hujuſmodi controverſia alienum, tot precibus
,, eorum, qui Votum concipiunt, pulſatum fuiſſe, ut victas tamdem
,, dederit manus, & ad ſcribendum Opuſculum hoc ſeſe pæne invi-
,, tus contulerit, proditurus, non quod ipſe intimo in corde ſenti-
,, ret, ſed quod pro ea cauſſa Advocatorum more adferri poſſet.
,, Contra clamarunt omnes; ego vero in me recepi poſtera die o-
,, ſtendere, quam ſolida juſtaque foret ſuſpicio mea. Hæc ſane lu-
,, dens primo loquutus fueram, ac ludum continuare animus fuit;
,, verum, Attarde cariſſime, forſan ridebis, ubi audiveris poſt no-
,, vum Libri tui examen ſuſpicionem meam ita adauctam, ut in
,, certam quaſi perſuaſionem converſa fuerit. Itaque altera die ad
,, amicos regreſſus ajebam. Nemo ex vobis eſt, ut reor, cui per-
,, ſpectiſſima non ſit P. Attardi ſingularis eruditio, & ſubactum ju-
,, dicium. Ubi in ejus Opuſculo offendatis rationes nullius momen-
,, ti, inanes difficultates, Sanctorum Patrum verba perperam adhi-
,, bita: quid aliud excogitandum eſt, niſi ipſum inſerviſſe tempo-
,, ri, & amicorum importunitati ceſſiſſe, ea tamen pugnandi ſpecie
,, delecta, quæ vera & efficax præoccupatis nonnullorum affectibus
,, videretur, ficta vero & ludicra deprehenderetur ab aliis? Quod
,, hactenus dixi, confirmandum nunc mihi ſuſcipio.

,, Inquit is pag. 19. debuiſſe Lampridium imitari moderationem
,, Sancti Auguſtini, qui de *Peccatis* loquens profeſſus eſt, ſe nolle
,, de Maria Virgine loqui. En ejus verba Lib. de Nat. & Gratia
,, Cap. 35. *Excepta itaque Sancta Virgine MARIA, de qua propter*
,, *honorem Domini, nullam prorſum, cum de Peccatis agitur, babe-*
,, *re volo quæſtionem. Unde* (ſive *inde*) *enim ſcimus, quod ei plus*
,, *gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte Peccatum, quæ*
,, *concipere, ac parere meruit, quem conſtat nullum babuiſſe Pecca-*
,, *tum*. Ad hæc verba commentarium ſuum addit P. Attardus, in-
,, de inferens, Originalis quoque labis expertem fuiſſe Deiparam.
,, Sed quis non agnoſcat, perfunctorie iſta ab eo fuiſſe prolata? Pri-
,, mo is probe noverat, numquam aſſeruiſſe Lampridium, Virgi-
,, nem Sanctiſſimam incurriſſe Peccatum originale; immo is cen-
,, ties agnovit uti Piam ac Probabilem, immo & Probabiliorem

,, al-

Digitized by Google

,, altera, ſententiam eximentium ab eadem macula Beatam Ma-
,, riam. Unum ille contendit, *Certitudine* carere ejuſmodi Senten-
,, tiam. Secundo, omnium maxime religioſiſſimus vir compertum
,, habebat, eo ipſo in loco Sanctum Auguſtinum agere de Peccatis
,, Actualibus, ſcilicet mortalibus atque venialibus, non vero de Ori-
,, ginali. Commemorabat Pelagius eos, *qui non modo non peccaſſe*,
,, *verum etiam juſte vixiſſe referuntur*, *Abel*, *Enoch &c. Annam fi-*
,, *liam Phanuel*, *Elizabet*, *ipſam etiam Domini ac Salvatoris noſtri*
,, *Matrem*, *quam dicebat ſine peccato confiteri neceſſe eſſe pietati*.
,, Quid Auguſtinus? *Si omnes*, ait, *Sanctos & Sanctas*, *cum hic*
,, *VIVERENT*, *congregare poſſemus*, *utrum eſſent ſine peccato*, *quid*
,, *fuiſſe reſponſuros putamus? Utrum hoc*, *quod iſte dicit*, *an quod*
,, *Johannes Apoſtolus? Rogo vos*, *quantalibet fuerint in hoc corpore*
,, *excellentia ſanctitatis*, *nonne una voce clamaſſent : Si dixerimus* ,
,, *quia peccatum non habemus*, *nos ipſos decipimus*, *& veritas in no-*
,, *bis non eſt*. Antea quoque dixerat, *non fruſtra etiam juſtos in o-*
,, *ratione dicere : Dimitte nobis debita noſtra* , *ſicut & nos dimitti-*
,, *mus debitoribus noſtris*. Certe Chriſtianus quiſque , ſive juſtus ,
,, ſive injuſtus, dicere poteſt, ſe Peccatum non habere originis, quia
,, renatus ex aqua & Spiritu Sancto, in hoc non decipitur. Reſpi-
,, cit ergo illud *Dimitte nobis debita noſtra*, atque illud *Si dixeri-*
,, *mus quia Peccatum non habemus*, Peccata actualia , Peccata actio-
,, nis & omiſſionis , & Peccata , ut inquit idem Auguſtinus, *quæ*
,, *ſubinde ignorantia vel infirmitate committuntur* in vita hominis, non
,, vero Peccatum originis . Ab hiſce Peccatis actualibus exceptam
,, vult Auguſtinus beatiſſimam Salvatoris Matrem , eamque revera
,, ipſorum fuiſſe expertem , dogma eſt Catholicæ Religionis . De
,, hiſce ergo ibi diſputatio erat, uti reliqua evincunt , quæ præter-
,, eo. Tertio, ubi ad quæſtionem de Peccato originali venitur ,
,, exceptionem prædictam Auguſtinus non adfert; immo contra ſen-
,, ſiſſe deprehenditur. Cap. 48. ejuſdem Operis de Natura & Gratia
,, Pelagius memorans Apoſtoli verba Rom. V. 12. *Per unum homi-*
,, *nem peccatum intravit in mundum* , *& per peccatum mors* , *ita in*
,, *Omnes homines pertranſiit*, *in quo Omnes peccaverunt* , contende-
,, bat , *cum dicuntur Omnes* , *non ſemper Omnes omnino NULLO*
,, *PRÆTERMISSO intelligi oportere*, huc advocando Apoſtolum
,, ipſum infra dicentem : *Sic & per unius juſtitiam in Omnes ho-*
,, *mines in juſtificationem vitæ*, quum tamen non Omnes juſtificen-
,, tur. At Auguſtinus inſurgens ait *: Sicut dictum eſt : Sicut per*
,, *unius delictum in Omnes homines in condemnationem* , *ut NUL-*
,, *LUS PRÆTERMITTERETUR : ſic & in eo quod dictum*
,, *eſt : per unius juſtitiam in Omnes homines in juſtificationem vi-*
,, *tæ*, *NULLUS PRÆTERMISSUS eſt ; non quia Omnes in eum*

„ *credunt*, & *Baptiſmo eius abluuntur; ſed quia Nemo juſtificatur* „ *niſi in eum credat*, & *Baptiſmo ejus abluatur*. Si in Omnes ho„ mines ita Peccatum originis pertranſiit, ut *Nullo Prætermiſſo*, „ Omnes eadem damnatione teneantur : quid hac de re ſenſerit „ Auguſtinus, jam intelligimus, nullaque dubitatio eſt, quin & „ P. Attardus hoc ante nos viderit, ac propterea loci illius men„ tione facta ludum dumtaxat agere voluerit. Et quamvis ille „ pag.80. rurſus inſtet, omiſſum a Lampridio fuiſſe hunc Auguſti„ ni locum, quaſi ſibi contrarium, jam manu tetigiſti, an reve„ ra ab aliis ſuis locis diſcors ibi ſit Sanctus Doctor, & an Cer„ titudo Piæ Sententiæ inde elici poſſit. Liceat quidem adhibere „ hæc verba ad augendam illius Probabilitatem, non vero ad „ Certitudinem ei conciliandam.

„ Non diſſimili ſtropha pergit doctiſſimus vir pag. 24. & ſequ. „ inhoneſta quorumdam Siculorum adverſus Lampridium ſcripta „ excuſare, ratione hac utens : *noi non ſiamo ſtati i primi a pro*„ *vocare*, *provocati ſiamo ſtati*. Putatiſne, hæc ex animo revera „ pronuntiata fuiſſe? Equidem non puto. Non ignorabat Attardus, „ quum primum Lamindus Pritanius Votum Sanguinarium obiter „ improbavit, nullum de Siculis verbum fuiſſe factum. Opinioni „ illi is tantummodo eſt adverſatus; nemo ob id in judicium voca„ tus; nullus ex Siculis accuſatus. Quod plus eſt, neque Pritanius, „ neque Lampridius rem contumeliis & maledictis egere. Deteſtan„ dum hoc pugnandi genus uni Siculi poſtea uſurparunt, atque il„ lud numquam ferendum præ ceteris P. Attardus novit, dum ſa„ tis perſpecta habet hæc Origenis verba in fine Lib. I. contra Cel„ ſum : *Ceterum quid attinet reſpondere homini veritatis ſermonem* „ *ad maledicta conviciaque detorquenti? Hoc enim non eſt diſputa*„ *toris*, *ſed plebejum* & *indignum Philoſopho vitium*, & *furoris* „ *indicium : quum deberet rem propoſitam examinare candide*, & „ *quantum fieri poteſt nihil alienum ab ea dicere*. Deinde religioſiſ„ ſimus vir demonſtrandum ſuſcipit, Sententiam Piam non amplius „ eſſe *Opinionem dubiam*, ſed *Sententiam Fidei valde vicinam*, quia „ ut habet Alexandri VII. Conſtitutio, *jam fere omnes Catholici* „ *eam amplectuntur*. Sed ubi clam interrogare P. Attardum nobis „ liceret, ſincere, ut reor, is fateretur, hæc ad pompam dici, „ neque per ea Sententiam Piam ad gradum ullum Certitudinis ha„ ctenus aſſurrexiſſe, contra clamantibus ipſis Romanorum Pontifi„ cum Conſtitutionibus. Academiæ vero eamdem amplectentes, „ nihil aliud volunt, niſi eam uti altera Probabiliorem tueri: quod „ de aliis quoque Scholæ Opinionibus dicendum eſt. Neque ullum „ Sententiæ Piæ pondus addit Fidelis Populi pia in illam inclinatio „ mentis; Populus enim indoctus eo fertur, quo Docti viri in Pie-

„ tatis

„ tatis rebus ipſum impellunt. Anno proxime præterito integrum
„ ferme Panormitanum Populum nullo negotio adduxere nonnulli
„ humanis artibus uſi (quod non antea factum) ad Votum Sangui-
„ narium amplectendum. Ex illius Populi conſenſu, quem P. Attar-
„ dus pag. 50. non paucis Rhetoricis coloribus extollit: num ho-
„ neſtum, licitumque, & Deo ac Virgini gratum evaſit hujuſmodi
„ Votum? Apage. Immo circulatorias haſce artes ne ipſi quidem
„ Attardo probatas fuiſſe mihi perſuadeo, quum nihil cauſſæ proſint,
„ & contra vix Temeritatis abſolvas, dum in diſcrimen hominum
„ Vitam adducunt, Populo veluti Certa ea proponendo, quæ adhuc
„ in diſputatione verſantur, & Apoſtolicæ Sedis judicium expe-
„ ctant.

„ Ut autem evidentius intelligatis, P. Attardum ſpecioſis dumta-
„ xat armis uſum fuiſſe, importunis amicis negare hoc officium non
„ auſus: animadvertite, quid is habet pag. 39. Petit ille, ut Lam-
„ pridius diſerte edicat, Prudenſne, an Imprudens ſit Dubitatio de
„ Veritate Piæ Sententiæ. Si poſtremum is aſſerat, cauſſam obti-
„ nuere Panormitani. Sin primum, Panormitanos minime de ea Ve-
„ ritate dubitantes, uti imprudentes, ſtultos, ac ſuperſtitioſos ille ar-
„ guet, eoſque gravius lædet, atque ad iram provocabit. Hæc At-
„ tardus, quamquam conſcius, Lampridium non ſemel confeſſum
„ fuiſſe Prudenter credi, Prudenter deprædicari, atque defendi a
„ ſuis affeclis Piam Sententiam, dum tutela conſiſtat in Scholaſtico-
„ rum armorum apparatu. Nulla eſt hac de re Lampridii contro-
„ verſia cum Panormitanis. De *Certitudine* tantum diſputatur, ac
„ de iſta quin Prudens Dubitatio occurrat, nemo neget, qui ſine
„ præoccupatis affectibus Sanctos Patres conſulat, nobis a Deo
„ poſt Divinas Scripturas ad Veritatem duces relictos; & præſer-
„ tim conſideret, quid hactenus tum de iſta Sententia, tum de op-
„ poſita, ſummi decrevere Pontifices. Quare ubi quiſquam Sangui-
„ ne proprio Piam Sententiam tueri velit, tunc eo magis Prudens
„ Dubitatio inſurgat neceſſe eſt, liceatne an non hujuſmodi facinus.
„ Rationes Dubitationis hujuſce a Lampridio propoſitas nihil attinet
„ refricare, dum eas inſolutas P. Attardus dimittit, & nondum
„ oſtendit, ea Certitudine conſtare Piam Sententiam, pro qua Vi-
„ tam impendere liceat. Atqui P. Attardus pag. 45. negat *Homi-*
„ *num Vitam pretioſum*, & *ingentis pretii donum* eſſe, uti Lampri-
„ dius ſcripſerat, quando Sanctus Auguſtinus Lib. I. Cap. 16. de Lib.
„ Arbit. *Corpus hominis partem viliſſimam* appellavit. Lampridius
„ vero (ſubdit Attardus) *vorebbe trattare il noſtro Corpo da Pa-*
„ *drone e non da Servo; non da Schiavo, ma da Signore, ed avvez-*
„ *zarlo alle morbidezze, alle luſinghe. Ecco come valuta la Vita*
„ *del noſtro Corpo*. Niſi heic deprehenditis evidentius quam alibi

 „ jocan-

„ jocantem Attardum, tarditatis ingenium veſtrum accuſabo. Uti„ que componere cum Anima Corpus noſtrum ſi velimus, *partem* „ *viliſſimam* appellare licebit: Sejunctum ab Anima, plus etiam vi„ leſcere dicas. Aſt ubi Corpus cum Anima copulatum incedit, quod „ nos *Vivere*, ſeu *Vitam* dicimus, tunc alia adhibenda ſtatera eſt, „ Auguſtinus non *Vitam Corporis*, ſed *Corpus partem viliſſimam ap*„ *pellat*. Finge tamen de Vita id dici. Nihil facilius, quam con„ gerere veterum dicta de miſera conditione Vitæ noſtræ, Corporiſ„ que noſtri, Declamatorum more, qui eamdem rem ſuſcipiunt „ modo deprimendam, modo exaltandam, pro diverſo videlicet „ rerum aſpectu. Sed ridebat, uti opinor, Attardus hæc effundens; „ uno quippe ſtans pede, ſi voluiſſet, faſſus fuiſſet, vivens homi„ nis Corpus, ſive Vitam hominis, ceteris temporalibus bonis præ„ ſtare. Ipſemet Auguſtinus præcedenti Capite hæc enumerans in„ quit: *Ea autem ſunt: Primo hoc Corpus, & ejus quæ vocantur Bo*„ *na, ut integra valetudo, acumen ſenſuum, vires, pulcritudo, & ſi* „ *qua ſunt cetera, partim neceſſaria bonis Artibus, & ideo pluris* „ *penſanda, partim viliora &c.* Dies prius nos deficeret, ſi ſingula „ perpendere velimus, quæ nobilem Corporis conditionem com„ mendant, dum viget illius unio cum Anima, ſive mirabilem Phy„ ſicam ipſius ſtructuram ſpectantes, de qua multa habent S. Baſilius „ in quadam Homilia ſua, S. Ambroſius Lib. *6*. Cap. *9*. Examer. & „ Caſſiodorius Lib. de Anima Cap. *16*. ſive ipſum uti habitaculum „ Animæ conſiderantes, cui famulatur ad innumera peragenda, at„ que ad ipſam Vitam æternam conſequendam, & ſine cujus famu„ litio & conſortio Anima quid agere poſſit, quæſo edicite. Id „ nunc meminiſſe ſufficiat, ab Apoſtolo 1.Cor. VI.15. appellari *Corpora* „ *noſtra membra Chriſti*, ac *templa Spiritus Sancti*. Silicet, uti S. Au„ guſtinus ait Serm. 18. de verb. Apoſt. *Propter Corpus Chriſti Cor*„ *pora noſtra membra ſunt Chriſti. Propter inhabitantem Spiritum* „ *Chriſti, Corpora noſtra ſunt Templum Spiritus Sancti*. Eaque tan„ tæ dignitatis, ut in Cælum transferenda ſint, quum corruptibile „ hoc induet incorruptionem, & mortale hoc induet immortalita„ tem. Sed quid plura quærimus? Homicidium & Suicidium quan„ topere deteſtentur divinæ ac humanæ leges, nemo ignorat. Con„ troverſiam denique heic omnem dirimit Dominus, inquiens Joh. „ XV. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam po*„ *nat quis pro amicis ſuis*. Potes impendere fortunas tuas, potes & „ Regnum: minoris iſta erunt in comparatione Vitæ, ſi des illam „ pro Deo. I nunc, & Corpus, ſive Vitam hominis inficiare, ſi „ audes, ingens ac pretioſum hominis Bonum, quando majus ſacri„ ficium Deo præſtari nequit, & idcirco meritis quibuslibet Con„ feſſorum merita Martyrum Eccleſia præfert. Nihil horum latet

„ P. At-

„ P. Attardum. Conſequens igitur eſt, ut is calamum ſuum joci
„ tantum cauſſa in Corporis, ſeu Vitæ noſtræ contemtum excurrere
„ ſiverit, quaſi levibus de cauſſis, atque ad arbitrium noſtrum eam-
„ dem prodigere fas ſit, & pro Opinionibus, hoc eſt pro incertis
„ rebus, tantum ac tam certum Bonum dare, Imprudentia ac Te-
„ meritate careat. Atque hæc ego dicenda habui; nam quæ reliqua
„ apud eumdem P. Attardum proſtant, tantummodo velitationes ho-
„ minis ludentis ipſa quoque videntur, ac vobis propterea diſcutien-
„ da relinquo. Neque plura addidi. Subſequutum tunc fuit amico-
„ rum murmur non leve, nonnullis ſuſpicioni ſive opinioni meæ *aſ-*
„ *ſenſum* præbentibus, aliis vero negantibus. Tuum nunc eſt, aman-
„ tiſſime Attarde, qualis revera fuerit, ſitve animus tuus, mihi ſin-
„ cere aperire; fidem enim meam obligo, ſi forte probes quæ dixi,
„ me numquam confeſſione tua uſurum, ſed mihi dumtaxat gratula-
„ turum, quod præſenſerim, te non aliam fovere ſententiam, quam
„ quæ Auguſtinianum, egregiumque virum deceat. Vale. Neapoli
„ III. Non. April. MDCCXLII.

Quomodo, & quam diverſis ſtudiis procedant negotia hæc, mi Azevede, ex iſtis intelliges. Mihi interea nuntiatum eſt, aliam nuper emerſiſſe Siculorum Diſſertationem adverſus Lampridium, quam mihi comparare non deſinam. Atque heic excidit mihi vox illa *Siculorum*, quum tamen ea nihil aliud ſignificet, niſi Panormitanos; eoſque non omnes, Sanguinario Voto dicatos. Quid enim reliqui Siculi heic ſentiant, incompertum eſt mihi. Hæc dabam Neapoli Pridie. Id. Majas MDCCXLII.

Azevedo dilectiſſimo Valdeſius.

EPISTOLA DECIMASEPTIMA.

Multa ante paucos dies ad te ſcripſeram, Azevede Amantiſſime. Differente in dies diſceſſum navita, cui literas eram traditurus, novas addere ſtatui. Nam interea ſupervenit Liber, Panormitanis typis hoc eodem Anno 1742. procuſus, cui titulus: *Lampridius ad trutinam revocatus, Auctore Joſepho Ignatio Milaneſe Soc. Jeſu, in Panormitana Collegii Maximi Academia Theologiæ Profeſſore*. Oſtendendam is ſibi ſumſit *Immaculatæ Mariæ Conceptionis Certitudinem, ejuſdem Immunitatem a Debito Proximo Originalis culpæ contrahendæ*. Fateor, tantum mihi temporis & patientiæ non fuit, ut ſpiſſum Opus continuata lectione percurrerem: quænam enim voluptas, qui fructus, aliis verbis repetita legere, quæ alii antea, neque ſemel, nobis exhibuerant? Paucis ergo accipe, quodnam fuerit meum de hocce Libro judicium. In iſto ſane Auctore

neque

neque ſcientiam, neque eruditionem deſideres. Magiſtralis pro more illius ſtylus, & ſtylus quidem in iram & prope in contumelias pronus. Optandum tamen foret, ut qui Theologiam profitentur, eamque alios edocturi ſunt, puriori doctrinæ ſtuderent enixius, & ab iis, quæ Superſtitionis ſpeciem referunt, diligentius ſibi caverent. Sanctiſſimam Dei Parentem *Spem noſtram* appellare, fas licitumque dixerat Lampridius. Quum enim Interceſſionem Sanctorum apud Deum Eccleſia ſemper laudaverit, utilemque Chriſtiano homini cenſuerit, juſta *Spes* ſit neceſſe eſt, quam in eorum precibus collocamus, & præſertim in Deiparæ præſidio, quæ ſupra ceteros Sanctos gratiam invenit in oculis Dei. At ipſam dicere *Spem Unicam Peccatorum*, quo nomine donatur in Sermone quodam, S. Auguſtino perperam tributo, Lampridius minime probaverat, atque emolliendam ejuſmodi appellationem ſenſerat, ita ut ſignificet *Spem grandem*, non vero *Solam* Peccatorum. Inſurgit heic P. Milaneſe Cap. VI. §. 85. *delicatiſſimam* Lampridii *conſcientiam*, ejuſque religionem ac timorem ridens, quando Sancti Patres Cælorum Portam dixere Virginem Sanctiſſimam, & S. Bernardus *Unicam Peccatorum Advocatam* appellavit. Sed viro doctiſſimo animadvertendum erat, laudabili translatione Mariam commendari uti Cælorum Portam, quippe quæ Salvatorem genuit, per quem aperti ſunt Cæli, nobiſque aditus eſt ad beatiſſimum illud Regnum. *Unica* vero *Peccatorum Advocata* quum dicitur, emollienda & heic eſt hujuſmodi phraſis, ut *potentem* & *grandem* ſignificet, non vero *Solam*. Alioqui mentientem faciemus Johannem Apoſtolum, dum teſtatur (1. Joh. II. 1.) nos, ſi peccaverimus, *habere Advocatum apud Patrem, Jeſum Chriſtum juſtum*. Rurſus Catholicæ doctrinæ adverſabimur, quæ non Virginem tantummodo, ſed & ceteros Sanctos agnoſcit noſtros apud Deum Advocatos, neque de eorum patrocinio dubitat.

Ad hæc ait P. Milaneſe, Academiam Pariſienſem Anno 1736. inſtauraſſe decretum de celebranda Miſſa ſolenni *die ſacra B. Mariæ Immaculatæ Virginis Conceptioni, ut religioſam* (hoc eſt *religioſa*) *Populi Chriſtiani in glorioſiſſimam Dei Genitricem, UNAM HUMANI GENERIS SPEM, Patronam, ac Matrem, Devotio, Pietas, & Caritas in dies magis foveatur, ac augeatur*. Subinde vero religioſus vir addit: *Facultas Sorbonica non eſt anicula quædam, quæ foco aſſidens fabulas puellulis narret. Cœtus eſt perilluſtrium virorum, quem ſi pro mille Lampridiis habendum dixero, vix ullus falſi me poſtulaverit*. Equidem tanti ego facio ſcientiam & ſapientiam celeberrimæ Facultatis Pariſienſis, ut vix ad credendum inducar, excidiſſe ei tam crudam, adeoque exorbitantem ſententiam. Attamen quum P. Milaneſius de hoc dubitare nos non ſinat,

ſinat, atque decretum illud Pariſienſibus etiam typis commiſſum affirmet: heic appello ego univerſos Theologos non ſummi tantum, ſed & infimi ſubſellii, rogaturus, ut edicant, ſitne toleranda, an potius recenſenda inter Hæreſes contraria adeo divinis Scripturis, & Dogmatis Eccleſiæ Catholicæ, doctrina. Quis enim non illico videat ac fateatur, novum his verbis nobis obtrudi Evangelium, Evangelio Catholicæ Eccleſiæ nimis injurium, ac per ea verba deſtrui divinam *Spei* Virtutem, cujus proprium ſeu præcipuum objectum *Deus* eſt, a cujus potentia & miſericordia, atque ab infinitis *Salvatoris noſtri* meritis ſperamus beatitudinem æternam, & auxilia ad eam conſequendam? Si *Una Spes* noſtra Virgo deprædicatur, & vox *Una* ſignificat, non in alio objecto, niſi in Virgine, collocandam eſſe *Spem* Chriſtianorum: non amplius ad Deum convertenda erit Spes noſtra, ſed ad Deiparam *Unam*: quod quis Catholicorum excogitare audeat, immo non horreat? Ad hæc paſſim divinæ Scripturæ ſperare in Deo nos docent ac jubent. *In Deo ſalutare meum, & gloria mea; Deus Deus auxilii mei, & Spes mea in Deo eſt* Pſ. LXI. 8. *Domine, Spes mea a juventute mea*. Pſ. LXX. 5. *Quoniam tu es Domine Spes mea*. Pſal. XC. 9. Apoſtolus vero nos lætificat mentionem faciens 1. Tim. I. 1. *Chriſti Jeſu Spei noſtræ*. Et Coloſs. I. 27. *Chriſtus in vobis Spes gloriæ*. Propterea in antiquiſſima Eccleſiæ Romanæ Liturgia, a Cardinali Bona in Liturgicis edita, Confeſſionem ſuam ita Epiſcopus in Miſſa exprimebat: *Suſcipe confeſſionem meam, Unica Spes ſalutis meæ, Domine Deus meus Jeſu Chriſte &c.* Reliqua loca prætereo, uti & Sanctos Patres pari concentu idem tradentes; nota quippe hæc ſunt cuicumque ſacris literis operam danti, & præcipue quæ S. Auguſtinus habet Enarr. in Pſalmum LX. Quod mirum eſt, hæc ignorare nequit, & nihilominus informi quadam Devotione eo abripi ſe ſinit P. Milaneſe, ut *Unam Spem* Chriſtiani Populi agnoſcat, aut ſe agnoſcere fingat beatiſſimam Chriſti Domini Matrem. Et ne quis dubitet, an perſuaſio hæc altas in illius corde radices egerit, eumdem audiamus in Præfatione fatentem, ſe *pro Virgine Sanctiſſima* decertare, *quam ipſe a teneris unguiculis Parentis loco habui, cui quidquid in me eſt, quidquid erit, refero, & referam acceptum*. Nemo Catholicorum eſt, qui præcipuo amore & cultu Deiparam non veneretur, invocet, atque ejus ope ſe plura a Deo impetraturum ſperet; interceſſio enim ipſius apud Dominum ſupra ceterorum Sanctorum efficax eſt. Sed Eccleſia nos docet, quidquid boni eſt in nobis, ad Deum eſſe referendum, a quo beneficia cuncta procedunt per Filium ejus Jeſum Chriſtum, *qui ſolus noſter Redemtor, & Salvator eſt*. Quare quid dicas de Theologo proteſtante, nulla Dei mentione facta, ſe Bea-

ſe Beatiſſimæ Virgini acceptum referre quidquid boni in ſe eſt, atque erit, hoc eſt Peccatorum remiſſionem, Gratiam Dei, rectas cogitationes, inſpirationes, atque Virtutes? Utinam & heic non exclamet Dominus per Hieremiam II. 13. *Me dereliquerunt fontem aquæ vitæ*. Certe Heterodoxi, quorum mos eſt Eccleſiæ Catholicæ perperam tribuere privatorum hominum anomalias in Religionis doctrina, dum Patrem Milaneſium audiunt docentem, *Unam humani Generis Spem* eſſe Mariam, ſeque ei, non vero omnium donorum largitori Deo, debere quidquid boni in ſe deprehendit: non aliud inde elicient, niſi Deiparam non ſolum *Parentis*, ſed etiam *Dei* loco eſſe huic Theologo; & ſaltem rudi Populo nihil aliud quam perniciosum hoc dogma aut ſaltem Superſtitionem olens, in mentem venire poſſe. Nos interea animadvertentes, patentia doctrinæ Catholicæ documenta perverti, & neutiquam ad veræ puræque Theologiæ lydium lapidem ab ipſo exigi ſuæ Devotionis immodicum fervorem: nihil poſtea mirabimur, ſi eumdem offendemus in alios quoque declinare exceſſus, dum *Certitudinem* Piæ Sententiæ de Immaculata Virginis Conceptione perſuadere nobis contendit, dum *Sanguinarium Votum* dealbandum ſuſcipit, dum e *Debito proximo* Sanctiſſimam Redemtoris Matrem eximit.

Ad Piæ Sententiæ *Certitudinem* ſtatuendam quod attinet, multa is congerit, rationes, conſenſum Academiarum, Feſtum Conceptionis, Concilia nonnulla, Theologos quamplurimos, & quid non? Sed quæ antea Lampridius attulit, quæque & ego ad te, Azevede amantiſſime, ſcripſi; jam nihil aliud expoſcunt, ut appareat, quam fluxo in loco ejuſmodi Certitudinis fundamenta jacta fuerint. Rogandus autem eſt egregius iſte Pugil, ut ſincere edicat, quale ſit obſequium ſuum erga Apoſtolicæ Sedis doctrinam, & Romanorum Pontificum Conſtitutiones. Is, ut arbitror, contiuuo fatebitur, ſibi pluris eſſe Romanæ Eccleſiæ dogmata & præcepta, quam propria imaginationes, & ſubtilia fœcundaque ſui intellectus cogitata. Credere par eſt, non aliam mentem fuiſſe atque eſſe ceteris Catholicæ Eccleſiæ filiis, qui Petri Cathedram tanta veneratione proſequuntur, ejuſque judicium opinionibus ſuis quibuſque præponendum norunt. Quamobrem quicumque hactenus amplexi tutatique ſunt Piam Sententiam, aut adhuc tuentur, non aliud ſenſiſſe aut ſentire cenſendi ſunt, quam quod Romana Sedes ſenſit & ſentit. Meridiano autem ſole clarius eſt, in Eccleſia Romana haberi quidem Piam & Probabilem, & liceat etiam dicere, altera Probabiliorem, Scotiſticam Sententiam, non vero Certam. Sub graviſſimis pœnis vetuerunt hactenus Romani Pontifices, quibuſcum concors perrexit Tridentinum Concilium, ne quiſquam *Peccati* aut *Hæreſis* alterutram de Conceptione Opinionem ſive Sententiam inſimularet. Pius etiam V. præce-

præcepit, ne quis *Erroris* Thomiſticam argueret. Vel ipſe Alexander VII. Pontifex, quamvis præ ceteris favorem Scotiſticæ impartitus, & Academias, & omnes fere Catholicos in eam conſentientes agnoſcens, nihilo tamen ſecius Sixti IV. aliorumque præcedentium Pontificum hac de re Decreta confirmat; neque Pii V. Bullæ ſuam vim detrahit, immo dum Gregorii XV. Conſtitutionem de verbo ad verbum renovat, Pianam quoque a ſe confirmatam oſtendit. Satis etiam in aliis literis ad te datis demonſtratum arbitror, numquam interdictam ab Apoſtolica Sede fuiſſe celebrationem Feſti Conceptionis ſub ſignificatione *Sanctificationis*. His poſitis, quicumque habet (habere autem omnes debemus) honorem decretis & judiciis Romanæ Eccleſiæ Matris noſtræ, nequit non agnoſcere, laudandam quidem eſſe Piam Sententiam, pro Certa vero minime eſſe habendam, & commendandos, qui eam amplectuntur; at nequaquam probandos, ubi ingeniis ſuis nimium fidentes ea ſe videre putant, quæ nondum vidit ſapientia procul dubio major, & cunctis veneranda Romanorum Pontificum.

Superfluum proinde eſt legere, quæ P. Milaneſe ex Hiſtoria proſcripta de Conceptione Deiparæ, atque ex Salazario, Sfondrato, aliiſque notiſſimis Libris eraſit, ſperans, ſe propinaturum exoptatam Certitudinem Scotiſticæ Sententiæ incautis Lectoribus, qui momenta contrariæ Opinionis aut ignorant, aut non ſatis accurate perpendunt, quia animo jamdiu affectibus præoccupato in ejuſmodi quæſtionem invadunt. Hæc profecto Romana Sedes novit; attamen quum poſt tantum temporis, poſt tot preces & conatus ipſorum Regum, dimoveri ſe quidquam de ſententia ſua non ſit hactenus paſſa: quid aliud cenſendum reſtat, niſi ſummis Pontificibus in unam Veritatem, & cuſtodiam Catholicæ doctrinæ intentis, Probabilitatem quidem, non vero Certitudinem, apparuiſſe in Scoti Sententia? Si apparuiſſet, tanta eſt illorum, totiuſque Chriſtiani Populi juſta erga Deiparam Devotio, ut pendentem tamdiu non reliquiſſent, neque etiamnum relinquerent hujuſmodi controverſiam. Conquieſcamus igitur in judicio minime fallaci Magiſtræ omnium Apoſtolicæ Sedis, neque pluſquam illa nos ſapere & videre arbitremur. Quoniam vero P. Mileneſius protritæ hac de re Eruditioni unum addidit non antea viſum teſtem, aliquid & mihi liceat heic addere. Quo tempore floruit Johannes Duns Scotus, celeberrimus inter Fratres Minores Theologiæ Doctor, ideſt vergente in finem Sæculo XIII. magnum quoque nomen ſibi peperit *Engelbertus Abbas Admantenſis* Ordinis S. Benedicti. Tractatum eximii hujus viri *de Gratiis & Virtutibus B. Mariæ Virginis* luce donavit Anno 1721. P. Pezius Monachus Benedictinus Tom. I. Noviſs. Anecdot. Theſauri. Ejuſdem vero Engelberti Par. IV. Cap.

Valdeſii. Ff 3. ſunt

3. ſunt hæc verba a P. Milaneſio producta: *Conceptio, quam feſtivat Eccleſia, non eſt Conceptio ſeminalis materiæ, ſed eſt potius Conceptio Animæ & Gratiæ; quia Sanctificatio non fit niſi per infuſionem Gratiæ, quæ præexigit infuſionem Animæ, ita quod infuſio Gratiæ ſimul tempore fiat cum infuſione Animæ: licet infuſio Gratiæ, naturali conſequentia ſit poſterior infuſione Animæ.* Tum Cap. 6. hæc alia adjicit: *Sciendum tamen, quod ſecundum Communem ſententiam Sanctorum & Doctorum B. Virgo ſucceſſive tribus gradibus Sanctificationis uſque ad ſummum purificata, & mundata & ſanctificata fuerit. Primo in utero, quæ Sanctificatio ſimul facta fuit tempore cum infuſione Animæ, & vivificatione conceptus, & hæc abſtulit originalem maculam & culpam per infuſionem Gratiæ.* Poſt hæc P. Milaneſius ſubdit: *Adnotet Lampridius, quod Piam Sententiam Communem Sanctorum & Doctorum Sententiam vocat hic Auctor Scoti Synchronus, vel antiquior.* Non hoc adnotabit Lampridius, ſed quidem quam verum ſit, præoccupata judicia vel doctiſſimis hominibus præripere vim recte judicandi. En ut P. Milaneſe *Piam Sententiam* deprehendit in hiſce Engelberti verbis, quum tamen palam ſit, unam ibi tradi Thomiſticam Sententiam. *Communis Theologorum Opinio* ante Scotum fuit, Virginis Beatiſſimæ Animam in Conceptione contraxiſſe labem primi parentis, & ſucceſſiſſe illius *Sanctificationem*. Neque alia tunc erat ſententia eximiis Theologis ex Ordine Minorum, ad quorum mentem accedens S. Antonius Patavinus, Serm. in Feria V. de Paſſione ajebat; *Sicut qui fuerunt Sanctificati in utero, de quorum numero fuit Beata Virgo.* Hoc idem Engelbertus ſtatuebat. *Sanctificatio non fit* (ſunt ejus verba) *niſi per infuſionem Gratiæ, quæ Præexigit infuſionem Animæ. Infuſio Gratiæ naturali conſequentia eſt Poſterior infuſione Animæ.* Ergo Engelbertus infuſam prius Animam credit, ac propterea originali macula conſperſam, deinde Sanctificatam. Illud *Simul* veritatem rei offuſcare non poteſt; ſemper enim poſterior infuſione Animæ eſt infuſio Gratiæ. Idem Engelbertus Cap. 3. dixerat: *Conceptio Animæ fit in tempore vivificationis fœtus & infuſionis Animæ. Conceptio vero Gratiæ fit Poſt infuſionem Animæ, cum Anima ſit ſubjectum Gratiæ; ſubjectum vero oportet accidenti Præexſiſtere tempore, vel natura, vel utroque.* Et infra: *Sicut vivificationem per Animam Præcedit generatio per naturam, ita Sanctificationem per Gratiam Præcedit vivificatio per Animam.* Quare non *Præſervatio*, uti nunc Piæ Sententiæ adhærentes volunt, ſed *Sanctificatio* ſubſequens Conceptionem, ſeu infuſionem Animæ, tunc erat *Communis Theologorum ſententia*, hoc eſt Mundatio a culpa jam contracta. *Hæc Sanctificatio ABSTULIT Originalem culpam & maculam per infu-*

ſam

Digitized by Google

ſam Gratiam : inquit Engelbertus. Attamen P. Milaneſe hæc legens, Præſervationem ibi videre ſe putat, quum *Auferre culpam originalem* manifeſte contrarium indicet; hoc eſt culpam jam exiſtentem atque contractam, quæ poſtea aufertur. Quod Engelbertus ipſe etiam Cap. 4. manifeſtius nos docuit, ſcribens de Virgine : *Non in Seminali Conceptione fuit ſanctificata in utero : Quæ* (ideſt Sanctificatio) *fuit facta poſtea in infuſione Animæ; nec antea poterat fieri, quam Anima infunderetur, cujus eſt MACULATIO, & Infectio Originalis, & per conſequens MUNDATIO ab ipſo Originali, & Sanctificatio.*

Quamobrem hinc intelligas, Azevede cariſſime, quam bene compoſita ſint eorum ingenia, qui tutelam ſuam Voto Sanguinario dicarunt, quando Piam ibi Sententiam reperiſſe ſe putant, ubi aperte contraria legitur. Simul habes, Engelberti etiam tempore, non Scoti Sententiam, ut P. Milaneſe ſuo nimium indulgens affectui imaginatus eſt, ſed Thomiſticam *Communem Sanctorum & Doctorum Sententiam* fuiſſe, quod & Cajetanus, Suarez, Salmaticenſes, aliique veluti rem nulli dubitationi obnoxiam tradiderunt. Atque hæc ex neceſſitate mihi dicenda fuerunt, ne quis nimium fidens Theologo iſti, aliquod grande fulcrum acceſſiſſe putet Voto Sanguinario, de cujus deformitate toties egimus, & quam prodere nimium intereſt Catholicæ Religionis atque Reipublicæ. Ceterum non ex iſto loco, ſed ab aliis bene multis colligenda eſt Piæ Sententiæ Probabilitas. Rurſus quum idem religioſus vir Engelbertum *antiquiorem Johanne Duns Scoto* fuerit ſuſpicatus : rogandus eſt, ut P. Pezium conſulat in Differt. Iſagog. ad Tom. I. Theſ. Anecdot. pag. 62. ubi comperiet, Engelbertum Abbatem vitam cum morte commutaſſe Anno Chriſt. 1331. Norunt autem Eruditi, Johannem Scotum e vivis exceſſiſſe Anno Chriſt. 1308. Ex his autem diſcimus, non continuo (uti nonnulli cenſent) Scoti auctoritate immutatam fuiſſe Theologorum veterum Opinionem de Conceptione Deiparæ. Præterea ediſcet P. Milaneſe, ipſum quoque P. Pezium jam animadvertiſſe, Engelbertum in controverſia hac a recentioribus Theologis nimis diſſidere. *Quæ noſter*, ait, *de Beata Maria Virgine miraculoſe concepta & ſanctificata modo ab hodiernis Scholis diverſa diſputat, eidem tempori, quo Pia Sententia de Immaculata Deiparentis Concept.one tantum nondum obtinuit, tribuenda ſunt. Quod ſi nunc vivens adeo vulgatam conſtantemque Doctorum ea ſuper re conſenſionem videret, in eorum ſine dubio ſententiam vir, honoribus Beatiſſimæ Virginis tantepere deditus, manibus, ut ajunt, pedibuſque concederet.* Ceterum nihil eſt quod referam quæ pauca habet P. Milaneſius ad Voti Sanguinarii præſidium. Ejuſmodi Votum nu-

tet oportet, ſi Certitudo Sententiæ, hoc eſt illius fundamentum deficit. Plura præter hæc is commentatur de *Immunitate a Debito*, ridenda accuſatione & ipſe Lampridium arguens, quod *Debitum Proximum* a *Remoto* minime diſtinxerit. Nam uti antea ad te ſcripſi, ſat Lampridio fuit Salmaticenſes Theologos pro ſe adferre, qui late oſtendunt, ne a Proximo quidem Debito Immunitatem Virgini Sanctiſſimæ eſſe tribuendam. Quod plus eſt, controverſiam hanc tantummodo indicavit, non invaſit Lampridius; & nulla diſtinctione opus erat pugnanti contra unos Cuſentinos, qui Sanguinem & Vitam vovent (repetere liceat) pro *hac Veritate*, ſcilicet, *Mariam ſemper Virginem, Dei Matrem, & Dominam noſtram, in Conceptione ſua non ſolum non contraxiſſe Peccatum Originale, ſed ne ipſius quidem Debitum, quum transfundi nequeat infelix hæreditas Adami in illam, quæ ut Mater futura Verbi æterni prævisa fuit in ſigno antecedenti Adamum*. Nihil a Remoto Debito Proximum diſtinguunt Cuſentini; immo utrumque negare videntur: cur ergo diſtinguendum Lampridio fuit?

Pro Cuſentinis interea nemo hactenus clypeum, nemo cenſuram Lampridii aperte oppugnandam arripuit. Unice pugnat heic P. Milaneſe pro ſe, aliiſque Theologis, quibus ſolenne eſt e *Debito Proximo* ſacratiſſimam Dei Matrem eximere. Et quando pro hac ſententia nemo ex iis, ut arbitror, Sanguinarium Votum concipit: nulla nobis de eorum conatibus futura eſt ſollicitudo. Attamen res poſcit, ut animadvertamus, quanta poſtremis hiſce temporibus fuerit in Theologorum Scholis novandi licentia, quam qui ſapit ægre ſemper ferat, immo deteſtetur. Sicuti Salmaticenſes Theologi, quæſtionem hanc omnium graviſſime & fuſiſſime pertractantes, antea oſtenderunt, veteres Theologi fere omnes (etiamſi Originalem maculam in Virgine quidam ex iis non admitterent) neceſſarium tamen in ea *Debitum* agnoſcebant; atque ubi invaleſcere cœpit Novatorum Opinio de Immunitate a Debito, eidem fortiter obſtitere. Quid eſt ergo quod P. Milaneſe tantopere urget heic recentium Theologorum copiam, non ſolum Culpæ, ſed & Debiti Immunitatem Beatiſſimæ Virgini tribuentium? Non inde certe ulla exſurget Certitudo Piæ Sententiæ, neque excluſio Debiti ſtatuetur. Antiquos Theologos aliam de Conceptione Virginis ſententiam foventes, immo cum SS. Patribus conſentientes, nonne recentiores contemſere? Rurſus Debitum culpæ Scholæ omnes olim Virgini tribuebant: Conſenſum hunc veterum poſteriores poſtea, uti nunc videmus, flocci fecere. Antiquiſne, an recentibus plus credendum eſt? Sed quod potiſſimum in tutoribus Immunitatis a Debito conſiderandum eſt, ii nobis divendunt imaginationes ſuas, acutaque meditamenta ingenii ſui, tamquam dogmata, ad quorum

ſonum

Digitized by Google

ſonum procumbere debeat omnium intellectus, quum tamen unicum *Nego* ad ea in leves auras ſolvenda ſatis ſuperque ſit. Iſti, ut ſcite S. Hieronymus de Origene ſcripſit, *ingenii ſui adinventiones faciunt Eccleſiæ ſacramenta*. En ut ii aſcendunt in ſacrarium Divinitatis; ibi decreta, ſed in cerebro ſuo dumtaxat nata, comminiſcuntur. Hæc certe ſine tabulis. Facta ejuſmodi tantummodo a Revelatione ſcripta aut tradita haberi poſſunt; ea deficiente, in nubibus ædificatur. Sed quid ajo, deſiderari hæc ſubſidia? P. Milaneſe Cap. XIV. num. 150. & ſeqq. divinarum Literarum loca quædam adfert, multos etiam Sanctos ex Salazarii officina depromtos producit, ut ex iis immunem ſtatuat a culpæ *Debito* Virginem Sanctiſſimam. Ad iſta quid ego? Si quando ad te illius Liber deferatur, tuum erit ſingula diligenter expendere; atque, ut arbitror, mecum decernes, doctiſſimi hujus viri eruditionem in rudem atque indigeſtam molem reſolvi. Nullus ibi melioris Criticæ uſus, nullus delectus rerum. Quæcumque vel levis umbra occurrat, tamquam præconceptæ opinioni favens, extemplo arripitur; & quæ contra militant, caute diſſimulantur. Norunt eruditi homines, nihil ex ſacris Scripturis extundi poſſe, quo revera oſtendatur Deiparæ Immunitas a culpa, nedum a Debito: & nihilominus loca quædam ex iis producuntur. Compertum eſt, ut alias ad te ſcripſi, *Acta S. Andreæ* inter ſaltem dubia monumenta recenſeri; ad *Origenem* minime ſpectare Homiliam I. in Matthæum; non eſſe S. Cypriani Tractatum Libri *de Cardinalibus Chriſti Operibus*; facile in ſtatuendis quorumdam Sermonum, Homiliarum, & Liturgiarum Auctoribus, nos falli poſſe: nihil refert: ad ſcænam omnia ſunt apta. De Immunitate Virginis a peccatis actualibus complures veterum loquuti ſunt: hos etiam juvat obtorto collo trahere ad Culpam originalem, immo & ad Debitum, & Græcos præſertim, qui teſte Petavio quæſtionem de Originali peccato aut ignorarunt, aut minime pertractarunt. S. Anſelmi dubia aut ſuppoſititia adducuntur pro Pia Sententia, quum contra in illius Operibus germanis contrarium legatur. Idem de S. Thoma inquias. Scotum agnoviſse Debitum in Virgine tradunt Salmaticenſes; & nihilo ſecius contra ſenſiſſe heic traditur. Johannes quoque Baconus adfertur in 4. diſt. 2. art. 3. quaſi is e Debito Proximo Deiparam exemerit. Sunt ejus verba ibidem art. 4. *Quod dicitur, quod mox poſt ſuum eſſe conceptum fuit Mater Dei exemta* (Neceſſitate contrahendi) *intelligendum eſt, quod ly Mox dicit ordinem Naturæ, non temporis, ut ſic in eodem inſtanti fuerit concepta ſub Neceſſitate contrahendi, & exemta: ideo verum eſt dicere, & quod in Conceptione contraxit Neceſſitatem, & poſt immediate fuit exemta in ipſa Conceptione &c.* Hanc eamdem Sententiam tradidit Suarez in 3. p. S. Thomæ qu. 27. art. 2. diſp. 3. ſect. 4. qui certe Immunitatem a Debito

bito Virgini negavit. Ne te faſtidiam, reliqua prætermitto peculiari examine tibi penſanda. Hæc tamen tam pulchro apparatu, & quidem ſine ulla contradictione, expoſita, ſatis Patri Milaneſi videntur, ut oculis imperitæ gentis Opinio hæc de exemtione a Debito uti probabilis ſuadeatur. Fortaſſis etiam ſpem victoriæ, ſi Superis placet, eidem ingerunt.

Sed quid hæc ad Cuſentinorum Votum, adverſus quod præcipue Lampridius pugnavit? Jam in aliis literis tibi ſignificavi, quantopere Opinioni huic adverſentur Romanorum Pontificum Zoſimi, & Leonis, tum S. Auguſtini, aliorumque Patrum, veterumque Theologorum placita. Tute ipſe legeris, quæ hanc in rem ſummo ſtudio congeſſere ſupra laudati Salmaticenſes Theologi, atque utinam & reliqui legerent. Probabilitatem tamen in ejuſmodi Opinione fingamus: quod unum P. Milaneſius contendere poteſt. Quid tum? Num pro Opinionis tutela licuit umquam, licebitve in Eccleſia Catholica Sanguinem vitamque vovere? Si impium facinus, ſi Superſtitionem una cum Lampridio appellem Cuſentinorum Votum, nonne juſto titulo id ego faciam? Pietas vera profecto ſublimis Virtus eſt, Catholicæ Religionis ſingulare decus. Optandum nobis eſt, ut ſollicite foveatur, atque ut in dies creſcat. Sed ſimul dolendum, quoties homines Novitatis amantes, ſive ſe plus placere Deo aut Sanctis improvide credentes, ſive ingenii ambitione, ſive ſui gloriæ prærepti, ne dicam quæſtus aut adulationis cauſſa, novas invehunt ſententias, ſed laxas, aut temerarias, in quibus deſideratur aut læditur germana Eccleſiæ doctrina; aut novum Dei Sanctorumque ejus Cultum procudunt, ab Eccleſiæ documentis & diſciplina abhorrentem. In Cultum hunc atque in doctrinam nemo eſt qui neſciat, quot abuſus atque anomaliæ irrepere poſſint. Excuſanda plebs indocta; Paſtorum vero, gentiſque doctæ munus & obligatio eſt eamdem monere, rectamque Eccleſiæ doctrinam ad normam Catechiſmi Romani docere. Fucum ſibi aliiſque faciunt, qui vulnera Pietati inferenda timent, ſi ad hujuſmodi abuſus dignoſcendos Populus adducatur; nihil enim timendum, experientia teſte, dum vera Eccleſiæ mens ſimul eis aperiatur. Sed quid ſi Paſtores ipſi fallantur & fallant? Moralis Theologiæ exceſſus novimus; ne iis quidem Scholaſtica caret, ingeniis nimium ad Novitatem proclivibus. Neque perſpiciunt interdum pii alioquin homines, Pietatem ipſam in luxum, in ambitionem, in fabulas poſſe declinare. Quod ex iis nonnulli ſolidis Theologiæ principiis parum ſtudeant, quod Criticam artem negligant, immo irrideant, aut etiam probris inſectentur, a ſpuriis ac dubiis certa minime diſtinguunt; immo quidquid Pietatis ſpeciem refert, licet fabuloſum, confictum, ambabus ulnis excipiunt. Si quid minus recti excidit Sanctis Johan-

ni Da-

Digitized by Google

ni Damaſceno, Bonaventuræ, Bernardino Senenſi, aliiſve poſteriorum Sæculorum viris piiſſimis, ſive ob immodicum devotionis æſtum, ſive ob parum circumſpectam eloquentiæ licentiam: id quidam nullo adhibito criterio, parum cauti viri non ſecus ac divinarum Literarum effatum amplexantur, ac ſuper illud ædificant. Num hoſce egregios Theologos dicas? Decernas etiam velim, an quemquam iſtorum ſimilem Sicilia nutriat, regio alioqui felicium Ingeniorum parens & nutrix, ubi etiam cordati & melioris notæ viri innumeri habentur, qui nullius artibus & blandiciis ad probandum Sanguinarium Votum paſſi ſunt ſe adduci. Meſſanenſes potiſſimum inter iſtos adnumero. Sed plura addere neque juvat, neque vacat. Vale.

Neapoli XIII. Kal. Aug. Anno MDCCXLII.

F I N I S.

Digitized by Google

005647546

Digitized by Google